

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Praxis Beneficiorvm D. Petri Rebvffi Montispessvlani
Ivrvim Doct. Ac Comitiss, Ivrisqve Pontificii Ordinarii
Professoris Paris. & ibidem in supremo Senatu Causarum
Patroni**

Rebuffi, Pierre

Coloniae, 1610

Additiones in regulas Cancellariæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63686)

ADDITIONES AD REGULAS CANCELLARIAE A
Petro Rebus inceptas. Anno M. D. XL.

REGVLA I.

Regula diffinitur in l. i. ff. de regulis iuris. ubi Decius & alii multa scribunt. De hoc tu illos. si lubet, videto. Et dicitur regula, eo quod regat, vel quod distortum prauumque corrigat, vel quod normam recte viuendi præbeat. Et quod sit recta, quasi reſticula. Lucas de Penna. in l. Diuæ. col. 1. de decur. libr. 10. vbi tradit quot modis capiatur regula, post Archid. in c. regul. 3. distinct. Et quia culpa est ignorare iuris regulas, teste Ludo. Rom. in l. quod reſ. fieri per. quia ab omnibus leges fieri debent. l. leges. C. de legib. ideo oportet ut hæ regulæ sciantur. Nam habent vim legis, & sunt seruandæ, viuente earum conditore, vbi non sunt contrariæ decretis sanctorum conciliorum institutionis. 25. q. 2. c. 1. de constitu. Aufser. deci. Tholoſe. 4. 15. In Francia tamen si sunt contrariæ concordatis, istas regulas non seruamus. Quia vnus non potest concordatis derogare, cū sint inita inter Papam, & sedem Apostolicam ex vna, & Regem ac Regnum ex altera: & cum vim contractus habeant, ut patet in rub. de firma & irretuocab. concordat. stabili. scripsi in præfat. ad rub. de collatio in concordat. Etiam aliæ multæ sunt, quæ non sunt in hoc regno receptæ, quas infra in qualibet regula notabo. Ob id vt quilibet sciret, quæ sunt regulæ, quæ in forensi iudicio seruantur, & quæ non, eas annotare volui. Tu bone lector, boni consules, & omnia supplebis. infinita potuissent hic scribere: sed multa in concord. Franciæ scripsi, quæ hic repetre nolui: frequentius ad illa videnda incito, ne per longas ambages te remorer ac suspendam. Multa etiam tum vtilia tum necessaria ibi omisi, quæ hic scribam: quia melius hic conueniunt. Postquam hæc glossemata compleuissim superuenerunt ad me commentaria doctissimi & reueredi patris D. Go-

mesii super his regulis, quæ si prius vidissem, non in vanum post eum laborassem, cum satis superque super his descripsit. Sed multa dixi, quæ ipse non attigit, in forensi iudicio valde vtilia, vt legenti patebit: sed retraham manum, alibi que ista dicam.

Ordinationes.

Ordinationes.] Dupliciter hoc verbum sumi potest, generaliter & specialiter. Generaliter omne id, quod est ordinatum & factum ab aliquo, potest dici ordinatio. Vnde text. in cap. 1. de schisma. dicitur ordinationes ab hæreticis factas irritas esse. 2. q. 1. ca. ordinationes. Vnde sanctiones siue statuta, vel regulæ: eo quia in ordinem rediguntur, dici possunt ordinationes: vbi, & in ordina. Franciæ. & specialiter ordinatio dicitur, quando quis ad ordines promotus est, dicitur ordinatus. d. c. ordinationes. cap. sanctorum, 70. distinct. & in rub. de ordinatis a non suo episcopo. & in rub. de temp. ordinando, per totum.

Et constitutiones.

Constitutio.] est, quod tantum Rex vel Imperator constituit. cap. constitutio. 2. distinct. scripsi in rub. de constitu. in concord. post doct. in rub. de const. in decretalib. & in 6. Aduertendum est quod mali mores optimis ferendis legibus & constitutionibus sæpè causam dederunt. Quia vbi perperam viuunt multiplicibus edendis Regibus magna datur occasio, inde apud Aeginetas cautum est, vt qui nouæ condendæ legis causam daret, inuisus omnibus & execrabilis fieret. Sic apud Indos, si quis aliquid perniciosi inuenisset, nisi protinus remedio succurret, morte pleſtabatur. teste Alex. lib. 6. genial. cap. 14. vbi di-

cit leges, & constitutiones breues esse debere, velut monita oraculorum diuinitus missa: vt paucis iubeant, non pluribus disputent: suadeantque magis quam comminentur, aut poenā imponant, quas Plato iussit esse quam paucissimas. Nam si suo iure fungantur magistratus, nihil opus esse multiplici lege putauit. Vbi verò eorum improbitate alio detorquentur, ex legum multitudine perniciem afferri dicebat. Licet sint quidam magis in legibus condendis faciles, quam in gratiis cōcedendis, & non habito consilio, contra Alex. Mamm. Imperatorem, qui nullam constitutionē sacrauit sine viginti iurisperitis, & aliis quinquaginta doctissimis, disertissimisque viris. Et id quidem ita faciebat, vt per sententias singulorum iretur, ac scriberetur quidnam quisque dixisset, dato prius spatio ad inquirendum, cogitandumque: priusquā dicerent, ne de rebus arduis ex tempore respondere cogerentur, teste Ayma. Riuad. in histo. iur. ciuil. de Alexan. Mammaea. Et hæc sic condita sunt perpetua: sed alia leuiter recedunt, & cum suo auctore extinguuntur, & in fauillas conuertuntur.

Nota sing. dictum Bald. in consil. 464. Quædam scriptura. in fin. vol. 1. quod tantum distant sacri canones à legibus mundi, quantum distat perpetuum à corruptibili: & tanto altiores sunt canones legibus, quanto cæli gubernacula distant à mortalibus, hæc ille.

Ioann. 22. Pontifex maximus, & Catureen. natione, primus fuit, qui regulas cancellariæ in scripta redegit, nam alii pontifices ante eum, consuetudine quadam seu stylo utebantur, vt plenius scribit d. Gomes. in in procem. harum reg. quæ. 1. sed Nicolaus 5. Pontifex maximus ad hunc statum & ordinem reduxit, vt in sine patet.

Quamobrem inuentæ sunt, vt officiales cancellariæ per eas in literis expediendis instruantur, & quid seruare & agere in illis debeant, teste Gomes. in quæ. 2. procem. reg. cancella.

Cancellariæ sanctissimi domini nostri domini Pauli diuina pro-

uidencia Papæ tertii.

Cancellariæ.] Dicuntur cancellariæ quia in cancellaria fiunt, corriguntur, & publicantur, & in cancellaria maxime seruandæ sunt. nõ cancellariæ, id est iustitiæ, quia plures sunt regulæ gratiæ, & de gratiis & de beneficiis statuta: quam de iustitiis. quamuis glo. hic contra teneat: hoc tamē pertinacibus relinquo, cum sit pauci emolumentum. vide tamen Fel. de reg. cancel. in cap. 2. col. pen. de rescrip. Quidam referunt cancellariam fuisse in esse productam tempore Lucii tertii, per rex. in c. ad hæc. de rescrip. sed quia parum refert inquirat alius.

Sanctissimus.

Sanctissimus.] Quis enim sanctissimum illum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? c. non nos. 40. dist. Et intellige quod est sanctissimus nomine & qualitate. Sed interdum persona criminibus & affectionibus multis perturbatur maxime erga consanguineos: & interdum caro & sanguis plura reuelat ei, quam spiritus sanctus. quia homo est. Dixim pro mio concor. in verbo sanctissimo, quod hoc nomen conuenit Papæ tanquam præcellenti. ad Hebr. cap. 7. talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus & excelsior cælis factus. Primo pontifex debet esse, qui pontem faciat ad paradysum, per bonam operationem. debet esse innocens per perfectam intentionem. Impollutus per castam conditionem. Segregatus à peccatoribus per singularem cōsuetudinem. Excelsior cælis factus, per æternorum contemplanem. Ergo Papa sanctus debet esse, tum quia sanctam vitam seruare fide professus: tum quia sanctum officium exequitur. Ad hæc, quia sanctum membrum sancti capitis Christi efficitur. Tum quia à sancta ecclesia nutritur, & sancto spiritu suggerente domino famulatur. Et præcipitur Leuitici c. 19. sancti estote: quia ego sanctus sum. Vide quindecim conditiones sanctorum per Berco. in verb.

in verb. sanctus. & in cap. tenere. 31. dist. vbi Archidiaconus. exponit sanctum pro mundo.

In Christo pater.

In Christo pater.] Non dicitur ergo Papa hic simpliciter pater, forte ad tollendum sinistra suspensionem quæ posset in mentibus hominum generari, ut haberet filios. quia eos in Christo habet. Nam omnes filii Dei estis per fidem, ad Galat. c. 3. non per genituram. Sicut enim mula non generat, nisi miraculose: ita nec Papa. Et dicitur pater patrum. *gloss. in proc. clem. in verb. Papa. Et dixi abundantius in procem. concord. in verbo patri. Et in forma mandati, in verbo dilectus filius, & quot modis quis vocetur pater. scripti inter scholasticorum privilegia. privilegio. 67.*

Et dominus noster, dominus, &c. diuina prouidentia Papa, &c. Suorum prædecessorum vestigiis inhærendo, normam & ordinem gerendis dare volens in crastinum assumptionis suæ ad summi apostolatus apicem, videlicet die 20. mensis Nouemb. Anni Domini. 1523.

Dominus.] Scripti de domino, in *procem. Concor. in verb. dominus, hic non repetam.*

Normam & ordinem.] Et sic non adhibet in his regulis formam substantialem regulariter, ut infra dicitur.

Rebus gerendis.] Nam ad futura extenditur lex non ad præterita, ut plurimum *e. fin. vbi plenè Feli. de constit.*

In crastinum assumptionis.] Hoc dicitur secundum quosdam, ut tollat non factas in conclauis, in quo eligitur, dicit Zochus hic, quod ibi multæ sunt promissiones, Deus scit, illis relinquo, sed illæ promissiones factæ præ nimio gaudio, non valent, quia tunc est extra mentem *cap. V. nusquisque 22. quæst. 4. facit gloss. in §. serui.*

de liberti. in institut. Sed mundano more loquitur, quia vir prudens propter mala sibi obuentia non irascitur: nec etiam ex bonis fortunæ multum congratulatur, nisi in Deo, ut in *canticis Virginis Marie dicitur, Et exultauit spiritus meus in Deo, &c.*

Reseruationes, constitutiones, & regulas infra scriptas fecit, quas etiam ex tunc suo tempore duraturas obseruari voluit, & quas nos Hippolytus sancti Laurentii in Damaso diaconus, Cardinalis sancta Romana ecclesiæ, Vicecancellarius, die Iouis quinta mensis Nouembris anni prædicti in Cancellaria Apostolica publicari fecimus.

Fecit.] Per se vel aliū. Nam cum tot sit negotiis implicitus, committit alicui ut hoc faciat: tamen ipse facere censetur. *regula, qui per alium. de regu. iur. in 6. etiam proprie, dicit l. cere. ff. de precar.*

Ex tunc.] Intelligit à publicatione scientes ligari statim: ignorantibus non, nisi post duos menses. *c. 1. de concess. preb. gloss. in c. cum singula. & ibi Domi. de preb. lib. 6. vide que dixi in verb. publicationem. in §. præfatio. de colla. in concordia.*

Suo tempore.] Quia suis successoribus nullum potuit in hac parte præiudicium generari, pari post eum, imò eadem potestate functuris. *text. in c. innotuit, de elect. plura dixi in præfatio. ad rubric. de coll. super hoc vide que ibi scripsi. & sic istæ regulæ cancellariæ mortuo Papa expirant. unde ordinarius poterit conferre beneficia reseruata, antequam Papa nouiter creatus alias regulas publicet, ut consuluit Domin. *consil. 93. quia hoc Papa vult per hoc verbum, suo tempore.**

Diaconus, Cardinalis.] Nota quod Cardinalium alii sunt episcopi, & sunt sex. Alii sunt presbyteri, & sunt 27. singulis vrbes ecclesiis assignati. Alii diaconi vrbes, & sunt 19. & olim erat presbyter Cardinalis, ut

licet

licet videre in provinciali. in princip. & Barba. in cap. presentia. col. 3. numer. 5. de probationibus.

Vicerecellarius.] Olim vocabatur cellarius, & volebat se instar Luciferi, æquare Papæ. Quamobrem fuit capite minutus, ut licet videre per Cardinalem. in Gl. 2. §. eo ipso. q. 1. de elect. hæc tamen non recipitur: sed eo ipso vocari cancellariū dicunt, quod solus Pontifex in ecclesia vocetur cancellarius, non potuit alius cancellarius esse: ne duo capita essent. hæc tradit Gomes. in q. 1. in si. huius procerum post Philip. Probant in c. is cui. de sent. excom. in 6.

Imprimis reservationes fecit similes illis, quæ in constitutione Fel. Re. Benedicti Papæ XII. quæ incipit, Ad regimen, &c. continentur: & illas locum habere voluit, etiam si officiales in ead. constitutione expressi, Apostolica sedis officiales ante obitum eorum esse desierint, quoad beneficia quæ tempore quo officiales erant, obtinuerant.

Imprimis, &c.] Ibi, ad regimen est extrauagans in communibus. rub. de præb. ubi referuntur beneficia curialium: intellige, ubicunque decedant si fuerint legati Papæ, vel nuntii, seu rectores, vel thesaurarii: secus ergo in aliis beneficiis curialium, quia non sunt reseruata per d. extrauag. Ad regimen. nisi vacant in curia, vel in loco proximo per duas dietas. ita exprimitur in d. extrauag. Ad regimen. Et sic intellexit Domi. consil. 92. in causa. col. 2.

Etiam si dicti officiales.] In eadem constitutione, Ad regimen, expressi Apostolica sedis officiales si ante obitum, eorum esse desierint, quo ad beneficia, quæ tempore quo officiales erant, obtinuerant. Nam ista beneficia debent venire ad officiales novos, qui de præsentis Papæ seruiunt. Et quamuis officiales Papæ, si

desinant esse officiales, & familiares non gaudeant priuilegiis. l. 2. §. plane. ff. de iudi. quia finita causa priuilegii, cessat priuilegium. l. hi. §. l. seq. ff. ex quibus. caus. maior. scripsi in priuileg. 166. inter scholast. priuilegia. tamen hic officia, seu beneficia illorū vult esse reseruata, quia semel affectum semper durat, nisi liberetur. ca. si Apostolica. de præbend. in 6. quod est verum in beneficiis obtentis tempore seruitiū: secus in aliis. Perusi. in c. statutum. col. 2. de præbend. in 6. ubi etiam dicit non procedere in beneficiis patronatis sub patrono laico.

Nota, quod decretum Papæ in reservatione appositum, nedum titulum afficit, & annullat: sed etiam possessionem. arg. cap. si eo tempore. de electio. in 6. cap. ut nostrum. de appellat. & possessio contra reservationem Papæ obtenta, caret omni effectu & iuris adminiculo, sine quo in beneficiis possessio non procedit. Rota decis. 16. si contra agentem. in nouis, concludit restitutionem esse negandam spoliato, cum nullam possessionem haberet. vide ibi fufius & in decisio. 23. ibidem. & in §. 1. de firma. & irreuoca. concord. stabilit. in concordat. quæ ibi scripsi.

Ac reseruauit beneficia, quæ per constitutionem piæ memoriæ Ioannis Papæ XXII. quæ incipit, execrabilis. vacant, vel vacare contigerit.

Est secunda pars huius regulæ, in qua reseruantur beneficia iam per extrauag. execrabilis, reseruata, de qua extrauag. infra aliqua scribam. Et nota quod sicut iura disponentia de beneficiis, trahuntur ad officia secularia, ut sentit Barol. in l. 2. §. data. ff. de optio. leg. Lucas de penia in Lammnas. C. de eroga. militar. anno. lib. 12. Ioan. Lupus expressit in re. per. c. per vestras. in prin. n. 6. de donat. inter virum & uxorem. Ita & iura loquentia de officiis, trahuntur, si eadem ratio hoc dicet. Et nisi contrarium sit statutum ad beneficia, ut dicitur in re. de offic. in regula.

REGV.

REGVLA II.

Item reseruauit generaliter omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales. Episcopales.

Prima reseruatio huius text. est quod ecclesiæ Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, & Episcopales sedi Apostolicæ reseruantur: hodie in hoc Franciæ Regno nominato spectat in istis ad Regem. Et illarum prouisio pertinet ad Papam ad Regis nominationem: *ut est in rub. de regia a prela. nomina. facien. §. i. ubi abundantius scripsi.* Patriarchæ verò, cum non sint in regno Franciæ, nominatio ad regem non pertinet: sed ad Papam prouisio. & hi post Apostolicum primum tenent locum. *c. clericos. 2. distinct.* Et sunt quatuor instar euangelistarum. *c. antiqua. de priuileg.*

Nec non omnia monasteria virorum, valorem ducentorum Florentorum auri communi æstimatione excedentia. Et voluit quod excessus huiusmodi in literis exprimat.

Secundo reseruat omnia monasteria virorum valorem ducentorum aureorum excedentia. hæc est sub iata in regno Franciæ per concordata generaliter loquentia. Et quatenus vult quod excessus exprimat in literis, non seruatur etiam in hoc regno, in quo habemus consuetudinem exprimendi, cuius fructus non excedunt summam viginti quatuor ducatorum auri de camera, secundum communem æstimationem, quamuis multo plus valeat, & excedat mille libras. *ut scribis plenius infra in regula de veto valore exprimendo.*

Nota tamen, quod si Cardinalis impetret vnum ex istis beneficiis, verum valorem etiam in Francia exprimere tenetur, & hoc propter constitutionem concilii Lateranen. editum anno 2. Leonis X qua cauetur quod de cætero Cardinalibus non com-

mendentur aut conferantur beneficia, quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera, secundum communem æstimationem, valorem annuum non constituunt vel attingunt, ut pauperibus prouideatur. & quia minoribus minora decet, & maioribus maiora, *teste Cassado. in decis. 2. de prebend. & sic ordinarius non posset hæc minora beneficia Cardinali conferre.*

Reseruauit dignitates, post pontificales maiores in cathedralibus etiam metropolitanis, & principales in collegiatis.

Tertia pars est. nam suæ dispositioni reseruat dignitates maiores, post Pontificales, in ecclesiis cathedralibus & metropolitanis, ac dignitates principales in collegiatis, quæ reseruatio etiam est sublata per concordata, cum omnes reseruaciones ibidem sint sublatae: *ut ibi abundantius scripsi:* excipiendo tamen aliquas, & sic hæc dignitates, cum hic reseruetur, solent in literis expectatiuis excipi de stilo: non tamen in mandatis Franciæ, nisi dignitas electiua, *ut potest videri in forma manda. in concordata. Franciæ.* Sed quæ dicitur dignitas maior post pontificalem? Respond. hoc cognoscitur ex fundationibus ecclesiarum, & ex consuetudinibus earum, quia si decanus statim post episcopum incedat, decanatus erit dignitas maior, si Archidiaconus hoc faciat, idem dicendum erit. *Rota, dec. 173. de thesauraria. in nouis.*

Item principales dignitates sunt in collegiatis, sicut prædixi. Is enim qui primum locum in collegiata habet, dicitur habere principalem dignitatem, quasi primam & præcipuam in ecclesia. *Ioan. Andr. & Perusinus in c. deliberatione. de offic. legat. in 6. sicut in collegiis scholasticorum licet videre.* Et sic patet, quod si non esset nisi vna, non censeretur reseruata: tum quod maioritas, seu principalitas, non potest demonstrari, ubi est vna tantum dignitas. *Clemen. & si principalis, de rescript. tum quia non præsumitur voluisse priuare vna dignitate. argum. l. Illicitas. §. Illicita ministeria. ff. de*

offic. p. esidiz. gl. in Clem. 1. de p̄bend. scripsi in glos. pro expressis. in forma manda. & expressim consuluit Domi. conf. 36. Casus talis. col. 2.

Item per dictam clausulam non tollitur reseruatō recti beneficii, & pro certa persona reseruati, quia Papa non intendit illi p̄iudicare. arg. ca. causam. & ibi dicitur, de rescrip. & c. quāuis. eo. titul. lib. 6. sic expressim consuluit Domi. conf. 12. Verum ille col. 2. vbi generales non obstantias dicit nunquam alteri p̄iudicare: nisi specialiter exprimat per c. cum olim. de consuetud.

Item beneficia in iure patronatus consistentia, non debentur per expectatiuas & reseruaciones generales, quia non est verisimile quod Papa voluerit derogare, nisi hoc expresserit. gl. & Doct. in cap. 2. de p̄bend. in 6. sequitur Ioan. Staphileus in tract. de licentis gratia. fol. 54. versic. 3. an sit locus, & c. post Lapum alleg. 96. Beneficia.

Ac dignitates conuenticuales quorumcunq; ordinum: sed non militiarum, nec non suorum.

Quarta, dignitates conuenticuales quorumcunq; ordinum reseruantur. Sed in concordatis tit. de regia. ad p̄latur. nomina. facienda. §. Monasterius. spectat nominatio ad Regem, si sit prioratus conuenticualis, vt ibidem dicitur: alioqui collatio, vel electio, ad illos, ad quos ex fundatione spectare debet in hoc Franciæ regno pertinebit, & conuenticualis dicitur dignitas à conuentu, cui habens dignitatem p̄est, & ex communi vsu loquendi ecclesia religiosorum dicitur conuenticualis, teste Panor. in c. edoceri. & c. capitulum. de rescrip. & c. cum ecclesia. de can. p̄p̄oss.

Item militiæ sancti Ioannis Hierosolymitani vel aliæ, quas commendarias vocamus, non reseruantur hic: sed sunt in dispositione magni prioris illius ordinis, per verbum in hac regula positum: ibi, sed non militiarum. Et sic beneficia, quæ habent milites sancti Ioannis Hierosolymitani nō sunt reseruata hic, quia non possunt conferri, nisi militibus illius ordinis.

Item non comprehenduntur in his reseruacionibus generalibus beneficia manualia, quia Papa intelligit reseruare perpetua. arg. cap. p̄cepta. 55. dist. Calde in m. de p̄b. consil. 26. an in reseruacionibus, nec aliæ de quibus scripsit Ioan. Staphileus in tract. de licentis gratia. in 9. forma. fol. 26.

Et Cardinalium familiarium beneficia.

Quinto Papa reseruauit beneficia suorum familiarium, & beneficia familiarium Cardinalium, & est de receptis in regno Franciæ, vt supra scripsi in prima reseruacione. Et quidem non parum eruditi dicebant legatum habere curiam, quod vltra Herculis columnas reieci, dum legatus vellet conferre, quibus vellet omnia beneficia, quæ vacabant iuxta eum, dicens habere curiam: quod non est verum nam solus Papa habet curiam quoad hoc vt nullus beneficia in curia conferre possit. iuxta cap. 2. de p̄bend. in 6.

Intellige reseruari beneficia hic expressa, totiens quotiens vacabunt, quia per viā legis hic reseruantur: secus si Papa suæ collationi reseruaret vnā dignitatē, quia tunc si semel providere intelligeretur extincta reseruatio argum. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. cap. non potest. de p̄b. in 6. secus si commendaret, vt consuluit Roma. consil. 350. in casu. col. 2.

Notandum autem est, quod duæ sunt generales beneficiorum, quando Papa reseruauit omnia talia beneficia, vt hic, & in extrauagan. Excecrabilis. titulo de p̄bendis, in extrauaganti Ioannis. 22.

Quædam verò sunt speciales: & illæ quædam sunt speciales quoad certum corpus beneficiorum: non tamen pro certa persona, vt quando reseruatur tale beneficium collationi Papæ. vt in cap. cum olim. de re iudica. cap. si eo tempore. de electio. in 6. vide Domi. consil. 30. Bonifacius.

Aliæ sunt speciales super certo corpore beneficii, & specialiter pro certa persona: vt, reseruamus collationi nostræ beneficii sancti Genesii monialium pro Ioanne Limano, &c. vt in cap. dudum. de p̄b. in 6. &c.

Et c. executor. de concess. preben. illo libro. Vnde per clausulam positam in impetrationibus, vel aliis literis Apostolicis, etiam si generaliter vel specialiter reservatum esset, non tollitur reservatio quando vacat in curia, quia in illa requiritur specialis & expressa mentio, cap. 2. de preben. in 6. interdum reservantur beneficia, quae quis obtinet in fauorem alicuius. Et tunc siue iuste obtineat, siue iniuste, nisi fuerit intrusus, vel violentus, reservata censentur, teste Collecta. in ecclesiast. col. 6. non. 20. de for. illeg. quia in dubio fit interpretatio pro sede Apostolica. Clemen. 4. v. l. i. pend.

REGVLA III.

Item reservauit generaliter omnes dignitates maiores post Pontificales in cathedralibus ac metropolitanis: ac principales in collegiatis ecclesiis, valorem decem florenorum auri communi aestimatione excedentes, nec non prioratus, praeposituras, praepositatus, ac alias dignitates conuentuales, & praepetorias generales ordinum quocunque: sed non militiarum.

Hic repetit reservationes supra factas: & addit aliam reservationem, videlicet dignitates principales in collegiatis ecclesiis, valorem decem florenorum auri communi aestimatione excedentes.

Ac quaecunque beneficia, quae sui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, existentes: & sanctae Romanae Ecclesiae viuentium nunc, & qui erunt suo tempore, Cardinalium familiares, continui commensales.

Et sic familiares Papae dicuntur, qui cum Papa commorantur, & continui commen-

sales sunt. Et familiares Cardinalium, qui cum Cardinalibus degunt, & continui commensales eorum sunt. *ca. licet. vbi Archid. de priuileg. c. fin. de verb. signif. & Clem. vi. de celebra. missa. & requiritur ad minimum quod quatuor menses fuerint continui commensales, vthabetur in regula 32. in fi. Nota, quod Papa & Cardinales, instar Christi, non vocant seruitutes suos seruos, sed familiares & amicos: nam Christus in Euangelio ait, iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius: vos autem dixi amicos, quia omnia quaecunque audiui a patre meo nota feci vobis. Paul. Castren. consi. 340. Praemis. col. 1. vol. 1.*

Sunt tamen quidam qui familiaritatis literas habent, non tamen eis dantur priuilegia familiarium: nisi exerceant officia propter quae illae literae conceduntur, & ita declarauit Innocentius V. in extrauag. ad futuram rei memoriam, quam notat Feli. in capitul. In sinuane. col. 2. in gl. familiares. de offic. deleg. & sequitur Cassado. in decis. 1. de verb. significat. Et illi soli capellani Papae gaudent priuilegiis capellanorum, qui sunt in prosecutione officiorum & negotiorum a sede Apostolica eis commissorum, teste Cardin. in consi. 126. Vacarunt. col. penult. num. 11. Imo familiares Papae per literas facti, instar familiarium descriptas in rotulo, non nocent veris familiaribus. Feli. in d. capit. In sinuante. num. 5. & bonum est, et quod isti familiares declararentur in vna regula cancellariae, vel alibi, quia infinitae fraudes super hoc fiunt. Et episcopus non dicitur familiaris Cardinalis de titulo curiae Romanae.

Effectus familiaritatis, quos scripsi in §. 1. rubric. des adiournemens, in filo Bituricen. ad de hic.

Obtinent.

Sed dubitatur, si nunc obtineant vnum beneficium, quod postea dimiserunt, & optauerunt aliud, vtrum dimissum sit reservatum: an illud optatum. respond. quod optatum, & hoc per verba sequentia de-

claratur, quod firmat Cardin. *consil. 126. V acurunt in si. alias* sequeretur, si dimissa essent reseruata, quod omnia beneficia, quæ obtinerent familiares, essent seruata idiotis, vt hic subiicit.

Et in posterum obtinebunt, eorum familiaritate durante.

Et sic cessante familiaritate, cessat reseruatio Et priuilegia data familiarib. cessant cessante causa priuilegii. *l. 2. §. plane. ff. de iudic.* Et famuli scholasticorum nõ gaudent priuilegijs scholasticorum, quando non sunt in seruitio illorum, vt *plene scripsi in scholastic. priuileg. 166.* Intellige de iure: sed per verba sequentia beneficia semel affecta, semper permanent, vt sequitur. *vide infra in regula 32.* Et quando quis expressit se familiarem, qui talis non erat, an vitietur, & quando, impetratio, docet *Cassad. in decis. 10. de prebend.*

Ac in quibus, seu ad quæ ius eis competit, aut competierit, etiam si ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel alias recesserint, ac Fe. Rc. Pauli II. & Innocentii VIII. Romano. Pontifici, prædecessorum suorum vestigijs inharendo, declarauit dignitates, quæ in cathedralibus, vel metropolitanis, post pontificales non maiores existunt. Et quæ ex Apostolica sedis indulgentia vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel alias quouis modo in collegiatis ecclesijs principalem præminentiam habere noscuntur, sub reseruatione prædicta comprehendendi debere.

REGVLA IIII.

Item reseruauit generaliter omnia beneficia ecclesiastica quo-

rumcunque collectorum & vicorum in quacunque ciuitate, vel diocesi, qui suo tempore eorum officia exercuerint sub collectorum fructuum & prouentuum camera Apostolicæ debitorum. Illa videlicet beneficia duntaxat, quæ durante eorum officio, obtinuerint, ac in quibus seu ad quæ ius tunc eis competierint.

Hæc reseruatio per prædicta non seruatur in hoc regno Francia: imò corrigitur per prædicta concordata, & per pragmaticam sanctionem olim in concil. Basilienseditam.

Notandum est quod istæ reseruaciones sunt strictè interpretandæ: quia iuri alterius præiudicant. *c. si eo tempore. de elect. in 6. sic conclusit Domi. consil. 92. in causa canonica. tit. 3.*

Tenendum est menti. quod Ioannes 22. concessit Auenione, ac expresse inhiuit omnibus iudicibus ordinarijs & delegatis, ac inquisitoribus hereticæ prauitatis, ne contra sedis Apostolicæ officiales, vel nuncios, vel illorum aliquem, quauis occasione, vel causa, absque dictæ sedis licentia speciali, procedere, aut in eos, vel eorum aliquem excommunicationis vel suspensionis, seu quauis alias sententias promulgare præsumant quoquo modo. Voluit tamen ordinarios & inquisitores super his, quæ negocium tangunt fidei, vel rem publicam, vel priuatam, si quid per officiales indebitè forsan attentatum existeret, se plenius informare, idque postea Papæ significare, vt de opportuno remedio prouideat. Quod priuilegium postea Auenione confirmauit Papa Clemens, Kalend. Iul. anno sui Pontificatus octauo, extenditque illud ad capellanos dictæ sedis & scriptores, ac familiares & officiales Papæ, ac dictæ sedis. Et ego vidi diploma concessionis. *vide alia priuilegia in c. felicis. de penis. in 6. & cap. licet. de priuileg. ibid. c. si. de verb. signific. ibid.*

REGV-

REGVLA V.

Item referuauit omnia & singula beneficia ecclesiastica quorumcumque curialium, quos dum curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo decedere contigerit, & in quouis loco quantumcumque etiam à dicta curia remoto.

REGVLA VI.

Item referuauit generaliter idē Dom. N. Papa dispositioni suæ omnia beneficia cubiculariorum & cursorum suorum.

Hæc referuatio est approbata in corpore iuris, per *tex. in cap. presenti. de præben. m. 6.* tamen non seruatur si non decedant in curia, vel in loco proximo per duas dietas, *vt supra dixi*, & idem in regula sexta dicas, quamuis durent in seruitio. *vide Bonifac. in clem. vna non. 37. de celebra. missa.*

Imò etiam solet Rex iure regali concedere beneficia, quæ vacant iure regaliorum, etiam si familiaris Papæ illud habeat, & in curia Romana decedat. Ita fuit dictum pro collatione facta à Rege cōtra promissum per Papam anno 1344. die 12. Maii.

REGVLA VII.

Item referuauit dispositioni suæ generaliter quoscumque canonicatus & præbendas ac dignitates, personatus, & officia in principis Apostolorum sancti Ioannis Lateranen. ac beatæ Mariæ maiore de vrbe ecclesiis: nec non ad collationem, prouisionem, & præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinaliū è Romana curia absentium ratione suorum E-

piscopatuū, Cardinalatus, & ipsorum Cardinalium titularum spectantia, quandiu absentia sua durauerit, canonicatus & præbendas, dignitates, personatus, administrationes, vel officia, cæteraque beneficia ecclesiastica cum cura, vel sine curavacantia, & antea vacatura tam in eadem vrbe, quam in ecclesiis, ciuitatibus, & diocesisibus, dictorum episcopatuū consistentia, ac decreuit irritum, &c.

Referuatio hæc recipitur in Francia quoad beneficia vrbis: secus si in Franciæ diocesisibus existant, quia tunc hæc regula non habet locum per concordata.

REGVLA VIII.

Item voluit idem Dom. noster Papa, quod concessa per Clementem prædecessorem suum, & de eius mādato expediantur in forma, rationi congruit, sub die coronationis suæ, vt moris est, & idem quo ad concessa per felicis recordationis Leonem Papam decimū & Adrianum Papam sextum etiā prædecessores suos, ad sex menses duntaxat, ab ipsa die coronationis incipiendos, observari voluit.

Vult ergo Papa, quod si prædecessor concesserit gratiam per signaturam tantū expediendo, quod ipse expediet bullas, quæ sic expediri solent: Paulus, &c. Rationi congruit, & conuenit honestati, vt ea quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu, literæ Apostolicæ super illis confectæ nõ fuerint, suum plenum consequantur effectum, &c. Et vult hic vt expediantur, non solum si concessæ fuerint ab im-

mediato prædecessore, videlicet à Clemēte: sed etiam à mediato, videlicet à Leone, vel Adriano, dummodo intra sex menses à die coronationis suæ veniat ad eum. vidi etiam super hoc dispensari post annum: & quodcumque Papa vult, hoc potest expedire, postquam est honestum, & æquum, sed ideo hic addit sex menses, quia per regulam cancellariæ, bullæ debent expediri intra sex menses. Et hoc rescriptum vidi etiam impetrari super permutatione facta tempore prædecessoris, idem in Episcopatu: tamen addita erant ista verba, rationi congruit & cōuenit honestati & æquitati, vt ea, quæ de Romani Pontificis prouidentia etiam benignitate præsertim in prouisione ecclesiarum cathedralium processerint, licet eius superueniente obitu, literæ Apostolicæ confectæ non sint, super illis plenum fortiantur effectum. Dudum siquidem bonæ memo. &c. Et regulariter in omnibus gratiis, quæ fuerint concessæ per prædecessorem, solet Papa expedire per hanc clausulam, rationi congruit, &c. & vidi interdum addita hæc verba, rationi congruit, vt ea, quæ de Romani Pontificis gratia in prosequendo desideria iusta petentium processerūt, &c. Et sic per hæc verba Romanus Pontifex nolle expedire dispensationem ad quatuor, vel aliud quod iustum non habet desiderium: quia iustum desiderium petentium expedire vult, non iniustum. Et facit l. iustum est desiderium. C. de edendo. Et per hoc dicerem quod si primum bulla fuit expedita tempore prædecessoris: tamen non fuit plenè expedita, quod adhuc poterit expediri, quia eadem ratio & æquitas versatur in vno, sicut in alio. quia quoties vitiosè expeditæ sunt, pro non expeditis haberi debent. l. quoties. ff. qui satisfacere cogunt. secus si semel fuerint expeditæ, & cum omnibus clausulis necessariis.

Et per hoc inferitur, cum rationi & honestati sit congruum, quia ius iam erat illi quæsitum per concessionem. gl. in cl. dudum. in gl. verb. de sepult. Papa non debet hoc denegare, & si hoc faceret, contra rationem honestatemque faceret, & sic peccaret.

per l. vnam. C. ne sciscus rem, quem vendic. cum a lib. 10. vbi sunt ista verba, retractare sciscum quod semel vendidit, æquitatis honestati que ratio non patitur. Vbi dicit Lucas de Penna, quod lex, seu legis ratio, debet super æquitate & honestate fundari. c. est autem lex. 4. distin. honestas enim detrahit legum rigori, imo hic honestatis semper censetur exceptum. l. quod ex liberta. C. de operis liberta. vbi dicit pulchrè Bald. quod dominus non potest cogere libertam vt veniat ad saltandum in domo patroni, nec nobilis potest cogere rusticam subditam ad turpia, aliàs amittit ius superioratis. plura cumulat. Decius in l. semper in contralibus. ff. de reg. sur vide que scripsi super his literis, & aliis in forma manda. in verb. gratiam.

REGVLA IX.

Item declarauit omnium & singularum ecclesiarum cathedralium: & monasteriorum prouisiones, quas præfati prædecessores sui ordinationi, & dispositioni eorum: nec nõ omnia & singula beneficia ecclesiastica, quæ dicti prædecessores etiam præfate dispositioni cum interpositione decreti reseruauerāt, quæ quidem ecclesia, & monasteria, nec non sic reseruata beneficia, tempore obitus eorumdem prædecessorum vacabant: aut ecclesia, vel monasteria huiusmodi sic commodata, vel eis administratores deputati nõ fuissent, etiam tunc vacassent remanuisse, & remanere per huiusmodi reservationem, & decretum affecta, nullusque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice se introumittere, vel disponere potuisse, siue posse quomodo: decernens irritum & inane, si secus de illis attenden.

tentatum forsā erat, tunc vel in posterum contigerit attentari.

Reseruat suā dispositioni beneficia, quae vacabant, vel erant reseruata tempore obitus sui praedecessoris, quas reservationes intelligimus in Francia, *vt supra dixi, & vt scribitur in cap. 2. & 3. si apostolica. de prob. in 6.*

Nota tamen quod licet nullus, possit conferre illa beneficia, quae semel Papa contulit inhabili, vt hic, quia sunt Papae reseruata. *c. vt nosstrum. de appell. Ioan. Andr. in cap. quod sicut. de elect.* tamen in Francia haec reseruatō est reprobata, & si beneficium vacet in curia, est reseruatum Papae vt nullus intra mensem possit conferre: post mensem sic. *c. 2. de prob. in 6.* Si tamen Papa contulerit alicui non curiali, ante acceptationem factam, vacat semper in curia, & alii. *in d. c. 2.* Secus si semel acceptauerit, quia tunc non dicitur in curia vacare si acceptans extra eam sit, etiam si sit inhabilis. *Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 72. vide Pan. & Ioan. Andr. in cap. inter dilectos, in fin. de excessib. prel. quia postquam ille acceptauit, amplius non vacans ergo non dicuntur in curia vacare,*

REGVLA X.

Itē praedictus dominus noster, omnes & singulas ab ipsis praedecessoribus suis, infra annum, ante diem obitus eorū, concessas gratiae, vel iustitiae literas, temporibus debitis eorum executoribus non presentatas omnino reuolidauit, & in statum pristinum, in quo videlicet ante fuerāt, & eos pro quibus erāt obtenta, quoad hoc plenarie restituit, ac deo ad hoc plenarie restituit, ac deo ad hoc plenarie restituit, vel ab eis subdelegandos perinde ad ipsarum executionē procedi posse, & debere, ac si executio huiusmodi tē-

poribus praedictis inchoata fuisset

Quando executio gratiae facta est, res non est integra. & sic non expirant literae. *l. mandatum. C. mand. sic vult hic Papa,* quod quando quis impetrauit literas gratiae vel iustitiae à suo praedecessore, & nondum est elapsus annus, tunc vult vt illarum executio fieri possit ac si executio inchoata id temporis fuisset, & per hanc regulam patet, quod si per eundem Clementem concessum fuerit mandatum de prouidendo executoribus deputatis, & ante annum mortuus fuerit Papa Clemens, quod licet presentatum non fuerit, tamen valebit: & eorum executores poterunt ad executionem procedere, recusante vel negligente collatore, per hanc regulam. *vide quae scripsi in gloss. concor. in §. r. de mand. Apostol. in verb. sui pontificatus. facit pro ista regula. c. si autem. & c. plerumque de rescrip. vbi rescripta iustitiae, non exequuta intra annum, non valent post annum.*

REGVLA XI.

Item renouauit quascunq; expectatiuas & collationes, mutationes, ac reuolidationes, & extensiones, eas quomodolibet concernētes, etiam si qui per eas in canonicos sub expectatione praebendae vel portionum creati aut recepti fuissent. Nec non alias quā super quibus per cancellariā apostolicā literae in forma expediri cōsueuerunt. Reservationes etiam mentales, perinde ac si nō emanassent, de quibusuis etiā patriarchalibus, metropolitanis, & aliis cathedralibus, ecclesiis, ac monasteriis, & beneficiis vacaturis cū prouisionibus, & cōmendis alijsq; dispositionibus

bus, seu de promouendo & commendando, aliasque disponendo mandatis, & extensionibus inde secutis. Nec non absque consensu coadiutorias, seu coadiutorum deputaciones, etiam cum successione, per dictum Clementem & alios Romanos Pontifices suos predecessores in fauorem quorumcunque & quibuscunque, etiam sancte Romanae ecclesiae Cardinalibus: & sub quibusuis verborum formis, etiam motu proprio, & de Apostolica potestatis plenitudine seu consistorialiter concessas & factas, ac facultates nominandi, reseruandi, conferendi, commendandi, & alias disponendi, quae ab eisdem predecessoribus emanarunt, illarumque vigore factas nominationes, & reseruaciones, quoad ea in quibus nondum verè, non autem per decretum in illis appositum, sunt sortitae effectum, nec alicui quascunque declarationes aut praeseruaciones, velextunc, prout ex die reuocationis huiusmodi restitutas & reuoluntarias clausulas, vel adiectiones, etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, & ius in requisitum fore, aduersus reuocationem huiusmodi, in aliquo suffragari, ac tenores & formas omnium praemissorum pro expressis habere voluit.

Hic annullat omnes gratias expectatiuas, etiam si qui per eas in canonicos sub expectatione praebendae recepti fuissent, probatur in c. pen. de praeb. in 6. & c. pen. & ult. de concess. praeb. illo. lib. vide decem formas expectatiuarum per Ioan. Staphil. in suo tract. de literis gratis. in prin. Et sic licet ma-

datum per mortem non extinguatur, & probatur plenè in §. 1. in glos. verb. sui pontificatus. de mand. Apost. in concord. tamen Papa potest reuocare, ut hic, & hoc probatur in c. si gratias. de rescript. in 6. vbi gratia ad beneplacitum sedis Apostolicae, non extinguatur per mortem: nisi fuerit reuocata per Papam: sic nec mandatum: tamen istam reuocationem tenetur quis probare: cum ea, quae facti sunt non praesumantur. Dicunt tamen quidam hanc reuocationem non obesse Gallis habentibus mandata, cum fiat in praedictum Concordatorum, quae fuere edita in totius regni utilitatem: & ne res iudicialia Romae exhauriatur, ut patet in proz. dilectorum concordatorum. ergo, & c. Tamen non est praedictum ut non prouideatur mandataris, & ista regula forte posset intelligi si post annum, regula proxima si ante annum obitus Papae concessa fuerint literae. Nota tamen quod Papa reuocat expectatiuas, quae non sortitae sunt effectum, id est, quando in vim illarum alicui non est prouisum, & plus prodest ista reuocatio, quam mors mandantis. Nam per mortem concedentis non reuocantur expectatiuae, quando praesentata erat bulla executori, & fulminatus processus, quia tunc non dicitur res amplius integra: sed fallit quando expressè reuocatur, ut hic text. in c. si is cui. & c. pen. & fin. de praeb. & c. vlt. de concess. praeb. illo. lib. Et hanc fulminationem processus, non potest executor facere, ante literarum executorialium receptionem: etiam si bullam gratiosam recepisset. text. in c. cum tenentur. in mandatum nostrum in alicuius prouisione receptoris. de praeb. c. susceptum. de rescript. in c. super eo. & ca. ut debuit. de appell. dom. de Roia. de. 459. circa tertium in uerbis. Item reuoluntarias vocat hic, literas de perinde valere, quae validant gratiam, ut not. Cassador. de. 33. super reg. cancel. & do. Gomez. q. 7. in reg. de non iudicand. iuxta formam supplicationis.

REGVLA XII

De reuocatione unionum.

Item rationabilibus suadentibus

bus causis ipse dominus noster omnes vniones, annexiones, incorporationes, suppressiones, extinctiones, applicationes, & dismembrationes etiam perpetuas de quibusvis Cathedralibus, necnon aliis ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personatibus officiis, ac locis & beneficiis ecclesiasticis per cessum, vel decessum, aut quamvis aliam dimissionem, seu amissionem qualiacunq; fuerint inuicē, vel aliis ecclesiis, monasteriis, mensis, dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis, & piis, ac aliis locis, vniuersitatibus etiā studiorum generalium, & collegiis etiam in fauorem sanctę Romanę ecclesię Cardinaliū, seu ecclesiis, monasteriis, & beneficiis per eos obrentis, quomodolibet apostolica vel alia quauis auctoritate factas, quę suum sortitę non sunt effectum, ac quęcunq; concessiones, & mandata super vnionibus, annexionibus, & incorporationibus, ac aliis præmissis taliter faciēdis, reuocauit, cassauit, & irritauit, nulliusq; decreuit existere firmitatis: nec alicui quascunq; clausulas, vel adiectiones in quibusvis apostolici, etiam quę motu proprio, aut ex certa scientia, etiam consistorialiter processerant, & emanauerant literis: etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, aut ius quæsitum fore, quomodolibet contentas, aduersus reuocationem, cassationem,

& irritationem huiusmodi, voluit aliquatenus suffragari.

Hic reuocat vniones, quę non sunt sortitę effectum. Intellige quando auctoritate Papę erant faciendę, quia Papa mandauerat iudici in partibus, quod si de narratis constaret, quod vniret: si id temporis Papa moriatur, reuocat hic Papa illas vniones faciendas, & factas quę non sunt effectum sortitę: secus de faciendis, vel factis auctoritate ordinaria. Et quia de vnione loquimur hic, pauca de ea subiungam, à definitione incipiendo.

Aliud est rescriptum vnionis, & est id in quo Papa vnum beneficiū alteri annectit & adiungit. Vnde sic definirem vnionem, Vnio, est duorum vel plurium beneficiorum ab episcopo vel alio superiore legitime facta annexio. Primò dico, quod est duorum annexio, probatur in c. 1. ibi, *ut idem esset episcopus vtriusque, ne sede vacante, &c.*

Item dico, vel pluriū, quia interdū plura annectuntur vni, *ut in c. exposuisti. de preb.*

Postea dicitur beneficiorum: quia est terminus generalis vt comprehendat dignitates, personatus, officia tam maiora quàm minora: & sic omnia beneficia, *ut in c. postulasti. de rescriptis. & c. 1. de reg. iur. in 6. siue sint parrochiales ecclesię, siue præbendę. ca. extrinseca. §. qui verò. de preb. siue sit regulare, siue seculare. ca. 2. de relig. domi. & c. de ne in agro. §. ad hoc. de statu monach.*

Etiam vniri possunt duo episcopatus in vnum. *cap. decimas. & seq. 6. q. 1. vnde iura loquentia de vnione non distinguunt de qualitate: sed simpliciter dicunt vnam ecclesiam vniri alteri posse. c. sicut de excessib. prel. cl. si. de reb. eccl. non alie. & episcopatus Dien. & Valen. vniti sunt in Delphinatu: & vnus est in illis duobus episcopatibus præful.*

Præterea in definitione dicitur, ab episcopo, quia sicut vnire episcopatus, atque potestati subiicere alienę, ad summum pontificem pertinere dignoscitur: ita episcopi est ecclesiarum suę diocesis vnio, & subiectio earundem. *capit. sicut vnire. de exp.*

cessib. prelat. cap. quod translationem. de officio. leg.

Ad hæc in definitione dicitur, vel alio superiore, ad declarandum à quo possit fieri vnio. nam vt prædixi, Papa potest vnire tam episcopatus, quam alia beneficia, & sic omnia beneficia tam maiora, quam minora. *ca. decimas. & c. temporis qualitas. & sequent. 16. quest. 1.* quia habet ipse plenariam potestatem in beneficiis. *c. 2. de præb. in 6. & cl. 1. v. lit. pend.*

Item legatus de latere vnire potest: quia omnia potest quæ episcopus in sua dicecesi. *Spec. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. vers. 29. ibi legatus igitur.* & quia est maior episcopo in provincia sibi decret. *c. 1. de offi. leg. in 6. Do. de Rota. decis. 78. legatus. & dec. 118. secundum maiorem. in not. & decis. 459. nota secundum maiorem. in antiq. Guido Papæ in conf. 134. Circa processum. in 2. quest.*

Fallit in episcopatibus, quos non potest vnire legatus. *c. quod ad translationem. de offi. leg.*

Fallit etiam in preiudicium episcopi, videlicet in totum eximendo à iurisdictione & subiectione episcopi: sed licet collationem conferat, vniedo: tamen vnio valebit, dummodo non conferat subiectionem, obedientiam, correctionem, vel alias à iurisdictione episcopi non eximat. *cap. fin. de confir. vii. vbi Deci. dicit hanc esse magis communem opinionem, & secundum ista collegium Papiense consuluisse, sic tenent Do. de Rota. dec. 459. nota secundum maiorem, in antiq.*

Item fallit, quando ecclesia esset sub iure patronatus laici. *gl. & doct. in c. nobis. & ca. cum dilectus. de iure patronatus.*

Postremo non procedit, quando vellet ecclesiam in qua est collegium clericorum secularium, conuentum religiosum facere, quia non potest alterare statum ecclesie. *c. pen. de eccl. edific. Feder. de Senis. conf. 105. in Christi. & c. factum ita se. & ca. plenè. Petrus Perus. in tract. de vnio. eccl. c. 4.*

Quamvis istam questionem dubiam & indecisam relinquat, Ioann. Baptistæ. Caccialup. in tractat. de vnio. articu. 3. vbi solum recitat Doctorum opiniones, & postea di-

cit istam questionem satis dubiam, sed per prædictas limitationes questio videtur satis clara, & non dubia, & ad fundamenta in contrarium per Doctores adducta. Respondet Ioan. Brunel. in tract. de dignitat. lega. concl. 13.

Archiepiscopus etiam in dicecesi potest vnire, cum in ea tãtam potestatem habeat, sicut episcopus. teste *Specul. in d. tit. de lega. §. nunc ostendendum, vers. legatus igitur, quæ referri & sequitur. Ioan. Caccialup. in suo tract. de vnio. art. 3. q. 4.*

Sed beneficia pertinentia ad collationem sui suffraganei vnire non potest. *text. in ca. sicut vnire. in fi. de excessib. præb.*

Item in definitione dicitur, ab episcopo, quia inferiori ab episcopo vnio fieri non potest, vnde priores, vel abbates non possunt vnire. *gl. in d. cle. si. rex. in vlt. glo. in verb. ordinarios. cl. ne magro. §. ad hæc. de statu monacho. vbi dicit. gloss. non procedere, quando præscriperunt inferiora vnire beneficia, non episcopatus: sed requiritur titulus: vel tantum tempus, cuius memoria non fit in contrarium. probat Petrus Perus. in d. tract. vnio. eccles. cap. quarto. vers. sed circa hoc. Roman. consil. 275. quo ad primum. Alex. cons. 70. in causa. col. 1. vol. 3. & cons. in causa. col. 1. vol. 6.*

Sed vna ecclesia potest præscribere alteram tãquam vnitam, etiam per illud tempus, quia tunc non præscribitur ecclesia vnita: nisi quo ad proprietatem: & non quo ad titulum: quod potest fieri. *cap. audius. de præscr. & c. cura. de iure patro. Perus. in d. tract. vnio. c. 4. & Caccialup. in eodem tract. art. 3. m. f. Oldra. cons. 295. Fel. in c. causam. colu. 2. de præscr. Rota. dec. 205. Nota quod vbi. in antiq. & tunc sufficit probare tempus, etiam sine causa vnionis. Rota. dec. 375. Nota quod vbi. in antiq. quia ex diuturnitate temporis omnia præsumuntur esse solemniter acta. l. quæcumq. ff. de publicia.*

Poterit tamen capitulum sede vacante auctoritatem vnioni præstare, dummodo per eam nihil iuri detrahatur episcopali: aliàs secus, quia ea, quæ sunt iurisdictionis, ad capitulum sede vacante transeunt. *ca. vno. de maior. & obed. Ioan. Frauc. de Panimis in*

114

tract. de offic. & potestate capituli, sede vacante. in
2. par. q. 3. col. pen.

Idem in vicario episcopi, si hoc commis-
sum fuerit ab episcopo, teste Perus. in prædi-
cto tract. c. 4. in p. & qui vnionem facere pos-
sunt, eam ex causis quibus fieri potest dif-
soluere possunt, per regul. h. is potest ff. de acq.
here. §. l. 3. de re iud. c. 1. de reg. iur. & l. nihil tam
naturale ff. illo. tit. hoc expressè docet Cac-
cialup. in suo tract. vno. art. 9. & Perus. de irac.
de reuocatione vnionis, ubi plene scribit, vide eū
si non graueris, & Decium, conf. 233. viso. col. 3. &
275. viso. Notandum est, quod vnio sine cau-
sa fieri non debet: & ex causa falsa facta,
seruata forma iuris, valet: sed venit reuo-
canda. Rota. dec. 59. vno. in nouis; & dec. 168.
& sequ. & 511. in antiq. Quod est verum
quādo facta esset ab ordinario: secus si per
rescriptum Papæ, quia tunc subreptio ipso
iure vitiat rescriptum, & vnionem teste
Nicol. Milto. in verb. vno. 1. & Fel. in ca. postu-
lanti. col. 7. vers. potest etiam inferri. de rescri. &
sic decium fuit in Rota. ut refert Castad. in
dec. super reg. cancel. rub. de vnionib. dec. 1. Et
duæ sunt, ad quas aliæ reducuntur, causæ
videlicet evidens necessitas, & utilitas. cap.
exposuisti. de præb. Guido Papæ. conf. 134. circa.
q. 1. Et facta sine causa, non valet, quia est
contra ius, volens quod quælibet ecclesia
suum rectorem habere debeat. cap. cum non
ignores. de præb. Oldr. conf. 260. quod vno. Card.
conf. 96. Papa vniuit. Ripa. lib. 2. Resp. in c. 1. & si
vnionis. Dec. conf. 233. viso. Necessitas est, vt si
duæ ecclesie sunt pauperes, quæ ad victū
duorum non sufficiunt. c. vno. 10. q. 3. ca. post-
quam. 16. q. 1. de ne in agro. §. ad hęc. de statu mo-
nach. Et quando dicatur pauper, declarat.
gl. in c. cleric. 21. q. 1. Idem si sit destructa per
hostes, vel desolata. c. 2. de relig. domib. vel
propter populi decrementum. c. ad audien-
tiam. & c. si. de ecclesiis adifican. & quādo ec-
clesia sunt vicinæ, & populus mortuus est,
& nunc sunt pauci. c. & temporis. 16. q. 1. Vti-
litas est quando propter tenuitatem fru-
ctuum non inveniuntur idonei ad deser-
uendum illi beneficio, vel ecclesie cathedra-
li. Pan. & alij in d. c. exposuisti. & c. 1. ibi, ne
plus fauisset persone quam ecclesia videremur,
& c. sede vacante. Ergo cū causa teneretur

episcopus hanc vnionem facere: & si recusa-
ret, posset adiri superior. c. nulla. de iure pa-
tro. Petr. de Perus. expressè ita tradit in d. irac. c. 3.
& 10. & Caccialup. art. 5. Et quamvis sit cau-
sa: tamen non potest fieri vnio ab episco-
po, sine cōsensu capituli ecclesie cathedra-
lis, quia vnio alienatio est in qua consen-
sus interuenire debet. rex. in cl. vl. de reb. eccl.
non alien. & cl. ne in agro. §. ad hęc. de statu mo-
nach. Bald. conf. 1. vol. 1. Domi. conf. 87. Apparet.
in 1. q. & in 2. q. dicit an interuenisse præsu-
matur & cui incumbat onus probandi. vi-
de Alexan. conf. 219. ponderatis. col. 1. & seq. in 6.
rol. & poterit consentire etiam si aliquid
commodum sentiret. Rota. dec. 859. Præposi-
tura in antiq. & dec. 4. de rerum permut. Old.
conf. 182. licet. Et si nollet consentire, causa
existente, posset compelli: imò ipsis inui-
tis à Papa fieri posset, per ca. cum dilectus. &
ibi not. de his, quæ vi metus ve. caus. sum. dmo. in
cap. in Lateranen. de præben. Alias, si causa
non subesset, vnus contradictio vitiat, et
teste Caccialup. in d. irac. vno. articu. 6. in pr.
& ista causa est probanda. Oldr. conf. 261. in
vnione. & conf. sequ. Et quomodo sit pro-
banda, conf. 296. de iure. & Alexan. conf. 70. in
causa. col. 1. rol. 3. & conf. 101. circa. in 6. vol. Dec. 1.
conf. 233. viso. remore. col. 2. Imò requiritur
consensus patroni. ca. suggestum. de iure pa-
tron. Card. conf. 96. Papa. in 2. q. & in dec. Rota,
in secunda causa in vl. Thome Fastoli. & in o-
ctava causa. 2. dubio. ibid. Soc. conf. 1. n. 6. in 3. vol.
Dec. conf. 148. Reuerend. col. 1. & illorum quo-
rum interest, & quod illis vocatis fiat. d. cl.
ne in agro. §. ad hęc. & irradiat Decius, in d. c. sicut
vno. & Petr. de Perus. in d. suo tract. c. 5. quod
est verum, si non fiat à Papa: quia ille ho-
mo potest facere, etiā inuito episcopo. c. 2. de re-
lig. do. Ripa. lib. 2. resp. c. 18. nihil proponitur. Nō
requiritur tamen consensus rectoris: sed
ei ad suam vitam non præiudicatur. clem.
vl. de reb. eccl. non alien. nec est eidem infi-
nuanda dicta vnio, postquam non præiu-
dicat nisi vt ignorantiam non possit præ-
tendere ad hoc vt permutare, vel aliàs resi-
gnare istud beneficium non possit. c. ad hoc.
de postula. præl. Ioann. Gallus in q. per aresta.
quæ est. 134. & seq. Rota. dec. 160. Nota quod bene-
ficium, in antiq. & dec. 1. rub. de rerum permut.

Oldr. conf. 257. factum. Et per vnionem factam per Papam, vel legatum non præiudicatur episcopo in iuribus suis, videlicet in visitatione, subiectione & aliis iuribus. *c. cum dilectus. vbi gl. quod metus causa. gl. in cle. fin. de reb. eccl. secus in collatione, & aliis iuribus, quæ salua esse non possunt, valida existente vnione, quia illis censetur derogatum, propter repugnantiam, Caccia lup. in tractat. vno. art. 8. q. 16.* Secus ergo si fieret vnio ab episcopo: quia tunc videretur iura tantum sua remittere. *cap. pastoralis. de dona. Card. in d. cl. vlt. Perus. in d. tract. de vno. cap. 1. vbi dicit, quod episcopus, in cuius diocesi est ecclesia vnita, adhuc iurisdictionem in illa habebit & iura episcopalia, de quibus in c. conquereute de offic. ordin. vnde solet Papa in rescripto vnionis scribere post narrationem factam. Nos igitur super hoc prouidere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictam parrochiam ecclesiam, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem monasterio auctoritate apostolica in perpetuum incorporauimus, anneximus, & vniuimus: ita quod cedente, vel decedente rectore dictæ ecclesie, qui nunc est, vel alius ecclesiam ipsam quomodolibet dimittere, liceat abbati, pro tempore existenti, & dilectis in Christo filiabus, conuentui dicti monasterij, per se vel alium, seu alios corporalem possessionem parrochialis ecclesie, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum auctoritate propria apprehendere, & tenere fructusq; redditus, & prouentus ad iura vniuersa eiusdem ecclesie in monasterij & ecclesie prædictorum vtilitatem conuerti: reserua tamē de fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus & obuentioibus huiusmodi pro perpetuo vicario in ea instituendo congrua portione, ex qua idem vicarius commodè sustentari valeat, iura episcopalia soluere, & alia sibi incumbētia onera supportare, dispositioni apostolicæ reseruamus districtus inhibentes fratri nostro episcopo N. acilli, vel illis, ad quem, vel quos collatio, prouisio, presentatio, seu alia quæuis dispositio pertinet communiter vel diuisim, ne de huiusmodi par-*

rochiali ecclesia disporre quoquomodo præsumens ac decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstant. &c. Hic concedit Papa, quod auctoritate propria possunt possessionem recipere, quod non possent facere, nisi concederetur. *per tex. in cap. pastoralis. de priuileg. Ripa. lib. 2. Resp. c. 18. nihil.*

Vltimò cognoscitur an vnio sit perpetua, quando hoc dicitur in vnione, solet enim Papa dicere in prin. literarum, Paulus, &c. ad perpetuam rei memoriam, vel in perpetuum vniuimus: & hoc etiam solet alij dicere quando volunt esse perpetuam. *d. §. qui verò. c. exiripanda, de preb. vel quando ad beneplacitum sedis fit. ca. si grauiosè. de reser. lib. 6.*

Aut quando fuit facta contemplatione ecclesie. *c. 1. ne sede vacante, secus si fiat contemplatione personæ, quia tunc mortua persona, cuius contemplatione fuit facta, extinguetur. ca. quoniam abbas. de offic. deleg. Et hodie in hoc regno Franciæ non potest fieri vnio in fauorem personæ, quia sapit reseruacionem quæ est in Francia prohibita, ne per indirectum fiat, quod directè fieri non potest: hoc expresse docet. gloss. in §. fin. de reserua. in pragm. alias quotidie fieret fraus isti prohibitioni reseruacionum: & fierent per indirectum, quod non est permittendum. Et quamvis Papa possit dispensare, vt quis duo habeat beneficia. *cap. de multa. de preben. tamen non potest vnire, vt dicit ibi. gloss. pro hoc fuisse prolatum Arestum pro cura sancti Iohannis in Graua. in dubio facta censetur contemplatione ecclesie, non personæ. d. c. 1. Perus. in d. tract. cap. vltim.* Et quot modis fiat vnio scribit gloss. & Dec. in cap. & temporis. 16. q. 1. & in ca. 1. ne sede vacante, & Perus. in d. tractat. capit. 1. Et an dissoluta vnione per obitum, remaneat reseruatio scribit Cassador. *decis. 2. facta erat super regulis cancel. rub. de vno. quod non, vide plene ibi. & si adesset, eam Galli non seruarent. Item subreptio vitiat vnionem ipso iure. Calder. conf. vlt. de reb. eccl. non aliena. sequitur, Ripa. lib. 2. respons. de reseript. c. 10. &**

c. 19. *Et firmionis*, & statuit Alexan. Papa. vt non fieret vnio ad indignius, videlicet vt parrochialis vnatur capellæ: sed capellani parrochiali vniri potest. Insuper omnes vniones, quæ non fuerunt fortitæ effectum, reuocantur, in regu. cancel. 11. & hodie in concilio Tridentino, siue fuerint fortitæ, siue non, si à quadraginta annis factæ fuerint: quod statutum si seruetur, videbimus multos seculares apostatas, nunc nudos & destitutos beneficiis.

Præterea, quæ in vnionibus requirant, exprimitur in reg. cancel. Inno. 21. *quam inferius describam.*

REGVLA XIII.

Item reuocauit quæseunque facultates concessas quibusvis patriarchis, Archiepiscopis, episcopis, ac aliis prælatis & personis: necnon apostolicæ sedis nunciis, ac fructuum, & prouentuum cameræ apostolicæ debitorum collectoribus de dispensando cum quibusvis personis, super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac super natalium & ætatis defectibus, & de incompatilibus beneficiis ecclesiasticis in simul retinendis: necnon de notariis publicis creandis: ac de disponendo quomodolibet de quibusvis beneficiis ecclesiasticis, & aliis à præmissis officia ipsorum nunciorum & collectorum directè non concernentes. Necnon facultates & indulta quibusvis Cardinalibus, aut aliis personis, de quibusvis beneficiis ecclesiasticis certarum ciuitatum, & diocesium, in quibus ipsi non erant,

nec vnquam fuerant veri ordinarij collatores: sed de ipsorum ordinariorum consensu, aut etiam sine eorum consensu, seu sede episcopali, vel etiam Archiepiscopali vacante, disponendi, vicarios perpetuos, seu temporales, qui etiam eisdem Cardinalibus, aut personis huiusmodi beneficia conferrent, vel commendarent, deputandi aut ipsi vicarij per quoscunq; Romanos pontifices prædecessores suos deputati fuissent, etiam perinde ac si veri, & non ficti inibi ordinarij collatores essent: ac etiam cum decreto, quod dispositiones de eisdem beneficiis absque eorundem Cardinalium vel personarum consensu, etiam per sedem apostolicam pro tempore factæ, nullius essent roboris, quomodolibet concessa, etiam si in literis desuper confectis sint clausulæ restitutoriæ, reintegratoriæ, & derogatoriarum derogatoriæ, & aliæ efficaciores, quas pro expressis haberi voluit quod omnia, in quibus facultates ipsæ non sunt fortitæ, sed legati de latere competens, sit concessa potestas, decernens irritum, &c.

*Ista regula tollit dubium scriptum per Doctor. an per mortem Papæ expirent facultates per eum concessæ, & hic tollit expressè ad remouendum illud dubium quod deciditur in capitu. *fin. de concessio. præbend. in 6.**

Patriarchis,] Quis dicatur patriar-

cha declarat. text. in c. clericos. 21. dist. scripti
quam potestatem habeat supra episcopos,
in §. si quis vero. de collat. in concord.

*Archiepiscopis, Episcopis ac alijs
prelatis, & personis.*] Ista vocabula de-
claravi in d. §. si quis vero. de coll. in concord. post
tex. & prepos. in d. c. clericos. 21. dist.

*Necnon apostolicis sedis nunc ac
fructuum ac proventuum camera A.
postolica debitorum collectoribus.*]
Hos duos expressim nominat. quia his so-
let dare amplas facultates, maximè colle-
ctoribus. & quas postea declarat.

*De dispensando cum quibusvis per-
sonis super matrimonio contracto,
vel contrahendo in gradu prohibito.*]
Quædam est prohibitio à lege diuina de
contrahendo matrimonium, & in illis
personis prohibitis Papa sine magna cau-
sa non dispenset, vt *Leuit. 18. & Deuter. 27.*
& cum rege Angliæ fuit dispensatum vt
uxorem fratris sui defuncti ducere posset,
vt scribit *Ægid. de Bella Mera. consuetud. 28.*
licet etiam sine iudicio ecclesiæ postea re-
liquerit, sed transeat cum cæteris errori-
bus suis, vide pro hac dispensatione *Arch.
in consuet. 373. & Anto. Rosellum in tractat. de
potesta. Papæ. fol. 33. colu. 3. & Tostatum super
capit. 18. princ. regu. quest. 155. & Doct. in c. liti-
ras. de vestit. spol.*

Altera verò est prohibitio à lege cano-
nica, & in illis gradibus sicut Papa prohi-
bit, ita potest dispensare & dare potesta-
tem dispensandi, vt hic probatur in c. quod di-
lectio. de consang. & affinita.

*Ac super natalium, & ætatis defe-
ctibus.*] Ista duas facultates infra abun-
dantius habes descriptas, videlicet de dis-
pensando super defectu natalium, vt pote
cum bastardis, vt possint promoueri, &
beneficia obtinere. *capit. 1. de filiis presbyter.
in 6. & super defectu ætatis, non obstante
ætatis defectu, quod beneficium curatum
obtinere & retinere possit contra. capitul.
cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & capitul.*

*super inordinata. de preben. scripti. infra in reg.
53. & seq.*

*Et de incompatilibus beneficijs
ecclesiasticis in simul retinendâ.*]
Quæ sint beneficia incompatibilia decla-
rat. *gl. & Doct. in c. grana de refer. in 6. & in-
fra abundantius scribo in reg. 54.*

*Necnon de notarijs publicis crean-
dis.*] Papa solet creare comites, quos Pa-
latinos vocat, quibus solet dare potesta-
tem creandi notarios, intellige apostolico-
cos, de quibus alibi abundè scripti.

*Ac de disponendo quomodolibet de
quibusvis beneficijs ecclesiasticis.*] Vt
in c. Is. cui. de preb. in 6.

*Et alias à præmissis officia ipsorum
nunciorum & collectorum directè
non concernentes.*] Est limitatio à præ-
dictis, quod Papa non reuocat facultates
tangentes officia collectorum & iudicio-
rum: sed facultates non tangentes officia
illorum.

Necnon facultates & indulta.]
Reuocat indulta concessa Cardinalibus,
vt nullus possit beneficia ad suam disposi-
tionem pertinentia conferre: quando ipsi
in illis non erant veri ordinarij collatores,
nec vnquam fuerant, vnde non reuocat in
his, quæ iure ordinario conferunt, tanquàm
episcopi, Abbates: seu aliàs tanquam veri
collatores, quod est notandum.

*Aut vicarios perpetuos seu tempo-
rales, qui etiam eisdem Cardinalibus
aut personis huiusmodi beneficia con-
ferrent, vel commendarent.*] Vide
Boer. q. 347. & Paris. conf. 80. in 4. vol.

Ecce hic quod quamvis episcopus & a-
lius collator possit creare vicarium, vel vi-
carios ad conferendum beneficia. *c. si de of-
ficio. vicar. in 6.* tamen iste vicarius, vel vica-
rij nõ poterunt conferre episcopo, qui illud
creauit, quia ibi ipsi per se non potest con-
ferre, nec potestatem conferendi dare. *c. si de
instiut. ob id solent aliqui ambiciosi epi-
scopi.*

scopi, vel Abbates, omnia beneficia de-
glutire, cupientes à Rom. Pontifice hoc
impetrare, vt vicarios habeat, qui illis qui
crearunt eos possint conferre, vt hic, & tunc
hoc poterunt vicarii auctoritate Aposto-
lica, & non ordinaria: ne vnus conferat si-
bi ipsi, contra dictum. c. si. de inst. & ca. per re-
fras. de iurepar. vidi tamen istos vicariatus
tanquam reipublicæ pestilentes reproba-
ri per senatum Paris.

Notandum est, quod episcopus solet
creare officialé, vt iustitiam nomine epi-
scopi exercere possit, & tunc potest in cri-
minalibus cognoscere: nisi specialiter ei-
dem commissum sit. c. 2. de off. vica. in 6. Nec
potest cognoscere de causa commissa e-
piscopo, quamuis episcopus commiserit
eidem causas presentes & futuras, quia e-
piscopus non habebat iurisdictionem id
temporis quo committebat. Ideo delega-
re non poterat. arg. c. 1. de off. vica. in 6. Rota.
dec. 177. Nota quod vbi episcopus in antiq. etiam
si diceret, auctoritate ordinaria, vel dele-
gata mihi competentes, vel competituras.
arg. l. non potes videri. ff. de iudi. quia iurisdic-
tio nondum competens committi non
potest. arg. c. Romani. de off. ord. in 6. sic conclu-
dit. Do. de Rota. dec. 3. incip. Episcopus. rub. de off.
vica. Sed bene poterit officialis, siue vica-
rius ex officio vel ad instantiam requiren-
tis, cogere patronum ecclesiasticum ad
assignandum congruam portionem vica-
rio. Fuit decisum Tholosæ, vt refert Aufr.
in decif. Tholosæ. q. 148. & q. seq. plus dicens in
Francia iudices regiones hoc vsurpasse, & in
quibus consistat administratio in tempo-
ralibus, & in spiritualibus, pulchrè scribit.
Bal. cons. 477. præmittendum. col. 1. in 4. vol.

Item vicarium, qui vires suas gerat eo
absente, vel præsentè, creat episcopus, vt
per totum titulum de offic. vica. Et quam-
uis olim, quando prælatus se absentabat
ab ecclesia, teneretur constituere procu-
ratorem. c. si. de voto. tamen hodie tenetur
constituere officialem & vicarium, hoc
probat per d. c. si. in arg. & per §. tenentur.
de colla. in concor. vbi scripsi.

Et is vicarius sine speciali concessione,
beneficia conferre non poterit. c. si. de offi.

vica. in 6. quia in generali concessione nõ
veniunt ea, quæ non esset verisimiliter
quis concessurus, vt ibidem dicitur, & quia
lex magis confidit de prælato, cuius oues
sunt propriæ, quàm de vicario, qui dicitur
mercenarius, cuius oues nõ sunt pro-
priæ. Ioan. 10. Claud. de Seycello. in speculo feud.
qui feud. dare possunt. §. 2. principaliter. col. 9.
Et quia conferre, donare est. ca. relatum. in
gl. de præb. & in generali mandato non ve-
nit, vt quis donare possit. l. filiusfam. ff. de
dona.

Donare enim est perdere. d. l. filiusfam.
ff. de dona. & in dubio quis non videtur vel-
le iactare suum. l. cum de indebitio. ff. de pro-
batio.

Non valebit tamen si committat vica-
rio in specie collationem certi beneficii:
secus si in genere omnium beneficiorum,
ne detur via ad vacatura, contra. ca. 2. & 3.
de concess. præb. in 6. & pro hoc est text. in cap.
constituus. de concess. præb.

Item hoc est decisum in legato in c. deli-
beratione. §. prohibemus. de offic. deleg. in 6. vbi
legatus non potest committere alicui fa-
cultatem recipiendi resignationem talis
beneficii. Et eadem ratio videtur in epi-
scopo. ergo idem ius. l. illud. ff. ad legem A-
quil. Sed Do. de Rota decif. 397. Si episcopus,
in no. concludunt episcopum posse com-
mittere vicario generali potestatem reci-
piendi resignationem certi beneficii, &
conferendi rectæ personæ, quia tunc ces-
sat ratio captandæ mortis. de Rota decif. 5.
rub. de concess. præb. & hoc quando simul
& semel darentur ambæ potestates: secus
si separatim. c. ad quæst. de verum permutat. &
idem repetunt iudem Do. de Rota decif.
288. Nota quod episcopus, in antiq. quod epi-
scopus suo vicario generali dare potest
potestatem conferendi beneficia vacatu-
ra, & recipiendi resignationem: non ta-
men potest committere singulari perso-
næ, & de singulari beneficio. dicto §. prohi-
bemus, & ita fuit obtentum.

Item vicarius episcopi habens potesta-
tem recipiendi resignationem beneficio-
rû causa permutationis, nõ potest benefi-
cia sic resignata cõferre, cû speciale mada-

tum requiratur in collatione. *d. c. fi. de offic. vicar. in 6.* Ideo debet in vicariatu inferri, dedit facultatem recipiendi resignationes, & beneficia resignata conferendi, *c. dudum de preben. in 6. Rota dec. 43. Nota quod vicarius in antiq. vbi dicit istam opinionem teneri cōmuniter in Rota. sequitur de Selua, in tracta. de benefic. in 2. part. quæst. 14.* Et si data esset facultas recipiendi resignationes, eas recipere posset, sed non conferre, teste *Cald. in consil. 3. an renuntiatio. rubr. de renunc.* Imò si aliquis possit conferre beneficium situm in diocesi alterius episcopi ex privilegio, vel consuetudine: tamen non poterit resignationem illius recipere per *gl. & ibi Card. in Cle. n. vna. q. 7. de verum permuta.* Ideo debet fieri in manibus eius, cuius in diocesi beneficium est situm, *vt expresse tradunt Do. de Rota, dec. 398. Si aliquis episcopus, in not. facit dec. 218. Nota quod cui. in antiq. facit gl. in verb. locorum. Clem. vnc. de supplend. negli. prela.*

Item episcopus potest vicario generali dare potestatem conferendi beneficia: certæ verò alteri personæ, quam non constituit vicarium, non potest, ne fiat fraus concilio Later. & ne detur via ad vacatura. *ca. 2. c. c. constitutus. de concessio. prebend. sic consulti Oldrad. consil. 77. quod episcopus. per dict. c. fi. per text. sing. in cap. statutum, de prebend. in 6.* Quod est verum in vacaturis: secus in vacante beneficio, cuius collationem committere certæ personæ, sine generali potestate & vicariatu, potest, quia cessat ratio prohibitionis concilij generalis, *Rota in dec. 327. Nota quod licet. in antiq. Ioa. de Selua in tract. de benefic. in 2. part. q. 21.*

Poterit etiam vicarius generalis, habes potestatem conferendi beneficia, conferre dignitates, quia appellatione beneficiorum etiam veniunt dignitates, cum non sit materia ambitiosa. *gl. c. de reg. iur. in 6. & Clem. auditor de rescript. cap. tua. de verb. signif. Rota dec. 437. Nota vtrum, in antiq. & dec. 2. rub. de offic. vicar. Panor. in capit. fi. de concessio. preb. in 2. nota.* Tutius est tamen in vicariatu exprimere dignitates, & etiam quod possit commendare, licet in mandato non sit expressum, quia plus est conferre, quam

commendare. *ca. Nemo. de elect. in 6. & cui plus conceditur, & minus concedi censetur, per reg. iur. tutius est etiam exprimere, & ego vidi exprimi.*

Item collatio facta extra diocesim ab episcopo valet, licet à vicario in diocesi eodem die fiat, quia est facta à maiori, & ideo præualet. *cap. si à sede de preben. & quia maior est potestas episcopi, quam sui vicarij. cap. dudum, de prebend. in 6. & quia censetur reuocatus vicarius quo ad illam collationem, sicut in domino non tradente causam, vt censetur quo ad hoc reuocare procuratorem. c. si quem, de procur. in 6.* Et per cognitionem, quam facit delegatus videtur reuocare subdelegatum. *cap. i. m. iust. de appell. Archi. in capit. quamvis. de offic. deleg. in 5. sic & in ordinario conferente consuluit Cald. cons. 2. an collatio. sub rub. de offic. vicarij.*

Item vicarius generalis, licet non possit conferre, nisi expresse fuerit ei concessa conferendi potestas. *d. c. fi. poterit tamen præsentatos à patronis instituire. per text. no. in c. ex frequen. de instit. secundum Ro. sing. 601. tu scis quod fundatores, & Pan. in d. c. ex frequen. ac Io. de Selua in tract. de benefic. in 2. part. q. 14. Ro. dec. 47. Nota quod vicarius in antiq. & de Bellamera. dec. 93. licet vicarius.*

Sed ego dicerem contrarium, quia institutio non potest fieri, nisi canonicè fiat, & iuris vel consuetudinis auctoritate. *cap. penul. de instit. & c. 1. de reg. iur. in 6. sed quando non est vicario data nisi certa potestas, non potest illam excedere, alioqui contra mandatum faceret, & non valeret ab eo gestum. cap. cum dilecta. de rescript. forma enim mandati est diligenter obseruanda. l. diligenter. ff. de manda.* Si ergo est vicarius constitutus generaliter, & non est data potestas instituendi, sine potestate non instituit, nam verbum conferre comprehendit etiam institutionem. *rubr. vt ecclesiastica beneficia siue diuina, conferantur, & scripti in 8. statum. 1. de colla. in concor. & quamvis non sit libera institutio: tamen alia ratio text. habet loci, quod in generali mandato, &c.*

Nec refragatur text. in d. cap. ex frequen. tus, nam dicit posse fieri ab officialibus episcopi,

scopi, qui hoc de iure possunt, vt pote ab illis, cui est data potestas & non ab aliis per illud relatiuum qui, quod restringit, vt per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.

Non obest quod institutio est necessaria dispositio. Nam respo. esto sanè: tamen non potest instituere is, qui non habet potestatem, & cum hic vicarius in hoc non habeat potestatem, sed limitatam, non extendetur. arg. l. in agris. ff. de acq. rer. domi. Et quia etiam institutio sapit donationem, quam vicarius facere, sine speciali mandato, non potest. d. c. f.

Item institutio & destitutio pertinet ad episcopum. c. cum ex iniuncto de heretic. & sic non ad vicarium: nisi eidem committatur, & sic vicarius non potest priuare què beneficio: nisi sibi expresse fuerit commissum, vt consuluat Anchara. consil. 60. duplici. potest tamen declarare possidentem beneficium, non habere iustum titulum in beneficio, cum per modum actionis hoc petatur, vt expresse consuluat Bal. consil. 478. Premittendum. in col. 2. in 4. vol. Sed an possit monere beneficiales, vt ostendant titulū, scribit Anchar. consil. 60.

Item non valet instrumentum vicariatus, in quo non reperiuntur testes descripti: aliàs possent episcopi cum secretario instrumentum vicariatus facere, & sic fraudare vel nominatos, vel Apostolicos, quod non est permittendum. cap. sedes. de rescripti. Ita fuit prolatum arestum, anno. 1519. die 29. Iulij. Solent enim collatores literas destinare ad aliquos, & dicere si vacent beneficia Paris. poteritis ea conferre: sed vellem vt conferretis talibus: & te inuenies vicarium, si conferat tali inuenietur vicariatus, si vero non contulerit illi pro quo mandauit episcopus, non tradet vicariatū isti. Igitur abusus tolli debet, & vicariatus in curiis registrari, aliàs quod non detur fides istis falsis instans sic communiter fabricatis.

Item habens potestatem conferendi & substituendi, cum simili potestate: si substituatur postea non expresse quod dat specialiter potestatem conferendi, valet: quia secunda censetur specialis, habita relatio-

ne ad primam iuxta l. ait prætor. §. i. ff. de re iud. vbi paria sunt exprimere certum, vel se ad certum referre, & pro hoc videtur text. in c. tibi, qui. de reser. in 6. & ibi Alexan. de Anilla declarat. quia substitutio facta per vicarium debet intelligi & continere quod in prima vicarij potestate continebatur. l. asse toto. ff. de hered. instituend.

Item specialiter dicitur data potestas, quando expressa collationis, vel prouisionis, seu dispositionis beneficiorū facta est in vicariatu mentio: aliàs non, cum illud dicatur specialiter concessum, quod est à generalitate verborum abstractum. l. item apud. §. hoc editum. ff. de iur. ca. qui ad agendum. de procura. in 6. gl. & ibi Imol. n. 32. in clea. de iud. Alex. de Imol. cons. 174. Preciso. nu. 2. in 1. vol. & cons. 7. videretur. col. 2. in 4. vol. & cons. 122. viso, ac cons. seq. in eo. vol. & cons. 95. diligenter. col. 1. in 5. vol. quod est repetitum cons. 63. diligenter. in 6. vol. vbi facit differentiam inter specialiter & singulariter. ac in cons. 155. videretur. col. 2. in 6. vol. & cons. 189. viso statuto. col. 2. in 7. volu. & Barb. cons. 25. scribitur. col. 9. vol. 1. & cons. 37. Illud. col. 8. ibi. & cons. 48. Illud. col. 4. ibi. & cons. 15. Præclare. col. 7. vol. 2. plene Andr. Tiraq. in tract. de leg. connub. in glo. in verb. express.

Item etiam procedit in vicariis Papæ, vt non possint conferre, nisi eisdem data sit à Papa potestas, quia limitata potestas extendi non potest. d. l. in agris. ff. de acquir. rerum dom. Felin. in c. cum ordinem. col. 4. vers. limitata. de rescripti.

Et quamvis d. c. si. de offic. vic. in 6. loquatur in vicario episcopi: tamen quia est eadem ratio in vicario Papæ, ergo eadem erit iuris dec. l. illud. ff. ad l. Aquil.

Etiā si esset vicarius Cardinalis, quia ad hoc non dicitur habere potestatem, nisi sit legatus. c. de offi. lega. li. 6. hoc tenet expresse Bal. in l. aliquando. q. pen. ff. de offic. pro cons. & leg. quem sequitur Cælian. Coita. in 2. parte memorat. in verb. vicarius.

Quamvis contrarium teneat Barba. in tract. de præstam. Cardi. in prælud. secunde partis per text. in l. vicarius. ff. de legatio. vbi vicarius dicitur legatus, & legatus conferre beneficia potest, ergo & Cardinalis vica-

rius. Respo. quod ille text. probat contrarium sic dicens, qui est vicarius alieni muneris, voluntate sua datur, cogitur legationem suscipere: non tamen est legatus antequam suscipiat, & sic non omnis vicarius est legatus, per illum tex. Et diuersitatis nominum rerum diuersitatem inducit. *l. si idem. C. de codicil.* tanquam legatus non potest, quia non est legatus: tanquam vicarius etiam non potest, quia ei non data est potestas, tanquam Cardinalis non reperitur quod habeat potestatem conferendi antequam sibi detur, ergo nullo modo potest conferre si non sit nisi vicarius constitutus.

Nec refragatur secundum, quod Cardinalis quando constituitur legatus, sicut gaudet prerogatiua honoris ultra alios. *c. i. de offic. leg. in 6.* ita & quando Cardinalis constituitur vicarius, transeat honor in Cardinalem vicarium, ratione sui Cardinalatus: sed quod ex hoc habeat potestatem conferendi, nullo iure cauetur, ut praedixi: licet sit honorandus.

Nec obest tertium, quod conferre beneficia magis sibi competit gratia honoris, & prerogatiuae, quam legationis. *dict. c. i.* ergo quando est vicarius, Cardinalis habet illam prerogatiuam honoris, ergo poterit conferre. Respo. quod Cardinalis, eo quod est Cardinalis, non habet illam potestatem beneficia conferendi: sicut quando est vicarius, nisi sibi committatur, sed statim quod est legatus a latere, sic *d. c. i.* & per hoc puto Cardinalem constitutum vicarium siue a Papa siue ab alio non posse conferre beneficia, nisi sibi expresse commissum fuerit, & hoc adulationis forte gratia sustinuit Barba. in *d. tractat. de praest. Cardinalium. in preclud. secunde partis.*

Idem puto in vicario generali Archiepiscopi, vel alterius praelati: cum sit eadem ratio tex. & quamvis expresse vicarium episcopi, noluit vicarios aliorum collatorum excludere, cum a ratione incipiat ille text. in *d. c. si. de offic. vicarij in 6.*

Idem si sit vicarius capituli, & quia etiam non potest conferre, cum in illo habeant etiam locum duae rationes expressae in *d. c. si. & quia vicarius est.*

Idem in procuratore generali laici, ut non possit praesentare, nisi expressa detur eidem praesentandi potestas. Pan. in *ca. si. de concessio. praeb.* vbi dicit quod laicus non potest constituitur vicarium: sed si necesse habeat proficisci longa absentia: poterit procuratorem omnium honorum constituitur, cui praesentandi potestatem concederet, hanc opinionem ibidem sequitur Imol. & alij, & Paul. de Citad. in *tract. de iure patro. in 6. parte. q. 41. & q. seq.* dicit patronum ecclesiasticum, debere constituitur vicarium generale ad omnia, & etiam ad praesentationes faciendas. Philip. probus in *ca. de offic. vica. in addi. ad Ina. Monach.*

Item vicarius alium constituitur non potest, & clericos, de offic. vica. nisi fuerit ei data potestas substituendi alium, tum quia personae indutria eligi solet, quae in diuersis est diuersa. *l. inter aruifices. ff. de solu. l. si non forem. §. libertus. de condi. & indeb.* istius est sententia Bald. in *marga. in verb. vicarius. q. 4. allegat. vltim. in die clericos. nisi ex maxima causa, & non frequenter, vt consultiu. Betrot. consilij. ex literis. col. 3. in 5. in 1. vol. secundum. no. impressio.*

Item per constitutionem secundi vicarij videtur reuocatus primus, sicut per constitutionem secundi procuratoris. *l. si quis cu. procurat. §. si ff. de procurato. & Card. & Barb. in c. volentes. de off. lega. licet Pan. ibi teneat contrarium. & in c. non in iust. no. 4. de procura. ac lo. de Selua in tract. de benefico. in 2. parte. q. 14.*

Ex quo inferitur quod collatio beneficij ecclesiastici facta per primum reuocatum, non valet, si facta erat intimatio, & notificatio alterius vicarij creati: alias valet per *l. si forte. ff. de offic. praesid. Roma. sing. 57. fuit q. Rome. & sing. 656. quod. l. si forte. Bertach. in tract. de episcopo in 7. parte. lib. 4. q. 21. Dec. consil. 395. in causa. col. 2.*

Etiam est notandum, quod vicarius episcopi excommunicati, non potest conferre: sicut nec episcopus excommunicatus. *text. in c. 1. de offic. vica. in 6.* quia episcopo suspensio, suspensa est iurisdictio vicarij, per *gl. & Dec. ibi scripti in repeti. ca. postulationis. in 2. no. de clerico. excom. ministrante.*

Vltimo sciendum est, quod vicarius generalis

neralis

æralis episcopi vel alterius, potest conferre beneficia etiam extra diocesim. *gloss. in cap. nouit. de offic. legat. Rota dec. vlt. de offi. vicar.* quia conferre est iurisdictionis voluntas: quod etiam extra territorium fieri potest. *l. 2. ff. de offi. pracon. Ioa. de Selua in tractat. de benefic. in 3. parte. q. 40.*

Fallit in beneficiis vacantibus in curia. *c. statutum. de prebend. in 6.* vbi si Papa non conferat beneficia in curia vacantia intra mensem, post mensem ordinarius, vel eius vicarius poterit, in diocesi tamē existens, & non extra, & hoc est statutum ne collatores creent vicarios Romæ, & collationem Papæ auferant, & quia de iure speciali competit, ut afferit Rom. *ing. 48. tu habes. dicitur in d. c. statutum.*

Secundo fallit, quando esset limitata potestas vicarij: quia potestas limitata non extenditur. *l. in agris. ff. de acq. rerum dom. & licet in sula acquiratur illis, qui habet prædia in ripa proxima. §. in sula. insti. de rerum diuisio.* tamen non habet locum in agris limitatis, quia tunc occupantis sit. *l. ait prætor. §. in sula. ff. de summi.* Et potestas data domino in causis vassalorum, non egreditur controuersas fundatas. *Pan. in c. ceteris. de iudicijs. Fel. in c. cum ordinem. col. 5. num. 6. de rescri. vnde si vicarius sit creatus cum potestate conferendi beneficia in sua diocesi, non poterit extra, ut dico infra.*

Item quando alicui conceditur facultas limitata, excedens limites, non facit etiam id quod sibi concessum est: sed aliud. *l. sed si ante. ff. ad Trebel. l. si communem. §. 1. quæ admodum feruit. amira. l. si pupillorum. §. si prætor. de rebus eorum. Alberi. in tractat. de augmento. conclus. 3. limita.*

Item fines mandati sunt diligenter obseruandi: aliis si aliquid fiat vltra mandatum, non valet. *l. diligenter. ff. manda. ca. cum dilecta de rescript.*

Item quamvis maritus pro vxore agere possit: tamen si sit constitutus procurator in aliquibus, ad alia agere pro vxore non potest. *l. maritus. C. de procura.* sic dicendum de vicario. Ut autem materia sit omnibus nota, facio casus sequentes.

Primus est, vicarius constitutus ad con-

ferendum beneficia diocesis Paris. poterit tam in diocesi, quam alibi conferre, siue constitutus sit generaliter, siue indefinite. *gl. in d. c. nouit. de offic. legat. & supra dixi.*

Secundus casus, vicarius constitutus ad conferendum beneficia Aurelianen. diocesi vacantia Paris. non poterit conferre Aureliæ, quia ibi non vacat, & ad hoc non est constitutus: & sua potestas est limitata. *no. in c. pro illorum. de preb.*

Tertius casus vicarius constitutus ut conferat omnia beneficia diocesi Lemouiten. in ciuitate tamen & diocesi: non poterit extra diocesim conferre, quia sua potestas est limitata ut in diocesi: id est intra diocesim: ergo non extra. *text. in l. 1. §. in publico. ff. de summi. & dictiones in, & intra, æquiparantur. l. 1. §. si intra. de successio. e. dicitur. ff. l. 2. de verbo significat.*

Quartus casus, vicarius constitutus ut possit conferre beneficia quamdiu episcopum abesse contigerit, non poterit conferre quando episcopus erit præsens. *c. si delegatus. de offic. delegat. in 6. cap. antiqua. de priuileg. Ioa. de Selua in tractat. de benefic. in 2. parte. q. 14. col. penul. vide tamen Paul. in l. sed & si pupillus. §. conditio. ff. de insti. actio.* Quia non censetur constitutus in præsentia, nam inclusio vnius est exclusio alterius. *l. cum prætor. de iudi. ff.* Ideo eum, qui habebit collationem à tali vicario, oportebit probare episcopum fuisse absentem: tum quod sit intentionis suæ fundamentum: tum quod præsumatur episcopus præsens, per totum titulum de cleri. non residen. vbi debent residere in episcopatu.

Quintus casus, si data sit potestas vicario conferendi beneficia affecta graduatis & nominatis, vel vacantia in mensibus illis præstitutis, non poterit alia beneficia conferre, cum non debeat fines mandati & vicariatus excedere. *c. cui de non sacerdotali. de preb. in 6.* Et data potestas vicario ut conferat beneficia spectantia ad collationem episcopi, non extendetur ad beneficia, quæ auctoritate Apostolica conferre posset episcopus: utpote propter negligentiam regularium prælatorum. *Cle. vnic. de suppl.*

megli. prel. Ideo in vicariatus instrumento debet scribi, quod non solum beneficia conferre possit, quæ nos iure ordinario conferre possemus: sed etiam omnia illa, quæ iure deuoluto auctoritate Apostolica, vel quavis alia potestate à iure communi, vel speciali, quod est bene notandum.

Ultimus casus est, quod gesta per vicarium & collationes factæ per eum non valent, si de eius non constat mandato. *hoc expressum tradit Beruach. in tract. de episcopo, in 7. parte quarti libri. q. 8. Gesta delegati. de quo Barro. in l. 2. ff. si quis in ius voca. non iert. & Doct. in c. pastoralis. de rescript.*

Et tunc solet vicarius condemnari ad omnia damna, & expensas partis, cui contulit beneficium, qui eam decepit. ita vidi seruari in practica.

REGVLA XIII.

Item reuocauit quascunque facultates, & literas de super confectas, per quas quicumque sui prædecessores Romani Pontifices quibusvis personis ordinariam collationem, seu aliam dispositionem beneficiorum ecclesiasticorum de iure, vel consuetudine habentibus: & quavis etiam Patriarchali, Archiepiscopali, vel alia dignitate (non tamen Cardinalatus honore fungentibus) quavis consideratione, vel intuitu, seu etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine concesserant, ut quãdiu viuerent, vel suis ecclesiis, seu monasteriis præsentent, aut ad aliud tempus de beneficiis ecclesiasticis generaliter reseruatis, seu affectis ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, aut quamvis aliam dis-

positionem communiter, vel diuissim spectantibus, disponere liberè & licitè valerent: aut etiam ad id per eosdem prædecessores vicarij perpetui, vel ad tempus constituti forent.

Reuocat facultates & indulta concessa quibuscunq; personis exceptis Cardinalibus, per quæ possent liberè disponere de beneficiis ecclesiasticis generaliter reseruatis, seu affectis ad eorum provisionem spectantibus, vnde oportet vt denuo concedantur, aliàs prima concessio nullius est momenti.

REGVLA XV.

De dictionibus numeralibus.

Item vt in Apostolicis literis committendi crimen falsi per amplius tollatur occasio, voluit, statuit, & ordinauit, quod in antea dictiones numerales, quæ in dictis literis ante Kalend. Nonas, & Idus immediatè poni consueuerunt per literas, & syllabas, extensè scribantur: & illæ ex præfatis literis, in quibus huiusmodi dictiones aliter scriptæ fuerint, ad bullarium nulla tenus mittantur.

Hic statuit quod dictiones numerales extensè scribantur, vt in literis apostolicis plenior committendi falsum tollatur occasio: vt, tertio idus, sexto nonas, nono calendas, non abreuiatè, vt, idus 6. calen. & quod illæ dictiones ponantur ante, & non post: vt tertio calen. non, calen. tertio: & si sic ultimo inuenirentur, esset contra stylum. *c. quam graui. de crim. falsi. & præsumerentur falsæ, & ideo non valerent: quia contra stylum.*

Notandum est, quod si iure, vt hic vel consuetudine caueatur, quod scriptura extensè ponatur, tunc non sufficiunt abbreuiaturæ, aliàs secus, vnde thesaurarij solent extensè scribere prima, centum, vel
aliam

aliam summam, & postea abbreviatè: vt C. vel quinquaginta, per L. & ista est communis sententia doct. in *aurben. quod sine. C. de testam. & Imol. in l. quoties. §. i. ff. de hered. instit.* & sic bulla sic expedita non valebit per prædicta, licet hic non annulletur expressè: sed quia est facta contra hanc regulam. Et non dubium est, quod ea quæ contra leges fiunt, pro infectis habentur. *l. non dubium. C. de legib.* & etiam hic vult non remittatur ad bullarium. ergo vult quod nõ expediatur, & sic non valere. *Alber. Brunus in tractat. de forma & solemnitate actus in rubr. ex quibus consistat forma, & c. fol. 26. col. 3. versic.* sed an illud, quia non habet formam scripturæ, quando est abbreviata: nec dici potest scriptura extensa secundum eum. Et ista regula potest habere locum tam in literis apostolicis gratiæ, quàm iustitiæ, cum simpliciter loquatur de illis, & generaliter, tamen facilius committitur falsitas in literis gratiæ, quàm iustitiæ: potest tamè & in his falsum committi, ob id, ista regula tunc habebit locum. Et quamvis hæc regula loquatur de literis apostolicis, & sic non habeat locum in literis & collationibus ordinariorum: tamen vt crimen falsi vitetur, bonum esset quod etiam in collationibus beneficiorum ab ordinariis factus seruaretur, & quod extensè ponerentur annus & dies. Et idem in vniuersitatibus Franciæ, vt in nominationibus hæc etiam extensè scriberentur. An sufficiat scribere primam literam nominis, vel cognominis impetrantis, vel rei, aut iudicis, describit Fel. in *ca. cum accessissent. in princ. de constitu. & Ripa. in c. cum M. Ferræ in 2. nota de constitutionibus.*

REGVLA XVI.

Item voluit, quod de concurrentibus, super vacantibus, seu relictis modo vacaturis beneficiis, illis quibus gratiæ motu proprio conceduntur, cæteris simili modo gratias non habentibus: aliàs graduati, non graduatis: & inter gra-

duatos, magis graduati: aut inter æqualiter graduatos, prius graduati, nec non colorato titulo possessores, non possessoribus, ac inter personas alias in curia præsentibus, absentibus ab ea, ac inter præsentibus, non beneficiati beneficiatis, & similiter inter absentes, & cæteris partibus, oriundis non oriundo: & diocesanus non diocelano, in reliquis verò singuli, qui prius apostolicas de super literas eorum executoribus præsentauerint, aliis in ipsorum de quibus agi contigerit, beneficiorum assecutione, præferantur.

Hic ponuntur plures qualitates super cõcurrētibus in data. Prima est quod pluribus eiusdem datæ existentibus, is præferendus est, qui habet clausulam motu proprio, cæteris non habentibus. & hoc est iuri conforme, quia hæc regula motus proprii auget gratiam, *vt plene scripsi in forma mand. in verb. motu proprio. in concordia. siue poaatur in literis ad vacatura beneficia, vt in mandatis: siue ad vacantia, vt in impetrationibus.* Nam si plures eodem die impetrauerint, & in vna sit hæc clausula, is præferetur, & iste motus proprius ceteras prærogatiuas vincit, vt hic, quia præponitur. & hoc etiam firmit Callador. in *dec. 14. in si. rub. de præbend.*

Secunda qualitas est, vt graduati nõ graduatis præferantur. *c. de multa. de præb. & in concor. in §. statuiamus. i. de colla.* Et quid si quis dicat se doctorem & non sit, an valeat gratia? vide *Chassad. decis. 7. de conce. præb.*

Tertia, quod inter graduatos magis graduati, vt pote si vnus sit doctor, præferetur licentiato, quia maior minori præferri debet, & constitutus in maiori dignitate alteri existenti in minori: *scripsi in §. statuiamus. i. de colla. vbi dixi doctorem in vtroque, doctori in altero præferendum.*

Quarta, quod inter equaliter graduatos

prius graduati præferuntur, qui enim prior est tempore, potior est in iure. *regul. qui prior. & scripsi in gl. conco. in d. §. statumus. 1. & in tract. no. q. 21. n. 43.*

Quinta qualitas ultra text. quod si omnibus concurrant, legentes, non legentibus præferantur, *vt dixi in d. §. statumus. 1. de coll. in concor. per text. in l. 2. C. vt dignita. ordo seruetur. lib. 12. & in tract. nominatio. scripsi. q. 21. n. 43.*

Sexta qualitas etiam est ultra text. quod inter non graduatos, actu studentes, non studentibus præferuntur, & scholasticis, non scholasticis. *l. 1. C. vt digni. ordo seruetur lib. 12.*

Septima qualitas in text. posita, est quod possessores, non possessores. *c. si a sede de preb. in 6. beati qui tenent, dicit gloss. in §. si tres. de pace tenenda.*

Octaua qualitas text. est quod præsentibus in curia absentibus præferuntur: sicut in quotidianis distributionibus dicimus in *c. mo. de cleric. non resident. in 6.* Vnde si episcopus contulit alicui existenti in curia. & Papa alteri existenti extra: is, qui erat in curia præferetur, & hic intelligi debet de curia Romana, non de alia curia, sed ista videtur contraria infra descriptis, videlicet quod bonus præferatur, nam curiales instar vulpium sunt astuti, & fallaces, & ob id non debent bonis & simplicibus præferri: sed transeant cum vulpina simplicitate.

Nona qualitas inter presentes, non beneficiati, beneficiatis: sed hodie omni habenti datur. Et quod pauperes præferri debeant beneficiatis, est text. in *c. cum adeo. vbi doct. de rescrip. c. quia in tantum. & cap. cum secundum. de prebend.* Fallit quando ecclesia esset debitis onerata: tunc diues pauperi præferendus esset: & beneficiatus beneficiato. *Panor. & Perus. in c. constitutus. de appe. Felin. in c. cum adeo. colu. 7. & c. postulatisti. colu. 9. de rescrip. Roch. de Curr. in verb. honorificum. q. 19. de iure patro.* Item hic plus dicit, præferendum esse magis beneficiatum, minus beneficiato: vt is, qui non habet nisi quinquaginta in beneficiis, præferatur illi qui centum habet. *gl. in verb. numerum. in §.*

item quod vniuersitates. de colla. in pragmat.

Decima qualitas inter absentes, oriundus, non oriundo præferitur, & dicecianus, non dicecesano. *c. neminem. 70. dist. 30. l. in ecclesiis. C. de epis. & cleric.*

Vndecima & præcipua qualitas est, quod bonus malo præferri debet: vt prætulit Dauid, videlicet bonitatem, disciplinam, & scientiam petendo.

Duodecima, doctus ignaro præferri debet. *c. cum ex eo. de elect. in 6. Doct. in c. cum nostris. de concess. preb.*

Decimatertia est, vt ille debeat præferri qui habet signaturam per fiat, illi qui habet ea per cõcessum, *vt scripsi in reg. 3. 4. m. 1. 1.*

Vltima, qui prius literas collatoribus præsentauerint. *ca. duobus de rescrip. in 6. vbi alia qualitates describuntur. Vnde ibi, quia loquitur tantum de literis ad vacatura beneficia, non ad vacantia: sed extenditur per istum text. & sic inspicienda sunt qualitates prædictæ ante istam, cum in fine ponatur.*

REGULA XVII.

Item ne per varias, quæ pro commissionibus, seu mandatis & declarationibus habendis in causis plerumque fiunt suggestiones, iustitia postponatur. Idem dominus noster decreuit & declarauit suæ intentionis fore quod deinceps per quamcunque signaturam, seu concessionem, aut gratiam, vel literas Apostolicas, pro commissionibus seu mandatis aut declarationibus huiusmodi, etiam si motu proprio, & ex certa scientia, ac etiam ante motam litem à sanctitate sua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nullius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.

Papa in dubio nõ est intentionis, vt velit ius quæsitum alicui tollere. Ratio ponitur in prin-

in principio. ne per varias suggestiones, iustitia postponatur, quæ plerumque sunt pro commissionibus seu mandatis & declarationibus habendis in causis, & ista regula est iuri diuino conformis, & conueniens. Nam Achab Rex, qui vineam Nabot accepit, volens etiam meliorem dare pro ea, vel argenti pretium, audiuit a Domino. In loco, in quo linxerunt canes sanguinem Nabot, lambent quoque sanguinem tuum. 3. Reg. 21. dixi in ira. Congruus porro. in fi. Est etiam iuri humano contentanea, vt inferius multis probabo exemplis.

Et sic per istum textum iudices debent secure procedere, quod non obstante rescripto Papæ, non dubitent ius partibus reddere. Quia si Papa contulerit duobus, & declaret postea quod intendit & intendat illi secundo conferre, & non primo, ea declaratione non obstante, iudicabitur pro primo. & ita iudicauit magnum consilium super prioratu sancti Martini de campis Paris. Quia per importunitatem, & suggestionem impetrantur plerumque istæ declarationes. sic consuluit Francis. conf. 142. habita. col. 7.

Secundo hic statuitur per quamcunque signaturam, seu aliam concessionem, siue in literis iustitiæ, siue gratiæ, non intendit Papa ius tertii tollere. Tum, ne vnde iura nascantur, iniuriæ nasci videantur. l. meminere. C. vnde vi. Tum, quia omnibus subditis equalis defensio iuris est debita. l. capitalium. §. ad statuas. ff. de pen. Et quia apud eum non debet esse acceptatio personarum. c. nouit. de iudic. & illam semper solitus est referuare cautelam, vt de illis ita proueniat commodum, quod aliis non immineat detrimentum. a. vno. de concessio. preb. in extra. loa. 22.

Tertio non intendit Papa ius quæsitum tollere per quascunque literas Apostolicas, siue gratiæ. vnde si conferat non obstante quacunque collatione, intelligitur de inualida, non de valida, ne ius quæsitum tollat. Fel. & alii in c. causam. de rescrip. & sic per hoc verbum, literas, habet locum hæc regula tam ante litem ceptam, quam postea. decis. Castiod. 39. super regu. cancell. It vt

etiam non videatur velle tollere possessionem acquisitam sicut nec ius quæsitum, tum quod possessio iuris sit. l. ubi Barr. dist. finit. esse ius insistendi, &c. ff. de acquir. possess. Fel. in rubr. de rescrip. col. 3. Panor. in ca. dud. un. notab. 1. de prin. le. tum etiam, quia princeps non intendit possessoribus præiudicare. l. si. C. per un. §. ca. cum nostris. de concess. preb. Oltra. conf. 268. q. 3. Doc. in conf. 15. in causa. nu. 4. 173. col. penul. §. conf. 120. memini. colu. 6. nu. 8. ibid.

Quarto vult hic Papa quod per quascunque commissiones, vel mandata, aut per declarationes, non tollatur ius tertii: vnde mandatum secundum non tollit primum, etiam si in eo sit apposta clausula anteferri: nisi Papa derogauerit huic regulæ. text. in c. pen. de concessio. prebend. in 6. §. cap. quodam per literas. eod. lib. 6. quod vix in Francia recipetur, quia habemus formam præstitutam. facit quod consulti. Card. conf. 136. factum sic se habet, vacanti. bus col. 1.

Quinto etiam patet hic, quod per clausulam motu proprio: vel per clausulam, ex certa scientia, non intendit Papa ius tertii tollere, etiam per vtranque: nec per eas clausulas dicitur apparere de mente principis, quod illud ius velit tollere. Clem. per literas. de preben. Card. conf. 96. Papa in fi. §. conf. 136. premitto col. vlt. num. 24. ac consil. 142. videtur col. pen. num. 9. vbi dicit verba rescripti potius improprianda quàm tertio præiudicetur. Dec. conf. 468. superiori anno. num. 20. §. seq. ac consil. 544. serenissimus. col. vlt. vbi concludit feudi concessionem ab Imperatore factam, non valere in præiudicium agnatorum, quibus iam erat ius quæsitum. Nam ea importunitate, qua fuit concessio facta: fuit & illa clausula adhibita, & ideo non valet, vt dicunt in simili Docto. de renunciante exceptioni non numerate pecunie. in l. si ex cautione. C. de non numerata pecu. Fel. in c. si cautio. de fid. instr. Dec. conf. 520. in causa quamuis hæc clausula motus proprii, multos habeat effectus, quos abunde scripsi in gl. com. in forma mand. in verb. motu proprio. Idè dicere si apponeretur clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis:

potestatis, per rationes prædictas, etiam si diceret quod vult retrohatur.

Item donatio facta à principe intelligitur sine præiudicio tertij, vnde si donauerit terras alicui, ille tenebitur solvere, & collectas ciuitati dari solitas. *re consuluit Alexan. consi. 125. viso titulo. in 2. vol. & consil. 35. viso processu. col. 3. in 4. vol. & cons. 23. viso. col. pen. in 5. vol. nec censetur princeps velle tollere gratias, quæ sortitæ sunt effectum. c. si. de concessio. præb. in 6. Paul. Castr. cons. 340. præmissis. col. pen. 1. in 1. vol.*

Sexto in commissione quantumcunque generali nunquam censetur concessam, quod possit tolli ius tertij. Et ideo vicarius imperialis, vel vicerex, ex quacunque generali potestate hoc non potest, & si attentaret, cum in hoc sit priuata persona. *l. 3. ff. de offic. præsid. poterit illi resisti. arg. l. defensionis facultas. §. l. prohibitorum. C. de iure fisci. l. 10. C. cum. consil. 138. viso. in 1. q. & hoc aliquando allegauit contra quenquam proregem, qui me grauate postea respexit. ob id potest appellari ad parlamentum. Imò non valet declaratio Papæ, vel regis in præiudicium tertij. *Anch. consil. 308. Præmitto. in fi.**

Septimo remissiones delictorum, quas gratias vocamus, quæ fiunt à principe, nunquam trahuntur ad remittendum pœnam parti applicatam, vel applicandam. *argum. s. quæ vnus. de rescript. in 6. Fel. in ca. super eo. de offic. deleg. las. in l. venia. C. de in ius vocando. Decius consil. 520. in caus. Ob id solet princeps in gratia exprimere ista verba, Quissions, remissions, & pardonmons, le fait & cas dessus dict, avec toute peine, amende, & offense corporelle, criminelle & ciuile, en quoy pour occasion du dict cas, il pourroit estre encouru enuers nous, & enuers iustice, &c. satisfaction faicte à partie ciuilement tant seulement, si faicte est, &c. De hoc scripsi in ord. reg. rub. de gratts.*

Octauo legitimatus à principe, quamvis possit succedere patri: tamen si legitimetur post mortem patris, illi non succedit, quia ius quæsitum princeps non intendit tollere. *Barr. las. & alij in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. Francis: qui. consil. 138. habita. & Cuman. consil. 108. Reuerendus. col. 2.*

Nono vassallus negans feudum, & vt

dicunt, *de sauoiant son seigneur*, perdit feudum. *§. vassallus. in 22. si de feudo defuncti contentio fuerit inter dom. & agnat. vassalli, nisi in quibusdam casibus descriptis à Boco. in §. 13. & seq. de consue. feud. in consue. Bivar. Et si impetrauerit literas regias, vt eo non obstante non priuatur feudo, illæ literæ non comprobabuntur nec interinabuntur, quia iniuiles. Nam rex non videtur velle tollere ius quæsitum per negationem, & vt vulgo dicam. *de saueu. c. 1. de reb. eccl. non alienam. in 6. quod est no. quia vidi in causa ardua dubitari. & dicunt quidam interuenisse Arastum ad vtilitatem do. Ioannis Bertou doctoris in medicina, contra Sangum prepositum Syluanensem.**

Decimo ista regula, dummodo ius alteri quæsitum, & c. præseruat habentes ius in re: sed derogat habentibus ius ad rem: vnde si mandatarius vacans beneficium in vim sui mādati acceptauerit, & antequam sibi pronisum fuerit Papa alteri conferat, valebit collatio: non erit subreptitia impetratio, licet de acceptance non fecerit mentionem. *do. de Roia. dec. 244. licet de more. in nouis. Calid. consil. 8. in fi. rubr. de rescript. Roman. consil. 256. Quod non habet locum in hoc Francia regno, pretextu ordinationis regis, volentis Papæ præuentionem non habere locum, post mandatarij acceptionem & per tex. in §. declarantes, vbi scripsi in verb. iure præuentionis de mand. apost. 18. concord.*

Vndecimo iuri in re, quod quis habet ex electione vel collatione, nõ videtur Papa derogare: secus in iure ad rem, quod habuit ex acceptance: quia postea iterum non præstaretur, vel nõ eligeretur: sed bene iterum poterit beneficium in vim suæ gratiæ acceptare, teste do. *Gome. hic in 2. q. fallit in subrogatione, per quam etiam non videtur tolli ius ad rem ex acceptance proueniens, vt consuluit Regid. Bellam in consil. 35. rtrum. in fin. & Ioan. de Selua. in tract. de benef. in 3. part. q. ii. in 25. qualitate.*

Duodecimo, priuilegiu motu proprio concessum, extenditur ad litem pendente, etiam si de ea non fuerat facta mentio. *gl. singu. in l. qui aut. ff. qui satisd. cogam. quod est verum*

est verum si nulli afferat præiudicium, aliàs contra, quia iuri tertij non videtur princeps voluisse præiudicare, ut hic. & hoc dicit Spec. in tit. de dispensatio. §. qualiter. vers. diximus ergo. Refert Io. Staphil. in tract. de literis gratie. rub. de effectu. & vi clausularum. fol. 85. vers. secundo. & c. principaliter.

Decimotertio hæc clausula etiam intelligitur in concessione facta minori, vel militi. l. impuberi. ff. de administrat. l. in l. beneficiorum. col. 4. num. 20. ff. de constit. princ. etiam si concessio fuerit facta piæ causæ. Alexand. in l. pactum quod dotal. col. 2. C. de pac. Gomef. in hac reg. q. 1.

Fallit quando de voluntate concedentis constaret, quod vellet præiudicare tertio. l. 2. §. merito. ff. ne quid in loco publ. fiat. vbi quod princeps non solet cōcedere, si concesserit valet: sed facillè hoc non concedit princeps. l. 2. de nat. restit. ergo si concedat videtur valere, & hoc consuluir. Paul. Castr. cons. 187. donatio. col. 2. par. 1.

Et tunc tertio præiudicabitur, in illis casibus, in quibus de iure potest, de quibus no. doct. in cap. quæ in ecclesiis, de constit. & scribunt maxime in beneficialibus, in quibus Papa habet plenaria & potestatem. c. 2. de preb. in ca. cum dilectus. in verb. nec iuri. de consue. & gl. b. reg. cance. ita firmiter. Ego tamen putarem contra quia licet in illis habeat plenariam potestatem conferendi, vniendi, diuidendi, & aliàs disponendi tamè ius parti quæsitum tollere non potest, ut plenè scripsi in tract. nom. q. 21. nam quæ iustitia potest esse ut alicui tollatur beneficium tot laboribus acquisitum. sine causa. c. super hac, de renu. sic decidit. Card. Zaba. cons. 147. pun. d. u. q. col. 2. nu. 3. & seq. In leuibus fortè & paruis toleratur fortè talis derogatio præiudicij tertij, in magnis verò non per gl. in d. l. 2. §. si quis a principe, & l. scio. ff. de in iur. rest. & in l. sed cum ab herede. ff. ad Treb. quã notat additio an Panorm. in cap. suggestum, de decif. & l. in l. beneficium. colum. 4. ff. de constit. princ. facti. gl. in c. cum olim, in verbo, præiudicium de consue. Card. in c. mandatum. 7. not. de rescripti.

Tamen quando Papa, vel princeps tollit ius quæsitum alteri de plenitudine po-

testatis, tenetur sibi, de simili beneficio prouidere, vel de æquivalente bono. per gl. & ibi Bal. in c. vno. de alaudis. colum. 5. nu. 21. in feud. gl. in l. locus. §. si ff. quemad. seru. anit.

Secundo fallit quando Papa contraxisset cum parte, recipiendo multam pecuniam pro balla, seu compositione, tunc poterit addere clausulam in signatura, placet quatenus tollatur ius quæsitum & tunc si fuerit ius quæsitum per ius posituum Papa derogabit: secus si per ius gentium gl. sing. in l. 2. C. de precib. Impera. offerend. l. uen. verberatum, de rei vend. Quod intelligerem verum, de iure quæsitum pontifici: sed alteri tertio ut in Francia, ex hac causâ in forensi iudicio sustineretur, quamvis hoc expressè scribat Ioan. Staphil. in tractat. de lit. iusti. fol. 162. vers. in super inter alias. rub. de lit. iusticie.

Tertio fallit, quoad ius quærendum spe non approbata, Ang. cons. 264. do. Papa. Vnde potest derogare regul. de viginti diebus, quamvis possit esse præiudicium illius, qui habebit collationem per obitum. a. g. l. qui autem. ff. quæ in fraud. credit. idem de legato conclusi in gloss. Concord. in §. prefati que graduati. in verb. vacare. de colla. Itaque Papa tunc à iure quærendo potest etiam sine causâ excludere. Bald. in l. 2. C. de iur. & fact. igno. ut refert Carol. Ruin. cons. 70. Quia id. in 5. vol. vbi dicit, quod si spes esset approbata, ut pote quia aliquis est proximior alicuius, nõ poterit Papa auferre successione illius quominus proximior succedat, ut dicam inferius in rescripto legitumato.

Item valet concessio principis, ut quis possit molendinum construere in flumine publico, licet alteri molendino præiudicetur. Bal. cons. 71. casus talis est in 1. vol. doct. in l. quominus. ff. de fluminib. Item valet gratia facta delinquenti, licet bona alioqui fuissent acquirenda alicui Baroni, vel Duci: ut tenet Io. Gallus. in q. per aresta. q. 254. sed ego non inueni in libro meo. Licet hoc referat Imbertus in instit. Forensi. pag. 62. lib. 1. sed pro hac sententia est tex. in ca. cum secundum leges. de heret. in 6. doct. plenè in l. seruus. vbi etiam addidi. C. de pacti.

Quarto limita quando aliàs concessio

nihil operaretur. *Calder. in disput. incip. Dom. Papa. col. 12.* Vnde si Papa mandat duas ecclesias vniri, intelligitur etiam cum præiudicio tertij, sequitur *Fel. in c. super eo. de offic. deleg.* Intellige in his, quæ arbitraria sunt principi, & manualia, secus in alijs, vt not. *Alcia. in tractat. de presump. reg. 3. presump. n. per. illud. quod not. Abbas, Pañor. conf. 84. illud in summa. vol. 1. vbi valet rescriptum principis, ex certa scientia confirmans donationem non infirmatam, & tenet etiam in præiudicium filiorum, quibus erat ius quæsitum spe probabili, quia ista solennitas est introducta de mero iure posita, quod est principi arbitrarium, & istud est notandum pro ordinatione nouissima Franciæ, quæ vult non valere donationes sine infirmatione.*

Quintò quando Papa facit mentionem de iure, hic videtur intellexisse de iure perpetuo duraturo: non autem de duraturo ad tempus, quia isti bene intendit derogare. *l. pro parte. §. versum. ff. de in rem vers. vbi gl. allegat alia iura similia.*

Sextò, ex causa publicæ utilitatis. *l. item si reueratum. §. 1. ff. de rei vend. & l. Lucius. de euct. Bari. in l. si. C. si contra ius. Paul. Castren. conf. 178. donatio. col. 1. in 1. part. facit. l. si quis in graui. §. vtrum. ff. de Senatus cons. Sylla. doct. in l. conuentionum. ff. de pact.*

Septimò, quando ex voluntate principis res fuit alicui quæsitæ, & ipse fuit causa quærendi, tunc sola voluntate potest auferre: sicut sola voluntate illi acquirere voluit, quia omnis res per quascunq; causas nascitur per eas & dissoluitur. *reg. 1. de reg. iur. in decret.* Vnde inferunt doct. quod dominium acquisitum ex præscriptione auferre potest. *Angel. in l. Lucius. ff. de euction. Bald. in l. si. col. 2. C. sentent. rescindi non posse: sic consuluit Franc. conf. 178. habitus. col. 2. nu. 5. alibi de hoc scribo an verum sit.*

Octauò, de absoluta potestate, ius tertij princeps tollere potest, etiam si agatur de graui præiudicio. *gl. & doct. in l. si. C. si contra ius. §. 1. doct. in l. quones. C. de precib. imp. offerent. Anno. & alij in cap. quæ in ecclesiasticum. de cons. refert Franc. conf. 174. in causa. col. 2. nu. 9.* Sed ista potestas absoluta est potestas ty-

rannica, quæ verius diabolica dici potest procedit enim à potestate iniuriola, & quæ est contra legem diuinam, de qua superius dixi, de Nabor loquens. Estque contra legem naturalem, ciuilem & canonicam.

Nonò, ius quæsitum pure Papa hic tollere non intendit: secus de iure conditionali, & in pendenti existente. *l. si ius scriptis. ff. de leg. 2. hoc expressum tradit Ludo. Rom. conf. 256. Approbo. in si. quem sequitur Felim. in cap. super literis. col. 7. numer. 11 in 5. regu. de rescrip. quia est ius quærendum, non vere quæsitum.*

Vltimò, hic etiam ampliat Papa, quod etiam si concesserit ante litem motam, siue postea: siue ab eo emanauerit, siue ab altero de mandato eius, quia postquam ipse non vult ius quæsitum tollere, ipse videlicet magister & dominus, multo minus vult vt alius tollat suo mandato: quia non dat plenior potestatem, quam habeat, & sibi retineat. *c. dudum. de preb. in 6. multa alia hic pertractarem: sed breuis esse cupio & per ista alia decidi poterunt.*

REGVLA XVIII.

Ista regula multa doctorum opiniones tollit scriptas in *c. super inordinata. de preben.* & in hac quiescendum est videlicet quod infames nullum beneficium habere possint absque Papæ dispensatione. *Card. Alex. in c. de his. 28. dist.* Post septem annos recepta prima tonsura, beneficia simplicia, quæ in nomen rectoriæ non sonant habere possunt, si maturitatem consilij non exigant. *c. 2. de acta. & quali. c. si eo tempore. de rescri. in 6. nisi certum haberent ordinem annexum. c. ei cui prouideri. de preb. lib. 6.*

Ad canonicatus ecclesiarum collegiarum post decem annos habiles sunt: & post quatuordecim annos etiã ad prebendas ecclesiæ metropolitanæ vel cathedralis: licet Anchar. *inc. ex insinuat. de simo. dicat* impuberes posse esse canonicos in ecclesia cathedrali, quamvis contrarium dicat Pan. *in c. præterea. de orate & quali.* cuius opinio approbatur hic. & sic requiruntur quatuordecim anni completi: nec sufficeret attingere, vt in *l. qua a iure. ff. de testa. c. cum*

incub.

in cunctis & inferiora. de elect. postquam hic est expressum, & hoc fuit prius ordinatum per Gregorium II. vt in decis. Roze continetur, dec. 224. supposita. in nouis. Regil. de Bellamera. dec. 227. supposita. Solet tamen dispensari ad canonicatus & prebendas in cathedralibus etiam metropolitans, ac in collegiatis ecclesiis, cum constitutis in octauo anno. vide text. & ibi doctores. in cap. ex eod. de electio in 6. & Insol. in clem. fm. de etate & qualia. de omnibus etatibus. vide que scripsi in trac. de pacific. possess. n. 174. & seq. limit. 4.

Nota tamen ex hac regula, quod mandata impetrata per minores, non valent, si non fiat expressa mentio etatis, per hanc regulam, etiam si in mandato de providendo fuerit clausula, pro expressis habentes, &c. quod est notandum, quia hic annullat illa mandata, intellige ad prebendas, & canonicatus ecclesiarum cathedralis, vel collegiatarum: cum hic requiratur specialis & expressa mentio, que non dicitur per illam clausulam, pro expressis habentes, &c. vno. Bar. in l. ff. de vulg. dixi in gl. pro expressis. in forma mand. Nec in vim huius mandati debet isti minori provideri de his canonicatibus & prebendis: de aliis beneficiis secus, si ad illa sit habilis, quia in mandato Papa non habet etatem pro expressa: sed solum beneficia & eorum valorem & dispensationes: ergo alia exprimi debent, nisi tollantur per clausulam motu proprio, vt dixi ibid.

Idem est si minor impetret prebendam in ecclesia nostrae domine Paris. vacante: nisi suam exprimat etatem, etiam impetratio non valebit, quod est notandum.

REGVLA XIX.

Item voluit, quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis, & postea infra viginti dies, a die per ipsum resignantem prestandi consensus computandos, de ipsa infirmitate deceaserit: ac ipsum

beneficium conferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit, ipsumque beneficium per obitum vacare censetur.

Si quis.] Comprehendit foeminas sra resignantes, cum hac appellatione, si quis, foeminae comprehendantur. l. ff. de verb. signific. vbi abundantius dixi. gl. in c. generali. de elect. li. 6. Et quia haec regula est ad fraudes euitandas introducta, ne is qui non potest beneficium tenere, de illo testetur resignando, nam de iure non succeditur in beneficiis iure consanguinitatis. c. i. de prob. & hoc etiam tendit in praedictum expectantium mandatariorum, vel nominatorum, igitur debet restringi. Imo etiam in Papa habere locum hanc regulam voluit Gomesius in commentariis huius regule, quest. a. cui assensio si non fuit dispensatum, quia tunc Papa noluit seipsum obligare. Sed non discutio, quia rarum est. In Cardinalibus resignantibus aliquod beneficium, fateor habere locum, cum in generali dispositione concernente animae salutem & bonum publicum Cardinales comprehendantur. Gemina. in cap. si propter. de rescript. & Gomes. hic. q. 3. Et hanc regulam seruari in episcopatibus & abbatibus ac prioratibus electiuis quorum nominatio ad Regem in hoc regno pertinet conclusi in Sa. in ver. dispensatio. de regia ad prelaturas nominatione facien. in concord.

In infirmitate constitutus.] Ex hoc textu colligenda sunt requisita, antequam ista regula locum habeat. Primo enim requiritur, quod aliquis sit in infirmitate constitutus, ibi constitutus. Ergo si esset sanus, licet moriatur postea fato quodam, non habebit locum haec regula. Facit. c. de his, qui, de sepult. vbi si quis in infirmitate constitutus, & sua donet monasterio, parochialis ecclesia canonicam portionem habere debet: secus si sanus donauerit: nisi praestiterit consensum resignationi post infirmitatem, vt declarat Papa Paulus in fine regularum suarum. Quia paria sunt

resignare, vel prestare resignationi consensum. *Doct. in Cle. vna. de renunc.* Vnde si quis sanus resignet, & post datam supplicationis in infirmitatem incidens consentiat, si à die istius consensus non vixerit. 20. dies, beneficium per obitum vacabit, *ut est videre in regula Pauli.* Et est bona declaratio quam probat iste textus, & Fran. Marcus ita docet. q. 224. in 1. parte. Ideo qui dicit infirmitatem, eam probare debet, sicut qui dolum allegat. *l. quoniam. §. qui dolo. ff. de prob.* Nisi resignans statim post resignationem mortuus fuerit, quia tunc presumitur, quod ante fuerit infirmus: & hoc residet in arbitrio iudicis discutere, quando statim, vel non. *l. vna. C. de emenda. seruo. per glo. ibidem.*

Intellige, siue fuerit tempore resignationis leuis febricula, vel vetus quartana, seu alia grauis aut dura infirmitas. Nam sufficit per hunc textum quod moriatur ex illa infirmitate. Nam aliquando in principio leuis adest infirmitas, & postea sensim, si eidem non occurratur, fit grauis, licet aliquando differant in alia materia. *l. questum. ff. de re iud. l. 2. ff. si quis cauius.* Intellige de infirmitate corporis quæ carnem & corpus grauat, & postea dissoluit, nam de hac loquitur. *d. l. questum. ff. de re iud. ca. nisi cum prudens, de renunc. cap. cum infirmus, de peni. & remiss.* vbi Panor. scribit sex causas, ex quibus infirmitates solent hominibus euenire: & in quibus profit tradit. *Benedictus in repet. ca. Rayn. in verb. mortuus nu. 1. de testa. seu. de infirmitate animi quæ est in furioso, prodigo, auaro, & aliis descriptis in l. 1. §. seq. ff. de ad. l. edicto.* De hac non intelligitur hæc regula, sed de vtraque infirmitate. *Vide per tex. §. doct. in l. 2. de testam.* quia resignatio ab his facta non valet, nec alij actus. Ergo beneficium non vacabit nisi per obitum. *l. in negotiis. ff. de reg. iur. ca. 1. & c. si quis insaniens. 15. quest. 1. & quando loquimur de infirmitate intelligimus de infirmitate corporis. c. cum infirmus. de peni. & remiss.* Nec etiam intelligitur de senes, qui proprie non dicitur infirmus: & cui non conueniunt verba, nec dispositio. *c. in demeritis. §. supradicta. de elect. in 6. Et la-*

ta est differentia inter senes & infirmos, nam quandoque videmus senes ita plene robustos vt iuvenes, maxime qui in castitate vixerunt. Nam hircosos (vt ita dicam) senes ferè valetudinarios cernimus. Ob id dicerem quod si senex nulla valetudine extranea detentus, sed senectute tantum resignauerit, licet postea ex superueniente infirmitate obierit intra 20. dies, non habebit locum hæc regula: sed resignatio valebit quamvis contrarium videatur tenere. *glos. in prag. sanct. in §. Item quod omnia. in verb. permutacionis,* quam literam scribit more suo. Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 18. Et sic dicerem non habere locum in sano renuncianti metu pestis instantis: nec in eo qui volebat inire duellum cum alio, vel in volente ingredi mare, aut bellum: quia non sunt constituti in infirmitate, *ut text. dixit.*

Resignauerit.] Secundo ergo requiritur quod is infirmus resignauerit: nam si resignare promiserit, non procederet regula: quia aliud est promittere resignare, aliud resignare. *arg. l. aliud. ff. de reg. iur. Dec. cons. 502. habet locum in cedente commode per dec. 32. Paschasius, per Cassad. quia dixi hodie vacare beneficia per commendatarij mortem, sicut per obitum eius qui in titulum habet, in tract. de pacific. possessor. in 5. amplia. nu. 35. & seq. Prepositus in c. cum autem. col. 6. dist. 44. vers. restat dubitatio, & habet locum in quacunque resignatione, siue fuerit facta reseruatis fructibus, siue nõ: cum semper dicatur resignare & cui adaptantur verba, & dispositio. *l. 4. §. iores. ff. de damno infect.**

Item si quis resignasset coram ordinario in causa permutacionis, & postea coram Papa simpliciter: si primo fuerit facta resignatio ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admissa, valebit, si viuat vltra viginti dies. Si verò moriatur intra, nõ valebit collatio facta ab ordinario per istam regulam. Si verò fiat à Papa etiam non valebit interim, quia non vacabat beneficium: & sic non potest Papa illud conferre: & ita fuit iudicatum, *ut dico in §. volumus, in gl. vlt. de colla. in Concordatis, vbi vide alia.*

Aliquod

Aliquod beneficium.] Tertio requiritur quod resignauerit beneficium *ibi, beneficium*, quod large intelligitur, vt comprehendat etiam dignitates, per *gl. in regu. de reg. iur. in 6. & in Cle. auditor. de rescript. & quaecunque alia beneficia ecclesiastica, siue regularia, siue secularia, cum text. hic loquatur simpliciter*: atque officia ecclesiastica, & capellas & capellaneas. *gloss. in cl. 2. de decim. Felin in c. postulasti, de rescript. in tract. nomin. q. 6. Intellige, si vnum resignauerit, siue plura. argu. l. 3. §. i. ff. de nego. gest. & scripsi in §. praefati que graduati. in verb. nominationis. de coll. in Concord.*

Non ergo haberet locum in officio prophano resignato coram Rege: quia tunc oportet quod 40. dies viuat resignans ex statuto Regni Franciae, & eius communi obseruantia. Vnde quando officij regij admittitur resignatio, solet Rex in literis excipere, dummodo resignans infirmus non sit, & viuat per 40. dies, vt *habetur in dec. Francis. Marci. 284.* Intellige quando resignans ius habebat in illo beneficio: alioqui contra. Vnde si beneficium vnitum quis resignauerit quod possidebat: sed erat vnitum in eius vita vt potest fieri etiam eo non consentiente. *Cle. vlt. de reb. eccl. non alien. licet moriatur ante 20. dies, non censetur vacare per obitum, per hanc regulam, nec alio modo: sed vnio fortietur effectum.*

Idem dicerem, si aliquis infirmus resignaret beneficium alterius: nam licet ipse moriatur ante 20. dies, illud beneficium non vacabit per eius mortem. Nam beneficium quod quis habet, sine suo facto auelli a se non potest. *l. id quod nostrum. ff. de reg. iur.* quia non potuit resignare quod non habebat. *l. si vnuerse. C. de legat. §. seruus. Insti. de cap. dimm.* Requiritur ergo quod is qui resignat, ius potentius habeat. Et sic dixi, quod si ex tribus colligantibus vnus in infirmitate constitutus resignauerit, & moriatur, beneficium quoad alios colligantes non vacabit per obitum, nec erit noua opus impetratione. Secus si ius potentius haberet, quia tunc etiam haberet locum regula: vt pote si non leuatis bullis quis resignaret ius praetensum, tunc ista

regula procedet. Nam qui ius ad beneficium habet, ipsum beneficium censetur habere. *l. qui actionem. ff. de reg. iur. & quia rationes huius textus habent locum in isto, ergo & decisio.*

Sine simpliciter siue ex causa permutationis.] Quarto etiam procedit in quacunque resignatione siue simpliciter facta fuerit, siue ex causa permutationis. Is tamen qui habuit ex causa permutationis, secundum quosdam, si superuiuat, recuperabit beneficium infirmo collatum ratione permutationis, & alterum beneficium vacabit per mortem illius qui decessit: & forte iste permutans carebit vtroque quia non est iuris concessione vsus. *Clem. vna, de rer. permut. & in fraudem fecit istam permutationem, vt pinguis beneficium haberet. Ideo dolus & fraus non debent ei patrocinari. cap. sedes. & cap. ex renore. de rescript. & quia debebat cogitare istum mori posse ante 20. dies, & posse suum dimittere beneficium, posuit se in necessitate. Eidem ergo non est subueniendum l. si fideiussor. §. i. in si. ff. qui saisda-re coguntur.* Et pro hoc est text. formalis *in ca. 2. in fin. de renun. in 6. ibi, & idem renuncians habita omnino careat & ambita.* Intellige, quod beneficium illius qui obiit facta permutatione, ante 20. dies, vacabit per obitum illius: & de hoc non est dubium. Sed beneficium resignatum per sanum, etiam vacabit per resignationem, quod hic annullatur collatio infirmi. Et vult text. quod per obitum censetur vacare: & non potest valere permutatio ex vna parte. *l. i. ff. de rerum permut. & inferius dicitur, quod est notandum.*

Secundo intellige istam regulam habere locum siue permutatio fuerit facta de aequalibus beneficiis, siue de inaequalibus: cum text. loquatur indistincte de permutatione, ergo de omni permutatione, vt *not. Host. in sum. de rer. permut. & doct. in rubr. illius. ut per l. de pretio. ff. de publ. in rem act.* Et si voluisset hic Papa de permutatione tantum loqui ad beneficia aequalia, dixisset, iuxta. *c. ad audientiam. de dec.* Et eadem ra-

tio procedit ad inæqualia, quia videtur testari de beneficio: & priuat ordinarium sua collatione, & nominatos atque alios expectantes: nempe si infirmus habeat beneficium in episcopatu Aurelianensi, quod permutat cum altero beneficio sito in episcopatu Parisiensi, & postea moritur ante 20. dies. Si non esset hæc regula, nominati Aurelianen., essent priuati illo beneficio. Quia beneficia causa permutationis vacantia, non debentur eis. §. *voliamus de colla in concord.*

Nec refragatur quod hæc regula extracta sit à visceribus. c. 2. *de renun. in 6.* & sic debet intelligi secundum illud: quia resp. ad unum textum esse factum, ut obuiaretur fraudibus, quæ fiebant expectantibus per istas fraudulenteras permutationes. Iste verò textus est factus ad obuiandum fraudibus quæ fiebant ordinariis & expectantibus, ne quis testetur de beneficiis, & ne in illis sit successio, iuxta c. 1. *de prob. à quo dicerem potius hanc regulam elicitam, & ad obuiandum malitiis eorum, qui suadent infirmis ut beneficia sua resignent, ut dixi in tractat. nonnatio. q. 17. num. 55.*

Item dicatur, cesset fraus, quando sunt æqualia. Resp. non est licita successio *ut dixi.* Et quando sunt plures rationes, vna cessante non cessat dispositio. §. *affinitatis, de nuptiis, in insti.* Nec obstat quod hæc decisio est odiosa, ut sic restringenda. l. *cum quidam ff. de liber. & posth.* Resp. Imò est favorabilis, quia iuri conformis, & facta ad vitandas fraudes. Et miror quod Do. Gomefius teneat contrarium *super hac regula. q. 19.* dicens esse odiosam: & in aliis fermè quæstionibus sup. dixit esse favorabilem: quia concernit animæ utilitatem, & bonum publicum: *hoc in q. 13. §. 6. ac plenius. q. 17.* & sic valde fuit sibi contrarius in hac regula.

Et postea infra 20. dies.] Quartò requiritur, quod resignans moriatur infra 20. dies: si post, non habet locum regula: & mors dicitur hic, quando anima separatur à corpore. l. *si mater. C. de inst. & subst.* Quomodo mors probetur tradit Alex. *conf. 25. in 5. vol.* Et hic capitur dies pro die natura-

li 24. horarum, prout more Romano sumitur & communiter. l. *more. ff. de ser. Scripti in l. 2. ff. de verb. sign.*

A die per ipsam resignantem prestandi consensus computandos.] Quinto computantur isti 20. dies à die consensus prestandi. Hoc addidit Paulus tertius, & sic computatur. Nam si quis resignauerit Calendis Ianuarii 21. die, censetur vixisse 20. dies: & si vixerit post resignationem per 20. dies, à die tamen consensus, per decem octo dies, non censetur superuixisse: ita quod beneficium vacabit per mortem. Et intellige siue consensus fuerit prestitutus per procuratorem, siue per resignantem, nec sufficeret consensus prestitutus per constitutionem procuratoris, sed requiritur quod consensus prestetur vbi sit resignatio. Et si quis resignauerit, sufficit quod viuat 20. dies à die consensus prestiti primæ resignationi: quia illa valet, altera non: & ob primam resignationem nullum habebat amplius resignans. Ideo iterum resignare nõ poterat. c. *In presentia, cum aliis multis, de renun. c. inter, de prob. nec secunda resignatio inutilis impedit primam vtilem, iuxta not. in l. certi conditio. §. quoniam. ff. si certum per. c. ex tenore. de reser.* Imò si quis primò resignauerit ante procuratorium & postea tempore consensus procuratorium fuerit, non valet collatio, nisi denuo conferatur, quia pars non potest ratificando conferri: ideo opus esset nouo conferentis consensus: quia in partis non est potestate ratificare collationem nullam: sed requiritur consensus conferentis & resignantis. *Vide que dico infra in reg. de publican. resignantiõ.* Et sufficit quod sit infirmus vel tempore quo constituit procuratorem ad resignandũ, vel si id temporis erat sanus, & tempore consensus prestiti erat infirmus, habebit locum hæc regula, cum hæc duo tempora hic considerentur, videlicet resignationis & prestandi consensus. Et oportet quod his duobus temporibus sanus sit, sicut de testamento & hærede dicimus in §. *in exhereditis. Instit. de heredit. qualitat. Bald. in*

e. constitutus. de reser. Nam qualitas iuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. i. ff. de noxal. Ita qualitas est iuncta verbo ergo debet intelligi vel de tempore resignationis, vel de tempore consensus, ut hic patet. Hodie de stylo curiarum Francia, illi 20. dies computantur à die admittæ resignationis, & hoc in fauorem tam ordinariorum graduatorum, quam nominatorum: & sic fuit sæpius in parlamentis Gallia iudicatum. teste Boer. q. 34. Queritur. Ex quo inferitur, quod dies consensus non computatur in termino viginti dierum, & hoc probatur per dictionem à, quæ separationem & expulsionem denotat, per gl. in l. datio. ff. de actio. empr. & citationem de prob. in 6. Vnde si quis resignaret. Calend. Julij, & vixerit vsque ad vigesimum diem, quod adhuc habebit locum hæc regula, ut censeatur per obitum vacare, quod est notandum.

De ipsa infirmitate decesserit. Sexto requiritur quod resignas de ipsa infirmitate decesserit: alias si fato quodam moreretur, non habet locum hæc regula, ibi de ipsa infirmitate decesserit, & hoc dicit glo. hic. & Franc. Mar. q. 87. in decis. Delph. par. 1. Et dicitur tamen mori ex infirmitate, etiam si febris, ratione illius superuenerit, vel aliud acciderit ex ipsa infirmitate: secus si extra prouenerit. c. 2. de cler. percus. & c. contumetur. de homicid. Adde. l. alunne. ff. adim. lega. Facit. c. de his, de sepult. Vnde si aliquis in infirmitate constitutus resignauerit, & postea aliquis eum gladio occiderit, non habebit locum ista regula, quia non decessit ex ipsa infirmitate, per rex. in l. Item Mela. §. Celsus scribit. ff. ad legem Aquil. & Soc. in repet. ad audiendum. in 7. q. pr. in 35. q. de homic. Et liberatio facta per abbatisam infirmam non valet, si de infirmitate decesserit, teste Mattheo de afflictis in decis. Neapolit. q. 168. vtrum queratio. Relinquitur igitur arbitrio medicorum, quando ex ipsa infirmitate decesserit. Bart. in l. si in rixa. ff. ad legem Corneliam de sicar. Plene scripsi in repet. l. diuus. ff. de senatus consulto. Sillama. Et quia nunquam bene reconualuit, præsumitur ex infirmitate illa decessisse, quo ad hanc regulam.

secus quo ad puniendum delinquentem poena legis Cornelia de sicar. Fel. mc. presbyterum. de homic. & Hyppolyt. cons. 7. Quotuplex sit mors, vide per Lucam de Pen. in l. 1. col. 8. C. de defensor. lib. 12. & Car. in Clem. 1. vlt. lise pendente.

Ac ipsum beneficium quavis auctoritate conferatur per resignationem sic factam. Septimo requiritur, quod ista resignatio sit admittæ vel per Papam, vel legatum ordinarium, vel alium, ut ex his verbis constat. Et in regestris curia Parisiens. habetur, quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium vbicunque, etiam si in curia Romana, & extra. & sic continetur huic declarationi per Papam Paulum editæ, in dictis verbis.

Ex hoc patet habere locum coram ordinario, ut plene scripsi in tract. nominat. q. 17. nam si aliquis infirmus resignauerit coram eo beneficium, vel simpliciter, vel causa permutationis: & postea resignans moriatur ante 20. dies, illud beneficium poterit iterum conferre ordinarius. Quia de nouo vacat, per hæc regulam, & quotiescunque vacat ordinarius potest illud conferre. Imò duo iura concurrunt in eum, videlicet ut conferat & quando vacat per resignationem, & quando per non promotionem, vel per obitum: aut alias, & sic censeatur habere vim duarum personarum. l. si consul. ff. de adpt. & sicut alter conferre illud beneficium potuisset, ita & hic, quia quando duo iura competunt vni, sublato vno alterum remanet illesum. l. si domus. vbi Bart. ff. de serui. vrb. præd. l. quoties duplici. de reg. iur. nec refragatur quod variatio sit prohibita, maxime collatoribus. Cle. vna. de renunc. respon. verum esse contra ius, & in malum: sed iure permitte, licet. Imò magnæ prudentiæ est si renouaueris id quod male egeris. c. magna. 22. q. 4.

Nec prima collatio potest impedire secundam: quia prima nulla effecta est huius regulæ auctoritate, & sic quod est nullum, non potest impedire secundam collationem. Doct. in c. ex tenore, de reseript.

Et hoc

Et hoc casu duobus poterit idem beneficium conferri: quia bis vacavit per resignationem, videlicet & per mortem, nec est diuidere beneficium conferendo duobus, quando diuerso tempore. *cap. iuc. de præb. scripsi in gl. concor. in verb. vni. §. i. de colla.*

Imò collator si non conferret istud beneficium sic nunc per mortem vacans, puniretur, *vt dicitur in c. de multa. de præben. ergo potest & debet illud conferre, vt plenè scripsi in tract. nominatio. q. 17. num. 5. ibi vide, si non graueris.* Nec est verisimile quod Papa voluerit in vno loco per hanc regulam providere, videlicet Romæ; & adscribere sibi legem, & non aliis. Imò puto, quod omnem fraudem, per hanc regulam voluit excludere, quæ fit resignando præcipue in fauorem, nam quodammodo videtur fieri testamentum de beneficio, quod est perniciosum, & ita in rota conclusum, *vt referunt Do. Cassed. in dec. 31. sepius in dec. super regulis cancellarie ita iudicatum fuisse, & Do. Gomez. in hac regul. q. 26. & ego etiam dixi, sic in Francia fuisse iudicatum in d. q. 17.*

Et si vno die fuerit facta collatio per Papam cum derogatione huius regulæ & eodem die per obitum ab ordinario, Papæ collatio præsumitur prius facta tam ratione prærogatiuæ. *c. si à sede, de præben. in 6. quàm etiam resignationis, vt fuit decisum in hoc senatu anno 1524. die 24. Decembris, & valebit, per ea quæ not. Fel. in cap. in nostra. corollario 18. & in c. capitulum. de refer.*

Etiam non habet hæc clausula locum si collatum fuerit beneficium per priuationem, licet is, qui priuatus sit, esset id temporis in infirmitate constitutus, nam hæc verba non conueniunt, & sic nec dispositio. *c. indemnitas. §. supradicta. de elect. in 6. & iste text. dicit per resignationem conferatur. Alia est vacatio per resignationem, alia per priuationem. ca. susceptum. de refer. in 5. c. cum in illis. §. i. & seq. de præb. ibidem. & cessant rationes propter quas est inducta clausula, ergo cessabit & ipsa regula.*

Collatio huiusmodi nulla sit.

Et sic collatio facta per resignationem, est nulla. Quod igitur nullum est, nullum producet effectum. Vnde vidi dubitari an

hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, *per text. in clem. septuages de præb. respon. quod non, postquam est nulla, nullum effectum producet. vulgata regula, non prestat impedimentum, &c.* Si tamen in vim ipsius collationis adipisceretur possessionem illius tertii pacificam, vacarent duo alia, *vt ibi*, Sed cum nulla sit collatio, ea non præbet coloratum titulum. Ideo si per triennium non possederit non iuuabitur beneficio de pacific. possess. *vt abundè scripsi in tract. eod. de pacific. possess. in concord.*

Ipsumq; beneficium nihilominus per obitum censetur vacare. Adit præterea iste. text. quod non solum collatio per resignationem facta, nulla est sed etiam beneficium censetur vacare per obitum, & poterit conferri tanquam per mortem vacans, etiam ab eodem collatore, qui contulerat per resignationem, quia diuerso iure vacat, nec iste text. distinguit an ab vno & eodem, vel à pluribus. Ex quo patet quòd actus factus per infirmum in præiudicium tertii, non valet. Vnde emancipatio facta à patre de filia, *vt testetur: non valet in præiudicium illorum, ad quos hæreditas deuoluebatur. Anch. conf. 430. fuisse, quia in fraudem censetur fieri. Plura adducit Bened. in repr. cap. Rayn. in verb. in extremis. nu. 23. & seq. de testam. & plenè Barba. in ca. in presentia. nu. 38. de probatio. nam censetur fieri in fraudem, & præiudicium illius, ad quem beneficium, vel res debet venire post mortem, cui fraudi hic resistitur etiam quia is, qui est graui infirmitate detentus facile resignat. Ethoc videtur ab eo donari: quia postquam non potest illud beneficium habere vult vt alius post mortem habeat, & sic videtur restari de beneficio, vel causa mortis donare. l. i. & seq. ff. de dona. causa mor. nam si hic non resignasset, vacasset beneficium per mortem, ita etiam vacabit, quia resignatio pro non facta habetur, per hanc regulam docet Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 46.*

Tenetur tamen hic resignans, si in fauorem certæ personæ resignet, & ipsa sit inhabilis,

habilis, & ei conferatur ad interesse illi ecclesie, & in conscientia, *re abunde docui in reper. ca. postulasti. in gloss. de clerico excomm. ministr.*

Secundo existit regula concludit Ludo. Rom. *conf. 342. quo ad primum. col. 1.* quod licet nulla sit collatio per itum. text. tamen resignatio valebit: quia non annullatur hic, & sic beneficium resignatum in curia, etiam si non sit derogatum huic regulæ, non poterit alteri conferri, ratione reservationis: quæ tamen in hoc regno non habet locum, *re supra dixi: si verò esset resignatum ordinario, tunc nulla esset reservatio. Ideo ordinarius poterit postea per mortem conferre, vt etiam concludit Gomel. 4. 3.*

Tertio patet hic collationem generaliter accipi etiam pro institutione & alia prouisione. *per text. in cap. unico. vt ecclesiastica beneficia sine diminui. conferantur, scripsi in §. statutus. 2. in glo. conferantur. de colla. in conc. & in §. 1. de mand. Apost. in concord. glos. collationem, vbi scripsi presentationem largè dici collationem. Barba. in cap. abbatem. de rescrip. col. penul. sed hic expressit verbum collationis, quia solita est sapius fieri quam presentatio. & plura alia adducere & comprobare: nisi Do. Probus plenè hæc deduxisset in addit. ad Ioan. Monach. in cap. tum illis. de testa. vbi respondet Decio contrarium consulenti, *conf. 224.* adde hic regulam in fine positam huic conformem.*

Quarto patet quod hic vacat per obitum fictione istius regulæ, non verè: quia verbum, censetur, positum in hac regula, de notat fictionem. *per text. in cap. 1. §. c. 16. qui de procur. in §. 1. de arbitris. vide que scripsi in regula de public. resig. in verb. non per resignationem. Ex quo intetur quod vbi beneficium vacans per obitum tantum debetur non debetur sic vacans, per hanc regul. vt in regula de impetrantibus per obitum, familia. Cardinalium, etiam si clausula, quouimodo esset inscripta, quæ veram vacationem & non fictam videtur comprehendere. *argum. l. 3. §. hæc vacat. verba. §. de nego. gest. Si tamen aliquis impe-**

traret beneficium sic vacans per obitum simpliciter, non debetur ei nisi qualitates exprefferit, & Papæ narrauerit. Quod est verum, quando esset alius impetrans: secus si esset, solus. *Not. Lopus alleg. 89. coll. 6. vers. item decreta. & Fel. in nostra. corvella. 17. de rescrip. Alia ponit Gom. super hanc regulam, quem licet videre.*

REGVLA XX.

Quod qui intelligat idioma.

Item voluit, quod si contingat ipsum alicui personæ de parochiali ecclesia prouidere, seu mandare prouideri: vel gratiam expectatiuam cōcedere: nisi dicta persona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, vbi ecclesia huiusmodi consistit, prouiso, seu mandatum, & gratia desuper quoad parrochiam ecclesiam nullus sit roboris vel momenti.

Statuit hæc regula quod prouiso non valeat, vel gratia de parochiali ecclesia facta ei, qui non loquitur vel intelligit idioma patriæ: etiam si in ea Papa diceret pro exprefferis habent, & c. de qua clausula. *scripsi in gl. concordia. in verb. pro exprefferis. in forma manda. & fundatur Ezechiel. 3. cap. in princ. ibi. non enim ad populum profundi sermonis, & ignota lingue tu mitteris ad domum Israel, quorum non possis audire sermones, & c. quia Papa intendit vnicuique in sua patria prouidere, vt dicit text. in c. bone. 2. circa finem de elect. quod nec vellemus ei praticere alienum. *facit cap. nullus. 61. dist. 1. in ecclesiis. C. de episcop. & cleric. c. si. de cleric. peregr. ca. sanctorum. 70. dist. & sic expressio nationis requiritur in literis gratia, alias sunt subreptiæ per supradicta.**

Ratio est quia curatus qui ecclesie parochiali praticitur, tenetur audire confessionem suorum parochianorum, & illis poenitentiam pro qualitate peccati iniungere. *c. omnis viri. que sexus. de poenit. & re-*

miss. extr. & tenetur eos docere, & ad bonum incitare ac prædicare. *cap. inter. de offic. ord. & ecce di. 9.* & qui non intelligeret idioma illorum, hoc non posset facere: ob id prohibet iste text. alioqui tenetur alium habere, qui intelligeretur. *cap. quoniam. de offic. ord.* ideo non solet in hoc regno exteris prouideri: nec quidem per Papam, nec mædatur prouideri, non poterit conferri in vim mædatur ecclesiæ parochialis per hunc text. & si non recipitur dispensatio Papæ in Francia contra istam regulam, quæ est iuris diuini etiam ratione priuilegii dati regi Franciæ, vt nullus alienigena, sine literis naturalitatis possit in regno beneficia obtinere, quamuis in patria obedientiæ huic regulæ dispensare soleat Papa. Imò inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur, nam *Deutero 28. capit.* dicitur, adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis, &c. & *Hiere 5. c.* idem dicitur.

Nota tamen quod in Francia nec ordinarius, nec legatus posset alienigenæ conferre, qui si conferant illud beneficium à regnicola impetrari poterit, quod est notandum, & hoc priuilegium regni non solum prohibet extero habere ecclesiæ parochialem, de qua hæc regula loquitur: sed etiam alia quæcunque beneficia ac alia bona etiã si in fuissent Cardinales, sine regis beneplacito, obtinere non possent, quamuis *Do. Gomel. hic. q. 2.* volens Cardinalibus fauere, multa pro ipsis adduxerit: tamen in Francia seruat quod dixi.

Nisi dicta persona intelligat, & intelligibiliter loqui sciat idioma loci, vbi huiusmodi ecclesiæ consistit, prouisio seu mandatum, & gratia desuper, quoad parochialem ecclesiæ, nullius sint roboris vel momenti.

Et sic requiruntur sequentia. Primò, quod Papa conferat: *ibi, ipsum.* nam hic per excellentiam intelligitur. *S. sed us quidem ciuile. Instit. de iure nauicali.* Idem tamen in alio, cum sit eadem ratio, vt supra dixi, idem tamen dixi in quolibet alio presentante, instituyente, conferente, vel eligente: cum verbum prouisionis, sit generale. *gl. in clemem. fin. de elect. scripti in verbo prouisionem. in §. præfati que ordinarij de collat. in concord. & ratio quæ est in Papa, in alijs habet etiam locum, cum à iure hoc exprimitur, quod dicitur in regula vt supra dixi, & idem pato si Papa commendat, cum eadem sit ratio in ista regula, & prouisio etiam potest comprehendere commendam, quia prouisio dicitur de beneficio commendato. *Do. & Perus. in e. nono. de elect. lib. 6.* nam commenda est verus titulus, vt *scripti in tract. de pacifi. possessorib.**

Secundò requiritur beneficium conferri personæ nescienti loqui idioma patriæ, *ibi loqui sciat, &c.* & intelligitur loqui, quando loquendo intelligitur à populo, vt prædicare possit, *cap. quoniam, de offic. ord.* vt hic dicitur intelligibiliter loquatur, & sic quamuis taliter loquatur quedam verba, vt intelligat, sed non omnino: tamen non habet locum hæc regula.

Tertiò requiritur quod intelligat, *ibi intelligat, scilicet perfecte:* nam si quedam verba patriæ intelligeret, haberet locum regula, cum non dicatur intelligere *arg. l. disceritis. C. qui restam. facere possunt.* Et sic posset Papa, non obstante ista regula vnire capitulo ecclesiæ parochialem ecclesiæ, licet illi de capitulo non loquerentur idioma patriæ illius beneficii, quia sufficeret præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret: & ita posset intelligi iste text. nam sufficit quod immediata persona intelligat & ideo consului vnionem factam de ecclesiæ parochiali conuentui monialium, non annullari per hanc regulam: licet ipsa non loquatur, nec intelligant idioma patriæ, quia sufficeret præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret, quamuis *do. Gomel. hic. q. 2.* dicat his non comprehendendum tamen: *q. n.* constitetur vicarium perpetuum

tuum debere intelligere, & loqui idioma-
te patriæ, quod verisimum arbitrari, Imò
etiam requiritur quod intelligat & loqua-
tur Latine sufficienter, aliàs, quomodo
posset Euangelium prædicare ignarus?
Ideo episcopus ignorans donatum depo-
nitur *ca. fin. de etate & qualita. & parum ha-
betur mentio in Cia lia. si sciat legere & cã-
tare vt dicit. Domi. & Perus. in c. si pauper cle-
ricus. de prebend.*

Quarto requiritur, quod illa ecclesia sit
parochialis, ergo non haberet locum in
prebenda & beneficio simplici. sed in Fran-
cia idem in omni beneficio ratione priuile-
gii.

Quinto requiritur quod loquatur idio-
mate loci in quo est ecclesia, & illud intel-
ligat: nec sufficeret intelligere idioma vicini-
um loco beneficii, vel loqui: sed oportet
quod loquatur & intelligat idioma loci be-
nificii. Et per hoc respondit, quod aliquis
de Montepessul. potest habere beneficium
in Vasconia: quia intelligit idioma, & loqui
potest intelligibiliter idioma. Idem dicerem
in Petragoricem, prouincia, Aluer-
nia, Lemouicem. & Rutenen. quia idioma
conuenit in multis, & qui vnum intelligit,
vel loquitur, alia loqui potest, quod est no-
tandum. Et sic Gallus poterit etiam habe-
re beneficium in Normania, Picardia. Bur-
gundia, & Senomania, ac in patria Borbo-
nia, quia multum conuenit idioma. ideo
qui loquitur & intelligit vnum, aliud par-
uo negotio, loqui poterit. quamuis do. Go-
mel. q. 10. videatur contrarium tenere: sed
nesciebat conuenientiam idiomatum.

Primo fallit hæc regula, quando Papa
expressè dispensaret.

Secundo fallit, etiam si Papa dispensa-
set per rescriptum perinde valere, dum-
modo in eo sint expressa illa quæ exprimi
debent, de quo plene Cassado. in dec. super reg.
cancel. dec. 33. Lata fuit sententia, quem sequi-
tur. Gomez. qu. 7. super hac regula. Ea dispen-
satio sic solet dicere, quod vt asseris, idio-
ma illius patriæ, quod gentes illarum par-
tium communiter loquuntur non bene-
intelligis, nec intelligibiliter loqui scis.
Nos enim tecum vt ecclesiam prædictam

habeas, &c. dispensamus præmissis, ac con-
stitutionibus, & ordinationibus apostoli-
cis, necnon prædictis statutis, & consuetu-
dinibus, & aliis contrariis nequaquam ob-
stantibus, auctoritate apostolica per præ-
sentes concedimus, prouiso, &c. Gomez.
qu. 14.

REGVLA XXI.

*De impetratione beneficii vi-
uentis.*

Item si quis supplicauerit sibi de
beneficio quocunque, tanquam
per obitum alicuius, licet tunc vi-
uentis, vacante prouideri: & pos-
tea per obitum eius vacet, prouiso,
& quæuis alia dispositio, dicto
supplicanti per obitum huiusmo-
di denuò facienda, nullius sint ro-
boris, vel momenti.

De impetrante beneficium viuentis hæc
loquitur regula, & est conformis *cap. i. de
concess. preb. vbi sic dicitur, qui in viuorum
sacerdotum loco ponuntur hoc ipso sunt
ab ecclesiastica communione pellendi: qui
se passi sunt successores viuus sacerdotibus
adhiberi, vbi Panormit. dicit, quod si ali-
quis occupauit beneficium viuentis, & pos-
tea illud impetrauerit à Papa cum vaca-
ret, non habita mentione primæ occupa-
tionis, non valet collatio, tanquam subre-
ptitia. quod facit contra nobiles, qui per
potentiam occupant beneficia, & postea
ea impetrant, vt impetratio non valeat:
quia si Papa sciisset illa occupationem il-
li scelesto non contulisset, vel non ita de
leui. cap. postulasi. de rescript. vide loan. Day-
ma. in proem. concordat. fol. 92. & quæ dixi in
nou. proe. in verb. facti. & quæ addidi ad Pa-
nou. in cap. i. de concess. prebend. Berriand. conf.
19. ex themata. in 2. vol. secundum nouam im-
pressionem.*

Fallit, quando peterem mihi cõferri be-
nificiũ per resignationẽ, & postea resignas

moriatur, valebit collatio. *d. cap. 1. de concess. prebend.* quia tunc cessant rationes huius regule. Si tamen quis sapius impetrauerit beneficium in vita & postea post mortem non valebit ista collatio post mortem ratione ambitionis, & etiam quia beneficium viventis impetrauit, quia antequam esset de morte certus impetrare non debebat, *vt consuluir. Dec. cons. 39. in causa domini. circa finem. & in l. si. col. 3. C. de pact.*

REGVLA XXII.

De vnionibus.

Item voluit, quod petentes.

Et sic primo requiritur, quod quis petat vnionem fieri. *ibi petentes*, ergo non haberet locum si ex certa scientia & motu proprio fieret, sumendo argumentum à contrario, quod est in iure validum. *l. ff. de offic. eius. capitul. cum apostolica. de his que sunt à prelat.*

Beneficia.

Quorum appellatione veniunt omnia beneficia tam maiora, quam minora, *glos. in cap. 1. de reg. iur. in 6. cum hic simpliciter loquatur, & vniones sint odiosæ. doctor. in clem. si. de rebus eccl. non alien.*

Ecclesiastica.

Et sic non habet locum in temporalibus, vt sunt feuda. *c. felix, de pœnis, in sexto. scripti in tract. nominatio*, quamuis Imperator aliquando vniat duas dignitates, *vt in §. illud. in authent. vt iudices sine quoquo supra. col. lat. 2.*

Alii vniri.

Et sic ecclesiastica ecclesiasticis vniri debent, & temporalia temporalibus. *ca. fin. de rerum permut.*

Teneantur exprimere verum.

Et sic aliud est requisitum, quod verus valor exprimatur, nec in Francia sufficeret sic exprimere cuius fructus 24. ducatorum auri, &c. quando non esset verus valor.

Annum valorem.

Et sic non tenetur exprimere valorem vnus diei, vel mensis, vel duorum: sed annum valorem, id est quantum in anno valet, & si plaris sit vno anno, quam alio, debet exprimere vt sequitur.

Secundum communem estimationem.

Vult hæc regula, quod exprimat secundum communem estimationem, & nõ secundum sterilitatem, *l. pretia rerum. §. si. ff. ad leg. Falc. d. plenè scripti in repe. l. vnica. C. de sent. que pro eo, quod interest prosperuntur.*

Tam beneficii vnendi, quam illius cui vniri petitur.

Item debet exprimi valor tam beneficii vnendi, quam eius ad quod vnio fieri debet, nõ cum vnio fiat ex causa necessitatis, *vt supra dixi in regula 12. si cesset necessitas fieri non debet vel ex aliis causis expressis. ibi, quamobrem vt hoc sciatur, vult quod fiat hæc expressio.*

Alioqui vnio non valet.

Ipo iure, quia forma data est, quæ si non seruetur, actus est nullus. *cap. cum dilecta. de reser. & beneficium sic vnitum potest impetrari.*

Imò facta sine hac forma, non posset præscribi, nisi per tempus cuius memoria non est in contrarium *Oldra. cons. 296. de iure. vide. Malerium in tract. de elect. fol. 25.*

Et semper in vnionibus commissio fiat ad partes.

Item requiritur, quod commissio & verificatio fiat in illis locis vbi vnio fieri debet, & ista est practica faciendi vniones, nam veritas melius scitur per vicinos, quam alios. *l. 1. ibi. estimatione circumcolectum. ff. de sumi. Anch. in clem. vna. not. primo. de concess. prebend. bonus tex. in cap. quanto. extra. de presumpt.*

Vocatis quorum interest.

Et sic vnio non debet fieri sine consensu patroni. *vide Petrum de Perus. in tract. de vnionibus.*

onib. in ca. quinto. Et aliis vocatis, qui inter esse prætereundum poterunt, nam vnio non fit de ecclesia parochialis ad simplicem, & sic ad minus dignum: poterit tamen de iure vniri ecclesia parochialis præbendæ ecclesiæ cathedralis, cap. extirpandæ. §. que verò de præb. quia canonicatus ecclesiæ cathedralis dicitur esse dignior parochiali. c. super eo. de præben. in 6. magnus enim est honor esse canonicum ecclesiæ cathedralis. do. de Rota. decis. 126. voluerunt. in nouis.

Et idem voluit obseruari in confirmationibus vnionum factarū.

Et sic non valet confirmatio vnionis, nisi ista supradicta interueniat, quod est not. Reliqua de vnionibus supplebis ex his, quæ supr. in regula. 12. & ibi allegauit illos, qui abundantius materiâ pertractant. Et intellige nullam confirmationem vnionis, quamuis gloss. in hac regulâ teneat contrarium: tum quia text. voluit idem esse in confirmationibus, cum non esset idem. per l. seruitutes. §. si sublati. ff. de seruitu. vrb. præd. quia dictio idem significat eandem in pluribus censuram. gl. in l. cum hi. §. si vnus. ff. de transact. iuncta gl. idem. scilicet per omnia. §. sed si ex testamento. in fin. de satisfaction. l. si ante. ff. solu. matri. & hic ver. ad omnia referri debet, prout plene scripsi in repet. l. vnice. in gloss. & non ex quibusdam. C. de soni. que pro eo, quod interest. idem potest tripliciter dici, in genere: in specie, & in numero.

REGVLA XXII aliàs XXIII.

De mendicantibus.

Est extrauagans inter communes sub rubr. de regula. per quam religiosi mendicantes sub excommunicationis pœna quam ipso facta: incurrunt tam recepti quam recipientes, quacunque licentia nõ obstante, prohibentur ad religionem non mendicantium cõuolare: & nihilominus secus facta non teneant & nullius existant efficaciam, vel momenti. Excipitur religio Catur. ad quam transire possunt, quia est strictior, & ratio huius regulæ est quia religio mendicantium est perfectior omni

religione non mendicante, quia quanto arctior est paupertas, tanto essentialiter est perfectior religio: teste Florent. in 3. parte summe in tit. 15. cap. 4. de transuentibus de vna religione in alia, vbi limitat, quando Papa dispensaret, & quando esset religio ne priuatus, fortè propter delictum: tunc posset, aliàs non: quod est notandum.

Item de clericis extra tempora à iure statuta.

Nota, quòd quis dicitur malè promotus multis modis. Primo, quoniã est promotus extra tẽpora à iure statuta, vt pose extra quatuor tempora. c. 3. de temp. ordi.

Statuta tempora à iure sunt, vt minores ordines dominicis & aliis festis diebus cõferantur. ca. de eõ. de temp. ord. & consecratio virginum. cap. 1. illo tit.

Episcopi tantum die dominico consecrari possunt qua de causa tradit tex. in c. quod die. 75. dist. sed consecrationes ecclesiarum omnibus diebus fieri possunt. & ca. 2. de consecra. eccles. vel altaris.

Prima verò tonsura quolibet die conferri potest cum iura certum diem de ea non expriment, & sic seruatur de generali consuetudine, testib. Host. Ioan. And. & Card. in c. pen. de tempo. ordina. per c. cum contingat. de era. & qualu.

Et minores ordines quando, & vbi libitum fuerit dantur, vsque ad subdiaconatum: diaconi verò nunquam, nisi in publica ordinatione. cap. quando. 75. dist. & ordines sacri solent in maiori ecclesia conferri. gl. in c. ordinationes. 75. dist. de consuetudine episcopi conferunt vbi volunt teste Flor. in d. 3. parte. c. 14. c. 16. §. 17. non debet tamen episcopus generalem ordinationem de his minoribus facere, ideo vnum aut duos ordinare potest, non quin plures ordinare possit: sed caueat ne generalem ordinationem faciat sicut in quatuor temporibus. c. de eo. & ibi doct. de temp. ordi. Præpositi. in ca. quod à patribus. 75. dist. Sed ordines sacri videlicet subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus non, nisi quatuor temporibus, aut sabbato sancto, vel sabbato ante dominicam de passione conferri non de-

bent. cap. 3. de tempo. ordin. c. quoniam, in fin. & c. fin. 75. dist.

Sed quare his temporibus, & non aliis *Præposit. in cap. quoniam §. ceterum. 75. dist. respon.* quia sacerdotes & alii clerici locū in ecclesia obtinent, quem Leuite in populo Israelitico obtinuerunt, quos *vt libro Numerorum legitur*, Dominus pro primogenitis recepit, & eos in Ægypto dū primogenita Ægyptiorum interficerentur, custodiuit. primogenita enim quasi primitiæ sunt, vnde quasi primitas Domini offerimus, eum aliquos ad sacros ordines dāmus: conueniens ergo est vt pro primitiis temporum, scilicet quatuor temporibus primitias hominum offeramus, hæc ille.

Item in quatuor temporibus fiunt, vt quatuor temporibus ordinari exornentur, & sub quatuor euangelii seruire Christo & ecclesiæ moneantur: in vere, vt virtutibus floreat: in æstate, vt fructū offerant: in autumnō, vt fructus operum metant: in hyeme, vt fructus collectos conferuent in horreo, vt eis in Domino fruantur, & in sabbato potius, quā in aliis diebus, eo quod illa dies spiritui sancto cōsecrata est, cuius bona in ordinibus recipiuntur. *cap. quod à patribus. 75. dist. vel sabbatum notat requiem, & ordinati ad sacros, transeunt ad requiem ordinis clericalis, de labore secularium negotiorum. c. fornicari. 88. dist. & Paulus ad Timot. nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. c. 1. & per totum, ne clerici monachi nego. secula. se immisceant, sed in minoribus non transeunt ad requiem: quia possunt ad seculum redire. qd. & Doct. in c. literas, in fi. de temp. ordi. quod limitabat quidā in presbyteris Petrigo, & Limouic. qui instar rusticorū per totā vitam laborant, nec requiem habeat, nisi in lecto. Papa tamen quolibet tempore ordines etiā sacros conferre potest. c. 1. de temp. ord. & ibi Host. in summa, sicut quolibet tempore pallio vitur. c. ad honorem, de vsu pallii, quia hoc est de iure positio, à quo est absolutus. c. proposita, de concess. preh.*

Item hoc concedere potest ex speciali gratia episcopo, vt ordines etiā extra quatuor tempora conferre possit. *Doct. in d. c. 1.*

& datur dispensatio per breue, existenti in 22. vel circa ætatis anno, etiam in diaconatus, ordine constituto, vt promoueatur ad sacerdotium die dominico, vel festiui, etiam extra tempora à iure statuta, *de quibus supra dixi*, dummodo aliud canonicū non existat, super quo sua & antistitis eligendi conscientia oneratur in secularibus, sed cum religiosus detestatur in 21. anno etiam ad sacros, teste *Siaphileo in d. tract. de literis iusticie. fol. 104. versi. datur dispensatio.* Imò dicit Angel. in l. 1. c. de sent. passim, Papam solo verbo posse aliquem facere episcopum, vel prælatum.

Nec valet consuetudo, quod sacri ordines, conferantur extra quatuor tempora. *c. 2. de temp. ordin. Imò tam ordinans, quā ordinatus peccant mortaliter: quia violatores canonum à spiritu sancto, cuius in sancto conditi sunt, condemnantur. canon. violatores. 25. q. 1. Floren. vbi sup. in d. 3. parte titul. 14. c. 16. §. 16.*

Et quamuis de iure esset aliqua dubitatio, an ordinatus extra quatuor tempora esset ab ipso iure suspensus. *in c. cum quidā, & c. literas. de temp. ordin.* Tamen hodie per istā extrauag. Pii 2. ipso iure sunt suspensi, qui si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus sic susceptis ministrare præsumperint, irregulares eo ipso fiunt, & à solo Papa absoluenti. *c. cum quidā in c. literas. de temporib. ordin. Syluester in summa. in verb. irregularitas. quest. 10. vide tamen distinctionem, in c. consultationi. de tempor. ordin. & quid agendum quando aliquid committitur de forma statuta in ordinibus, scribit Floren. in 3. parte summe titulo. 14. c. 16. §. 5.*

Item capiens vno die plures sacros ordines, est suspensus. *c. literas. & c. dilectus, de tempor. ordin.* quatuor tamen minores poterit vno die assumere, dummodo non temerario ausu. *cap. 2. de eo, qui surtiū ordines recepit, sed acolytatum, & alium sacrum non Panor. & Anchar. in d. cap. 2. Imò nec paruum tonsuram, & quatuor minores, non licet eodem die recipere. Anchar. in cap. 3. de tempor. ordi. dicit tamen ibi Cardin. quod contrarium seruatur & puro con-*

consuetudinem valere, cum non prohibeantur, nisi sacri ordines eodem die conferri.

Sine ante aetatem legitimam.

Ista aetas legitima est, ut ante septimum annum ad primam tonsuram non promoveatur. *cap. fin. de tempor. ordin. in 6.* Ad ordines vero minores, videlicet ad acolytatum, in 12. anno, vel in 14. *cap. in singulis. 77. dist.* subdiaconus vero olim non poterat ordinari, nisi esset in 21. anno. *cap. de his. 28. dist. & finito 20. anno. cap. subdiaconus. 77. dist.* nec refragatur. *d. c. in singulis. 77. dist.* ubi in 14. anno subdiaconus fieri poterat, quia hoc intelligitur in 14. anno post septennium, & sic in 21. anno, ut *gloss. & Doct. ibi docent.* hodie sufficit quod attingat decimum octauum: quia minus hodie homines viuunt. *clen. generalem. de aetate & qualitate.*

Item olim diaconus, minor 25. annis, non ordinabatur. *cap. episcopus. 77. dist. & c. nemo. 78. dist.* hodie ordines assumere potest si constitutus sit in 20. anno. *d. c. de aetate.*

Presbyter vero olim nullo modo ordinabatur, nisi trigessimam aetatis suae annum impleuisset. *cap. 1. & seq. 78. dist. in hodie per d. c. fin. sufficit attingisse 26. annum, & contra nullus ordinari debet, quia dicitur ad Timoth. 1. ca. 5. nemini cito manus imposueris, neque communices alienis peccatis. Quid est manus cito imponere? nisi ante aetatis maturitatem, ante tempus examinis, ante meritum obedientiae, ante experientiam disciplinae sacerdotalem honorem tribuere non probatis. text. in ca. si quis est. 78. dist.*

Nota, quod si ante tempus quis ordinatur, ordinans episcopus est suspensus a collatione ordinum. *gloss. & Doct. in d. clen. fin. de aetate.*

Si tamen durante suspensione celebraverit, non efficitur irregularis. *Dom. in ca. eos. de tempor. ordi. in 6. Philip. Franc. in cap. 1. col. ult. de re iud. in 6. sed peccat mortaliter, teste Floren. in 3. parte summae titu. 14. cap. 16. §. 15.*

Ordinatus vero ante tempus, est suspē-

sus ab executione ordinis usque ad aetatem legitimam. *cap. non est compos. de tempor. ordin. & cap. dilectus. de aetate. & quatuor. ordinatio tamen tenet etiam si puer ad sacerdotium ordinaretur. Cardm. in d. clen. fin. de aetate. per gloss. in cap. pueri. 1. q. 1. collatio tamen beneficii isti promotio ante septem annos, non tenet. Ioan. Andr. & Philip. Perus. in cap. fin. de tempor. ordin. in 6. & sic non iuuatur decreto de pacific. possess. cum sit inhabilis, ut scripsi in d. tractat. de pacific. possessorib.*

Si interim celebrent, irregulares a iure non fiunt, tum quod a iure expressum non inueniatur. *cap. is, qui. & ibi gloss. de sentent. excom. in 6.* tum quia est & suspensus a canone quo ad se tantum & non quo ad alios, & suspensus a iure quo ad se celebrans, irregularis non efficitur. *cap. fin. de cleric. excom. in 1. in fin. Philip. Perus. in d. cap. fin. de re iud. in 6.* hodie per constitutionem Pii Papae II. efficiuntur irregulares, & beneficiis priuari possunt.

Super aetate tamen non potest episcopus dispensare. *gl. & Doct. in d. clen. fin.* sed cum ordinato extra tempore bene dispensat episcopus. *text. & ibi Doct. in ca. consultationi. de tempor. ordin. sed non hodie.*

Aut absque dimissoriis literis, ad sacros ordines se promoueri facientibus pro tempore.

Dimissoriae quo ad istum text. dicuntur, quae alias commendatoriae vocantur, quae dantur eis, qui volunt ordines ab alieno sumere episcopo. *cap. 1. & cap. cum nullus. de tempor. ordin. in 6. scripsi in l. dimissoriae. ff. de verbor. significat.*

Et has dimissorias poterit episcopus dare in sua dioecesi, non inferiores praelati: nisi hoc eis indultum sit: vel nisi episcopo mortuo, quia tunc capitulum, seu is ad quem administratio spiritualium id temporis pertinet: vel episcopo in remotis agente, vicarius generalis episcopi in spiritualibus. *text. in c. cum nullus. de tempo. ordin. in 6. Io. Francisc. in tract. de offic. & potest. capituli sede vacante. in 1. part. quest. 3. & quest. 8.*

Et

Et sic promoti sine dimissoriis literis ad sacros ordines, sunt suspensi ab executione ordinum, & si interim in eisdem ordinibus sic susceptis ministrant, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt pater in constitutione Papæ Pii. ergo non habet locum si sumeret alios non sacros: quia vnum exprimendo, alterum negare videtur. *ca. nome. de presumpcio. c. cum p. cor. ff. de iudi.* & si voluisset intelligere de omnibus ordinibus, dixisset. *cap. ad audientiam. de decis. sed quia limitauit de sacris, ergo de aliis intelligere nolit. nec refragatur. c. i. de tempor. ordin. in 6.* quia in suo casu intelligitur, vt ibi *Dost. nor.* quamuis in quibuscunque ordinibus suspensionem contrahi scribat Syluester in *sua summa. in verb. irregularitas. q. 9. per d. c. i.* sed dic vt dixi.

Etiā voluit constitutionem piæ memor. Pii Papæ H. similiter prædecessoris sui desuper editam & in dicto cancellariæ Apostolicæ libro descriptam, quæ incipit, cum ad sacrorum ordinem, & c. patri modo obseruari.

Quia vidi multos super hac constitutione dubitare, ideo eam ad verbum duxi hic transcribendam.

CONSTITVTIO PII. II. PP.

Pius episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimitur, sacra mysteria dispensantur, & ipsorum cura tribuatur animarum, in eorū susceptione excessus grauius tanto magis plectendi sunt, quāto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur. Cum itaque sicut fide dignorum relatione, non nisi moleste accepimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta, quidam ante ætatem legitimam, alioqui verò sine dimissoriis literis contra sanctiones canonicas se faciunt ad sacros ordines promoueri. Nos eorundem temeritatem tali castigatione repri-

mentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus præcludatur: auctor, apostolica præsentis constitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinauimus, quod omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis literis, etiam citramontani à citramontanis præterquam si in hoc ultimo casu, per cameram apostolicam, iuxta illius stylum ordinati fuerint, ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri, ab eorum ordinum executione ipso iure suspensi sint. Et si, huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumperint, eo ipso irregularitatem incurrant, præterquam vltra alias penas in tales generaliter iuras inflictas, beneficiis ecclesiasticis, quæ possunt iure priuari. Voluntas autem quod præsens nostra constitutio in Romana curia existens post quindecim dies, absentes vero Italicos post duos, alios vero ultramontanos post sex menses ab ipsius in audientia contradictarum, & cancellariæ apostolicæ publicatione, & affectione, ligare incipiat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & sanctorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo sexagesimo primo, quinto decimo Kalend. Decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

REGVLA XXV.

De moneta.

Item declarauit idem dominus noster, quod libra Turonensium paruorū, & florenus aurei de camera

mera, pro æquali valore in concernentibus literas & cameram apostolicam computari & æstimari debeant.

De moneta vide in cle. fi. de dec. & hæc regula est valde utilis mensulariis, siue banqueris, vt quando taxantur bullæ viginti florenis, intelligatur viginti libris, quia florenus auri de camera & libra paruorum Turonensium idem sunt. Et hoc in concernentibus literas & cameram apostolicam. Secus ergo quo ad alia, & ideo gloss. prag. sanctio. in §. quod si quis, ex dictis. de collatio. exponit florenum ibi, pro ducato, vt excludatur à nominationibus, qui habet ducentos ducatos in beneficiis, nam hoc est odiosum excludere aliquem ab habendo beneficium ob id est restringendum, & prodest ista regula, quo ad expressionem. Nam voluit Papa taxare florenum pro libra, vt maior valor exprimeretur: & vt ipse maiorem haberet annatam, sed consuetudo Franciæ resistit, & huic, vt arbitror, regula dedit causam expressio quorundam impetrantium ex Gallia qui in suis impetrationibus dicebant fructus non excedere viginti quatuor libras Turon. & quia ista moneta erat apud Romanos incognita, ob id voluit vt libra pro floreno auri accipiatur, quamuis libra non valeat nisi viginti solidos Turonen. & quilibet solidus valet duodecim denarios, secundum communem Franciæ æstimationem: secus de iure.

REGVLA XXVI.

De beneficiis vacaturis per promotionem ad ecclesias, vel monasteria.

Item præfatus dominus noster Papa voluit, decreuit, & ordinavit, quod quæcunque concessiones, gratiæ, & mandata etiam motu proprio, & cum derogatione huius constitutionis, quæ ab eo

pro quibusvis personis emanauerint, de prouidendo eis de quibusvis beneficiis vacaturis, per promotionem quorumcunque ad ecclesiarum & monasteriorum regimina, si huiusmodi concessiones & mandata diem promotionis promouendorum ipsorum præcesserint: Necnon quæcunque collationes, prouisiones, ac dispositiones pro tempore faciendæ de præmissis ac quibusvis aliis beneficiis ecclesiasticis, sæcularibus & regularibus quæ per promouendos, vel assumendos ad quascunque prælaturas, inter illarum vacationis & huiusmodi promotionis vel assumptionis tempora, vel simpliciter, vel ex causa permutationis, vbi cunq; resignari, vel aliàs dimitti contigerit, cum inde secutis, pro tempore sit cassæ & irritæ, nulliusq; roboris, vel momenti.

Vide quæ dixi in §. fin. de manda. Apost. in concordia. & hoc vult ista regul. quod sicut non valet collatio beneficii viuentis, ita nec collatio beneficii illius, qui ad episcopatum, abbatiam, vel ad regimen alicuius ecclesiæ promoueri vult, si ante diem promotionis fiat: faciebat enim is, qui promouebatur, ad regimina ecclesiarum, tacitas & secretas resignationes in fauorem multorum, & postea per promotionem illius nihil vacabat: ob id noluit vt valerent.

Istæ collationes factæ ante diem promotionis, tanquam factæ per multorum importunitatem, non valent. Igitur cum tantum prohibeat hic collationem ante promotionem: ergo post promotionem valent, & sic Papa videtur quodammodo reseruare suæ dispositioni beneficia illorū, qui sic promouentur. vnde putarem in

Francia, quod si iste promouendus corā ordinario resignaret beneficis ante promotio-
nē quod illa collatio valeret, cū omnes re-
gulæ sapiētes reseruatiōem sint in regno
Fraciæ sublatae, *per rub. de reseru. in concord.*

REGVLA XXVII.

*Non indicetur iuxta formam suppli-
cationem; sed literarum expe-
ditarum.*

Item cum ante confectiōē lite-
rarū gratia Apostolica sit informis,
voluit, statuit, & ordinavit, idē do-
minus noster quōd iudices in Ro-
mana curia & extra eam pro rēpo-
re, etiam si sint sanctæ Romanæ ec-
clesiæ Cardinales, causarū palatii
Apostolici auditores vel quicumq;
alii, non iuxta supplicatiōnū signa-
tarum, super quibusvis impetra-
tionibus, vel concessionibus, nisi
indicta curia duntaxat sint cōmis-
siones iustitiam continētes per
placet, vel per sanctæ Romanæ ec-
clesiæ vicecancellarium, iuxta fa-
cultatem super hoc sibi concessam
signata: sed iuxta literarum super
eisdē impetrationibus & concess-
sionibus confectarum tenores, &
formas iudicare debeāt, decernēs
irritū, &c. & si literæ per præ occu-
pationem, vel aliās minus bene
expeditæ reperiantur, ad illorum,
quorum interest instantiam ad A-
postolicam cancellariam remitti
poterunt per eius officiales, quib.
huiusmodi tenores & formas re-
stringere conuenit, ad formas de-
bitas reducendæ.

Ista regula tres habet partes, in prima
ponitur dictū cum duabus limitationibus,

in secūda, decernit irritum, in tertia, aliqd
dictum scribit, secunda ibi decernēs, tertia
ibi, & sit literæ ipsæ. In prima parte statuit
Papa non debere iudicari secundum teno-
rē supplicatiōnū, vel formam: sed secundā
confectiōem literarū: ratio assignatur hic,
quia gratia Apostolica, sine literarum con-
cessiōe est informis, idem dicitur in regu-
la 21. ubi dicitur.

Primus est, quando cōmissiones darētur
per placet, in curia Romana. Ergo extra eā
non sic iudicaretur: nisi & quando illæ
cōmissiones iustitiam continerent.

Secundus casus, quando darentur com-
missiones signatæ per vicecancellarium,
iuxta facultatem sibi super hoc concessam.

REGVLA XXVIII.

De producendis regulis cancellaria.

Item attendens idem dominus
noster Papa, quod super habendis
de cancellaria Apostolica regulis,
& constitutionibus inibi descri-
ptis, faciliter per eos qui in Roma-
na curia indiguerint ad ipsam cā-
cellariam recursus dirigi potest:
nec consultum foret, quod super
earundem regularum & constitu-
tionum, quasi iuxta varietatem oc-
currentium causarum & negotio-
rum, aliquotiens immutari con-
uenit, probādo tenore, vel effectū
testium plerūmq; tenacē de super
memoriā nō habentiū, depositio-
nibus stari deberet: voluit, statuit, &
ordinavit, quod deinceps quilibet
ex auditoribus causarum palatii
Apostolici, & alii, etiam si sanctæ
Romanæ ecclesiæ sint Cardinales,
in ipsa curia pro tempore deputa-
tis auctoritate Apostolica iudici-
bus, etiam in causis actūpenden-
tibus,

tibus, super huiusmodi tenore vel effectu probando, duntaxat, stet, fidemque adhibeat schedulæ, seu scripturæ desuper à duobus de maiori parte, quod danda sit à tergo signata: & etiam duobus literarum Apostolicarum abbreviatoribus in ipsa cancellaria auscultata: & domini vicecancellarii, seu dictam cancellariam regentis manu subscriptæ, ut moris est, quicquid autem secus fieri contigerit nullius sit roboris, vel momenti

Per hanc regulam cognoscitur quando et edendum sit regulis producendis ex cancellaria Romana, nam forma hic apposita feruari debet, alias non creditur transcripto, vti hic.

REGULA XXIX.

De subrogandis collitigantibus.

Item dominus noster litium succidere cupiens anfractus.

Hæc regula habet tres partes, prout tria dicta ponit, secunda ibi, & nihilominus, tertia ibi, quod etiam strictissime, &c. & duæ rationes ponuntur in initio. Prima est, ut litium anfractus succendantur, qui anfractus sunt maximi, & tanti sunt, ut vix par aliquis quantumcunque diues esse possit. Crede mihi, si possis componere, nunquam litiges. Ego puto, quod Deus opt. maximus permittit lites contra aliquos magnos, ut torqueantur, nam per pestem cum fugiant, vix torqueri possunt, per bellum minus, per famem nequaquam, cum semper habeant frumenta: sed lites evitare non possunt.

Et ne noui collitigantibus aduersarii dentur, prouidere voluit: statuit, & ordinauit, quod quoties: deinceps aliquem super quouis ecclesiastico beneficio collitigantem.

Secunda est ratio huius regulæ, quæ elicitur ex *c. si. vi. l. i. p. d. in 6.* vbi si vnus collitigans moriebatur, non poterat beneficiũ conferri, nec de eo per electionem, aut alias prouideri: nisi lis finita fuisset, & de iure defuncti apparuisset. *c. 1. & 2. ibid.* vbi sunt hæc verba. Si hi contra quos super dignitatibus, personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quæ possidet, litigatur: lite pendente cedant, vel forte decedant, ne propter novos aduersarios, qui malitiose interdum petitoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium, prorogari contingat: statuimus ut dignitates, personatus, vel beneficia huiusmodi, &c. hic non requiratur finis litium: sed impetratio collitigantis valet, si intra mensem à die cessionis, vel obitus impetrauerit: ita quod collitigans præferatur alteri cuiunque impetrati, dummodo impetrauerit intra mensem, & omnes aliæ impetrationes factæ non valebunt, per prædictas rationes, & loquitur de impetratione facta à Papa, & sic habes hic vnũ casum mirabile, in quo vltimus impetrans præferatur priori contra. *c. si. eo tempore. & c. duabus. de rescr. & c. eum, cui de præb. ibid.*

In iure, vel ad ius, si quod fors eius aduersario in dicto beneficio competierit, subrogari concesserit.

Et sic habet locum hæc regula, siue quis subrogetur ad ius, siue in iure, dummodo is, qui obiit, acceptauerit, nam si nominatus, antequam beneficium acceptet, moriatur: vel mandatarius, non poterit alius ad ius istius subrogari, quod moritur per istius obitum. *Gomes. q. 6.*

Ego intelligerem hanc regulam, quod si collitigans intra mensem adit, quo litigans cessit, vel decelsit, perierit in ius defuncti, vel cedentis subrogari, quod omnibus præferatur, etiam si in data priores fuerint, ne noui aduersarii collitigantibus dentur, & impetrationes aliorum nullius sint momenti, dummodo intra mensem, quod si postea, non licet glossator aliter intelligat, & potest quis lite pendente cedere. *capit. per tuas. v. in fin. de simon. sic & ap.*

pellatione pendente: tamen si postea pronunciat bene iudicatum, renocatur illa renunciatio tanquam attentatum. *gl. in verbo, interponi. ubi. de causis. in pragm. sanctio.*

Dummodo praefatus collitigans, in dicto beneficio intrusus non fuerit.

Fallit in duobus casibus. Primus est quando collitigans fuisse intrusus, tunc non poterit aliud ius habere quam haberetis, in cuius locum subrogatus fuerat, sed intrusus nihil iuris habebat. *c. cum iam dudum. de praeb.* Ergo nec ille impetrans in locum suum, siue in principio erat intrusus, & postea deserit: siue non. *Gomes. q. 18.*

Intrusus dicitur, qui sine auctoritate illius ad quem spectat collatio beneficii, illud propria accipit auctoritate. *ca. ad aures. de excessib. praeb. & qui nullum habet titulum. c. quia diuersitatem. de concessio. praeb. gl. in verb. meuebant. cap. bone. i. de elect. & c. nisi. de renuncia. Idem in officio. l. non aliter. C. de pala. sacra. largi. libr. 12. vel qui sine titulo ingerit se administrationi beneficii. *Panorm. in cap. cum iam dudum. de praebendis.**

Vel, qui sine canonico titulo beneficii occupat, & non intrat per ostium, ne habet canonicum ingressum. *c. relatum. de iure praeb. Bald. in c. nihil. col. 2. de elect. & qui sine titulo sedem inuadit intrusus est, & falsi crimine tenetur. *leos. §. qui se pro milite. ff. de falsis. Bald. in cap. pastoralis. col. 1. de except.**

Ex quo inferitur, quod qui per vim occupat beneficium, dicitur intrusus. *ca. cum qui. de praeb. in 6. glo. in verb. violentus. de pacifice. possess. in prag. nec valebit collatio. etiam si postea impertrauerit non facta mentione illius intrusionis. d. c. cum iam dudum. Pan. & alii in c. de concessio praeb.*

Secundo etiam vocant intrusum, qui post electionem & ante confirmationem administrat, quia ipso iure est priuatus sic administrando. *ca. auaritia. de elect. in 6. Nisi esset alius actus a superiore procedens, & hunc representans. *Oldr. consil. 146. factum est tale. in fi. vel nisi administrauerit ob necessitatem ecclesiae, vel utilitate. *Oldr. consil. 9.***

*posito. Nec valet consuetudo in contrarium, quia est contra bonos mores, nam posset haereticus excommunicatus & incapax sic praesse ecclesiae. *Old. cor. 15. 19. nullo modo. col. 1. per tex. in aurb. nulli iudicam. §. 1. colla. 9. & c. vlt. de consuet. quae videtur corruptela, ac sacris canonibus inimica. c. cum venerabilis. de consuet. sic consuluit Petr. Anch. consil. 51. consuetudo. ubi tamen dicit administrantem ratione consuetudinis antiquae, non priuatum, nec ullam pati debere poenam, per gl. in d. c. cum venerabilis, quia non debet puniri, qui communi iudicio non peccat. cap. inter corporalia. §. sane. ibi. & quannus. & c. de trans. episc. Idem si lite pendente, ca. 2. de in integ. rest. Idem si post praesentationem & ante institutionem quis administrauerit, ut firmat Rochus de Curte in trac. iur. par. in verb. honorificum. q. 28.**

Tertio, qui beneficium post priuationem & depositionem adhuc retinet, a qua non appellauit. *l. in m. c. qualiter. 2. col. 3. nu. 10. de accus. Maleretus in tract. de elect. in fi. q. 17. Prepos. in c. fi. 19. dist.*

Quarto, qui beneficium iniuste alteri ablatum, & omisso iuris ordine, detinet, & si habuerit collationem. *ca. tanta. de excessib. praeb. Dom. & Prepos. in c. propter. in fi. 19. dist.*

Quinto, qui a superiore excommunicato, vel suspenso collationem habuerit, vel ab eo, qui non habebat potestatem conferendi. *ca. si. de excessib. praeb. Et ideo is, qui accipit per deuolutionem, aut alias collationem ab eo, quem scit non posse conferre, est intrusus. *Dom. in capitul. fin. in fi. dist. 19. & saepius videmus istos deuolutarios volantes ad infinitas lites, & malignitates illique iniqui, ac temere litigantes odio prosequendi sunt, & multis magnis afficiendi.**

Sexto dicunt illum qui commisit crimen dignum depositione, dici largè intrusum: vel qui habet vitium, quo priuari beneficio potest. *Glo. in ca. cum super de causa posse. dicit eos, quasi intrusos. *Ioan. de Selua. in tract. de benef. q. 11. nu. 9. in 3. parte. Fel in cap. veniens. 2. not. de accusa. extra. Quod non videtur verum, quia interim habet titulum antequam**

quam priuatur, ergo intrusus nondicitur: nisi commisit crimen per quod fuisset ipso iure priuatus, vt heresis, & simonia, de quibus scribit. Fel. in c. 2. de rescr. extra.

Octauo dicunt intrusum, qui cum simplici signatura beneficii possessionem adipiscitur, allegatur extra. iniunctæ, de elect. in criminibus, quæ loquitur in dignitatibus maioribus, hoc asserit Fel. in cap. in nostra. correla. 2. de rescr. sed vltra eum facit l. fin. c. de offi. magistr. vers. sed sciat is, vbi, qui sine sacro rescripto peruenit ad militiam, & priuatus, sic & qui sine literis Papæ, sed habendo signaturam non capit sine literis Papæ. Ergo non debet priuari. Imò ex consuetudine Franciæ, nullus priuatur ex adceptione possessionis cum simplici signatura: sed in instrumento solet dici, in vim certæ prouisionis Apostolicæ, sed idem si diceretur, in vim signaturæ: quia quando aliquis violentiam non commisit, licet propria auctoritate ingrediatur beneficium: tamen non priuatur iure suo, teste Nic. de Milis in re per. in verb. beneficium. q. 58. incip. beneficii possessionem. Imò in curia Romana non datur priuatio illius, qui eum sola supplicatione se intrusit, sunt verba. Ioa. Staphil. in tract. de literis gratiæ. fol. 19. vers. consuevit: multo minus debent indices Franciæ, de possessorio cognoscentes, priuare eum, qui adeptus est possessionem ex simplici signatura sua, si aliàs canonicum habet titulum, vnde in patria obedientiæ cautela est, vt non tenearis leuare bullam, vt impetres breue, supplicatione inclusa, per quod mandetur executori vt mittat te in possessionem, & tunc omnia cessabunt.

An valeant gesta per intrusum, declarat. Pan. & alii in cap. nihil. de elect. Dom. & Preposit. in d. c. fin. 19. dist. Doct. in l. Barbarius. ff. de offi. prætor.

Quæro, an intrusus sit inhabilis duntaxat ad illud beneficium cui se intrusit: an ad omnia alia? Resp. quod ad illud tantum in quod est intrusum: Imò si impetrauerit illud, non facta mentione intrusionis valebit impetratio vt firmat Fel. in cap. postulat. in fin. de rescr. quem sequitur. Ioann. de Selua in tract. de benefi. in 3. part. quæst. 11. in s.

qualitate, & Malerius. in tract. de elect. in fine, quia non incurritur inhabilitatis pena, nisi à iure exprimat, arg. c. fin. vbi gloss. de iure par. fallit quando esset à iure factus inhabilis, vt in c. quisquis. de elect. & in extra. uag. execrabilis, de præb. Ioann. 22.

Nec super eo contra dictum aduersarium, &c.

Secundus casus est, nisi mota fuerit lis illi, qui iam possederat pacificè beneficium per triennium, quia tunc, sicut non debet molestari quis post triennium, vt infra. reg. 36. sic iste subrogatus non poterit molestare possessorem triennem. Gom. q. 16.

Et per hoc ponderatur iste text. quod non procedat, quando lis esset nomine meo mota per aliquem non habentem mandatum, etiam si esset ratificata ante obitum colligantis per me: tamè ego non debeo præferri postea: tum quod non dicor aduersarius, quia non mouilitem: tum quod iste. text. requirit veram litem, non fictam: & ne detur super hoc locus fraudi. Gom. q. 3. in fine, vel quando lis esset mota in vim rescripti inualidi, Gom. q. 11.

Et nihilominus felicitis recordationis Pauli. 2. &c.

Tertius casus prohibet aliquem litigantem subrogari ad beneficium viuentis, quod impetrauit, de hoc multa scripsi in proce. concor. in verb. sati. & supra. in regula de imp. benefi. viuent. quæst. 21.

Quod etiam strictissimè obseruari mandauit, in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem, ex quibus criminibus, & excessibus forsitan perpetratis, etiam si vsque ad diffinitiuam sententiam, quæ tamen in rem non transierit iudicatam processum foret.

Item voluit non valere subrogationem illius, qui impetrauit beneficium vacans per priuationem, antequam sententia transiue-

rit in rem iudicatam, vt postea non possit petere se subrogari, & sic est quartus casus prohibitus, vide gl. in verb. successores. in §. declarantes. de mand. Apostol. in concord. & Gomez. q. 7.

Quintus casus est, quando derogatum est isti regulæ, & Papa solet derogare potentibus quasi indifferenter, vt vidi, quod potentiori denegari deberet. per rub. C. ne liceat potentior. & d. l. vna. C. si quacunq. pre. di. potest. Hocque fuit denegatum tempore Inno. 8. Card. S. Petri ad vincula, teste Io. Staphileo in tract. de literis gratis. fol. 15. de literis iustitiæ, vnde dicit, in supplicatione debere apponi ista verba, attento, quod orator nõ est cedente potentior, & c. licet derogetur etiam pro potentiori & fauorabilibus, tamen si non sit expressum in supplicatione quod est potentior, non valet derogatio, per not. in c. de aliena iud. mutandi causa facta. §. l. 1. & per totum. ff. illo. ut plene scripsi in scholasticorum prius. 177. vide Gomez. q. 15.

Sit tamen vnus collitigans habuerit sententiam pro se, quæ in rem transuerit iudicatam, poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regulæ, quia tunc omnis præsumptio malitiæ cessat, quia non videtur quod de iure suo diffideret, vt Doct. notan in c. 2. de alien. iud. sed hoc casu requiritur, quod sententia lata fuerit contra omnes collitigantes: nec sufficeret quod contra vnum lata esset, quia cum illo collusio posset esse, teste Gom. in q. 1. super hac regula.

Sextus casus quando quis petit subrogari in locum illius, qui habuerat tres sententias conformes, & antequam executioni demandatæ essent mortuus fuerit, tunc is, qui in locum illius petitur subrogari, non est necesse quod petat derogari isti regulæ, quia hic casus in ea non comprehenditur, cum lis iam sit finita, per Cle. 1. de re iudic. & idem si finita erat per sententiam, quæ transiit in rem iudicatam, per text. in cap. 1. de litis contestat. in 6. & sic cum lis sit finita, non præfertur collitigans impetrans, etiam si huic non sit derogatum regulæ. Gom. q. 14.

Ultimus casus, quando lis esset iniuste

mota contra mortuum, fortè triduo antequam decederet, tunc illa motio litis nõ inducet vitium litigiosi. l. 1. §. 1. ff. de litigios. plene scribit Cassad. dec. vlt. de dolo.

Nota, quod non datur subrogatio, nec gratia sineutri, vel si nulli, vbi contra aliquem agitur de crimine, & is moritur: tunc antequam priuatur non subrogatur alius in locum illius, quia beneficium non est litigiosum: sed persona accusata. & id eo poterit cedere ante sententiam priuationis gl. in verb. finita. inc. vlt. vt lice pendente in 6. sed post priuationis sententiam, poterit dari subrogatio: quia post sententiam fuit de beneficio prouisum, ob id beneficium potest dici litigiosum.

Item non datur subrogatio in beneficiis consistorialibus, hoc est, in monasteriis virorum, valorem ducentorum florenorum auri communi estimatione excedentium quia talia sunt reseruata, & de illis solet Papa prouidere consistorialiter. Ideo in illis non datur subrogatio, nisi præcesserit alia prouisio, vel commendatio consistorialis. Et ita seruat stylyus curiæ Romanæ, teste Staphileo in tract. de literis gratis. fol. 16. versic. & alius casus. Plus dicens, videlicet non admitti resignationes talium.

In hoc regno Franciæ non vidi hanc regulam seruari, ob id alia hic non scripsi.

REGVLA XXX.

De verisimili notitia.

Item voluit & ordinauit.

Hæc regula fuit publicata & registrata in parlamento Paris. anno 1493. die 2. Nouembris, & vbiq. in regno Franciæ recepta, & in forensi iudicio ad vnguem seruatur: et tunc a iuris visceribus extracta, maxime ex c. 2. de concess. prob. vbi beneficia antequam vacent non debent impetrari: & nisi vacatio peruenerit ad notitiam conferentis, vel peruenire poterit. cap. quia illo. tit. cap. 2. & 3. illo. tit. in 6. nam collatio quæ non est verisimilis, non est credibilis, nec facta creditur. l. c. de iudicio. §. 1. ff. de prob.

prob. l. *Marius*. in prin. de leg. 2. & quod longè est à verisimili, est quedam falsitatis imago, in l. 1. col. 3. c. de servis fugi. Fel. in ca. quia verisimilis, de presumpcio. verisimilitudo enim est cognata natura. Bal. in conf. 180. morto. col. 1. vol. 3.

Ratio solebat in principio huius regulæ describi ista, videlicet, vt in habendis beneficiis ecclesiasticis fraudes euitentur, seruetur conscientie puritas, & ambitionis via præcludatur ambitiosis, teste *Gomesio*. super hac reg. in prin.

Et ideo non potest huic Regulæ Papa dispensare, cum non possit contra naturam statuere: sicut nec ius. §. *minorem*. inst. de adoption. cap. *dehincum*. vbi Pan. in 2. not. de baptismo. nec potest facere quod citius veniat, quam natura possibile sit.

Et quamuis sit solitus Papa derogare, non tamen recipitur eius in hoc Franciæ regno derogatio, minus legati, vel alterius, nisi in casu infra descripto.

Nec probatio contraria in hoc casu recipitur, vt in c. *flui*, de heret. in 6. etiã si quis vellet probare se per necromanticum & demonem allatum intra vnum diem, quia tantummodo verisimile admittetur, videlicet quod cursor eques Romam potuit ire sex diebus ex Lutetia: ex Lugduno quinque, hoc recipitur: ex Tholosa, septem tempore hyemis: sicut Paris. si inueniatur collatio præmaturè facta, tanquam non verisimilis excludetur, vt vidi in practica seruari, nec est aliqua dispositio tam generalis, quæ ad non verisimilia trahi debeat, teste *Ang. conf. 240. super primo*. col. 2. vers. pro hac parte. & *lasi. conf. 141. in ista* col. 8. vers. 6. prædicta, in 2. vol. quamuis Pan. & alii in d. c. *verisimile de presumpcio*. dicant probationem regulariter contra verisimile admittendam, licet clariore probatione requirantur.

Quod omnes gratiæ.

Requiritur ergo in hac regulæ, quod sit gratia, & habet locum in quacunque gratia per istum. text. omnes gratiæ, qui

enim totum dicit nihil, excludit. l. 3. *procuratore*. C. *mand.* siue fuerit collatio, presentatio, siue institutio, siue nominatio, vel alia quæcunque profusio, de quibus in cap. *cum in illis*, de preb. in 6. cum omnes gratiæ dicantur. cle. *gratia*. de rescrip. Idem requiritur quod sit gratia de beneficio: aliàs si esset gratia delinquenti facta, valeret, quia hæc regula non habet locum in illa: cum in ea hoc non inueniam statutum, nec prohibitum, etiã si gratia esset motu proprio facta, quia hæc clausula non tollit hanc ambitionem, quia præsumitur procurata: & quia facile apponeretur. Ideo vt vitetur fraus, etiã in gratia motu proprio facta procedet, teste *Gomesio*. quæst. 2. & si non haberet locum in resignatione, quia non est gratia, cum teneatur conferre, saltè permutanti. cap. *inter de preben.* cap. *vno de rer. permut.* in 6. & in *Clem.* quia hæc regula loquitur de vacatione per obitum, vt infra dicitur.

De quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, vel sine cura secularibus & regularibus.

Et sic non habet locum in beneficio temporali Regis, vel Imperatoris, seu alterius principis, cum hic in beneficiis ecclesiasticis tantum statuatur. Bonum esset tamen quod etiã seruetur in officiis propter magnas ambitiones currentium ante tempus, habet tamen locum hæc regula siue beneficia sint secularia, siue regularia, siue sint curata, siue non, vt hic dicitur: etiã comprehendit hic dignitates & officia ecclesiastica, licet hic non exprimantur nominatim: sed quia text. dicit, de quibusuis beneficiis ecclesiasticis, & appellatione beneficii ecclesiastici, & dignitates & officia ecclesiastica continentur. cap. *postulasti*. de rescri. gl. in c. *de reg. iur.* in 6. & in cl. *auditor*. de rescri. scripte in concordia. rubr. de collat. §. *volumus*. in verbo, *beneficia*, & quia est eadem ratio in dignitatibus & officiis ecclesiasticis, quæ in aliis beneficiis, ergo eadem decisio locum.

cum habebit. *l. illud. ff. ad l. Aquil. & si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior, &c. dicit text. in §. porro, que fuit prima causa benef. amittendi, & in dignitatibus maior est ambitionis ratio, & votum captandæ mortis, ergo in illis habebit locum.*

Per obitum quarumcunq; personarum vacantibus.

Ergo non habebit locum si alio modo vacet, utpote per priuationem, nam si scirem quendam archidiaconum priuandū die decima Iulii, mitterem cursores ad Papam, qui die decima priuationis mihi conferret, non valere collationem videtur. Sed argumentum hoc à contrario sumptum facit quod sic, & idem in alia vacatione, de quibus scripsi in §. monasteriis, in *gl. vacantibus, de regia ad preel. nomina. faciendā*, quia non datur occasio mortis captandæ hoc casu. Ratio diuersitatis est, quia posset quis machinari in mortem alterius, & ideo ut votum captandæ mortis auferatur, *iuxta. c. 2. §. 3. de concess. preb.* sed non in priuationem, vel in aliam vacationem, ob id in illis locum non habebit, etiam si iudex procurasset priuationem, quia priuatus potest appellare: adhuc etiam reg. non haberet loc. *Gomes. hic. que. 3. distingu.* aut, inquit, impetrans per resignationem esset impetraturus per obitum, & res est expedita, quoad hanc regulā: secus si non esset impetraturus, & iuramento procuratoris statur. Hæc concordia non haberet saporem, quia omnis impetrans est impetraturus per obitum: sicut per resignationem, ut est verisimile, & stare iuramento procuratoris, qui ignorat voluntatem domini est periculosum. Ideo ego concilio sic, quod habeat locum nisi in illa impetratione fuerit regulæ derogatum à Papa, & ita in Forensi iudicio seruatur in Francia.

In antea fecerit.

Et sic loquitur in Papa: sed quia eadē ratio versatur in legato & ordinario, ob id etiam in illis locum habebit. Posset enim quis in mortem alterius machinari, &

postea ad ordinarium currere & petere ab eo beneficium, certè ut mortis captandæ occasio tollatur, quod hic in Papa statuitur, & in aliis ordinariis seruabitur, per *c. 2. §. 3. de concess. preb. in 6.* huius sententia est *gl. in verbo, faciendā. §. neque de collat. in prag.* quam ad verbum more solito transcribit Ioan. de Selua, in *tract. de benef. in 3. part. q. 46.* & idem consulendo tenuit *Dec. cons. 398. in causa. in fin.* dicens ita fuisse iudicatum in Parlamento Delphinali, & idē consuluit de Ripa. *cons. siue resp. 16. regul. §. in c. in fin. de rescrip.* sic etiam fuit sepius iudicatum in Parlamento Francia, ut scripsi in *proce. conc. in verb. fati. idem tenet Iaso. cons. 104. circa ult. que. in 1. vol. §. Gomes. hic. plen. que. 1.*

Et ideo præuentiones Papæ nõ valent nisi tantū tempus effluxerit, quod interim vacationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiā Papæ, ut declaro in *proce. conc. in verb. fati. §. in §. declarātes. in verb. iure præuentionis. de mand. Apost.* etiam si in ea adiciatur clausula generalis & quouis alio modo vacet, etiam si per obitum, ut solet poni de stylo curiæ Romanæ, teste *Callad. in dec. 29. super regul. cancellarie.* Plus dicens in sequenti regulā, procedere etiam siis, qui habebat beneficium in commendam moreretur, ex mente regulæ, & quia per obitum commentarii vacat beneficium, cum sit titulus canonicus, ut scripsi in *tract. de pacif. posses. in amplia. §. Gomes. hic. q. 4.*

Nullius roboris, vel momenti sunt.

Et sic cum penitus nullæ sint collationes istæ præcoces, non proderunt etiam post triennium: tum quia nullæ ut hic, & sic non coloratæ, ut decretum de pacif. posses. requirit: tum etiam quia nullum momentum, nec commodum asserre possunt, ut hic vide *Andr. Tirag. de his verbis plen. scribentem, in interpr. l. si unquam, in verb. reuertatur. in num. 81. C. de reuocan. dona. nec processus in vim talium factus valebit, nec fulminatione alia opus est, ut not. doct. in cle. 1. de preb. in verb. momentu.*

Nisi

Nisi post obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi, tantum tempus effluxerit.

Et sic computatur tempus à die obitus, unde etiam si quis currat habens procuratorium ad resignandum, computabitur tempus à die obitus, per hunc tex. nisi fuerit huic derogatum regulæ, quia in hoc casu computabitur tempus à die procuratorii: tum quia ad alium modum vacationis procurator Romam ierat: tum quia fraus cessat, & non datur occasio mortis captandæ. Ad hæc, quia origo prouisionis aspicienda est. *l. 3. C. ad Macedo.* & sic intelligi debet *gl. in d. verb. faciendas. §. neque. de coll. in pragm.* & solent hodie cursores, qui ante diem procuratorii currere cœperant, impetrare beneficium pluribus diebus, & postea habebit illam impetrationem, quam uoluerit: sed hoc est iniquum, ideo bonum esset statuere, ne in vim unius procuratorii plures valerent prouisiones: & etiam, quia per procuratoria aliquando post decem annos expediuntur: bonum (ut puto) esset quod post dimidium annum non expedirentur procuratoria ad resignandum, quia obliuio postea præsumitur, quæ si non esset, procurator sic constitutus reuocaretur. *argum. l. peregr. ff. de acquir. posses.*

Quod interim vacationes ipse de locis in quibus personæ prædictæ decesserint.

Computabitur ergo tempus ex quo decessit non in quo ualetudine prius affectus fuerit, si postea ambulauerit, vel alio uictus & translatus fuerit, per istum tex. Et si reperitur impetratio & obitus eodem die, præsumetur quod mors præcessit, & sic ualebit impetratio & collatio, quia in dubio illud præsumitur præcedere, quod ad validitatem actus est necessarium. *l. cum in testamento. §. hæc uerba. ff. de hered. inst. §. i. Bald. præsumi debet, ut actus potius ualeat, quam pereat. l. quoties. ff. de reb. dubiis. hoc expressim decidit Cassad. decis. 21. super reg. cancel. Cardinalis rub. de præb. di-*

cens hoc uerum, dummodo sit huic regulæ derogatum. Ergo impetranti non incumbit onus probandi, quod mors præcesserit, teste. *Gomes. q. 6.*

Ad notitiam eiusdem domini nostri uerisimiliter potuerint peruenisse.

Certum est, quod si quis promiserit mihi dare Tholosæ centum, inest tempus quo illuc proficisci possim, & antea non potero illum conuenire. *tex. in l. continuus. §. idem dicendum. de statu liber. & citatus sine termino tenetur quam citius potest comparere, reseruato sibi tempore, quo possit proficisci. c. cum parati. de appell. ubi Panor. in vlt. notab.*

Et quamuis ante istam regulam collationes factæ à Papa vel eius executore de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, ualere, ut scribit Ioan. Monac. in c. si tibi absent. de præb. Roca. dec. 172. Nota quod ubi executor in antiq. & idem est dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium si vacat. *gloss. in c. 2. de elect. in 6. & Lupus. alleg. 6.*

Tamen hodie istæ collationes sunt nullæ à quocunque factæ fuerint: tum quia hoc est prohibitum per hanc regulam: & concupiscentiam nesciebam peccatum esse, nisi lex prohibuisset. *c. nam concupiscentiam. de consuet. idem in ista præcoce collatione: nisi fuisset per hanc regulam prohibita, & sic non est opus ad iura contraria respondere, quæ non habent locum per istam regulam, nam esto quod ordinarius possit conferre si vacat, & Papa: tamen illa collatio non ualebit, nisi tantum tempus effluxerit, quod collationes uerisimiliter potuerint peruenisse ad notitiam collatorum: alioquin nunquam Papa iure præuentionis conferret, quia singulis diebus ordinarius conferret singula episcopatus beneficia, si uacarent, & posteaquam audiret mortem alicuius, expediret collationem ab illo die mortis, & infinitæ fraudes ac falsitates, quibus obuiatur post istam regulam cessarent. Necessè est igitur ut seruetur ista*

regula in quocunq. collatore. Si velis multa videre de verisimilitudine, lege Andr. Tiraq. in *interp. l. si inquam, in prin. c. de revoc. dona.* ubi multa more suo congerit, non tamen loquitur de ista regula quod miror, cum omnia penè videatur perlegisse.

Et habet locum hæc regula, siue factum fuerit per mare, siue per terram: nam si aliquis diceret se ex Aquismortuis iuisse Romam vno die, non est verisimile, & ideo posset opponi hæc regula, licet aliter fieri debeat computatio per mare, quam per terram. *Doct. in l. i. ff. si quis cau. Scripsi in l. in itinere. ff. de verb. signif.*

REGVLA XXXI.

De commissionibus.

Item quod omnes & singula causarum commissiones, quas in antea fieri contigerit obtentæ, vel occasione concessionum duntaxat apostolicarum de beneficiis ecclesiasticis gratiarum, super quibus apostolicæ literæ confectæ non fuerint, ac processus de super habendi nullius sint roboris vel momenti.

Commissiones causarum à Papa factæ super beneficiis per supplicationem, non valent: nisi literæ sint expeditæ, id est bullæ confectæ, nec etiam valebunt processus facti in vim illarum commissionum: quia dicunt signaturam esse gratiam imperfectam, *dic. in msa.* nisi derogetur huic regulæ, vel ponatur in signatura, quæ litera tamen intra terminum ad articulandum expedire paratas est, tunc poterit experiri. & si pars requirat, expedientur bullæ, *teste Staph. in tract. de literis iustitiæ. fol. 141. & seq. vers. imprimis igitur.* & sic valebit ista commissio etiam literis nõ confectis, dummodo in termino ad articulandum literas expediat secundum eum, vel sumptus bullarum producat. *Rom. 621. in antiq. & vi Papa c. o.*

gat actorem ad levandum bullam, solet apponere istam clausulam in d. commissionibus, videlicet quod interim beneficium ipsum, etiam quoad effectum regulæ de subrogandis, minime censeatur litigiosum: aliàs non dabitur commissio in materia beneficii, literis non confectis, & solet apponi etiam ad tollendas fraudes impetrantium beneficia per alios possessa, ratione senectutis, fortè ut gaudeant beneficio regulæ de subrogandis post senis mortem, cui obuiat ista regula: licet aliàs regulariter post citationem executam, res dicatur litigiosa. *cl. si. vi lit. pend. Pan. & alii in ca. gratum. de offi. deleg. Tamen non hic ratione huius clausulæ: dicitur tamen beneficium litigiosum quoad actores impetrantes commissionem, tam quoad regulam de subrogandis, argum. eorum que Egidius scribit de 380. Si faciens committit. & dec. 543. Si pendente, quam etiam, ut actor ius suum cedere non possit etiam ante dictum terminum ad articulandum: aliàs diceretur lite pend. cedere, & sic posset reuocari, *per clem. 1. vi lit. pend. dec. Roze 47. lit. pend. in not.* quia litis pendenti bene inducitur in præiudicium impetrantis, *ut scribit Lud. Rom. conf. 330. circa primum. col. i. cum cl. vi lit. pend. plene Gom. in compendio virtusque signaturæ. num. 63. & 64. de quo scripsi in commen. regula de idiomate, ut ad notitiam citati perveniat citatio, & simulatq. impetratio ad notitiam actoris pervenit. Ergo quoad eum litis dicitur pendere & etiam res dicitur litigiosa, ut actor teneatur postea in rescriptis de hac litis pendenti facere mentionem, aliàs non proderunt impetranti, nec reo nocebunt. *c. causam. q. 2. de rescrib. & ibi gloss. in c. dilectus. vi lit. pend. Fel. in c. super literis. col. 7. vers. 6. reg. de rescrib. Staphil. vi supra. fol. 144.***

Ideo in commissario mandati seu alterius bullæ, nam istæ commissiones verbales periculosæ sunt ob id literæ expediri debent, quia interdum iudex, qui concessit negat se concessisse non ex malitia, sed ex oblivione, quam obrem commissiones verbales, quas iudices faciebant, fuere reprobatæ per Senatum Paris. anno 1533. die vero 24. Martii.

Nota

Nota diligenter, quod is cui mandatur commissio, facit processum fulminatam, nam primo dicit literas Papæ sic præsentatas fuisse integras, non raras, nec cancellatas: sed in forma iuris, & iustitiæ, quas cum honore & reuerentia, ut docet recipimus iuxta c. si quibus. de refer. quas ad verbum describendas cum nostra commissione curauimus. Paulus, &c. Et postea iste commissarius concedit literas in vim suæ commissio- nis si sit opus.

Hodie in regno Franciæ causa vitandi circuitum, nisi causæ cognitio requiratur in literis gratiæ, non solet fieri processus fulminatam: sed facta præsentatione literarum gratiæ executor confert, vel facit quod mandatur ei.

Aduertendum est quod istæ commissio- nes per simplicem signaturam, absque bullarum expeditione conceduntur, & secū- dum ipsarum tenores & formas iudicare de- bent commissarii, nec registrantur istæ suppli- cationes iustitiæ, sicut supplicationes gratiæ continentur, quia non præsumitur falsitas in istis, sicut in aliis. c. pen. de cri. fals. vnde sumptum de registro supplicationum, signatura domini Papæ, in iudicio non faci- dit fidem: secus si de registro bullarum ex- trahatur, & ita tenet curia Rom. v. testatur do. de Rota. dec. 621. Nota sumptum in antiq.

Mente tenendum est, quod vna commissio non datur ad duo beneficia aduer- sus possessa, secus contra vnum, si expressa sint in supplicatione: quia hoc calu vna gratia censetur esse, secus in alio. arg. l. sci- re. ff. de verb. obl. Barr. in l. Aurelius. §. idem questu. de libera. lega. nec etiã dicitur com- missio, vel literæ regiæ ad causas motas & in fu- turum mouendas per c. ad hoc. de refer. scrip.

Item non datur à Papa commissio, & da- ta non prodesset, vt processus factus absen- te parte, & non citata validus fiat, & confir- merat: quia defectus citationis non solet sanari etiã resectis expensis à parte, nec confirmari potest à principe, cum dicatur de iure diuino nullus. cl. pastoralis. de re iudi- ca. quia contra partem inaudita nihil face- re potest Papa. c. 1. de causa posse Si tamẽ fue- rit facta citatio, & nõ fuerit seruata forma,

tunc potest confirmari per literas. cl. causam. in fi. de elect. Rom. consil. 360. circa. & cons. 410. vt clarior. Rota. decis. 471. Si de mandato. in not.

Præterea defectus mandati, non solet per literas confirmari: vnde si quis impe- tret literas Regias, vt defectu mandati non obstante valeat processus, non verifica- buntur nec interinabuntur: quia processus est nullus. l. licet. & ibi doct. C. de procura. & c. in nostra. illo. sit.

Item processus factus à procuratore re- uocato, non solet confirmari per literas, quia est nullus, cum sit factus contra volū- tatem domini. c. ex parte decani. iuncta. gloss. de refer. & iudex ex officio potest compelle- re procuratorẽ, vt exhibeat mandatum ne laboret in vanum. gl. in verb. absentia. c. de ele. in 6. Ludo. Rom. cons. 60. & cons. 170. ses. bant.

Itẽ per literas non solet infirmari cõtra- ctus vtriusque partis consensu factus. l. 1. & 2. C. quando liceat ab emptio. discedere.

Nec confirmari factus ab eo, qui consen- sum non habebat, vt pote à furioso, vel pu- pillo: quia consensus est de iure naturali. I- deo Papa defectum consensus supplere nõ potest, multo minus alius princeps. teste. To- an. And. & Pan. in c. per venerabilem qui filii sint legitimi.

Præterea defectus iurisdictionis non so- let per literas sanari, nec confirmari, quia processus est nullus, ac omnia inde secuta, non solõm ex defectu consensus: sed etiam propter solennitatis defectum, quæ nõ po- tuit coram iudice alio interuenire, vt docet Pan. in c. significasti. col. pen. de for. comper. & hic defectus iurisdictionis semper allegari po- test, etiam post tres sententias conformes. gloss. singul. in cl. vna. in gloss. vlt. de sequest. pos- sess. & fructuum. Gomez. in compend. vtriusque signaturæ. n. 74. & seq.

Ad hæc non sanatur per has commissio- nes defectus ex via iustitiæ. Panor. in ca. 4. in fi. de re iudi. nisi sententia fuerit nulla ex de- fectu ordinis, seu solennitatis positæ in l. prolatam. C. de senten. & interlocu. om. iud. & hoc resectis expensis, quia ista solennitas est iuris positiuus, quæ Papa supplere potest, cum sit super ius. c. proposuit. de concess. præb. l. princeps. ff. de legib.

Nota bonum verbum, quod in his commissionibus, & aliis literis iustitiæ, in dubio non præsumitur Papa, vel princeps cedere aliquid in præiudicium alterius, nec facere gratiam, nisi aliud exprimat. Hoc docet Staphil. in tract. de literis iustitiæ. fol. 150. vers. constat autem quod stilius. Plus inferens, quod quando vnus petit monitorium dari contra debitorem defuncti, cuius ipse, qui petit est creditor, datur: sed cū claufula, absque præiudicio petitoris creditoris, iuxta reg. cap. qui prior. de regu. iur. in 6. & ff. ac C. qui potio. in pign. habeantur.

Adde etiam, quod post conclusionem in causa non solet curia Romana dare commissionem, nisi conclusioni illi derogat, & hoc propter regulam cancellariæ, hoc disponentem: nisi aliquid de nouo producat, nam tunc si per auditorem admittantur, tacite conclusioni derogatum videtur, quia auditori non obstat conclusio. Rota decis. 5. Si post conclusionem, in nouis. gl. in cap. cum dilectus, in verb. decennium. de electionibus. Ioan. Staphil. in tract. de literis iustitiæ. f. 168. vers. non datur aliqua.

Item licet commissiones in curia vbi sunt concessæ, sint late interpretandæ. Innocen. in capit. super literis, de rescript. tamen non extenduntur ad ea, quæ sunt contra, vel præter intentionem committentis, & ideo commissio impetrata contra vnum, eo mortuo, est finita: nec poterit conueniri heres. c. significauit, de rescript. & impetrata contra duos reos, mortuo actore, etiam extincta erit deci. Rota. 107. Si impetret. in not.

Limita istam regulam non procedere in spoliato, vt etiam literis non confectis possit prosequi causam in odium spoliantis, & in fauorem spoliati. Cassado. in decis. 1. super reg. cancella.

Secundo etiam non procedit, quando fertur absolutoria contra impetrantem. Cassado. in 2. decis. incipien Item voluit.

Tertio fallit, quando derogatum est huic regulæ, Cassador. decis. 3. super eadem. & solet derogari, dummodo expeditio fiat ante terminum ad articulandum, quod postea præsumitur factum si expeditio litera-

rum inueniatur, vt ibidem. & decis. 4. innotuit.

REGVLA XXXII.

De impetratione beneficiorum per obitum familiarium Cardinalium vacantium.

Item voluit quod impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis.

Ista regula indulget Cardinalibus hoc priuilegium, quod competit tam Cardinali residenti in curia, quam non residenti, cum hic loquatur generaliter: tamen residens in curia habet vnum speciale, de quo infra.

Item ista regula loquitur quando beneficium vacat per obitum: secus ergo si vacet per resignationem, etiam si resignans moriatur intra viginti dies, dummodo fuerit regulæ derogatum à Papa, qui potuit facere ne vacaret per obitum, dispensando illi regulæ, vt plene scripsi in §. præfatiq. ordinari. in glo. vacare. de colla. in concord. & illud expressim decisum inuenio per Cassad. in deci. 16. vnus familiaris, rub. de præbend. habebit tamen locum si vacet per obitum illius, cui erat ad vitam commendatum, vt idem concludit Cassador. decis. 37. Si familiaris. in eisdem decisionibus. super regu. Cancellaria. etiam si ille post mortem Papæ esset familiaris Cardinalis. idem Cassad. decis. 23. ibidem.

Teneatur exprimere nomen.

Oportet quod impetrans beneficium per obitum familiaris alicuius Cardinalis vacans, exprimat nomen Cardinalis, sed an cognomen? Respond. non: quia hic non dicitur, nec solent Cardinales nomine proprio & cognomine vocari, maxime à Papa. Ideo est solo contentus nomine, cum titulus Cardinalis reddat eum certum, quod sufficit, vt in l. certum. ff. si cert. per. & quando nomen proprium sufficiat vel non, plene scribit Paul. Paris. in c. auditis. col. 8. & seq. de præscrip.

Et titulum ipsius Cardinalis.

Et sic solet exprimi in literis Papæ, Cappellani in ecclesia Senonen. quâ quondam N. in ipsa perpetuus cappellanus, dum viveret obtinebat, per obitum ipsius N. qui curialis & dilecti filii nostri Anthonii tituli sanctæ Anastasiæ presbyteri cardinalis familiaris existens, de ciuitate, &c.

Et si ille in curia fuerit, eius ad id accedat assensus: aliàs de super gratia sit nulla.

Vult hic Papa collationem beneficii vacantis per obitum familiaris cardinalis in curia existentis non valere nisi consensus cardinalis ad hoc accedat, magis enim fauendum est his, qui plenè laborant: sicut illi, qui in curia resident. Vnde dicit. text. non sunt alieni à labore & puluere, qui signa nostra comitantur. *l. vna. Cod. de palat. sacrar. largi. lib. 12.* & propter expensas & onera quæ Cardinales sustinent in eorum familia. *Cassador. decisio. 27. super reg. cancel. que incipit, si familiaris.* Et quamuis aliqui cardinales extra curiam validè laborent: tamen non ad vtilitatem publicam: sed frequenter circa mulieres, & venationes, & ludos. Ideo hoc priuilegium eis non cõceditur.

Et idem seruari voluit etiam si dicti familiares, eorundem cardinalium familiares esse desierint, seu ad aliorum cardinalium familiaritatem similitè transferint, quo ad beneficia, quæ familiaritate ad beneficia, quæ familiaritate priori durante obtinuerint, & in quibus priori ipsa familiaritate durante ius eis competierit, ita quod Cardinales, quorum prius familiares fuerint, suum habebant adhibere consensum.

Et sic Cardinalium consensus requiritur non solum quoad familiares, qui moriuntur in eorum seruitio, sed etiam si de-

fierint esse familiares, dummodo illa beneficia habuerint durante familiaritate, quia Cardinalis potuit ei conferre ex suo episcopatu. Igitur si iste moriatur, habet Cardinalis alteri familiari prouidere. Limita tamen vt sequitur.

At felicitis re. Sixti III. Innocentij VIII. & Adriani VI. Roman. Pontificum prædecessorum suorum hærendo vestigijs, declarauit præsentem constitutionem locum non habere in illis beneficijs, quæ non solum ratione familiaritatis, continuæ commensalitatatis huiusmodi: sed etiam ratione officiorum, quæ familiares ipsi tempore mortis eorum in dicta curia, vel in alijs locis obtinuerint, aut antea obtinuerint, dispositioni generaliter reseruata, vel affecta fuisse apparet.

Limitatur quod supra statutum fuit, videlicet quod consensus cardinalis requiritur, quando cardinalis est in curia, & eius familiaris moriatur: tunc Papa non conferet sine illius consensu. Fallit quando illud beneficium esset generaliter reseruatum Papæ, vel ratione officii, videlicet scriptoris: vel quia est maior dignitas in ecclesia Pontificali, tunc Papa sine alicuius consensu conferet: vel quia est Papæ familiaris, vt scribit *Cassado. in decisio. 9. de præbend.*

Secundo fallit quando aliquis litigat cum familiari alicuius cardinalis: quia tunc petendo subrogationem, non tenetur consensum requirere cardinalis, nec habet locum ista regula, quæ loquitur in alio casu, vt scribit *Gomez. in q. 5. super reg. de subrogand. colligantibus.*

Nec non illos, quoad effectum dictæ cõstitutionis, familiares eorundem cardinalium censeri, qui

ipsorum cardinalium familiares ad minus per quatuor menses fuisse probarentur. Decernens irritum, &c.

Hic traditur maxima declaratio ad omnes regulas, vt illi dicantur familiares, qui fuerint per quatuor menses commensales continui. Et commensales vocat, qui sumptibus, & expensis cardinalis in eadem domo degunt, quasi simul mensales, & in eadem mensa degentes, & dicuntur conuictores, quia simul viuunt, id est in eadem domo, licet non in eadem mensa: quia famulus non solet in eadem mensa cum domino comedere saltem in Francia.

Et pro hac decisione facit quod scripsi in *Scholastic. priuileg. 141.* vbi dixi per legem regni, scholasticos non posse conuenire suos debitores in hoc regno Franciæ, nisi studuerint prius per sex menses. Et continui dicerentur familiares, etiam si essent in studio, vt probat *Caeterin. cons. 8. An si legatus. de offic. leg. & plene scripsi. in 23. priuilegio scholasticorum.*

Requiritur tamen quod quatuor menses sint completi per illam dictionem per. *l. urbana. 6. pertractare. ff. de verb. signif.*

Et possit computari menses prout in calendario positi sunt, nam Kalendis Ianuarii effectus fuit commensalis cardinalis, in Kalendis Maii, erunt lapsi quatuor menses & completi. per *gl. in c. quam sit. de elect. in 6. scripsi in gloss. Concord. in verbo, post mensem in forma manda. apostol.*

REGVLA XXXIII.

Item idem dominus noster ad evitandum lites & contentiones, quæ ex præcedenti sua constitutione exoriri possent, vestigijs prædecessorum suorum inhærendo, voluit, statuit, & ordinavit, quod si beneficia, quæ per obitum fa-

miliarium continuorum cõmensalium eorundem cardinalium in futurum vacabunt, cessantibus apostolicis reseruationibus ad alterius cardinalis collationem, vel aliam dispositionem pertinere deberent, in dicta præcedenti constitutione non comprehendantur, quoad hoc vt in prouisionibus talium beneficiorum super expeditione literarum illius cardinalis, cuius familiaris defunctus ille extitit, consensus requiri debeat: sed beneficia huiusmodi ad collationem, & quamuis aliam dispositionem Cardinalis ordinarii collatoris, vt præfertur liberè spectare censèatur, & si apud sedem Apostolicam beneficia huiusmodi per obitum dictorum familiarium vacauerint, tunc in prouisione huiusmodi talium beneficiorum, super expeditione literarum illius Cardinalis exigatur consensus, si in Roman. curia præsens fuerit, ad quem eorundem collatio, vel dispositio, vt præfertur pertinere deberet.

Hic traditur altera limitatio ad præcedentem regulam, videlicet quod consensus Cardinalis in curia degentis, requiratur in collatione beneficii vacantis per obitum sui familiaris, fallit quando collatio illius beneficii spectet ad alium Cardinalem: tunc collatio liberè poterit fieri ab illo: nec requiritur consensus illius Cardinalis in cuius erat seruitio, & familiaritate, quia priuilegiatus Cardinalis non debet vti priuilegio aduersus alium Cardinalem priuilegiatum. *text. vbi Bartol.*

in authentic. quā actiones. C. de sacrosanctis ecclesiis.

Insuper vult hæc regula, quod si beneficia familiaris Cardinalis vacarunt in curia, quod requiratur consensus eius, etiam si à Papa conferendum esset beneficium, si ille Cardinalis præsens sit in curia, aliàs secus.

REGVLA XXXIII.

De signatura per fiat.

Item voluit idem Dominus nosse, quod concurrentibus eadem die super quocunque beneficio per fiat, & concessum, signaturis: ex eis, per fiat, etiam ut petitur, habens: alteri, per concessum etiam motu proprio, habenti præferatur.

Et sic est casus in quo plus valet concessio ad petitionem, quam motu proprio, quod est notandum. & per solam signaturam probari vult hic prælationem, An debeat hic præferri, etiā si ille, qui habet per concessum, acceperit prius possessionem, vel aliam habeat qualitatem? & putarem quod sic: quia hæc signatura per fiat vincit motum proprium, qui est fortis, *vt scripsi in gloss. motu proprio, de colla. in concordant. fortius vincet signaturam per concessum, etiam post possessionem, ita nunc inveni decifum fuisse Romæ in duabus causis, & ita interpretatum, vt refert Cassado. in dec. 14. regula. rubr. de præbend. Aduertendum est quod Genes. 1. c. dicitur, fiat lux, & facta est, sic fuit verbum Dei, & eius nunc vicarii. Et verba Dei aliis sunt præferenda, vt hic vult Papa, & sunt magis notanda, quam aliorum, nam per hoc verbum fiat, statim perficitur gratia. *Calder. in cap. quisquis. de elect. Bal. in l. cum apud. C. de commun. seruo manu. facit text. in l. ait prætor. §. deinde ait, ibi hæc verba, fiat, statim & facto suo nocent. ff. ne quid in loco publ. cap. qui boni. §. scilicet. 17. q. 1. & hodie sæpius parla-**

menta Franciæ solent in supplicationibus uti hoc verbo, fiat, vt sæpius vidi si subiecta materia hoc patiatur, vt fiat præceptum. &c. fiat inhibitiones, &c.

Sed ista regula videtur omnibus aliis contraria loquentibus de signaturis, quæ volunt non adhibendam fidem signaturis, ergo non facerent fidem. Respon. facit fidem quo ad bullam, non tamen ut iudicetur ex ea sola, & pro intellectu huius regulæ notanda sunt sequentia.

Primo notandum est, quod Papa maxime solet uti in beneficialibus triplici genere scripturarum, quædam vocatur Signatura, altera Bulla, altera Breue.

Signatura est scriptura in Papyro à Papa signata vel eius delegato, absq; sigillo, partis supplicationem, Papæque concessionem breui continens.

Primo dico, quod est scriptura, nam omnis supplicatio scripta est, nec posset probari nisi per scripturam, cū ante scripturam non dicatur signatura, quia non est signata, nec signari id, quod non est, potest. *arg. l. decem. ff. de verb. oblig. Doct. in rub. de constit. scripsi in §. 1. in verb. literas. de mand. Apostol. in concor. & sic est vnus casus in quo scriptura requiritur vltra descriptas per gl. in c. 1. de censib. in 6. licet aliàs actus tantum valeat sine scriptura, quantum cum scriptura. l. Pactum quod bona fide. C. de pact. sunt enim scripturæ vt quod actū est per eas facilius probari possit, & sine his quidē valet quod actum est. l. contrahitur. ff. de pignor. ratio est quare in gratia requiritur scriptura. Quia est valde difficile testibus deponere de omnibus quæ continentur in gratia, vt hic docet Card. in procm. clem. §. sane. q. 5. prout refert Feli. in rub. de constit. col. 4. vbi limitat in tribus casibus: Primus est in probanda qualitate gratiæ, per text. in c. aut. us. de restit. in integrum. gl. sing. in c. duobus, de rescript. in 6. & in cap. si a sede. de præben. ibidem. vbi prioritas per testes probari potest.*

Secundus casus, in foro conscientie potest quis uti gratia etiam sine literis. *Abbas in Clem. dudum, in fin. de sepult. post. gl. ibi.*

Tertius casus est, quando agitur de pro-

probando tenore gratiæ cuius literæ sunt perditæ. *cap. cum olim de privileg. text. in l. sicut iniquum. vbi Bartol. C. de fide instrum. l. restitum. in fin. C. de fide instrum. alios casus scripsit in concordant. ritu. de mandat. apost. §. in verb. literas.*

Secundo dico in papyro descripta; ad differentiam bullæ, quia regulariter supplicationes & signaturæ solent in papyro describi, non pergameno: sicut Bulla, & iste est curiæ Romanæ stilius, qui seruandus est. *c. ex literis, de constitu.*

Tertio & à Papa, vel eius delegato signata, quia signatura non dicitur, nisi signata sit, ob id enim dicta est, quod signetur & subscribatur, & inferius dicitur. & scribo in l. subsignatum. ff. de verb. signif.

Quarto dicitur, absque sigillo ad differentiam breuis, quia breue decoratur sigillo ex annulo piscatoris, *vt inferius dicitur in materia Breuis.*

Quinto in definitione dicitur, partis supplicationem continens, nam solet pars dicere, beatissime pater, vel pater sancte, cum ecclesia, &c. & solet primo supplicationem suam inferere, & postea Papa solet addere, fiat, vt petitur, vel, concessum vt petitur, & postea solent summam describi omnes clausule in bulla ponendæ *vt inferius apparebit.*

Sexto additum est, Papæque concessionem continens, ergo necessario signatura debet continere tria, videlicet partis supplicationem, Papæ signum, & concessionem, vel sui delegati aut vicecancellarii, sed cum ipsi nomine Papæ expendant, dicitur Papæ concessio. per regu. qui per alium facit, per se ipsum facere videtur.

Quare vocatur signatura? Respo. quia à Papa, vel eius commisso, signari solet, & dicitur signatura, quasi signata, id est subscripta, *vt in l. subsignatum. ff. de verb. signif. & ibi scripsit.* Si ergo recusetur, & non signetur, non dicitur signatura, priuatio præsupponit habitum, sicut positio. *l. decem ff. de verbo. obligat.*

Item inferri potest, quod si Papa concedat motu proprio, absque partis supplicatione, non poterit dici signatura, quod

est verum si nullam narrationem contineat, alias secus, nam potest esse supplicatio, & tamen Papa motu proprio concedat, *vt Bal. afferit in c. n. f. col. l. de off. lega. scripsit in gl. motu proprio, in forma manda. in concord. & inferius dicitur:* sed oportet supplicationem partis præcedere.

Item cum Papa semel signet eam, non debet concedi supplicatio duplicata, quia in vtraque requireretur signum Papæ, quod non solet poni, nisi in vna, & hæc seruari tempore Papæ Pauli III. in curia Romana solebat.

Item signatura falsa, non signata ab eo qui debebat signare: sed ab alio, non meretur dici signatura, quia denarius falsus, denarius non est. *gl. in l. omnes. C. de heret. l. eleganter. §. qui reprobus. ff. de pig. act.*

Quæro, an soli signaturæ credatur. Breui resp. quod nõ, vt itatuitur in reg. 25. can.

Quia quemadmodum imbreuiatura notarii non redacta in formam instrumenti nõ facit fidem, quousq; fuerit de iudicis mandato in mundum & ad longum redacta. *l. contractus. & ibi Paul. C. de fide instrum. vbi plus dicit,* quod si pars primo producat protocollum, vel imbreuiaturam, non sufficit ad faciendam fidem, quia non est scriptura munda, nec extensa sed requiritur vltima scriptura extensa quæ in actus ad longum deducitur, sic potest dici de signatura & bulla, vt primo bulla sit producenda, & si de ea dubitetur, ad signaturam, ex qua extracta est, tanquam ad protocollum recurramus.

Primo fallit quando fuerit approbata per librum registri signaturarum, quia tunc facit plenam fidem sicut notarii protocollum. *text. in authent. de tabellio. §. in colla. 4. & tunc habebit sumptum, & valebit quoad probationem, nam ex stylo curiæ Romanæ gratiæ Papæ possunt ex registro sumi, & aliter probari, quam per literas bullatas, vt habetur in prohem. sexti decreti. & hoc expressum docet author. Barri. in cons. 49. v. l. l. col. 2. & illi registro ex stylo curiæ Romanæ nil addi debet; & hoc etiam voluit datus Papæ Pauli III. nec dies in eo scriptus mutari.*

Secun-

Secundo restringe quando alio modo fuerit approbata & aliis adminiculis fulcra: utpote per mensurarios expertos, qui deposuerunt eam bonam & secundum stylum curiæ Rom. factam. *arg. l. instrumentū. C. de probatio. vbi creditur scripturæ priuatæ si iuuetur aliis adminiculis, & multo fortius signaturæ.* Practica ergo est in Fræcia, quod si non possim obtinere bullam obstante legitimo impedimento, impetrem literas regias, per quas impedimentum narrem, & petam mihi concedi, ut liceat approbare per expertos dictam signaturam, & verificare, & concedi solent, obstante & constante impedimento.

Tertio fallit quoad conficiendum bullam, nam tunc signaturæ creditur, ad hoc ut bulla ex hac conficiatur: sicut ex protocollo notarij instrumentum conficitur, alias bulla confici non posset, nam Romæ abbreviator solet signaturam ad verbum describere in vno libro, & si de ea dubitetur, ad illum librum recurramus, tãquam ad originale, ut firmat Anto. de Burrio *conf. 2. v. col. 1. vbi dicit, quod quando aliter sumpta est minuta per vicecancellarium, & magis strictè, vel largè, quàm fuerat à Papa concessa, tunc recurrendum est ad originale, per c. quoniam contra. de proba. idem repetit. consil. 49. v. v. literis.* Et pro hoc fuit iudicatum in hoc senatu pro signatura contra bullam. Nam in signatura erat concessio beneficij, prouiso, quod non esset de collatione episcopi Pietauien. expedita erat bulla sine illa clausula: sed producta fuit signatura continens istam clausulam, prouiso quod non esset, &c. & probatum, beneficium esse de collatione episcopi Pietauiensis, certè fuit iudicatum pro signatura, ut non valeat collatio, licet in Bulla nihil diceretur, quia signaturæ statur quoad contenta in ea: & plus quoad hoc quàm bullæ, ut prædixi, nam signatura quoad se est gratia Papa perfectæ, ut est text. in c. Institutionis. 25. q. 2. Rota decis. 882. nota quod vbi gratis. in antiq.

Quarto tempera, consentientibus partibus, nam si velint quod ex sola signatura pensio debeatur, exigi poterit, ut scripsi in

tract. de pacifi. possess. nu. 137. quia quilibet potest renunciare priuilegio in fauorem suum introducto. *l. pen. C. de pact.*

Quamvis Prob. in cap. tibi, qui. in addi. ad Ioan. Monach. num. 13. de rescripti. teneat contrarium, dicens esse scripturam priuatam, ideo non facere fidem nisi in cancellaria, ut super ea sumatur per officiales curiæ forma, quæ dat esse rei, & eam conseruat in esse. Absurdum enim foret si hoc esset per partes remissibile. *l. nemo. ff. de lega. allegat. simile de excommunicatione, sicut enim excommunicatio partium conuentione tolli non potest, nisi absolutio sequatur. c. cum desideres. de senten. excomm. Ioan. Monach. in cap. quicumque. col. 2. illo tit. in 6. hæc Philip. Probis in d. c. tibi.*

Ego verò dico si partes velint stare signaturæ, quod ei stetur. nam cum partes sunt concordæ, quid ad iudicem? Quid enim aliud agit pretor, quàm ut controuersiam dirimat. *l. 1. §. unde ff. de noui operis nunc. & iudex non supplet in his, quæ facti sunt. l. vna. C. ut quæ desunt aduoca. & istud est introductum in merum fauorem partium, & principaliter. ergo illi fauori renuntiare possunt. l. pen. C. de pact.*

Item probatio imperfecta, potest reddi de consensu partium perfecta. *l. si. C. de testibus.* & vni testi credi, licet aliis non. *l. Theopompus. vbi plenè. Bari. ff. de dote prælega. Feli. & alij in cap. veniens de testib. etiam sine iuramento. gl. in l. 1. ff. de feris.*

Imò possunt facere partes, ut dicto alterius partis credatur super damnis & interesse, ut Bari. firmat in l. si. ff. de præto stipula. & in l. iusurandum quod ex conuentione. in pr. ff. de iureiur. sequitur las. in repet. l. admonendi. col. 90. num. 200. ff. illo tit. Et testi etiam infami, authent. si quis testibus. C. de testib. facit gloss. sing. in authent. de testibus. §. licet. in gl. & supplicis. vbi multa addidi colla. 7. Doct. in c. causam. de testib.

Et signatura non dicitur scriptura priuata, quia est facta, secundum eum, per officiales curiæ. ergo non est priuata, sed publica. Et si priuata esset, non signaret eam Papa, & signando videtur tacite mandare ut literæ fiant secundum signaturam, nam

B b b b

postea cancellarius scribit, per quem debeat fieri minuta postea ingrossanda, vt docet Nico. Nilus in reper. in verb. gratia Apostolica. quest. 36. Et quamvis esset scriptura priuata: tamen ex conuentione partium faceret fidem inter partes, vt plene probat Ias. in d. l. Admonendi. col. 40. nu. 101. cum seq. ff. de iureiur. reprobando lino. & alios contrarium tenentes.

Nec refragatur d. l. nemo potest, quia intelligi debet de legibus introducentibus solemnitate, vel ius publicum, quod per partes non possit renunciari, secus si ius introducat aliquid in fauorem partium, tunc partes renunciare poterunt: nec obest allegatio facta de excommunicato, quia excommunicatio non est in fauorem partium introducta, cum sit medicinalis. c. 1. de sent. excom. in 6. igitur partes hoc non possunt, secus in signatura vt possunt illi credere.

Quinto fallit vt probet contra supplicationem, qui eam dedit, ad hoc vt probetur, quod beneficium viuens impetrauit, & ita seruat Rota, vt docet Do. Gomes. in q. 5. in commenta. suis super regulam de impetra. beneficii viuens, & per hoc tex. in l. cum pretium. C. de libera. causa, vbi statur confessioni supplicantis in eius preiudicium.

Sexto etiam si mea signatura per fiat signata sit: & tua per concessum, ego prefferri debeat, & illi signaturæ statur. regu. 31. cancell. vbi abunde scribitur.

Septimo si petatur aliquem in religiosum recipi, ac sibi de quouis ecclesiastico beneficio prouideri, per simplicem signaturam fiet receptio, vt patet in regula cancellar. 65.

Notandum est, quod concessio facta à Papa in signatura, intelligitur secundum partis supplicationem. c. inter dilectos. §. ceterum. de fide instru. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interroga. actio. pulchrè Dec. conf. 33. viso puncto. col. 1. & conf. 373. viso consilio. col. 3. num. 11. versi. secus, si pre-supponendum. & Soci. conf. 112. viso processu. col. penul. & vlt. in 4. vol. Et quando supplicatio est certa & limitata, & responsio ambigua, responsio & concessio declaratur & intelligitur secundum

supplicationem. Bar. in l. si quis intentione. in ff. de iudicis. Ex quo inferitur, quod si quis petat absolui à duabus excommunicationibus, & Papa dicat, fiat vt petitur, videtur ab illis duabus absolui: secus si vna tantum fuerit expressa. arg. c. sedes, de refer. Papa nor. in c. cum pro causa. in gl. vlt. de sentent. excom.

Item si in signatura petatur, quod qualitas beneficii habeatur pro expressa, vel aliud: & Papa signet, fiat vt petitur, valebit gratia, ac si qualitas expressa esset, vel aliud exprimentum. Anto. de But. conf. 2. visis literis. col. 1. que referret & sequitur Fel. in c. super literis. col. 6. regula. 4. nu. 9. de rescriptis.

Et si pars narret beneficium vacasse certo tempore, & petat sibi conferri, si Papa dicat, fiat, præsumitur facta concessio cum eodem tempore, per text. in arg. in l. que ro. §. si de edilit. edicti. Bal. in l. col. pen. nu. 13. C. de edilit. actio. sic consulti Soci. conf. 103. in causa. col. pen. in 3. vol.

Et si quis porrigat principi supplicationem multa petendo, si princeps simpliciter rescribat, omnia concedere videtur, vt consulti Rom. conf. 50. confirmanda. Idem videtur decidere in simili casu Alex. conf. 84. in causa verente. nu. 4. col. 1. in 1. vol. & conf. 94. in causa. nu. 3. in 2. volu. & plura cumulat Hyppol. conf. 75. elementis. num. 8. cum seq. sicut quando plures postulant aliquid, & Papa simpliciter concedit, nempe omnibus concedere videtur, quia non est ratio cur vni plus quam alij concedat. arg. l. cum vnus. in pr. ff. de bonis n. eto. iud. possiden.

Fallit quando Papa limitasset, vel cancellasset aliquam partem, tunc enim concessioni limitata stabitur. Panor. in d. c. inter. col. 3. per illum tex. vnde quando petitio fuit indeterminata, vt pote, quia petit secum dispensari de non promouendo, & concessio fuit terminata, vt pote de non promouendo ad duos annos, tunc concessio attenditur. Panor. in c. 2. de reuiga. & pace. Fel. in d. c. super literis. col. 6. nu. 10. inf. in l. Gallus. §. item credendum. nu. 10. cum seq. col. 3. ff. de liber. & posthu. Vnde etiam si quis petat dispensationem ad obtinendum præbendam, & dignitatem in eadem ecclesia, etiã electi-

viam,

nam si Papa cancellat, illa verba, etiam electiuam, videtur alia concedere, & hoc cancellatum denegare, allegatur. *l. tributus. in fi. ff. de milit. test. hæc nominatim concludat Do. de Rota. decis. 561. Cancellaria. in antiqu.* nam qui vnum negat aliud concedere videtur. *l. cum pretor. ff. de iudic. e. nonne. de presumptio. lo. de Selua. in tract. de benef. in 3. parte. q. 12. in qualia. 19. nu. 33.*

Secundo fallit in his, quæ debent specialiter & expressè concedi, tunc si non sit in signatura expressum, concessum non censetur: sed neglectum: quia si Papa voluisset, concessisset illud. *cap. ad audientiam. de de. decis. vt si petatur quod summarie procedi possit, si Papa non dicat, audiat talis, & summarie procedat, non poterit summarie procedere, vt extat decis. Rota. 379.* Nota quod si in commissione, in antiqu. quia specialis commissio requiritur. *Clem. sepe. de vera. signifi.*

Breue Apostolicum, est scriptura breuis in modicis concessa negotiis, in papyro descripta, & cera rubea, annuloque piscatoris sigillata, ac signo secretarij subscripta. De breui. vide text. in *l. si. C. de conuenien. fisci debi. li. 10. §. 1. de apoch. publ. l. vnam. in fi. de colleg. li. n. §. l. excellantiam. de erogat. milit. anno. lib. 12. l. placet. C. de episc. & cler. §. in feudis. c. 5. in pr. quid sit inuestitura. §. Si. item si vassallus, si de inuestitura feudi. controuers. fuerit. vbi dicitur, breue testatum. Vide Budeum in *Amor. in Pandectis, in l. qui leuand. ff. ad legem Rhodiam, de iact. vbi vocat breuiariū: vel vocari Breuis, seu Breue post. c. humane, in fi. 2. q. 5. Dico. Apostolicum, ad differentiam alterius breuis, d. quo inferius. Secundo dicitur scriptura, sine qua non dicitur.**

Tertio Breuis dicitur, quia breuibus verbis fit, teste Baldo in *cap. de controuersia inuestituræ, vel in breuibus materiis concedi solet, & breui negotium continet, utpote sine præfationibus: & sic dicitur in modicis concessa negotiis: quia in arduis bulla vitur. In papyro descripta, ad differentiam bullæ & confessionalis, quæ in membrano describuntur. Postea dico, cera rubea, ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi sigillatur.*

Item dicitur annulo piscatoris, ad differentiam aliorum sigillorum, & vocatur hoc sigillum annulus piscatoris, quia Diuus Petrus, qui piscator erat, hoc sigillo prius vsus est, & sicut sine præfationibus & ampullis, verò utebatur: ita & nunc pontifices summi, post eum, & Alex. 6. Pontifex id temporis maximus, multum hanc materiam Breuium ampliauit, & primus secretariorum collegium instituit, teste Gomezio in *tract. breuium. nu. 9.*

Et quamvis olim non concederentur Breuia, nisi in materia iustitiam concernente: tamen hodie per breue non solum expediuntur negotia circa iustitiam: sed etiã circa gratiam, teste Gomezio in suo tract. vnde vidi concedi quibusdã bibliopolis per breue, vt liceret typis mandare & imprimere consilia Ias. & aliis omnibus à Papa prohibebatur ne imprimerent, per decem annos, sub pena excommunicationis, vt licet videre in illis Ias. consil.

Quero quæ causæ per breue concedantur? Respo. supplicationes siue commissiones de simplici iustitia potest cancellaria sine speciali Papæ commissione concedere, secus in breuibus, quia per breuia causa pendens, in partibus committitur, quam cancellaria non potest committere, vt etiam firmat. *Agid. conclu. 46. Dom. Gome. in tract. breuium. num. 8. §. seq. vbi Breuia æquiparat bullis expeditis per cameram, per ea quæ no. Card. Alex. in c. in memoriam. col. pen. 19. dist. & ideo sicut falsa latinitas non vitiat bullam, quæ transit per cameram, quia non examinatur per diuersos officiales: ita non vitiat Breuia: sicut vitiat bullam, quæ transit per cancellariam. c. ad audientiam. 1. de rescript.*

Item dispensatio potest fieri per signaturam, & habitatio: & valet sine literarum expeditione, cum gratia sit perfecta per fiat, vel concessum, vt consulu. plenè Ripa lib. 2. respon. ca. n. de iure sufficit, nec dicitur intrusus, qui duo beneficia obtinet cū simplici signatura, si cum simplici signatura sit dispensatus: nec incidit in extrauag. execrabilis. gl. in regula. cance. 43. Scripsi in vepe. c. postulat. s. in gl. retinere. de cleri. excom. m. m.

vbi in conscientia foro, dixi tantum pro-
desse signaturam, quantum bullam, ibi ri-
de. Imo Alex. Papa 6. statuit quod non da-
retur priuatio illius, qui cum sola signatu-
ra se intrusit, nec in regno reciperetur. Di-
spensatio vero & habitatio non sunt ex
stilo curia Ro. per Breue, & hec prohibuit
Alex. Papa VI. qui Breuia instituit & am-
pliavit, vt in suis regulis quilibet videre
potest. Aliquando tamen ad duos menses,
ad duas dignitates in eadem ecclesia: & ad
quatuor menses ad duos canonicatus &
prebendas dispensatur, vt no. Staphil. in eod.
tracta. vers. in super conceditur. Et etiam per
Breue dispensatur secundum eum cum
homicida, & habitatur.

Item dispensatio de non promouendo
per annum ex sola signatura dabitur per
Breue ad biennium, vt in re. Papæ Alexan.
VI. continentur, & prorogatur ad annum
etiam per breue, per bullam vero, vitra,
quantum Papa vult & concedit.

Item ad visitandum sanctum sepulchrū,
quando orator est presens, conceditur per
sola signaturam: si vero absens, per Bre-
ue, & hoc statuit Papa Alexan. in suis regu-
lis, & quando conceditur religiosis, dici-
tur, de licentia superioris eorum, ne va-
gentur. c. si cupis. 16. q. 1.

Item per Breue non committuntur app-
ellationes extra urbem: nisi pro pauperi-
bus & miserabilibus. Regid. concl. 44. Allega-
tio pauperatis, per l. si procuratorem. §. si igno-
rantes. ff. mandati. vel nisi altera pars habue-
rit commissionem per Breue in partibus,
tunc vt æqualitas seruetur inter partes, al-
tera etiam habeat. arg. cum debet licere, &
c. in iudiciis, de reg. iur. in 6. c. 1. de iudiciis, ibid.

Item conceditur per Breue facultas te-
standi de bonis acquisitis intuitu ecclesie,
vsq; ad certam summam, modicam tamē:
nec est componenda, quia de modicis ma-
ximè Romani, & mulieres non curant. l.
scio. ff. de testi. in iure. Et religiosi, quando
hæc facultas datur, statuitur certa summa
arbitrio Papæ taxanda, & quod de licentia
sui superioris testentur. arg. c. cum ad mona-
sterium, de statu. monacho. Clemens. religiosus de
procura. Regid. conclus. 247. frat. Et quando

possit concedere declarat Panor. in c. cum
esses, de testa. in reperi.

Item licentia vendendi res ecclesie, &
pecuniam exponendi in euidem ipsius
ecclesie utilitatem, solet per breue conce-
di, quando valor rei alienandæ non excedit
centum ducatos, aut annuus census
quinque ducatorum, supplicatione inter-
clusa teste Staphileo in d. tract. vers. datur per
Breue.

Altare portatile non solet dari per bre-
ue, nisi ex singulari gratia nobilibus, aut
graduatis, aut aliis dignis personis, vt ce-
lebrent in oratorijs, vel domibus. arg. text.
in auth. vt in priua. domini. sacra mysteria
non fiant, & prædicatores ac minores ha-
bent priuilegium, vt cum altari viatico
possint celebrare sine episcopi licentia. c.
in his de priuileg.

Item licentia vescendi lacticijs, ouis,
& carnibus, per breue datur, de consilio
tamen vtriusque medici animæ videlicet,
& corporis. gl. & Doct. in c. si. 82. dist. Consecutus
in sing. incipien. Caro.

Licentia doctorandi non datur extra
terras ecclesie per breue: in vrbe sic, adhi-
bitis ad hoc duobus, vel tribus doctoribus
eiusdē facultatis, teste Staphileo in d. tract.
de literis gratiæ. rub. de refer. in forma breuium.
fol. 190. vers. licentia, vbi tenet licentiatos ha-
beri quo adhæc, pro doctoribus, eo quod
de proximo sunt cingendi, pro cinctis ha-
bentur. l. pen. ff. de testa. milita. & bonus text. in
l. qui pœne. ff. de manum. quod non credo ve-
rum, per text. quem allegat in l. nemini. C. de
aduo. diuerso. iudicio. ibi doctores, & Bal. in l.
abilete. in princ. ff. de excusa. tutor. scripti in gl.
licentiatos. §. 1. de colla. in concord.

Ratio est, quia is, qui non est doctor non
potest facere doctorem, nec sibi dissim-
lem facere. l. ediles. §. qui mancipia. ff. de edil.
edict. Panorm. in capit. cura pastoralis. in fin. de
iure patro.

Indultum de fructibus recipiendis, non
datur per Breue: sed per bullam, si stet in
curia Rom. vel in altero beneficiorum re-
sedeat, seu in studio generali: non tamen
comprehendit hoc indultum, vt quis di-
stributiones quotidianas recipere possit.

uno. de cleric. non residet. in 6. glo. d. inc. 2. priu. in 6. plenè scripti in scholastico. priu. il.

Item per Breue datur licentia promouendi ad quoscunq; ordines extra Rom. curiam, à quocunq; catholico antistite, & gratiam sedis Apostolicæ habente, de quo operentur hæc verba declarant. gl. & Doct. in c. veniens de præscriptio. Solet tamè addi clausula, de licentia sui ordinarii. cap. nullus, de par. ecclis. & hoc est introductum contra infames, & pessimos, qui communiter consueverunt fugere loca rationû, c. cum deputati. de iud. & ad alios ordinarios confugere, ob id scribitur. d. clausula. c. 1. & per votum tu. de temp. ord. in 6. sed episcopis, & superioribus in vrbe degentibus solet concedi licentia promouendi sub sola signatura, & quòd vno die promoueri possint dominico, vel festo, nam isti episcopis solent deferri. c. 2. de off. dele. in 6. c. quia, de sen. excom. eod. lib.

Per Breue datur facultas & dispensatio alicui promotò ad locum regularem, vt non teneatur suscipere habitum per alios eiusdem ordinis gestari solitum, nec professionem emittere regularem, etiam solet prorogari ad sex alios menses intra tamen tempus primum sex mensium. arg. l. sed si manente. ff. de præc. & sex vltimi computantur à fine primi semestris. argu. c. cum ex eo de elect. in 6. Imò etiam solent eidem literæ concedi, vt extra monasterium possit habitare deseruendo ecclesiæ cum cura, vel sine, habita tamen licentia sui superioris. c. 2. de statu mona. Rot. dec. 483. Collatio. in not.

Etiam per Breue, regulari certum ordinem professo, datur licentia manendi in alio ordine ad quem sine licentia sui superioris conuolauerat, & committitur absolutio ab apostasia & ab aliis ecclesiasticis censuris, & pœnis, quas præmissorû occasione quomodo libet incurrerit, & super irregularitate, quam fortè contraxit celebrando, dum talibus censuris effectus innodatus non tamen incurrat pœnas. c. 2. nec cler. vel mona. in 6. Roma. conf. 341. circa primum.

Moniali etiam professæ datur, cum

causa, licentia transeundi ad aliud monasterium monialium alterius ordinis, cum consensu superiorum, & cum mutatione habitus. not. in c. Deus, qui. de vita & honest. cle. qui non congruit rationi, vt homines, disparis professionis & habitus, simul in eisdem monasteriis socientur. cle. 1. de elec.

Etiam ex iusta concederetur causa per Breue, vt monialis in domo patris, vel fratris, seu matris, extra monasterium quoad vixerit religiosè viuere possit, de licentia tamen sui superioris, & ea durante. cap. periculoso. de statu reg. lib. 6. & iusta causa esset, si aliæ alium suscepissent habitum, vel monasterium esset destructum.

Exemptio ab ordinario ex causa per breue dari solet, teste Staphil. in vers. datur. in d. tract. breuium.

Dispensatur super defectu oculi ad omnes etiã sacros & bresbyteratus ordines, & quod in illis etiam in altaris ministerio ministrare liberè & licitè valeat, dummodo in oculo non tanta appareat deformitas, quod ex hac possit populo scandalum generari. c. 2. de corpo. ruita. & quando est absens solet committi illius ordinario, vt diligenter aspiciat oculum, & defectum, si est in curia, ostendat referendario, quia postea refert.

Commutorum legatorum ad piam causam, vt in aliam fiant, per Breue facultas datur, aliàs sine sedis apostolicæ auctoritate non fit. cle. quia contigit. de relig. dom. Aufr. dec. Tholo. 26. doc. in c. nos quidem de testa.

Intellige tamen quando legatum illud erit ad opus certum, tunc non solet commutari, vt voluntas defuncti seruetur: aliàs secus. l. in conditionibus. ff. de cond. & demon. vltima enim voluntas debet exequi. l. vel negare. ff. quemadmodum testamenta aperiantur. c. vlt. voluntas. 13. q. 2. ex causa tamen solet immutari etiam in rebus certis.

Prorogatio temporis de consecrandis episcopis solet dari per breue ad bienniu, computandum à fine trium mensium datorum de iure. c. cum in cunctis §. 1. de elect. & hæc prorogatio in Francia dari non solet episcopis non prouisis nec confirmatis à Papa nec de non promouendo ad sacros

ordines, teste *Staphi. in trac. de literis gratie, in fine*, & hæc prorogatio fit aliquando per poenitentiarum maiorem, quando ipse prius literas concessit: alias non, teste *Gomes. in trac. breuium. n. 5. seq.*

Vltimo datur per Breue dispensatio ad omnes ordines & beneficia, illis, qui olim contraxerunt cum vnica & virgine iam defuncta: sed cum bigamis non solet Papa dispensare. *c. acutus. c. vlt. 26. distin. potest tamen Papa plenitudine potestatis dispensare cum illis: quia est maior Apostolo in potestate. c. sacrosancta. 22. dist. Rota dec. 447. Quoddam factum in no. Et ne quis in his breuibus erret, transcribo formam, ex qua erit facile dignoscere Breuia, postquam dixerit quomodo dignoscatur.*

Videndum est quomodo cognoscatur hoc Breue ex sequentibus. Primo ex breuitate cognoscitur: quia sine præfationibus, & apparatu fit: bulla verò præfatione habet vitæ & morum, & alia serè literæ. Non minus tamen dicatur Breue, licet multa fuerint verba negotii qualitate, sicut Imperator dicit paucissima verba, per vnâ vel duas columnas, in *l. cum antiquitas. c. de usufructu*. Sed quod in breuibus materiis concedatur, & vbi non est exponenda multa pecunia. Et sic in casibus conscientie, & in absolutionibus dari potest.

Tertio non solet huic breui Papa subscribere, sicut signaturæ, sed secretarius tantum.

Quarto in his solet fieri mentio annuli piscatoris, & non in aliis rescriptis, *vt superius scripsi*, & vt deinceps melius dignoscatur, formam eius subicio.

FORMA BREVIS EST TALIS.

Paulus Papa 3. dilecto filio salutem & apostolicam benedictionem. Cupientes commodis tuis quantû cû Deo possumus paterna benignitate consentire, tuisq; in hac parte supplicationibus inclinati, tibi vt ratione decanatus ecclesie Paris. quem sicut asseris, in dicta ecclesia obtines, aut cuiuscunque alterius beneficii ecclesiastici curati, vel alios sacros ordines requirentibus per te pro tempore obtenti, ad aliquè

ex sacris etiam subdiaconatus ordinibus ad biennium à data presentium computandum: vt interim te in diuinis officiis melius inuoluere possis, te promoueri facere minime tenearis, nec ad id inuitus à quoquam compelli valeas, presentium de speciali gratia indulgemus, prouiso, &c. Non obstantibus, &c. Datum sub annulo piscatoris, tertio idus, &c.

Effectus horum Breuium apostolicorum esse, vt tantâ vim habeat iure cõfecta, & in illis materiis in quibus conficiuntur rescripta alia, & alia literæ apostolicæ. *Fel. hic. col. 11. & incidit in falsum, qui hoc breue corrumpit, teneturq; pænâ. ca. ad falsarios, vt iudicauit Alex VI. in Consistorio, prout refert Gomes. in trac. breuium, n. 5. vbi dicit, quendam archiepiscopum ob hoc combustum, quod falsum in Breuii Papæ commisisset. Et hoc probatur ratione sigilli. Nam sigillû scripturâ reddit authenticam. c. 2. loco. vbi doctores, de prob. c. 2. de fide instru. Et sic potest hoc Breue derogare bullæ, si vltimo concessus fuerit. per c. de const. in 6. & probat sicut aliud rescriptû.*

Aliud est Breue à notariis in hoc confectum regno, & dicitur matrix scripturâ notariorum, quia breui scribitur, & cum clausula, &c. *de qua in l. Gallus. §. idem credendum. ff. de liberis & posth. scriptis in licentiarum. ff. de verb. & rerum sign. & Galli vocant, Breues, quæ scriptura potest postea extendi in instrumentum authenticum.*

Bulla est scriptura in pergamento descripta, & plumbo ex chordis pendente decorata, quæ si fuerit gratiæ debet esse chorda serica. Si verò bulla iustitiæ fuerit, cum filo canabis. *text. in cap. licet. c. quoniam graui. de crimine falsi. glo. in extrauag. sedes, in verb. iustitiam. eod. tit.*

Feli. in c. postulasti. col. 3. de refer. & si filium fuerit in totum ruptum, bulla non probat. gl. in c. nobilissimus. in gl. magna. in fi. 97. distin. quam sequitur Card. Alex. in c. in memoriam. col. vlt. 19. dist.

Et dicitur bulla tam in literis iustitiæ. c. presentium, circa prin. ibi. sub bulla nostrâ transmissis, de testibus, in 6. quam in literis gratiæ. c. licet. c. quoniam graui. de crimine falsi.

Fiunt

Fiunt etiam hodie quædam scripturæ, quæ parvæ datæ vocantur, nam dicam datario, quod beneficium vacat, ut mihi conferat, & ego petam à datario, quod mihi det datam illius diei quo mihi fuit collatū, & ipse dabit: & postea extēdetur in signaturam, vel bullam. Nam si dicam aliquem constituisse procuratorem ad resignandū in fauorem meum sub spe procuratorii mittendi, concedetur mihi parua data, & in his infinitæ committuntur fraudes, quia sic impetrantur omnia beneficia Romæ. Ideo sanctè fuit statutum per Papam Paulum III. ut impetrationes & prouisiones eo die consensu computentur, & non ab alio die, ob id Romæ etiam statutum fuit, ut parvæ datæ post mensem non expediantur: etiam bonum esset statuere, ut post menses procuraciones ad resignandum non expedirentur: quia periculosæ sunt, nam interdum quis tradit procuratorium patro ad resignandum, quod ipse custodit in arca: deimur moritur, & alius inuenit, & resignat, ac sibi conferri facit, quod est homine bono indignum.

REGVLA XXXV.

De impetrando beneficio etiam per annum pacifice possessum.

Item idem dom. noster.

Ista regula est vtilis & seruatur in Francia. vnde impetratio iudicatur subreptitia & nulla, si non exprimantur sequentia, quæ sunt de forma, propter clausulam decreti, *vt not. Fel. in cap. cum dilecta. de refer. & hoc est introductum ratione sequenti.*

Ut improborum lites exquirētium motus reprimantur, voluit statui, & ordinavit, quod quicūque beneficium ecclesiasticum

Comprehendit officium & dignitatem ecclesiasticam. *gl. in cl. auditor. de refer. & supra scripti. & ex ratione regulæ comprehendit impetrantem per resignationem, vel per alium modum vacandi, teste Cassia-*

do. in dec. 15. locum habet, & c. super reg. cancell.

Tunc per annum.

Nota sequentia requiri antequam hæc regula locum habere possit. Primo, quod beneficium fuerit possessum per annum integrum & completum, nec haberet locum decisio huius regulæ si possessum fuisset per decem, vel vndecim menses, cum dimidio: nisi fuerit annus completus. *l. 3. §. ff. de minoribus.*

Et computatur hic annus à die quo adeptus est beneficii possessionem, & postea per annum pacifice possedit.

Immediatè præcedentem.

Secundò requiritur, quod possessum fuerit per annum immediato præcedentem, videlicet impetrationem, vnde si nunc possederit per sex menses, & postea alius, demum primus per alios sex menses, non habebit locum hæc regula, per hoc verbū, immediatè præcedentem.

Pacifice possessum.

Tertiò requiritur, quod quis pacifice possederit, id est, sine lite & controuersia, *vt plene scribo de hoc verb. pacifice, in tract. de pacif. possess.*

Et quod certo modo vacare prætenditur.

Quartò quod beneficium prætendatur certo modo vacare: aliàs diceretur beneficium viuientis impetrare, quod est prohibitum *vt supra dixi in regula.*

Deinceps impetrauit.

Quintò requiritur quod illud beneficium impetretur, & cum effectu. *l. 1. ff. quod quisque iuris.*

Nomen.

Sextò in impetratione requiritur nomen, & sic nominis expressio illius, qui possederat pacifice beneficium per annū, & quamuis nihil exprimat de cognomine, tamen exprimi debet, ut certus reddatur. *l. certum. ff. si certum per. scripti in §. tenentur. de colla. in concord.*

Gradum.

Septimò debet exprimi gradus possessoris

foris beneficii, si quem habeat: alias non vult ut exprimat. Et si beneficium fuerit unitum, & per annum possessum, etiam oportet ista exprimere, & habebit locum ista regula, *ut concludit Cassad. in dec. 13. vtram obtinens, super regulis cancel.* quia impetranti statuitur hæc regula, non possessori.

Et nobilitatem possessoris eiusdem.

Octavo nobilitas est exprimenda possessoris in hoc casu, si fuerit nobilis: alias sufficeret exprimere nomen & gradum.

Licet regulariter impetrans beneficium, non teneatur exprimere nobilitatem, quia nobilitas non est causa retrahendi concedentem, sed inducendi: *delet. in cap. ad aures. de refer. lo. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 12.*

Et quot annos ipse possedit.

Nono exprimi debet quot annis possederit beneficium, quia tres annos Papa nolle conferre, si cum colorato titulo possedisset, ut in reg. seq. non tamen haberet locum ista regula, si beneficium hæretici impetraretur, cum sit ipso iure priuatus. *text. in c. quo iure. vbi Dom. & Alex. 8. distin. hoc expresse decifum fuit in Rota, ut refert Cassad. dec. 14. super reg. cancel.*

Ac ipse specificam ac determinatam, ex qua clarè poterit constare quod nullum ipsi possessori in beneficio ius cõpetat, causam in huiusmodi impetratione exprimere.

Decimo oportet causam exprimere specificè, non in genere, per quam pateat summo pontifici, quod possessor nullum ius in beneficio habet alioqui impetratio non valet: quia non intendit derogare iuri alterius, ut supra dictum extitit.

Et infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere.

Qui sex menses computantur à die date literarum. Fallit tamen si propter bellum non potuisset habere literas, vel alio iusto impedimento, *ut scripsi in §. 1. in verb.*

impedimento, de colla. in concord.

Item si intra annum sententiæ diffinitivæ possessor conuentus cesserit, non habebit locum hæc regula: nec si ante lapsum istorum sex mensium datorum ad faciendam vocari possessorem, *ut concludit Cassad. in decif. 16. Idem quod super regul. cancel.*

Item istud tempus solet per Papam prorogari antequam sit elapsum: quia post lapsum, prorogari non potest. *l. sed si manente. ff. de preca. restit. est nobis Staphileus in tract. de iuris gratia. fol. pen.*

Causamque ex tunc desuper, infra annum vsque ad suam diffinitivam inclusivè, prosequi debeat, & teneatur.

Duodecimo debet prosequi causam vsque ad sententiam diffinitivam à die citationis per unum annum, nisi steterit per iudicem, *ut in l. properandum, in fine c. de iud. vel nisi per Papam istud tempus prorogatum fuerit, ut supra dixi.*

Idem si mortuus fuerit impetrans intra annum: quia subrogato non oberit, cum non steterit per impetrantem, *ut concludit Cassad. in decif. super regul. cancel. Quo ad dictam.*

Alioqui impetratio prædicta, & quæcunque inde secuta nullius existant firmitatis.

Ecce hic decretum, ut non valeant impetrationes factæ non servata forma hic posita: nec inde secuta: & sic in 2. instantia poterit apponi ad annullandum primam sententiam, *ut decidit Cassad. in decif. 12. Obviavit: super reg. cancel.*

Et idem impetrans de damnis & interesse possessorem prædictum propterea contingentibus, & satisfacere: & si possessorem ipsum iniuste, friuolè & indebitè molestare repertus extiterit.

Condemnari ergo debetis, qui ad iudicium vocavit temerè, in hac materia beneficii, in damnis, interesse & expensis,

in hic patet, & in rubr. de pacificat. possess.

Quinquaginta florenos auri
persolvere.

Et sic patet multam apostolicæ camere esse solvendam, quod est verum in terris Papæ subiectis quoad temporalem iurisdictionem, aliàs applicaretur illi, qui habet temporalem iurisdictionem in loco.

Camere apostolicæ sit astrictus, nec alius quàm præmissus vacationis modus, etiam per literas, si neutri, aut subrogationis, vel aliàs, sibi quoad hoc, ut beneficium huiusmodi ea vice consequi, aut obtinere valeat, quomodolibet suffragetur. Illudque nullatenus in antea litigiosum propterea censeatur.

REGVLA XXXVI.

Item statuit & ordinavit idem dominus noster, quod si quis quæcunque ecclesiastica beneficia, qualiacunque sint, absque simoniaci ingressu, ex quovis titulo, apostolica vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, provisorio, electio, & præsentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possederit, dummodo in beneficiis huiusmodi (si dispositioni apostolicæ, ex reservatione generalis in corpore iuris clausa, reservata fuerint) se non intruserit, super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat: nec non impetrationes quaslibet de beneficiis

ipsis sic possessis factas irritas & inanes censei debere decrevit, antiquas lites super illis notas penitus extinguendo.

Nihil scribam hic, quia edidi tractat. de pacifi. possessio. vbi totam huius regulæ materiam tradendo regulam cum viginti ampliationibus, & totidem limitationibus descripsi, omnibusque palam feci, quamobrem si quis abundantius hanc materiam profequi velit, ad ibi per me scripta recurrat, vide Boër. q. 150. in decis. Burdeg. idem dicentem.

REGVLA XXXVII.

De publicatione resignationis.

Item idem dominus noster statuit, & ordinavit, quod quicumque beneficia ecclesiastica.

Et sic hæc regula habet locum in beneficiis ecclesiasticis, de quibus in regul. 1. de reg. iur. in 6. & non habet locum in beneficiis temporalibus, videlicet in feudis, licet à Papa dentur, de quibus in libr. de feudis. & in rub. de his, qui feudum dare possunt, in vsibus feud. & hanc differentiam tradit text. in ca. felicis, de penis, in 6. vide Paul. Paris. cons. 39. in 6. vol. Hæc regula fuit recepta & publicata in Senatu Paris. anno 1493. die 27. Augusti.

Ratio huius regulæ est, quod morte possessoris censeatur vacare beneficium: quia possessor censeatur dominus, l. siue possideatis. vbi gl. C. de prob. Federic. cons. 17. col. 2. per l. si. C. de rei vend. facit. l. 2. C. de proba. Fel. in cap. cum venerabilis, post Pan. de except. cl. 1. & ibi Imol. vi linc pend.

Item quia hic textus generaliter loquitur, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, & c. ergo comprehendit dignitates, officia ecclesiastica tam regularia, quàm secularia, & alia quæcunque beneficia, quæ in titulum conferuntur: non tamen dignitates episcopales, cum sint dignitatum culmina. c. pen. de preb. nec archiepiscopatus, nec abbatias. gl. in c. 2. de preb. in 6. vbi multa addidi.

Ecce

Siue in Romana curia, siue extra.

Vnde pro hæc verba conicere potes, quòd hæc regula habet locum tam in beneficiis resignatis in curia Romana quàm extra, *vt infra dicitur*. Et dicitur in curia Roma vacare quando vacat vbi est Papa: quia curia Rom. ibi dicitur vbi est Papa. *gl. & doct. in c. 2. de præb. in 6. vel si moriatur in loco proximo non distante vltra duas dietas. cap. presentium. ibid.* Et cum ista regula sit difficilis propter intricationem textus, & ideo sic legi debet regula, & intelligi, quod quæcunque beneficia resignata non per resignationem, sed per obitum vacare censeantur, collationes quoque de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ nullius sunt roboris, vel momenti: si resignantes illas postmodum in possessione mortui fuerint. Ergo requiruntur multa. Primum quod beneficium sit resignatum in curia, vel extra. Quòd resignatus moriatur in possessione. Quòd publicata non sit resignatio intra sex menses, si in curia sit facta. Si autem extra curiam expedita fuerit, intra mensem publicari debet. Ergo quando est publicata intra tempus statutum, nõ vacabit per obitum, sed per resignationem: ideo collatio per resignationem valet.

Quintò quod possessio petita non fuerit ab his, quos id cõtingit: aliàs dicitur collationem per resignationem valere sumpto argumento à contrario, quod in iure validissimum. *l. ff. de off. eius cui mand. est iuris d. c. cum apostolica, de his que fiunt à prælat.*

Resignata.

Requiritur ergò in ista regula, quod beneficium vacet per resignationem, per hoc verbũ resignationes, & verb. resignantes, infra eo. & sic non haberet locũ quando beneficium vacaret per non promotionem, vel per priuationem, quia cum text. exprimat vnum vacandi modum, alius non comprehenditur. *c. susceptum, de reser. in 6. cum in illis. §. 2. de præb. ibid.* Adde verbum non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare censeantur, & in-

tellige siue sint resignata simpliciter, siue causa permutationis, cum simpliciter iste text. loquatur, & vtraque potest dici resignatæ. Sic consuluit Roman. *cons. 46. in re present. &c.* quamvis dubitet Gomef. *quest. 3.* & habet etiam locum in resignatione, si resignans sibi retinuerit omnes fructus quandiu viueret, quod est verum, si per resignatarij manus eos capiebat, vel capere debebat, secus si propria autoritate resignans deberet esse semper in possessione, & denominationem habere, tunc non haberet locum ista regula, *vt concludit Gom. q. 2.* nam Papa sic conferendo, videtur huic regulæ derogare, quæ est contraria collationi factæ per Papam, aliàs impetratio, & Papæ prouisio esset nulla, & quia resignans non remaneret in possessione tituli, sed sui iuris tantũ, quod sibi referuabit, *& ita consuluit Petr. Paul. Paris. cons. 9. An regula in 4. vol.* nam postquam erat permixta perceptio fructuũ, erat permixtum resignanti in possessione manere, & sic huic regulæ derogare, quo ad hoc Papa intendebat. *arg. l. 2. ff. de iuris dict. omn. iud.*

Nisi de illis facta resignationes in eadem curia infra sex menses.

Intellige quod resignationes non valent, nisi publicatæ fuerint intra sex menses, quando in curia facta est resignatio. Ob id statuitur longius tempus in curia, quia ex omnibus partibus ad eam conflunt homines, etiam ex remotissimis regionibus, qui non possent publicare, nec bullas habere intra tam breue tempus, & facit pro hoc *l. quinquaginta. ff. de excus. iur. & §. qui autem illo. ut. in Institutio.*

Quæro, quid si aliquis constituit procuratores ad resignandum in fauorem Titij, retenta villæ iustitia & tali molendino, nõ aliter, nec aliàs Papa confert non retenta iustitia, vel sub restrictione si non excedat mediam partem, an valeat talis resignatio. Breui respondeo, quod sic, quia hoc relinquitur beneplacito Papæ, cui non placet hoc reseruare. Ergo pars non potest conquiri, quia contractus, do vt facias, non ligat superiorem in beneficialibus. *glosa. & 49. ff. de*

doct. in capitul. cum inter. 1. de elect. quia superior his conuentionibus non ligatur, sed potest admittere prout ei placet, *teste Archid. in c. 2. col. 2. de preb. in 6.* nam in omni actu semper censetur excepta auctoritas superioris. *venientes, de iur. iura. hoc expressè decidit Franc. Marc. in 2. parte, decis. Delph. q. 21.* hoc tamen esset difficile obtinere.

Fallit si intra sex menses hoc tempus ad tres menses prorogatum fuerit, & hoc solet fieri in patria obedientiæ ex causa, vel ad longius tempus. *argu. c. quia diuersitatem, de concess. preb. l. 1. ff. de iure. delib.* quod vix in patria consuetudinaria seruaretur, si resignans moreretur post sex menses, & intra tempus prorogatum, cum postquam ista regula recepta est tanquam lex regni, & sic publicata, & registrata, & non eius derogatio, seu prorogatio: quia per istas prorogationes nunquam fieret publicatio: & sic fraudarentur nominati, graduati, & mandatarij. Ideo non reciperetur.

Si verò extra dictam curiam facta sint.

A quocunque, siue à legato, archiepiscopo, vel alio quocunque, quia indefinita æquipollet vniuersali. *l. si pluribus. ff. de lega. 2.* etiam si ab abbate vel alio inferiore.

Intra mensem.

Sed à quo tempore computabitur iste mensis, & alij superiores? Respondeo in pl. sequenti. Sed quomodo? Prout est in Calendario, videlicet si Kalend. Ianuarij fuerit facta collatio extra curiam, & vsq; ad Kalendas Februarij non fuerit publicata, non valebit prouisio per resignationem facta, per istum *tex. gl. inc. quam sit. de elect. in 6. scripsi abundè in forma mand. apostol. in gloss. post mensem.*

Extunc.

Id est, intra sex menses si in curia, vel infra mensem si extra curiam, hæc clausula in gratiæ rescripto posita gratiam magis efficacem reddit, *teste Decio, cons. 405. videbitur, in princ.*

Et computatur istud tempus à die datæ supplicationis, & non à die præstiti con-

sensus, vt declarauit idem Papa Paulus anno 1540. die 14. Augusti, vt sequitur, quamvis contrarium teneat dom. Gomef. q. 7. *vide text. in l. tali facta stipulatione, de iure dotium.*

Sanctissimus in Christo pater, & dominus Paulus diuina prouidentia.

Papa tertius, qui in crastinum assumptionis suæ ad summi apostolatus apicem, per eius constitutionem statuit, & ordinauit, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, sitè in Romana curia, siue extra eam resignata, nisi de illis factæ resignationes, si in eadem curia infra sex menses, si verò extra dictam curiam factæ essent, intra mensem, extunc, vbi tunc dicta beneficia consistebant, publicatæ forent, vel possessio illorum ab eis, quos id contingebat, petita esset, si resignantes, illa postmodum in eorundem resignatorum beneficiorū possessione decederent, non per resignationem, sed per obitū huiusmodi vacare censerentur, collationes quoq; & quævis aliæ dispositiones, nec illis tanquam per resignationem vacantibus factæ, & inde sequutæ quæcunque nullius esset roboris, vel momenti. Et cui innotuit, quod huiusmodi statuto, & ordinatione non obstantibus, plures abusus & fraudes in resignationibus beneficiorum huiusmodi committentur, volēs huiusmodi abusus & fraudibus obuiare: & ne illorum prætextu quis iure suo frustretur, prouidere: declarauit, de cætero semestre ac mensem ad resignationes publicandum per constitutionem prædictam statutum à die datæ supplicationis, & non à die præstiti consensus currere, & computari debere, irritum quoque, & c. decreuit.

Placet publicetur, & describatur, & c.

Leçta, & c. Romæ in cancellaria Apostolica, Ann. & c. 1540. die verò sabbathi decimaquarta mensis Augusti. Pont. & c. Anno sexto.

Cccc 2

Et sic cum supplicationi data soleat apponi, dies quo Papa prouidet, ideo isti menses computantur à die prouisionis & collationis, & sic seruatur.

Vbi dicta beneficia consistunt.

Et sic publicatio in loco beneficij fieri debet per hæc uerba, tunc ut prouisio ordinario collatori sit nota, aliàs ordinarius potest conferre, & materia litigandi in beneficijs, quæ ampla per se est extendere.

Tum ut prouisio atq; acceptatio notæ, alteri ius in ipso acceptato beneficio habere manifestent. *Rom. cons. 433.* Quo ad primum, & ut populus recognoscat suum pastorem, quod maximè interest.

Limitatur quando non potest fieri eo loci: utpote ob periculum belli, pestis, ob insidias inimicorum, vel aliud iustum periculum, per text. *in c. ubi periculum. §. porro. de elect. lib. 6. & ca. statuimus, de offic. deleg. eod. lib. 6. de causam. de elect. clem. vna, de foro compe. cl. vna, de concess. præb. & sic docet Rom. cons. 33.* quia sufficit aliquid fieri per æquipollens, quando sic non potuit impleri pro forma, ut plenè Alber. *Brutus. in tracta. de forma & solemnitate actus. rubr. de potentia & effect. forme, limit. 33. scribit post Felin. in c. cum dilecta col. 18. nu. 13. limita. 7. de rescr. & firmat Casfad. in dec. 1. de dolo.* Tenetur tamen publicare in alio loco, in quo scit parrochianos illius beneficij resignati degere, teste Ripa. *in tract. de peste in quinta specie pestis in contradietibus.* Item bonum esset, quod reuocationes procuratorum ad resignandum insinuarentur & intimarentur ordinario loci, ad vitandum fraudes, quæ in his fiunt.

Et nota quod text. iste non dicit, quod intra ecclesiam fiat, sed ubi beneficia consistunt, & sic sufficit si fiat extra, in cœmiterio, vel in alio loco beneficij, ut concludit *Dom. d. cons. 75. in causa. in fi. & plenius Pan. in cons. 99. Illud. col. 2. ubi dicit quod si parrochiani in clero sint, potest capi possessio extra & in ecclesia dicitur fieri, quando ante eam sit. clem. causam. in verb. in domo. de elect. debet tamen ibi fieri, quando populus ibi adest, vel in tempore mercati*

aut missæ, aut prædicationis, ut inferius dicitur.

Publicatæ fuerint.

Publicatæ dicuntur resignationes, quando publicè factæ sunt, vel nuntiatae palam & publicè in loco beneficij, utpote in missa parrochiali, die dominico, vel festo, vel die mercati, aut nundinarum, & hoc quando est ecclesia parrochialis. *gloss. in verb. publicè. in clem. 1. de sepul. & cap. 1. de postul. prel. nam publicare uerbum, importat ut publicatio fiat in actibus, in quibus populus loci conuenit. Dominic. dict. cons. 75. in causa. col. 2. probat.*

Nec sufficeret coram quatuor testibus accipere possessionem, quia non dicitur publicari, nec ob hoc publicè fieri poterit. Nam istis quatuor fortè præcipietur, ut rem secretam teneant, & tunc diceretur clandestina possessio. *not. Barr. in l. in fraudem, in pr. ff. de his, quibus ut indig. gloss. in c. de clandest. de spon. Decius in l. quo tu uela. §. clandest. de regul. iuris.*

Nec satisfactum esset rationibus regulæ, quæ sunt, ut ordinarij collatores sciant quinam teneant beneficia, & possideant in suo episcopatu, & an sint idonei neque, quia sua interest. *ordinarij, de off. ordi. in 6. & §. inquirant. de coll. in concor. & prag. unde in beneficijs simplicibus putarem publicationem esse faciendam episcopo, licet Gomez. q. 9. dicat sufficere, si fiat Roma, quod non putarem satisfactum rationi huius regulæ, nam propter istam publicationem Romæ factam, non tollentur intrusiones: nec ordinarij poterunt scire vacationem, nec collationem. Item expectantes etiam non poterunt scire, nec nominati, aut graduati, nec mandatarij Apostolici. Ad hæc quia text. dicit publicationem faciendam in loco beneficij: & quando fieret Roma, non esset in loco beneficij. Igitur non putarem valere Romæ factam, nisi in beneficijs vrbis, non in alijs.*

Aliàs parum seruiret hæc regula, volens resignationem publicari: nam de iure testes debent interesse in adeptione possessionis: sicut in alijs actibus, aliàs non posset probari. *cap. 2. & cap. licet. de testib. ergo hæc regula.*

regula requirens publicationem, aliquid adius commune addet. Et quod non dicatur publicatio coram duobus, aut trib. restibus, consuluit Pan. *conf. 99. saluatoris. & e. illud. & ca. in i. volu. & Dom. dict. conf. 75. in causa. col. 2. hoc approbat Do. Arnoldus Ferro. in Comment. ad consuetud. Burdegal. §. vi. de sub. haffa.*

Si verò beneficium consistat in ecclesia cathedrali, collegiata, vel conuentali, possessio accipi solet in principio missæ maioris, vel sine, aut in vespèris, aliàs non dicitur publicata, vt vult hæc regula. Et bonū esset quod ista possessio sic capta, registraretur, & scriberetur per scribā capituli, quod est notandum. Et satis dicitur publicata resignatio, si quis adeptus sit possessionem, & ea utitur, & se notoriè gerit pro curato, vel beneficiato: & per equipollens adimpletur mens regulæ, *Matteus. q. ii.*

Notandum est etiam, quod si Papa moreretur antequam bullæ potuissent expediri, & postea per longū tēpus vacaret sedes, & resignans moritur in possessione, quia sine bullis resignatarius nō audeat recipere fructus, tunc non vacaret per obitū resignantis, quia per ipsum resignatarium non stat, ergo illi non est imputandum, regula in iure ciuili. *ff. de reg. iur. Aurtolus in add. ad de Mome laudino. in c. pen. de elect. in 6.*

Imò dicit Pet. de Vbal. in tract. de successio. ab intesta. in 2. parte, col. 17. quod si Papa moriatur ante, expirat regula, ergo non tenebitur quis eam seruare. Sed ego pato cum ista sit de registratis in curiis parlamentorum regni, non extingui per mortem Papæ, cum sit facta lex regni, & sit registrata in hoc senatu anno 1492. die 27. Augusti, & secundum eam multoties iudicatum, vt patet in *pres. ad rub. de colla in concord. fol. 17.*

Vel possessio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit.

Hic, & in registris curiæ Romanæ est alternatiua, ad veritatem cuius sufficit alteram partem esse veram. *l. si heredi plures. ff. de conditio. inst. l. si is qui. §. vtrum. ff. de reb.*

dub. c. inter ceteras, de reser. & hoc firmat Dom. Gomes. q. 15.

Sed in registris curiæ Paris. est coniunctiua, & ideo requiritur publicationem esse factam, & possessionem captam, aliàs vacat per obitum: verumtamen in forensi iudicio seruatur quod quomodoecunque resignatio fuerit publicata, & possessio accepta per resignatarium sufficit, quamuis tempus hic præstitatur, quis hoc non seruatur in praxi, dummodo capiat possessionem ante resignantis mortem, *Dom. conf. 85. Rom. conf. 337.*

Si resignantes ista, postmodum in eorundem resignatorū beneficiorum, &c.

Ista dictio, postmodum, denotat vsque ad mortem, videlicet si resignantes post resignationem decesserint in possessione beneficiorum, quæ resignarunt, beneficiū vacabit per obitū, & nō per resignationē.

Et per istum text. patet à contrario sumendo argumentum, quod si resignans moriatur ante mensē, vel ante sex menses in possessione, beneficium non vacabit per obitum: sed per resignationem, quia hic dicit postmodum, quamuis Aurtol. contrarium tenuerit in *c. eam te. nu. 267. de reser. nam quod in vno prohibetur, in alio permittitur. c. si. de filius presbytero.*

Possessione.

Aliud est possidere, aliud in possessione esse. *l. si quis ante. ff. de acq. posses. nam colonus dicitur esse in possessione, licet non possideat, & qui mittuntur in possessionem causa rei seruandæ, dicuntur esse in possessione, quamuis non possideant. per l. 3. §. creditor. ff. vii. posside. & l. cum legatum, quib. ex causis in poss. eatur. Dec. in c. consultationib. col. 2. de offic. delega. vnde per hoc verbum, si resignans post resignationem semper receperit fructus, & alios actus, sicut verus curatus fecerit, & sic moriatur, dicitur in possessione mori: & beneficiū vacabit per obitum, etiam si resignans, tanquam fructus recipiat: quia ad hoc dicitur in possessione mori, si sic moriatur: & quia fieret huic regulæ fraus, nam resignatarius per-*

mitteret resignantem vti fructibus beneficii locando beneficii fructus: sed ista regula obuiat illis fraudibus. volens vt vacet per obitum. Sic consulti Cornuus cons. 137. licet multas in 3. vol. alioqui verus rector ignoraretur, vel duo essent sic vno instanti, beneficii curati & rectores, cōtra tex. in c. cum nō ignores, de preb. Et quia non est petita possessio ab hoc resignante, cum ipse semper fuerit in possessione, ob id si in ea moriatur erit huic regulæ locus, per tex. in l. sicut. §. super usucum. ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. & maxime hæc probatur fraus, si postea ille resignans fecerit aliquos actus, tanquā curatus, quos non potuisset conductor, vel vicarius facere, & hoc debet maxime considerari.

Imò resignans, qui post resignationem, quam scit expeditam, remanet in detentione beneficii, & capit fructus, non est in conscientia tutus: nec ille in cuius fauore resignauit: si permittat, teste Prouin. f. 33. ver. consultius, &c. quia resignans per resignationem amittit ius capiendi fructus, cum amiserit beneficium & possessionem illius. c. post translationem §. rursus de renunc. c. inter. de preb. & sic est malæ fidei possessor, qui fructus non facit suos. l. bonæ fidei. ff. de acq. rer. dom. gl. in c. grauis. de rest. spolia.

Et is, cui resignatum fuit etiam peccat, quando permittit resignantem vti beneficio, cum non sit pastor, & verus pastor, dimittit oues mercenario, qui non seruit sicut verus pastor, & hic nō seruit, vt tenetur. Et publice vtile est, vt is, qui ius habet in beneficio, illud possideat, & ille qui non habet ius illud, non teneat. arg. c. cum nobis. de ele. c. constitutus. c. oblatæ. de appellacionibus. tum propter hospitalitatem, quam tenebit verus curatus, vt tenetur: non verò eam exercebit mercenarius. cap. de monachis. de preb. tum vt oues pastorem suum agnoscat, vt est in Euangelio, quod verum existimare, quando resignans clam fructus acciperet, tunc enim peccaret. Secus si tanquam conductor: quia tunc resignarius donare videtur, vt potest, dummodo hoc fiat sine conuentione, alias si esset symonia, nisi hoc approbasset. c. cum pridem. de past. cap.

quam pio. i. q. 2. nec inuenio prohibitam donationem inter eos: sed hoc casu vacabit beneficium per obitum, vt dixi, & fuit pronuntiatum a restu contra eum, pro quo resignatio fuerat admisa: sed ipse non recuperat possessionem in vita resignantis, qui vocabatur Marrinus Gontard, pro Gilberto de Columbe, die 13. Augusti, anno 1504. & idē a restu fuit latu pro Do. Hugone Rogier. contra Carton, anno 1508. die 15. Martii. & aliud a restu pronuntiatum 7. Septemb. 1526. inter magistris Nicolau Pondeire & Falconem de Cussi ratione præbendæ ecclesiæ Anniciensis.

Item quando resignarius recepit possessionem, & publicauit: sed tamen resignans est semper in possessione, dico quod per obitum vacat, quia non dicitur accepisse possessionem, quando nō durat: nam verum non dicitur, quando non durat verum. l. si pro patre. §. vers. ff. de in rem verso. text. & ibi gl. in ca. 3. de verb. sign. vbi non videtur fuisse posse, quæ nō durauit. l. 2. §. si. quibus ex causis in posse. eatur. plenè Hipp. in l. qui falsam. nu. 5. cum seq. ff. ad leg. Corn. de fals. facit quod dicunt Doct. in cle. si. in princ. de vita & honesta. cleric. de eo, qui momento fert vestes bipartitas, vt puniri poena illius tex. non debeat.

Nisi pridie mortis possessionem publice acceperit, quia tunc, cum non posset accipere fructus, forte valebit.

Quid si resignarius die mortis resignantis beneficii possessionem receperit, an valeat? resp. quod non, si resignarius non probet, quod ante mortem acceperit possessionem. l. filia. ff. sol. mar. per nos. per Barr. in l. non solum §. sed vt probari. ff. de no. opa. nuncia. Fel. & Dec. in c. in presentia. nu. 22. de proba. c. c. auditis. de preser. Soc. cons. 67. n. 7. in 3. vol.

Primò fallit hæc regula in beneficiis consistorialibus, quæ cum in consistorio resignentur, & ipsorum resignatio ibidē recipiatur, satis dicitur publicari. arg. l. omnia. C. de rest. Gom. q. 5. Sed cum non sufficiat sola publicatio, sed possessio adepta: videtur quod in his etiam locum habeat: quia publicatio ista facta Romæ, non sufficit. Nam regula ista dicitur publicationem faciendam

endam vbi beneficia constitunt: sicut non Romæ, vt *superius dixi*.

Secundo si isti regulæ derogatum à Papa fuerit, quia habetur ac si non sit: tamen in hoc regno hoc esse periculosum: quia recepta & registrata est in parlamentis, & facta est ius Gallorum. Ob id vix ista derogatio recipiatur. Nam si ius civile receptum sit, & canonisatum in iure canonico, licet tollatur ius civile, non tamen tollitur in foro canonico, per glo. in l. vna. C. de colla. donatorum lib. 10. Pet. Gerard. sing. 28. scripsi in tract. nomin. q. 5. nu. 17.

Tertio non procedit, quando resignatarius de nouo impetrasset etiam nulliter, quia non vacabat: tamen ista noua prouisio supplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: tum quod noua prouisio fit coram Papa, ergo coram omnibus. l. omnium. vbi Ias. & alii. C. de testa. Gomez. q. u.

Contrarium teneo ratione fraudis vitandæ, nam resignatarii semper possent sic impetrare de nouo, & illa impetratio nulla, nullum præbere potest effectum, licet aliquando delectaret voluntatem; tamen hoc non sufficit, nec obstat quod fiat coram Papa, ergo publicata. Hoc est falsum, quia ista regula in resignatione facta coram Papa requirit etiam publicationem vbi beneficia constitunt, multo fortius in noua prouisione postea facta, alioquin semper fieret fraus regulæ, & nunquam esset illi locus, vt scripsi in tract. de pacif. possess.

Item vult dicere hic Gomez. quod sufficit si publicatio fiat intra sex menses, & possessio petita ante mortem. q. 3. ego verò puto per istum text. requiri publicationem, & possessionem esse intra sex menses, si resignans moriatur, si verò resignans non moriatur intra sex menses, nec intra annum, sufficit resignatario capere possessionem, & eam publicare ante resignantis mortem, nec ita duo diuerso iure censerentur, & ita seruatur in Francia: sed hic statuit sex menses, quando vacauit in curia, eo quod si postea resignans moriatur, resignatarius est in culpa, cur non accepit possessionem, & non publicauit resignationem: ideo vacabit per obitum, & hoc probat

textus requirens resignantem in possessione decedere, & sic ista tria, vt declarat text. ibi per modum, &c.

Quarto fallit, quando resignatarius moreretur ante resignantem, etiam non accepta possessione, tunc beneficium vacabit per mortem cessionarii verè, & poterit per illius mortem impetrari: quia hæc regula non vult veram vacationem tollere: sed nouam fingere vult, & vbiunque veritas adest, fictio cessat. l. si filius aff. si cert. per. l. filio. de li. & possib. Item in isto casu non est opus fictione, cum veritas patens sit.

Quinto fallit, quando resignans retinet bullas, & resignatarius nesciret, sibi factam esse collationem: tunc non vacabit per mortem, etiam si per decem annos retineret bullas: tum quod ignorantia non currit tempus: tum etiam quod ratio huius text. cesset. Do. & Perus. in ca. commissa per illam text. in vers. annus. de elect. in 6. Nec potest ignorati fraus adscribi: sed quia fieret fraus regulæ. Nam sic resignantes retinerent semper bullas: ob id dicerem, istam regulam locum habere.

Sexto non procedit, si quis resignasset dignitatem, retento sibi stalli in choro, & loco in capitulo: & sic mentiatur. Nam cum resignatarius sit in possessione illius dignitatis, non censetur resignans mori possessiones, nisi in possessione loci & stalli in choro, que extinguuntur cum persona, sicut canonicatus ad effectum. ca. de h. de preb. & superius scripsi.

Idem si abbas vel alius resignauerit suam abbatiam, & retinuerit sibi regimen & administrationem monasterii, si nouus abbas post eius mortem veniat, valebit prouisio prima, nec dicitur mortuus in possessione, postquam sibi retinuit quo ad hoc isti regulæ censetur derogatum.

Decesserit.

Et si non habet locum si resignans post sex menses ducat uxorem, quia quamuis plene sepultus sit, qui habet malam uxorem: tamen beneficium non censetur vacare per matrimonium, quo ad resignatarium, etiam si is qui contraxit illud, fuerit in possessione.

possessione beneficij quousque uxorem habuerit: quia non dicitur decedere. *l. si decesserit. ff. qui sariid. cogantur*, nec dicitur obitus, licet beneficia quæ non resignauit dicantur per contractum matrimonium vacare: *ut plene scripsi in §. monasteriis, de nominatio. regia. in gloss. vacare*. Nec habebit locum in morte ciuili, cum hoc verbum obitus, in ea non verificetur, *ut doct. scribunt in cap. susceptum, de rescript. in 6. & in l. Gallas. §. quia si tantum ff. de liber. & posthu.*

Non per resignationem: sed per obitum huiusmodi vacare censentur.

Per fictionem, quæ non reciperet probationem in contrarium, per gloss. in l. conficiuntur. ff. de iure codicillo. quam sequitur Barb. in repe. l. cum acuisissimi. col. 3. C. de fideicom. & Felm. in c. quanto. col. 2. de presumpcio. & sic non admitteretur volens probare, quod vocauit per resignationem, quia ista fictio pro veritate habetur, & quo ad iuris effectum, & tantum in casu fictio operatur, sicut veritas. *Bar. in l. 1. §. hoc autem senatus consulto. ff. de senatus con. Sillana. firma. Cassado. in decis. super regul. cancella. rub. de vno. decis. 2.* Ratio huius regulæ est, quia possessor censetur dominus per *l. si. C. de rei vendica. l. 2. de proba.*

Collationes quoque, & quævis aliæ dispositiones, de illis tãquam per resignationem vacantibus factæ.

Intellige quòd collationes, institutiones, & aliæ prouisiones, hic annullantur, per hoc verbum, quævis, aliæ dispositiones de qua non pauca scripsi in §. Prefatiquæ ordinarij, in verbo dispositiones, de colla. in concordã. & sic comprehenditur hic commenda, ut si forte datum fuerit in commendam, & collatio capitur etiam pro commenda, *ut scripsi in §. statutum. 2. de colla. in concordã. & per Gomez. q. 4.*

Et secundum istam regulam fuit iudicatum pro Hugone Rogier contra Guilielmum Carton, qui per resignationem beneficium obtinuerat à Papa: sed non ac-

ceperat prouisionem viuente resignante anno 1508. die 15. Martij: & idem ann. 1509. die 23. Decembris, inter Martinum de Rogis, & episcopum Ebronem. & anno 1526. die 7. Septembris, inter Nicolaum Prudhomme, & Falconem de Cufsi.

Et sequuntur.

Et sic possessio recepta per resignatariam non valet, nec potest manuteneri in possessione, cum hic annulletur, & titulus, & inde secuta scilicet possessio capta, & alia, videlicet si resignatarius resignauerit alteri, & postea primus resignas in possessione moriatur, tunc resoluetur ius tam primi resignatarij, quàm secundi, per *l. lex veltigali. ff. de pignori. & inferius dicam.*

Imo ex clausula, quo vis modo, non poterit dicere sibi collatum per obitum: quia ista clausula comprehendit tantum vacationem tempore datæ contingentem, & non futuram, nisi sit in rescripto, si neutri, vel nulli. *c. susceptum. de rescr. in 6. Gomez. q. 16.*

Nullius sint roboris, vel momenti.

Patet quod quando iura requirunt, ut publicatio & notificatio alicuius actus fiat, tunc data est à iure forma, quæ si non seruatur, actus non valet. *Clem. causam. in fi. de elect. ob id annullantur collationes non sic publicatæ.*

Item non valeret impetratio interim facta de illo beneficio, licet postea resignans moreretur in possessione: tum quia non vacat adhuc: tum etiam quod beneficium quod poterit vacare, non potest interim conferri. *c. commissa. de elect. ca. si tibi. de prob. eod. lib. Egid. Bella mera. decis. 72. Gomez. q. 17.*

Quæro, aliquis constituit procuratores ad resignandum coram Papa suum beneficium, quod procurator resignauit, & is cum facta est prouisio non accepit possessionem per sex menses, nec alio temporis demum resignans iterum resignat in vim cuius secundæ resignationis collatum est beneficium secundo, & is adeptus est possessionem, postea moritur resignas, beneficium confertur per mortem, quaritur cui debeat, & videtur quod illi est collatum

tum per mortem per istam regulam cancella. 34. quæ vult vt beneficium censeatur vacare per mortem.

Item per primam resignationem beneficium amiserat resignans. *c. in presentia. de renunc. etiam quoad possessionem. glo. assignari. in c. inter. de præb. nam renunciatio beneficij inducit renunciationem etiam possessionis, quæ animo amittitur. Imo. in cap. super hoc. de renunc. Pano. & Imol. in c. sollicita. de restit. spolia. Cald. consil. 4. rub. de renun. ergo non poterat iterum resignare, alioqui præberetur materia calumniandi, & sic faciendi plures resignationes, quod non est permittendum.*

Item ille, qui secundo resignat, nihil facit: tamen crimine stellationatus puniri debet. *per gl. si. in c. nulli, de reb. eccl. non alien. vt dicit Berberius in viato. suo, rubr. de crimine stellationa. in fin.*

Item dolus resignantis prodesse illi secundo resignando, & quando secunda resignatio valeret, posset resignans semper fraudare primum, quod non est dicendum, imò illusio & variatio est in clericis maxime prohibita. *Clem. vna. de renunc. vnde si is, qui resignauit remaneat in possessione de facto post resignationem, tenebitur ad restituendum fructus, quos percepit à die sibi intimatæ bullæ resignationis, seu collationis, quia ante bonam fidem habere poterat, quod superior noluisset admittere. Rota dec. 178. licet reus. in no.*

Item si beneficium conferatur vni, & postea alij, & isti secundo tradatur possessio: tamen præferatur primus *per c. capitul. de reser. & c. tibi & ca. duobus. de reser. in 6. nec habet locum in beneficialibus. l. quoniam C. de rei vendic. vt asserit las. in d. l. quoniam. col. 4. quia in beneficialibus non requiritur traditio, vel quasi, vt acquiratur ius in beneficio. c. si tibi absenti. de præb. in 6. Dy. in regula, qui prior. de reg. iur. in 6. Igitur postquam valebat resignatio vsque ad mortem, ergo secunda valere non potuit, nec refragatur quod secunda collatio præferri debet primæ. *c. illud. & c. suggestum, de iure patro. quia hoc est tibi, quia prima non fuit iure facta: sed in isto casu secus, & non minus**

censeatur iure facta, licet primus resignans non adipiscatur possessionem in vita resignantis, quia hoc potuit facere semper: si non fecit, vacauit per obitum, & in dubio præsumitur renunciatio iure facta. *c. Gonfaldus. 17. q. 2. is autem qui dicit eam non legitimam, probare habet. ca. cum dilectus, de successio. ab intestat. nec obest quod non est mortuus in possessione. respond. contrarium esse verum: quia secundus resignatarius nomine primi resignantis erat in possessione, & sic videtur resignans primus in possessione decessisse.*

Item si resignatarius ante sex menses resignauerit alteri, & postea primus moriatur non facta publicatione: & post sex menses putarè secundi resignatarij ius resolui, & extingui: sicut ius primi extinguitur per hanc regulam, quia quod in vno statuitur, & in duobus habet locum. *l. singul. ff. si cert. pet. & resolutio iure primi resignantis, resolutur ius secundi. l. lex veltigali. ff. de pigno. Ad hæc, quia prouisio vltimi est subreptitia, quia si primus resignans expressisset Papæ possessionem non captam, nec resignationem publicatam, forte non contulisset, vel non ita de leui. *c. postulatis. de rescript. quauis Do. Gomef. hic in 1. q. tenuerit contrarium dicens se iudicasse: tamen iudicauit contra hanc regulam ibi. & inde secuta. Nec refragatur quod de prima resignatione debeat intelligi secundum eum, per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. quia hoc non procedit in hoc casu. Nec obstat quod superior consentit illi secundæ resignationi, & quando dominus consentit, tunc non habet locum. *l. lex veltigali. Guido Papæ in dec. Delphin. q. 575. Emphiteota. Hoc enim verum est, quando dominus sciens consentit: secus si ignorans: nec ignorans iuri suo præiudicat, nec renunciat. l. mater. ff. de iust. restit. Vnde si in secunda resignatione essent omnia narrata, & Papa huic derogando regulæ conferret secundo, tunc crederem opinionem Gomef. procedere, aliàs non. Papa enim nõ videtur velle plus iuris conferre, quam resignans haberet, nec huic regulæ derogare, nisi hoc expressè dicat: vel nisi secundus resignatarius pos-***

Dddd

cessionem intra sex menses receperit, minus valet collatio facta ad resignationem illius, qui resignauit primum beneficium per alium impetratum, quod per ademptionem secundi vacabit.

Item regula cancellat, annullat resignationes & collationes, ergo primam & secundam, & quotquot factae sunt.

Item poterat primus accipere possessionem quandiu vivebat resignans, ergo poterat excludere secundum. Nec facit secunda resignatio, quod non vacauerit per mortem, & sic nec recedentia, nec possessionem debet isti habenti secundam resignationem adiudicari, quia omnia hic annullantur.

Item non valet secunda collatio ratione subreptionis, & fraudulentæ resignationis. *Old. conf. 324. factum. col. 3. scripsi in gl. vacantia. de colla. in §. volumus*, quia Papa ius tertij non intendit tollere, & si Papa primam resignationem factam sciisset, isti secundo non contulisset, ob id secunda collatio est nulla.

Imò pulchrè scribit *Gomes. in Comment. ad regul. de infirmis resignant. q. 40.* quod si infirmus per procuratorem resignauerit in curia, & postea iterum in fauorem alterius, cum derogatione illius regulæ secundo confertur beneficium, & infirmus moritur intra viginti dies, adhuc vacabit per obitum, & secunda renunciatio, quæ est nulla, non facit quo minus vacet per obitum. sic & hic dicemus.

Præterea collatio facta per vicarium etiam reuocatum antequam reuocatione sciuerit, valet. *l. si forte. ff. de offi. presid. quem singularem dicit Roma. singul. 57. & lason in l. more. col. 3. num. 8. ff. de iurisdict. om. iudicium. & Dec. consil. 295.*

Nec me mouet *gl. & ibi Doct. in c. ex tenore, & c. in nostra, de rescr. & quod no. Old. conf. 299. quidam Hugo.* vbi concluditur quod prima electio, seu prouisio quæ est inutilis, non præstat impedimentum. Nec literæ primæ vllum dant impedimentum secundis validis. Resp. verum. esse, sed hoc casu prima prouisio facta erat valida, & sic secunda valere non poterat.

Item quæro, an valeat collatio facta à cancellaria post reuocationem procuratoris intimatam cameræ? breui resp. quod sic. *per tex. in Clem. de reuoc. vbi resignatio facta post reuocationem non intimatam procuratori, vel illi in eius manibus celsio est facienda, valet & dicit ibi gl. in verb. faciend. in hæc verba, quod quando mandatum est generale ad cedendum in manibus eius, qui recipere possit, non potest iurare notificatione nisi sit facta illi, qui recipit; & imputet sibi, qui debuit omnibus intimare, vel saltim procuratori. Idem tenent Bonifac. & alij in d. cle. vnic. & sic consulti & obinui in magno. conf. pro Guil. Fabr. contra de Comb.*

Item reuocatio eo loco fieri debet vbi negocium exercetur, alioquin non valet. *l. sed & si pupillus. §. prohibere ff. de instro. act. sed camera est diuersum tribunal à cancellaria, & separatim, & separata loca, & officiales habent separatos & diuersos, ergo notitia facta in vno loco non ligat in alio.*

Ad hæc paria sunt munus plene intimare, & non legitime intimare. *l. velui. ibi. vel minus plene editum. ff. de edendo. ff. l. quæries. qui satis dare coguntur. & ibi multa doct. citant. & sic intimatio illa omni carebit iuris effectu, clem. causam. in fine. de electione.*

Præterea dubitatur, an valeat collatio facta à cancellaria, si appareat eo die reuocationem esse factam in eadem cancellaria, vel consensum à procuratore præstitum. *respon. sic. per tex. in d. clem. vna de reuoc. vbi prouisio valet facta ad resignationem procuratoris, antequam peruenerit ad notitiam illius, vel eius in cuius manibus faciendæ erat celsio: sed non apparet hic, quod fuerit facta notificatio reuocationis: ante prouisionem, nam potuit esse postea, ideo is, qui dicit reuocationem antea factam oportet quod probet: allegas enim tempus illud probare debet. l. cum actum. ff. de neg. gest. plene scripsi in trac. nominatio. q. 14. nu. 11. & seq. si autem resignantes post admissionem resignationis factam à Papa possent ab ea discedere, frequenter illuderetur Papa, cuius iudicium ab eorum pendere arbitrio videretur. ca. bone. 2. circa finem. de postulatione. prelat. & qui dicit aliquid reuocatum debet*

Debet hoc probare. l. cum tacitum. ff. de proba. l. sancimus. Cod. de testament. & debet probare ante reuocatum, vt supradictum exiit.

Si tamen fuerit facta concessio in cancellaria die prima Martij, & intimatio eodem die in eadem cancellaria, si die secunda procurator consenserit, non valebit, cū à die consensus præfati computetur tempus, quod non retrahatur, cum extreme non sint habilia, de quibus Bart. in l. si is, qui pro emptore. ff. de usucapionib.

Quamvis consensum retrahi dicat Roma. cons. 349. num. 7. per l. fi. C. ad Macedo. l. licet. ff. de iudiciis, quia paria sunt ab initio consensum interuenire, vel ratihabitionem subsequi. regul. ratihabitionem. de regul. iur. in 6. alia non prosequor, quia videre potes plenè materiam examinatam per Gomef.

REGVLA XXXVIII.

De non appellando ante diffinitiuam.

Item idem dominus noster, vt litibus finis celerius imponatur, & litigantium parcat sumptibus & expensis, suorum prædecessorum constitutionibus & statutis inherendo, statuit & ordinauit, quod in causis in Romana curia pendentibus, & quas in posterum quouis modo contigerit agitari, nulli ante diffinitiuam sententiã liceat appellare: nec appellatio si fuerit emissa, debeat admitti, nisi ab interlocutoria, quæ vim habeat diffinitiuæ, vel grauamine minime concernente negotium principale, quod non possit per appellationem à diffinitiuâ sententia reparari: nullisque causæ appellationum huiusmodi committantur, nisi in commissione exprimat quod interlocutoria vim diffi-

nitiuæ habeat, vel grauamen tale quod in appellatione à diffinitiuâ non valeat reparari. Alioquin appellationes & commissiones in posterum, ac quicquid inde secutum fuerit, nullius sint roboris vel momenti, commissionibus appellationum iam iudicibus præsentatis, & exhibitis, in suo robore permansturis: in quibus, satis super eisdem sententiis secundo, vel vltius, ab eis non liceat appellare, appellantes verò & appellationes etiam ab interlocutoriis, & grauaminibus huiusmodi suo, vel alterius nomine prosequentes, si succubuerint, ultra expensas & damna ad quæ refarcienda de iure condemnatus compellitur viginti flore norum auri pœna mulctetur.

Ista regula loquitur tantum de causis in Romana curia expediendis, vt ante diffinitiuam non liceat appellare, vide plura quæ huic materiæ elucidandæ adiunxi in concord. Franciæ, rub. de friuolis appellatio.

REGVLA XXXIX.

Quod commissioni post conclusionem non stetur.

Item statuit, & ordinauit, quod in commissionibus de iustitia, seu mandatis etiam consistorialibus per eum, de eius mandato vel auctoritate, in causis in quibus conclusum existat in posterum non cedendis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi implicite vel explicite mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commissionis

Dddd 2

huiusmodi conclusioni derogare expressè.

Vult ista regula commissiones non valere post conclusionem in causa, nisi fiat mentio conclusionis illi derogando; & dicitur conclusio facta, quando est renunciatum allegationibus iuris & facti. *gloss. & Doct. in c. cum dilectus, de fide instr. vbi non licet postea partibus aliquid dicere, vel allegare, ob id si commissio impetretur & partes aliquid dicere intendunt, opus est expressa mentione conclusionis, sicut compositionis. c. ex multiplici. de dec. vide glossa. in clem. sepe. in verb. conclusum de verb. sign. & in materia beneficii non fit conclusio in causa, nec in possessoria & summaria. clem. sepe. de verb. sign. vide alia in hac materia conclusionis per Fel. & alios in d. c. cum dilectus.*

Notandum est, quod hodie ex ordin. regia, quis non potest acquiescere postquam est conclusum in causa appellationis, ob id si quis impetrat literas ad acquiescendum, debet scribi hæc clausula, concedimus vt acquiescat, proviso quod processus non fuerit visus, consultus, aut iudicatus, in aliis sufficiant gl. huius reg.

REGVLA XL.

De literis expediendis.

Item voluit & ordinavit, quod si aliqui religiosi petant aliquod beneficium ad nutum revocabile, cum clausula, quod exinde pro solo nutu abbatis, vel superioris amoveri non possint literæ, quoad ipsam clausulam nullatenus expediantur, nisi idem S. D. N. ponat in signatura quod non possint amoveri vel ad partem clausulam ipsam concedat.

Vult vt bullæ non expediantur, quod religiosi ad nutum superioris removeri non possint: nisi in signatura hoc petatum fuerit, & concessum, vel quod Papa ad partem hanc clausulam concedat. nam dicitur

Do. de Rota. *decisi. in antiq. quod monacho habenti administrationem vel prioratum ad nutum abbatis remouibilem, non competit aliquod remedium in causa restitutionis. c. cum ad monasterium. §. tales. de statu monacho. c. i. in fi. de priuileg. in 6.*

Si tamen Papa concesserit beneficium cū hac clausula, quod non possit amoveri, tunc ad præceptum abbatis renunciare non tenetur: nec ab illo amoveri beneficio. *Archid. in c. present. de officio ord. in 6. quia quoad hoc censetur emancipatus. ca. si monach. in 6. q. i. Bal. in c. illud de maio. & obed. ex quo inferitur quod hæc clausula non est necessaria quando Papa confert seculari regulari, nec is secularis amoveri ad nutum poterit: quia quando princeps concedit aliquod beneficium, intelligitur concedere pleno iure. Bal. in l. benefic. ff. de constit. princip. tamen beneficium non per hoc suam mutabit naturam, sed eo vacante reassumit ipsam, teste Anto. de Butrio. in ca. porrecte. col. 2. de constit. vili. & Fel. in c. in nostra. col. vlti. de script. vide octo declarationes, quas scripsi in tract. de pacific. possess. in 6. limita. num. 272. cum seq. vbi plura videbis in hac materia, si te delectat.*

REGVLA XLI.

De clausulis in resignatione ponendis.

Item si committatur alicui beneficij resignationis receptio, ponatur clausula, attente quoque provideas, &c. & si ex causa permutationis resignationes fiant, ponatur clausula, quod neuter permutantium ius acquirat, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato.

Sciendum est quod ex ista regula elicitur duplex resignatio. vna simplex, altera permutationis causa. In resignatione simplici vult Papa quod clausula ista ponatur in literis à cancellaria emanatis, attente quoque provideas, quod in renunciatio-

ne præ-

ne prædicta dolus, vis, metus, ac aliqua si-
moniacæ prauitas non interueniat, quasi
velit hic Papa innuere quod si vaum isto-
rum non interuenerit, resignatio non va-
lebit: alioqui frustra apponeretur hæc
clausula, & Papa superflua non vult scribi
in suis literis, vt in procem. Decretal. pro-
testatur. vide ista in tract. de rescripto
resignationis.

Primo nominatur dolus, & intellige de
dolo malo, qui est calliditas & fallacia ad
fallendum & decipiendum alterum adhi-
bita. l. i. §. i. ff. de dolo. & per hanc regulam
patet quod Romanus Pontifex non vult
renunciationem dolo factam valere à cõ-
trario sensu huius regulæ, & dicit gl. in ca.
pen. de his quæ vi metus causa sunt, secun-
dam canones, siue vi, siue metu, siue dolo
aliquis renunciat rei suæ, subuenitur ei
contra omnem possessorem. c. reintegranda.
3. q. 1. §. 2. c. cum ecclesia, §. seq. facit. l. eum, qui.
ff. de inoff. testam.

Et quamvis gl. vlti. in d. c. pen. dicat, quod
si dolus in spiritualibus interueniat, non
tamen subuenitur dolum passio, licet do-
lus det contractui causam ca. constituit. 20. q.
3. vbi text. dicit, quod ingressus religionem
dolo abbatis, tenetur perseuerare in reli-
gione, tamen res reddi debent hæredibus
illius religiosi.

Idem in matrimonio asserit c. ex parte. 2.
de conuers. coniug. quia non videntur dece-
pti, qui meliorem vitam elegerunt. ca. cum
dilectus, quod metus causa.

Ego tamen putarem dolum dantē cau-
sam renunciationi, annullare renūciatio-
nem beneficii, quia annullat alios actus re-
gulariter. l. §. eleganter. ff. de dolo. & istum
non inuenio exceptum à regula.

Ad hæc liber consensus in resignatione
beneficij esse debet. cap. super hoc, de renunc.
sed vbi adest dolus, non est liber consen-
sus, ergo, &c.

Item dicitur Proverb. c. 4. filio dolofo ni-
hil erit boni, ergo renunciatio dolo facta
non erit illi dolofo bona: vt non accipiat
fructum suæ calliditatis.

Ad hæc iura canonica abhorrent maxi-
mè vitiosum ingressum in beneficalibus.

c. i. §. per totum, de eo qui mittitur in possessio-
sed nõ posset esse alius deterior, quàm in-
gressus dolosus, ergo vitiat.

Conueniens est quod ait Iurisconsult.
in l. i. ff. de doli exceptio, quod ideo hanc ex-
ceptionem doli prætor proposuit, ne cui
dolus suus per occasionem iuris ciuilis,
contra naturalem æquitatem, proficit: sed
prodesset dolus, si valeret resignatio: ergo
non valebit, saltem per doli exceptionem.

Item in beneficiis maximè omnis dolus
cessare debet c. cum dilectus, de election.

Sed hodie potest dici, quod habetur Hier.
capitul. 6. à Propheta vsque ad sacerdotem
cuncti faciunt dolum: & sicut decipula
plena auibus, sic domus collatorum plenæ
sunt dolo. Hier. 5. Vnde posset David mi-
rari plus hodie, quàm olim, dicens, Domi-
ne quis habitabit in tabernaculo tuo? Res-
pondens postea, qui non egit dolum in
lingua sua.

Nec refragatur, quod dolus non vitiat
actum in spiritualibus, utpote ingressus
religionis: quia non videtur deceptus, qui
ingreditur religionem dolo alterius, vel
prouocatur ad bene viuendum: & ideo est
dolus bonus, qui non vitiat: secus in dolo
malo in beneficalibus cõmissio, quia pro-
uocatur ad male viuendum, cum aliquis
dolo aufert ab eo beneficium, postea erit
fortè resignans leno, vel armiger ad galli-
nas. Ob id diuersum est, quando inducitur
ad Deum, vel quando deducitur, & re-
mouetur. Benedicerem, quod si dolo in-
ducerem aliquem ad acceptandum bene-
ficium, quod dolus non vitiaret accepta-
tionem, quia inducitur ad seruiendū Deo,
sed quando aliquis dolo inducitur ad re-
nunciandum, & se remouendū à seruitio
diuino, hoc non valet, nam inter istos ca-
sus longa est, vt cuilibet patet, differentia.

Nec obstat quod dolus non vitiat ma-
trimonium. c. ex parte, §. c. dudum. de conuer-
coniug. & bonum est argu. de matrimonio
carnis ad spirituale. c. inter. de transla. episco-
po, nam resp. verum esse, quando est eadem
ratio: sed diuersa est ratio in matrimonio
quàm in beneficiis. Nam si per dolum quis
inducatur ad matrimoniu cū aliqua puel-

indorata, certe quis dormiendo cum ea, & per annum in quo canitur, exultate, magnoperè placet matrimoniū & sic ratū habetur & approbatur: quod nō est in beneficii renunciatione dolo facta, imo statim agnito dolo pœniter renunciantem: sed dulcedine matrimonii cognita placet, etiam aliud est incitare ad habēdum, ut in matrimonio, vel ad carendum, ut in resignatione beneficii, *ut dixi, & m. d. c. ex parte, & d. c. dudum* est ibi dolo bonus: secus in beneficii renunciatione dolo facta. Quamobrem non valet nec iure naturali, nec pratorio, nec canonico, *teste Fortunio in tract. de ultimo sine iuris. m. 275.*

Vnde per istam clausulam dixi renunciationem secundam dolo renunciantis factam non valere, & ideo non priuari secundam renunciantem decreto, de pacif. poss. scripsi *in tract. de pacif. poss.*

Item si quis vi fuerit expulsus de beneficio: & postea illi renunciauerit. Ideo ponitur in clausula vis, non enim vult Papa istam renunciationem vi factam approbare: quia non est verisimile quod sponte iuri suo renunciauerit, qui renunciauit spoliatus. *c. sollicitud. de restitu. spol. & sic iste qui spoliatus renunciauit, poterit intentare remediū recuperandæ possessionis. c. integranda. 3. q. 1. nec iudices regni, qui in hoc regno cognoscunt de possessorio, audiunt possidentem beneficium, donec restituta fuerit possessio illi spoliato, ut in ca. super hoc. de renum. siue resignatio fuerit facta coram collatore ordinario, siue coram alio superiore, cū d. c. super hoc. & d. c. sollicitud. generaliter loquantur. quamuis. gl. in d. c. sollicitud. velit dicere non habere locum, quādo fuerit facta corā suo iudice, quam videtur sequi Soc. in tract. fallent. reg. 378. sed gl. & doct. reprobāt in d. c. sollicitud. cum renunciatio non possit admitti, nisi à superiore, ut Hosti. in summa. de renum. docet. Quāobrem si spoliatus renunciaret coram suo superiore in iudicio, bene valeret, ut consult. Barb. conf. 47. Preclarè. col. vlt. vol. 2. idem intellige, si ante spoliationem renunciaret, ut dicit Lappus alleg. 23. limiant etiam do. de Rota. decis. 216. Nota quod existenti in antiq.*

per cap. accepta. de rest. spol.

Nili petitioni restitutionis cum iuramento renunciaret: quia tunc restitutionem petere non poterit, *ut firmant. dom. de Rota. dec. 428. Nota, quod si spoliatus in antiq. 919. Idem si per pactum: Rota. dec. 68. Nota, quod licet in eisdem. & Soc. in tract. fallent. reg. 378. Spoliatus. Nicol. Mathus. in repet. in verb. renunciatio. Tamen per literas regias releuari habita iuramenti dispensatione, quia facilitate qua fuit inductus ad renunciandum beneficio, & ad iurandum, ob id dispensationem petat, si velit admitti: ut in simili dicit Fel. in c. si cautio. de fid. instr. de renunciante exceptioni non numeratæ pecuniæ cum iuramento. doct. in l. fin. c. de non numerata pecunia.*

Præterea in hac clausula, attētè, & c. dicitur metus, quia renunciatio facta metu non tenet. *c. super hoc. de renum. & renunciatus non perdit beneficium. Rota. decis. 209. Nota quod resignatio in antiq. Henric. Boic. m. c. quod in dubio. de renum. per ca. Abbas. c. ad aures. & c. seq. quod metus causa. vbi reuocatur collatio de facto, intelligit Fortun. Gaspar. in tract. de ultimo sine iuris. num. 275. vbi concludit tam iure naturali, quā pratorio, & canonico nullam esse renunciationem metu factam, & quatenus de facto processerit reuocandam.*

Et iudices regii in hoc regno super possessorio cognoscentes possunt isti per metum renuncianti interdicto recuperandæ agenti possessionem beneficii adiudicare, non obstante renunciatione, si aliud canonicum non obstat, quia licet resignans amittat ius, verum est si sponte, secus si coactè, nam in his in quibus spontaneus consensus requiritur, ibi actus ipso iure vitatur. *gl. in c. notificasti. 33. q. 5. Panor. in c. maioret. in fi. de baptis. & c. cum iocum. de sponsalib. Ale. conf. 98. Quoniam. colu. 2. volu. 3. & conf. seq. sed renunciatio spontanea & libera esse debet. d. c. super hoc. ergo non valebit quando metu facta erit: quæ enim metu gesta sunt rata haberi non debent. l. 1. & per totum tit. ff. quod metus causa, & quod non valeat renunciatio beneficii metu facta, tenet gl. in ver. libere. §. ad tollendas. de elect. in pragun. vbi etiam*

iam concludit posse hoc casu agere iudiciatione ad beneficium renunciatum: vel interdicto recuperanda: vel frequentissime hodie in iudiciis remedio can. redintegrandi.

Item non valet etiam constitutio procuratoris facta metu ad resignandum beneficium, ut concludunt Hostien. Panor. in d. c. Abbas. quod metus causa. Et Dec. conf. 219. visio puncto. in 7. q. plenè Philip. Probus in addi. ad Ioan. Monach. in rub. de renun. in 6.

Tamen dom. de Rota. dec. 374. fuit dubitatum in no. & communiter docto. in d. cap. Abbas. Et ca. ad aures. tenent resignationem per metum factam valere, sed rescindendam esse officio iudicis, dicas hoc sic in forensi seruari iudicio in Francia, ut renuncians impetret literas regias, ut non obstare resignatione sic facta per metum, recipiatur ad petendum suum beneficium: & illi conceditur, & sunt informationes contra eum, qui metum adhibuit, & quavis doct. in clem. mulorum. de pen. dicant speciale esse in illo casu ut resignatione facta per captiorem & detentionem secularium potestatum, ibi sit ipso iure nulla: tamen idem seruatur in practica in illo casu quia etiam est opus literis, & ille text. dum dicit modo supradicto factas. potest intelli per coactionem, ut velit dicere quod omnis renunciatio metu facta & per coactionem ipso iure sit nulla: sed cum pauci sit emolumentum, quo ad practicam huius regni aliter nunc non discutio, quia quoad effectum nulla est. Aufr. dec. Thol. q. 285. vidi tamen aliquando impetrari super petitorio literas à Papa de significauit, vbi Papa mandabat, quod si constaret de renunciatione sic metu facta annullaret eam, & cassaret, ac beneficium adiudicaret renuncianti iuxta clem. auditor. de refer. Imò etiam per multa concludit renunciationem hereditatis metu factam nullam, & ea non obstante, filiam posse hereditatem petere. Albertus Brumus in conf. 82. super difficultate. col. 2. in res. consilia feudalia.

Idem dicemus si renunciatio sit facta metu communi in eorum, ut scindi debeat.

Etiam de renun. sic sit. l. col. seq. ff. de libera-

causa. sic expressim conclusum fuit in Rota. dec. 467. Dubitabatur, in no. vbi dicunt esse necesse probare, quod nisi dictus clericus renunciasset, fratres, vel pariter mortui fuissent in carceribus: tamen Alexan. conf. 99. in casu. col. 3. nu. 10. in 7. vol. talem probationem non exigit nec talem metum, vide ibi. Postremo notandum, quod dicta ecclesiastica renunciata, est restituenda renuncianti sine noua collatione quando interuenit metus, qui potuit in constanti cadere vtrum de. Abbas. quod metus causa sic consuluit Cald. conf. rubr. de renun. & quando dicatur cadere, & c. declarat Decius. d. conf. 219. visio. Probus in rub. de renun. in addi. ad Ioan. Monach.

Subiicitur aliud verbum in illa clausula attentè, videlicet quod simoniaca prauitas non interueniat. Nam renunciatio beneficii simoniace facta non valet etiam in praiudicium resignantis. Nec collatio tex. in c. super hoc. in gl. pecunie. de renun. lmo. in ca. cum vniuersorum. de rer. permur. Arch. in c. ordinationes. 1. q. 1. Rota. dec. 276. in antiq. Gemina. conf. 125. Dubia. in u. q. Nicol. Milus in reperto. in ver. renunciatio. q. 4. vbi dicit simoniace tunc renunciatum quando expressim renunciatur quod alteri conferatur, per gl. in c. ex parte. 1. de off. deleg. vbi doct. sed si non exprimitur, licet immediatè hoc agatur, non est simoniaca, teste Inn. in c. tua. in si. de simonia. & sic ille, qui per simoniam resignat, non potest illud beneficium sic resignatum repetere nec ille, qui illud fuit simoniace consecutus, retinere. gloss. & doct. in c. constitutus. de transact. lmo. in ca. cum vniuersorum. de rerum permur. Card. in d. c. super hoc col. 2. oppos. 5. vide que scripsi Ioan. Nauclerus in tract. de simonia, & ibi in addi. que dant inferu. & sic patet, quod in renunciationibus beneficiorum ista quatuor videlicet dolus, vis, metus, & simonia, debent abesse. aliàs quilibet horum actum reddit, saltem quo ad effectum, nullum.

Et si ex causa permutacionis resignationes fiat, ponatur clausula, quod neuter permutantiū ius accipiat, nisi quilibet ipsorum ius haberit

in beneficio per ipsum resignato.

Sicut in rebus profanis in re aliena non contrahitur proprie permutatio: sed requiritur quod dominium hinc inde transferatur. *l. i. ff. de rerum permut. vbi Pædus sic ait, nullam contrahi permutationem si res aliena detur, & ibi Iaso. plura huic rei accommodata scribit, & in §. actionum. num. 102. Inst. de act. & non videtur datum quod retineri, non potest. *l. non quocunque modo. de leg. i. i.**

Sic est dicendum in beneficiis, ut neutri permutantium ius dari debeat nisi uterque ipsorum ius in suo beneficio habuerit, & non potest quis ius quod non habet in alterum transferre. *c. quod autem, de iure par. l. tractatio. ff. de acq. rer. do. Call. cons. 90. de rerum permut. alioqui posset aliquis vaser & astutus bonum decipere, beneficium quod occupavit permutando cum alio, qui canonicè est suum assequutus beneficiù, quod non est permittendù, ut vides hic.*

Fallit quando quis permutaret beneficium cum iure pretenso in alio beneficio, tunc valeret permutatio, etiã si alter nullum ius in illo beneficio haberet: quia iste qui ius ad beneficium recipiebat, debebat providere, an ille ius haberet, *per l. qui tæhermas. ff. de contrah. emp. scripti in trac. de pacif. possess. nu. 290. & seq.*

Nota quod quando is, qui ius habebat ad suum beneficium, euicto dato, vult redire ad suum, hoc sine noua collatione non poterit. *c. si beneficia, de preb. in 6. plene scripti in tra. 3. de pacif. possess. in 22. amplia. n. 143. cum seq. vbi abundantius videbis, si non graueris & intellectum ad cap. si beneficia, de preb. in 6.*

Si tamen is, qui resignauerit permutationis causa ius habebat in beneficio resignato moriatur, & antequam ei conferretur beneficium alterius permutantis, tunc permutans habebit vtrumque, & gaudebit bona fortuna, & hoc modo solent cauti auunculi suos nepotes promouere, primum quod habebat non auferetur, & illud quod permutationis causa collatum etiã ad ipsum spectabat, cum non sit qui conquiri possit, & iusto titulo & canonicè est adeptus. *in tra. de iur. c. i. de reg. iur. in 6. & sic*

limitatur ista regula, quia non fiat per istam permutantem, aliàs non procederet, *vel. in iure ciuili. ff. de reg. iur.*

Solent in resignationibus à Papa approbatis alia inseri clausula, primo regulæ de viginti diebus derogare Papa solet si petatur, *de qua scripsi supra in reg.*

Secundò solet derogare regulæ de verisimili notitia obitus: sed an recipiatur, dixi supra declarando illam regulam.

Tertiò clausula solet adici in qua derogatur iuri patronatus etiam laicorum, nisi in Francia consuetudinaria, in qua non recipitur, *ut infra dicam.*

Quartò derogatur indultis Cardinaliù, quibus cautum exitit, quod in collationibus beneficiorum suorum, vel familiarium requiratur consensus eorum, *de quibus dixi supra, in regula.*

Item non potest minor 14. annis beneficium multis laboribus à parentibus acquisitum renunciare, quin si læsus fuerit illud repetere possit. *c. si. ff. si verò de iud. in 6. c. ex parte. M. v. b. g. & doct. de restit. spol. hoc expressum tradit Nic. Milius. in reper. ver. minor. q. 4. dicens renunciationem minoris duobus concurrentibus valere. Primò si fiat in manibus superioris: secundo si fiat cum causæ cognitione, cum constabit superiori quod minor velit renunciare, oportet, quod inquirat an pupillo expediat, & ecclesiæ: & si de his constiterit: restitutio dabitur: aliàs secus. *ut scribis Pan. in d. cap. ex parte M. & Bened. in repet. c. Raynuius. in verb. adiectione. nu. 61. de testa. & Phil. Probos in verb. de renun. in 6. Angel. de Clauasio in Ang. in verb. renunciatio, dicit renunciationem ex tribus iudicandam illegitimam. Primò ratione personæ renunciantis, utpote quia minor. d. c. si. aut alius, qui non potest renunciare, ut demens & furiosus. Secundò ratione personæ, in cuius manibus fit renunciatio: ut si in manu laici. *c. quod admonet. & c. quod in dubiis. de renunc. vel in manu illius, qui eam recipere non potest, ut in manu abbatii, quia inferior episcopo permutatione approbare non potest. c. que sit. de rer. permut. Tertio ratione rei dicitur renunciatio illegitima, quando illa res renunciari non potest.***

Potest, ut iuri sanguinis. l. ius sanguinis. ff. de regulis iuris. l. ius agnationis. de pact. sed si deceptus fuerit minor super valore beneficii permutati, an restitutionem impetrare possit, quod non, scribit plenè Probus in additionibus ad Ioannem Monachum in c. si. de renum. in 6.

Et clausula, cura animarum non negligatur, in quibus rescriptis soleat apponi, declarat. gl. in verb. dispensantes, in cla. de præb. ubi dicit apponendam esse in dispensationibus super pluralitate, super ætate, ordine, & residentia, quod est bene notandum.

REGVLA XLII.

De supplendis defectibus.

Voluit quod si petantur supplendi defectus in genere, nullatenus literæ desuper concedantur, nisi in petitione desuper huiusmodi defectus exprimentur, vel fiat ut petitur supplicatio signata fuerit.

Vult Papa quod in literis cancellariæ concedendis de cætero non apponatur clausulæ suppletentes omnes defectus in genere, nisi specialium omnes defectus exprimatur: utpote si in alienatione rei ecclesiæ non interuenerit tractatus, vel alia solennitas requisita in c. sine exceptione. 12. q. 2. tunc poterit peti suppleri ille defectus. Alex. conf. 79. circa primum. q. 6. vol. 1. & hoc est introductum ad vitandum calumniam partium, qui non exprimebant Papæ eorum defectus, sed petebant apponi hanc clausulam suppletentes omnes & singulos tam iuris, quam facti, & quarumcunque solennitatum & substantialitatum omnium defectus, si quis forsitan iuris interuenerit in eisdem, &c. Ista clausula supplet defectus positivi non naturalis, teste Specula. in tit. de legato. §. nunc ostendendum. verfic. 18. Anto. de Buro. in c. illa, de elect. Pan. & alii in ea. de transact. Panor. in c. de confirmat. Decius. conf. 341. viso puncto. col. 2. & conf. 516. quoniam, col. 3. & conf. 502. viso puncto. col. 5.

numer. 20. nec tollit defectum personæ supplicantis. cap. Cenomanensem. 57. dist. Barba. in rub. de rescr. in cle. col. 8.

Et sic ista claus. non potest supplere defectum citationis, cum sit de iure naturali, ut concludit Soc. conf. 120. Memini. col. 3. num. 4. in 3. vol. per cle. sepe. de verb. sign. & Alex. d. conf. 79. nu. 19. vol. 1.

Secundus casus est quando supplicatione apponitur, fiat ut petitur: non si apponatur per concessum vel per fiat, seu alio modo, quàm hic expresso.

Ex hac ergo regula habes, quod in specie multa valent, quæ non in genere, adde quæ scribo in ordin. reg. 58. rub. de rescissionib. contractuum.

REGVLA XLIII.

De derogatione iuris patronatus.

Item voluit quod super quouis beneficio ecclesiastico de iure patronatus laicorum non expediantur literæ, nisi ponatur expressè, quod tale beneficium tanto tempore vacauit, quod eius collatio ad sedem Apostolicam legitimè est deuoluta: vel quia tempus patronis laicis ad præsentandum à iure præfixum lapsum existat: aut ad id patronorum ipsorum accedat assensus. Et si per ipsum iuri patronatus huiusmodi derogari contigerit, si ius huiusmodi ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium principem pertineat, & de hoc in literis prouisioni, vel mandati de prouidendo de dicto beneficio mentio facta non fuerit, non censeatur iuri huiusmodi quomodolibet fore derogatum.

An valeat collatio facta per ordinarium

Eccc

de beneficio patronato, antequam fuerit facta presentatio, si intra illud tempus non fiat, vide Dominic. & Perus. in c. 2. de preb. libr. 6. & Docto. in c. auditis. de prescr. item Felinum in c. cum Bertoldus, de re iud. dixi in tract. nominatio. q. 17. nu. 12. vbi dixi valere, si patronus non conqueratur.

Notandum est, quod Papa potest iuri patronatus etiam laicorum derogare: sed non vult. ob id in tribus casibus in quibus solet beneficium sub patronatu laicorum existens conferre. Primo quando tanto tempore vacavit beneficium patronatum, quod eius collatio ad sedem Apostolicam est legitime deuoluta: nam tunc non est necesse derogare iuri patronatus, cum patronus non possit postea presentare: sed debet in collatione Papae de iure patronatus fieri mentio, alioqui non valeret collatio, testib. Dom. conf. 50. Quartus. & Staphil. in tract. de literis gratie. rubr. de forma impetr. vbi refert Dom. nempe cum tempus patronis datum ad presentandum, vt si fuerit patronus laicus habet quatuor menses: patronus vero ecclesiasticus sex. cap. 1. de iure patron. in 6. postea est deuolutum ius ad superiorem, & id temporis Papa conferre, etiam poterit.

Secundo solet Papa conferre, quando consensus patroni seu patronorum accesserit: tunc ne fundatores a fundandis ecclesiis trahantur, consensus eorum sequitur. c. decernimus. 16. questio. 7. vnde si contulerit presentato a maiori parte valebit, quia sequendum consensus patronorum, vt videtur tenere Rota in decis. 528. Nota infra tempus in antiquis.

Tertio, quando Papa expresse derogat: quia nisi exprimat non videtur velle derogare iuri patronatus laicorum. gl. & Doct. in ca. 2. de preb. in 6. ne laici retrahantur ab ecclesiis fundandis. d. capit. decernimus. 16. q. 1. 7.

Fallit in iure patronatus siue in iure presentandi quod quis acquisiuit ex prescriptione, vel consuetudine, quia in hoc cessat ratio predicta, & sic valet gratia non facta mentione de tali iure presentandi: Card. conf. 69. vacante. q. 2. idem dicens si

non erant veri patroni: sed tamen erant in possessione presentandi: imo plus, concludit quod etiam legatus potest conferre talia beneficia, allegando Fede. consil. 68. infra scripta, quem sequitur Staphil. in tract. de literis gratie. fol. 55. vers. vnde vedendo. &c. Ego tamen tenerem etiam in his casibus expressam mentionem fieri debere iuri patronatus, postquam acquisitum est laico iuri patronatus laicum de quo lex vult vt fiat mentio: nec inspicere debet acquisitio seu modus acquisitionis: sed an sit ius patronatus ecclesiasticum, vel laicum. ca. dilectus. de offi. leg. cap. cum dilectus, de iure patronat.

Item per derogationem iuri patronatus factam non censetur derogatum iuri patronatus, Regum, Ducum, Marchionum, vel aliorum principum, nisi hoc expresse dicatur in derogatione, quia ob reuerentiam, quam homines in eos habent plurimum eis deferri conuenit, & eos plus aliis honorari decet. arg. c. 2. de offi. deleg. in 6. ea enim que notabiliter fiunt nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta. in cap. 1. de iur. praeor. ff. de iniuriis. Nec vero indulto dictionum regum derogari solet. i. g. Do. Gomes. in tract. manda. in forma. 3.

Nota tamen perpetuo quod si aliquis condemnatur in poenam delicti, vt pote quia interfecit hominem, vt illi fundet capellam: eam fundando & dotando, non acquirit ius patronatus, nec ei aliquis honor debetur, probatur arg. l. sed si hac. §. 1. ar. si venditor. ff. de in ius vocam. vbi dicitur, quod non debetur ius patronatus si libertas seruo datur ob domini delictum, & facit. l. v. c. si mancipium ita veniat ne prostituatur. l. silenonnes. de episcop. audien. quia ex delicto premium quis consequi non debet. l. sine. ff. de nego. gesti. l. releg. more. in fin. de interd. & relega. sic consuluit Signo, conf. 83. iussu domini, vide derogari fundationi beneficiorum, etiam si in illa caueatur expresse quod obtinens tale beneficium teneatur personaliter residere, & esse sacerdos, vel quod teneatur intra annum promoueri sed non datur de stylo derogatio quo ad omnes articulos fundationis, & in totum, nam potest

te esse quidam articulus, cui Papa non derogaret, & hoc de stylo curiæ Roma.

REGVLA XLIIII.

De commendis.

Item voluit, quod nulli seculari de regulari, nec religioso de seculari beneficio commenda datur: nisi in signatura, vel per clausulam: ad partem super petitione commenda huiusmodi, de commenda ipsa fiat mentio.

Multa dico in tract. de pacifi. possessio. amplia. 5. nu. 35. cum seq. quæ hic repetita superflua forent. ibi materiam commenda vtiliter videbis.

REGVLA XLV.

De reformationibus.

Item voluit, statuit, & ordinavit, quod super quibuscunque reformationibus signatis super impetrationibus quorumcunque; beneficiorum vacantium, vel certo modo vacaturorum, in quibus petitur, quod litera super prima data expediri possint: si ex huiusmodi expeditione sub tali data videatur posse fieri præiudicium, litera huiusmodi sub ipsa prima data nullatenus expediantur, nisi reformationes huiusmodi per fiat, & sub prima data signata fuerint.

Hec regula vult, quod si pars petat, primas literas reformari, & de nouo constitui, seu corrigi: & quod correctio fiat sub prima data, hoc concedetur dummodo non tendat in alicuius noui forte præiudicium, vnde si quis impetrauerit benefi-

cium simplex sancti Iuliani de Balkanicis vbi natus sum, & nunc vult reformare impetrationem, & ponere ecclesiam parochialem, hoc poterit fieri sua prima data, si alicui non præiudicetur, quia si alius impetrauerit, vel fuit collatum per ordinarium, tunc Papa non intendit tertio præiudicare. c. quamuis. de reser. in 6.

Et quando notarius vel datarius possit corrigere datam vel impetrationem, & in quibus, vide per Bart. & Decium in l. si librarius. ff. de reg. iur. Pan. Imol. & Fel. in c. ex liceris, de fide instrum.

Hic si quis vellet tractare materiam pacti reformatiui, informatiui & transformatiui, extra oleas esset. si illorum elucidationem quæris, lege Bar. & alios in l. iur. risgentium. §. Quinimo. ff. de pact. & in l. lecta. si certum petat, ac in l. petens. C. de pact. alias scripsi, diffinitionem pacti prosequens, de reformatione religiosorum scripti in §. i. in gloss. reformatis. de nominatio. regia. in concord.

REGVLA XLVI.

De beneficiis in curia resignatis.

Item voluit & ordinavit, quod super resignatione cuiuscunque beneficii ecclesiastici, seu cessione iuris in eo, quam in manibus suis, vel in cancellaria Apostolica fieri contigerit, Apostolicæ litera nullatenus expediantur: nisi resignans, vel cedens (nisi præfens in Romana curia fuerit) personaliter, alioquin per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, expeditioni huiusmodi in eadem cancellaria expressè consenserit, & iurauerit, vt moris est: & si ipsum resignantem, vel cedentem pluries super vno & eodem beneficio, in fauorē diuer-

farum personarum successiue cōsentire contigerit, voluit sanctitas sua quod primus consensus tenere debeat, & alii in posteriores consensus, ac literæ illorum prætextu etiam sub priori data expeditæ pro tempore nullius sint roboris, vel momenti, nec literæ reservationis vel assignationis, etiam motu proprio, cuiusvis pensionis annuæ super alicuius beneficii fructibus expediri possint, nisi de consensu illius, qui pensionem prædictam persolvere tunc habebit.

Tres habet partes: in prima dicitur quod literæ super beneficii resignatione nullatenus expediatur nisi resignans consenserit, si in curia præsens fuerit.

Si vero fuerit absens, tunc per procuratorem ad hoc specialiter deputatum, & sic non valeret generale procuratorium.

Item quod consentiret extra cancellariam, ut hic in eadem cancellaria, nam dictio, In denotat intrinsicatē. *gl. in cl. causa. de el.*

Item requiritur quod dominus, seu procurator iuret, quod non interuenit dolus, vis, metus, nec simoniæ labes, de quibus supra scripsi in reg. 41.

Secunda pars est ibi, & si ipsum resignantem, ubi dicit quod quando resignans consenserit bis, vel pluries quod primus consensus valet, nisi primus fuerit reuocatus, & notitia peruenerit ad eum in cuius manibus cessio facienda erat: vel in manibus procuratoris antequam consentiret *ut scripsi supra in regula, per tex. in Clem. vna, de renuncia.*

Item ex ista regula habemus quod literæ expeditæ sub secundo consensu & resignatione non valent, etiam si fuerint expeditæ sub priori data secundi consensus: quia id quod metum non est resignare non possum, & plus iuris in alterum trāsferre, quam habeam. *l. traditio. ff. de acqui. rerum dom.*

Et ideo post triennium non iuuatur decreto de pacific. possessor. *ut scripsi in tract. de pacifi. posses.*

Tertia pars est ibi, nec literæ, ubi vult quod literæ super pensione non possunt experiri, nec debent nisi is, cuius interest consenserit, si tamen interim moriatur resignans, cum sit finita pensio, non tenetur consentire: nec illam pensionem remisit, ergo fedi est facienda fides vel de morte, vel de resignatione, alioqui bullæ non debent expediri.

An resignatarius possit conferre simul atque sua prouisio facta est licet nescierit? pro hac quæstione facio casus sequentes. Primus est in renunciatione simplici, facta collatione & prouisione à Papa siue resignatarius sciuerit, siue nescierit, putet tamen ita esse, & verum si poterit conferre. *cap. iransmissam. de elect. nec requiritur possessio, ut concludit Roch. Curtius in tract. iuris patro. in verb. ipse, vel is, q. 11.*

Secundus casus in renunciatione facta causa permutationis, non potest resignatarius ex vna parte conferre: nisi adimpleuerit resignationem & permutationem ex parte sua per illam clausulam; non aliter nec aliàs, nec alio modo, suæ suspendit actum, donec ita factum sit, & ideo solent bullæ significare parti resignati: & resignans si quam causam habet illam allegat, quam situnc non allegat, postea resignatarius conferre poterit, *facit. gloss. in verb. permutationis, in tit. de amatis, in prag.*

REGVLA XLVII.

De ingressu religionis.

Item non dentur literæ super beneficii vacaturis per ingressum religionis: nisi ille præcesserit datam de super petitionis.

Papa enim non vult beneficium illius, qui religionem ingreditur infra annum probationis, alicui esse conferendum, nisi ad id ipsius accedat assensus aut constet quod vitam voluerit absolute mutare: vel professionem expressam fecerit, seu scienter

ter habitum receperit professorum. text. in c. beneficium. de regula. videtur innuere, quod dari possint literæ post ingressum. Intellige in patria obedientiæ, si scia aliquem ingressum esse religionem, ego potero impetrare per illius ingressum & professionem: qua facta, mihi debetur: & ipse poterit interim resignare, nisi in impetratione ponatur hæc clausula, quod resignatio cedat in commodum impetrantis, &c. sed cum hæc clausula sapiat reservationem non valeret in regno Franciæ ubi sublata sunt omnes reservationes, vide in tract. de literis gratiæ. fol. 75. & seq.

REGVLA XLVIII.

Non valet impetratio per modum in cancellaria exprimendum.

Item voluit quod si petatur aliquod beneficium vacans per modum in cancellaria Apostolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec literæ desuper expediantur.

Notandum est quod ante istam regulam & de iure impetrans non tenetur exprimere modum vacationis, ut not. Dominicus & Perusi. in ca. susceptum. de reser. in 6. & Lapsus alleg. 6. in hac sexta. Imò non est necesse exprimere modum per quem prouidetur beneficio: nam si fiat simpliciter mentio de vacatione beneficii, includitur modus prouidendi, ita debet includi omnis vacandi modus. gloss. in Cle. 1. in verb. quamuis. de preb. & gloss. in c. si propter. de reser. in 6. tamen per istam regulam debet exprimi vacationis modus, nec valeret si dicat: quod certo modo vacat in literis exprimendo, ut hic, quia multæ super hoc fiebant fraudes, & cauti practicantes nunquam exprimebant certum modum.

In signatura tamen potest dici, quod maior & vberior expressio fieri possit, & etiã solet Papa vno modo vacandi expresso dicere, & alio quouis modo ut tradunt

Doct. in cap. susceptum. de reser. in 6. vnde vult hic, ut in supplicatione vnus vacandi modus exprimatur, cum plures sint, quos scripsi, saltem triginta. in §. monasteris. in verb. vacantibus. denominatio. regiam concord. & de ista clausula, & quouis alio modo vacet, vide quæ plenè scripsi in gloss. aliam, in forma manda. in concordia.

Aduertendum est tamen quod per regulam cancellariæ publicatã anno 1540. cautum est, ut de cætero impetrantes beneficia ecclesiastica cuiuscunque qualitatis per priuationem & amotionem, vel alias propter commissã criminã & excessus vacantia, vel vacatura, in supplicatione de super porrecta excessus & crimina ipsa, ac eorum qualitates, nec non modos & causas tales, ex quibus de iure priuatio ipsa incurra, aut faciendã censetur, & similiter impetrantes etiam per modum deuolutionis beneficia tanquã certo modo vacantia, & ab aliis etiam non senio confectis, nec infirmitate aut impedimento detentis tanquam nullo, seu minus canonico titulo possessa, modus vacationis illorum in supplicatione de super porrecta specificè, & determinatè, ac dispositiuè exprimere teneantur, ut in regula seq. patet.

Vltimo non est omittendum, quod si quis impetret beneficium per priuationem debet inferere istam clausulam, ne interim fortè resignet, & cum decreto quod resignatio cedat in fauore impetrantis, quod solet cõcedi post primam priuationis sententiam, per raro, ante, teste Staphileo in tract. de literis gratiæ. fol. 64. in 1. vacationis modo, quod in hoc regno non seruaretur, quia illa clausula, quod resignatio cedat, &c. inducit reservationem, quæ est in regno sublata, etiam licet quis lite pendente possit resignare. gloss. finita in c. 2. ut lite pendente. lib. 6. & c. nisi, de renuncia. non tamen poterit resignare causa permutationis, alias impetranti prouideri poterit. Dominicus in conf. 105. q. 2.

Notantum est quod quando impetrans commissionem à Papa narrat in supplicatione multa delicta per priuandum commissã, & postea in conclusione petit com-

mitti quibusdam probis viris, ut si eis de præmissis, vel altero præmissorum confiterit, dictum N. prius, certè Papa consuevit delere illa verba vel altero præmissorum, quia postquam dictus impetrans diffamat aliquem de pluribus criminibus debet arctari ad probandum omnia quibus illum diffamat: aliàs pœna talionis tenetur, vel ad diffamationis pœnam. *tex. in cap. super his, vbi Doct. de accusat. cap. licet Heli. de simo. Scaphil. in d. rracl. f. 166. vers. 2. notandum est.*

REGVLA XLIX.

Item voluit, statuit, & ordinavit, quod quotiescunq; per signaturam suam, vel de eius mandato factam super executis aliquibus cum adiectione proprii nominis vel dignitatis cuiusvis index detur, literæ desuper expediuntur cū expressione, quod idem iudex executionem faciat per se ipsum.

Hic derogatur. *e. quoniam abbas. de offic. deleg. vide ibi istam materiam pertractatam, & in l. more maiorum. ff. de iurisd. om. iudic. & per Ioan. de Pla. in l. f. C. vetera. lib. 12. in alius sufficiant. gl. super hac regula descripte.*

REGVLA L.

De dispensationibus in gradibus consanguinitatis.

Item voluit, quod in literis dispensationum, &c.

Aduertendum est quod interdum super matrimonio requiritur dispensatio: aliquando non. Si fiat secundum statuta iuris, non requiritur: si verò contra iuris prohibitionem, tunc requiritur dispensatio. Et interdum dispensatio postulari debet à Papa, interdum dispensatio postulari debet à Papa, interdum ab imperatore,

seu à Rege. Tunc à Papa impetrari debet, quando prohibitio ab ea facta est, & quando imminet peccatù, ut in gradibus consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, & aliis prohibitis à iure canonico *ut in c. non debet, & per totum de consanguinit. & affinit. & infra dicitur.*

Interdum facta est à iure ciuili prohibitio propter aliquam causam honestam, ut pote tutori prohibet ne nubat cum pupilla, vel adulta, ne ipsa circumscribatur iure familiari ab his, qui rationes eius gestæ tutelæ reddere compelluntur. *l. liberus. in §. senatuscons. ff. de ritu nuptia. & tunc solet Imperator, vel Rex dispensare super hoc matrimonio, ut C. de interdicto. mat. l. tutor. vbi sunt hæc verba, si tutor vel curator pupillam, vel adultam quondam suam sibi, vel filio suo, nullo diuino impetrato beneficio, in matrimonio collocauerit, manet infamia contra eum, veluti in confessum de tutela, quia huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegere laborauit. Ecce igitur, quod Imperator super hoc dispensat & interdum audiui dispensatum cum magnis nobilibus in Francia, cum aliis sine Regis dispensatione hodie contrahi solet, ut infra dico in canonicum secutus.*

Idem si magistratus tempore sui officii velit nubere cum aliqua sibi subiecta, quia ob timorem impressionis non potest, ob id solet princeps permittere. *l. vna. l. si quacunq; prædixi potestate.*

Idem si velit mulier nubere ante annu luctus, ratione infamiae vitandæ, solet hoc impetrare, ab Imperatore, vel Rege. *l. si qua mulier. C. ad Tertul. l. i. vbi Bald. de secundis nuptiis.*

Idem si mulier velit impetrare nuptias ad retentionem prioris dignitatis, ut pote quia fuit nupta senatori: nunc vult nubere inferiori. *l. fin. ff. de senat. prohibetur:* tamen ne matrimonium contrahatur per rescriptum subreptitium principis non debet aliquis impetrare nuptias à principe sub deportationis pœna, & aliis positis in *rub. C. si nuptie ex rescripto petantur. imò tantum est rapere puellam, quantum regis bene-*

beneficio postulare. *c. nullas. 36. q. 2. contra* quosdam nobiles, qui mulieres inuenire nesciunt, nisi principis literis, & præceptis habeant, hæc tamen leges matrimonii prohibentes de iure canonico, sunt correctæ, *cap. pen. §. c. vlt. de secum. nupt.* quia matrimonia hodie reguntur iure poli, non iure fori. *cap. Euphemium. 2. q. 3. Feder. consil. 36. casus talis. Lucas de Penna in l. fi. col. 4. C. de in col. libr. 10. §. abunde Fel. post alios in cap. 1. de sponsalib.*

Super aliquo gradu.

Gradus in consanguinitate vel affinitate dicitur ad similitudinem scalarum in graduum, vel aliorum locorum, quia sicut de vno gradu in gradum ascendimus, vel descendimus: ita & per gradus consanguinitatis de vna persona in aliam. *l. Iurisconsultus. §. gradus. ff. de gradib.* & est habitudo personarum, qui cognoscitur quota agnationis, vel cognationis distantia duæ inter se personæ differant. *Ioan. Andr. in declara. arbo. consanguini.*

Aduertendum est, quod quando in statutis, vel consuetudinibus fit mentio de gradu, ut in tertio, vel in quarto gradu, seu alio, tunc fiet computatio secundum ius ciuile: tum quia recta est computatio tum quod in matrimoniis tantum computatio canonica discrepat à iure ciuili. *l. in vbi Docto. C. de successio. edict. Barz. consil. 224. An fratres. Albertus Brunus in tractat. de statutis exclu. art. 12. quest. 21. Benedict. in repet. cap. Raynuius. in verb. §. uxorem. num. 86. de testam.*

Fallit quando consuetudo vel statutum aliter disponeret. *Bald. in l. vlt. in fin. C. de successio. edict. Dec. cons. 444. concurrir. col. 2. cons. 563. Domino. in fin.*

Secundo fallit, quando primo fuisset mentio iuris canonici, vel ageretur de computatione gradus quoad matrimonium. *lason. cons. 69. statutum. in 3. vol.*

Consanguinitatis.

Consanguinitas est attinentia diuersa

rum personarum ex eo proueniens, quod descendit ab altera, vel ambæ ab eadem, teste Ioan. Andr. *in decl. arb. consanguinit.* vbi plus addit, quod consanguinitas dicitur à con, & sanguine, quia à communi sanguine descendunt, *vbi Præpos. & alii declarant.*

Notandum est quod licet olim prohibitio esset vsque ad septimum gradum, quia homines id temporis vivebant, & septimum gradum videre poterant, hodie augetur malitia populi, diminuta est ætas, & devotio: ut quia difficile est peruenire & videre quartum gradum: ideo vsque ad quartum hodie gradum in solutiue prohibetur quis contrahere matrimonium cum consanguineo, vel consanguinea, *vt c. non debet. de consang. vbi alia describuntur rationes.*

Vel affinitatis.

Affinitas est personarum proximitas, ex coitu proueniens inter copulatum & consanguineos copulata: & inter copulatum & consanguineos copulati. teste Ioan. Andr. & Præpos. *in declara. arbor. affinita.*

Aut aliàs prohibito.

Multis modis prohibetur à iure matrimonium, qui his verbis continentur:

Error conditio, votum, cognatio, crimen.

Coniugii disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,

Si sis affinis, vel si coire nequibus.

Hic duo exprimuntur gradus prohibiti, videlicet consanguinitatis & affinitatis, addit gl. tertium, videlicet publicæ honestatis, de quo infra.

Quartus est ratio erroris, ut si quis putet contrahere cum Katharina, & contrahat cum Berta, & sic error personæ vitiat. Idem in errore conditionis: si contrahat cum serua & putabat contrahere cum libera. hi errores impediunt matrimonium. Error verò qualitatis, vel fortunæ non impedit matrimonium. *c. 1. 29. q. 1. & super hoc impedimento non quæritur dispensa-*

dispensatio, & habita ea non prodeit, altera parte inuita: sed partis poitea errans consensus interueniens matrimonium facere potest.

Quinto conditio appositā in matrimonio: utpote, si pater filiae conserit: si pater nolit consentire non valet matrimonium. *c. super eo de condit. apposit.*

Itē si non valeant sponsalia, non teneor sponsam accipere. *c. de illis. eod. ut. de condit. appositis*, & melius esset non contrahere, quā contrahere, & ex hoc contractu capere mulierem, & processus infinitos ad promissam pecuniam habendam habere. Si vero conditio fuerit contra substantiam matrimonii, vitiat contractum: secus si alias fuerit illicita, quia tunc habetur pro non appositā. *cap. i. & cap. vii. de condit. appositis. Hippol. conf. 286.* & in hoc casu non videtur dispensationem postulari.

Sexto votum solenne impedit ac dirimit matrimonium, ut votum professionis religionis: vel votum emissam in suscipiendis ordinibus sacris. *Et c. vno de voto in 6.* Si vero fuerit simplex votum, ut regulariter quodlibet aliud votum, tunc impedit matrimonium: sed non dirimit. *c. meminimus. Et seq. qui clerici, vel vouent*, & super hoc voto continentur, solet Papa ex causa dispensare. *cap. veniens. d. in qui cler. vel vouentes*, & sine causa dispensatus, non est tutus quoad d. gl. *in cap. non est de voto*

Septimo cognatio impedit matrimonium, & intellige de carnali cognatione, id est, consanguinitas impedit matrimonium, nisi super ea dispenseretur, ut hic non solet Papa in secundo gradu dispensare, nisi cum Regibus & Principibus, ac cum magnis nobilibus: in aliis gradibus sic: sed habita compositione, siue contractū fuerit siue contrahendum, siue scienter, siue ignorer, sed hoc casu non petitur tantum compositio.

Et miratur Staphileus in d. tract. de licentia iustitiae, quod Papa recipiat pro dispensatione compositionem: quia aut est iusta causa dispensandi, & tunc dispensare debet iuxta not. in c. bone, in 2. de postul. preel. Et in l. i. §. permittitur, de aqua quotidiana Et

est iusta. Et iusta causa est dispensandi in gradibus prohibitis etiam à iure diuino, ob bonum pacis & quietis inter principes & homines sibi subditos. *c. 2. de dispens. in pūber.* Si vero non est causa, dispensatione reuocare debet, sed bene multi impetrarent dispensationem, qui timore pecuniarum deterriti non audent: alioqui si gratis, daretur materia delinquendi contra, l. conuenire. ff. de pac. dot.

Secundo cognatio spiritualis impedit matrimonium ac dirimit, ut in uulo de cognatione spirituali, & ista contrahitur per baptismum & confirmationem. *c. 1. Et in de cognat. spirituali. in 6.* Nota tamen quod ad prohibitionem fornicationis sacerdotis cum muliere, cuius confessionem audiuit, omnes quos in poenitentia accepimus, ita filii nostri sunt, ut baptifinate suscepti. *omnes. 30. q. 1.* & in hac cognatione spirituali viginti sunt personae prohibita, quas scribit Panorm. in c. Martinus. de cogn. spirituali. tam in baptifimo quā in confirmatione.

Prohibetur primo matrimonium inter baptizatum & baptizantem: inter baptizatum & filios baptizantis: inter baptizatum & uxorem baptizantis prius cognatam: inter parentes baptizati & uxorem baptizantis prius cognatam: inter baptizantem & parentes baptizantis: inter leuatum & leuantem: inter leuatum & filios leuantis: inter leuatum & uxorem leuantis prius cognatam: inter leuatum & parentes leuati. & toride sunt personae in confirmatione, & super his difficultus Papa dispensat: & maior est compositio, quam super consanguinitate carnali ut saepius vidi, in cognatione vero legali, ut in adoptione, mihi soror esse ceperit, quandiu durat adoptio inter me & ipsum, nuptiae consistere non possunt. *cap. vno de cognat. legali.* Et super hac non videtur impetrari dispensationes.

Octauo crimen incestus impedit matrimonium siue dispensationem: sed non dirimit iam contractum. *cap. transmissa. de eo, qui cognat. consang. v. nortis suae.* Et an episcopus

scopus possit dispensare, scribit Panor. inc. 1. de eo qui cognoscit. consang. vxoris sue.

Item si quis machinatus fuerit in mortem mariti, postea, etiam non secuto effectu, non potest villo modo contrahere cum vxore illius. c. 1. de diuor. Et per totum, de eo, qui duxit in vxor. quam polluit per adulter. vbi quando adulter dat fidem adulteræ, viuente marito eius: vel fidem facto contraxit: aut machinatus est mortem in maritum, his casibus non dicunt valere matrimonium postea contractum capiul. 1. Et per totum. 31. qu. 1. ideo opus est dispensatione, quæ difficulter datur, nisi ignorantibus.

Idem in aliis criminibus, no. 33. quæst. 2. c. hoc ipsum. Et de penitentibus. Idem si quis interfecerit vxorem, sine spe enim coniugii, sine dispensatione remanebit. c. interfectores. 33. qu. 2.

Nono cultus disparitas, vt Christianus cum Iudæa, vel Sarracena contrahat. c. 1. Et cap. caue, 28. qu. 1. & in hoc casu non solet Papa dispensare nisi infidelis ad Christianissimum peruenerit, vt not. doct. in c. 1. de conuersio. infidel.

Decimo vis compulsua impedit matrimonium, quia vbi est vis, non est consensus. ca. cum locum. de sponsal. Et matrimonia libera esse debent. cap. Gemma. de sponsalib. ob id metus qui potest cadere in constantem virum impedit matrimonium. ca. veniens. 2. de sponsal. gl. in c. Abbas. de his quæ vi metusue causa sunt. las. in l. Titia ff. de verb. oblig. c. 1. de illis. 2. Et ca. ex literis. de sponsal. impuberum. nisi postea consenserit carnali copula. ca. in super. qui matr. accusare possunt Et in hoc casu non dispensat Papa: sed consensus postea superueniens conualidat matrimonium, vt prædixi.

Vndecimo ordo sacer impedit & dirimit matrimonium. per ca. 2. qui clerici vel videntes. minor vero non, vt ibi. Et c. qui verò. Et c. seriatim. 32. dist. Si de facto contraxerit, dispensat Papa vt vxorem retineat, & in in matrimonio contracto de facto solet Papa dispensare, quando ex separatione graue scādalum oriretur. c. quia circa. de consang. Vel quando longo tempore in eo matrimonio

perseueratum fuerit, & inde suscepta est proles. cap. de gradibus. 35. qu. 8. ca. non debet. de consang. Et affinit. Roma. cons. 307. in casu.

Duodecimo ligamen. nam ligatus cum prima, non potest cum secunda contrahere, quia non potest quis duas vxores habere, etiam cum dispensatione. §. affinitatis. instituit. de nupt. Imò efficitur quis infamis duas habens vxores. l. eum qui. C. ad leg. Iuliam de adult.

Imò si aliquis contraxerit sponsalia per verba de presenti, vt est solitum fieri in ressortu senatus Tholosani, & in prouincia: & postea contrahat matrimonium, etiam in facie sanctæ matris ecclesiæ cum altera, & eam cognoscat: tamen primæ adherere tenetur. c. si inter. de sponsal. c. 1. Et per tot. de sponsal. duorum.

Decimotertio, honestas quæ vocatur iustitia publicæ honestatis: nam si frater meus contraxerit sponsalia etiam de futuro, cum aliqua, eo mortuo non potero, nec alius consanguineus vsque ad quartum gradum, cum ea contrahere tum quia non est publice honestum: tum quia prohibitum. Mathei c. 12. Et c. ad audientiam. c. sponsam, de sponsal. c. accessit, Et cap. duo. de sponsa. impuber. semper in coniunctionibus non solum quid liceat considerandum est: sed & quod honestum sit. l. semper. ff. de ritu nuptiarum.

Etiam si sponsalia sint nulla, vt poret contracta inter consanguineos: dicto cap. ad audientiam. de sponsalibus. Secus si essent nulla ratione consensus. cap. vno. de sponsal. impub. in 6. & super hoc dispensat Papa: & bonum esset quod episcopi possent super hoc impedimento dispensare, imò quod tolleretur, vt dicunt Doctores in c. non debet. de consanguinitate.

Decimo quarto, affinitas impedit matrimonium vt declaravi supra, in verbo, affinitatis.

Decimo quinto, si non possit coire ratione frigiditatis naturalis, vel accidentalis: quia est castratus: aut ex defectu lanceæ, aut siccitatis membri, tunc illa frigiditas perpetua, vel in muliere, si sit arcta, impeditur matrimonium, & dirimitur iam contractum ca. tertio. ca. laudabile. Et c. fraternitatis.

Et per totum, de frigid. & maleficia. & Hostiensis in §. fin. in summa huius tituli. & in his nulla postulari, nec datur dispensatio.

Et casus in quibus sponsalia solvuntur, tradit gl. in §. si quippe. 27. q. 2. scribens hos versus.

Lepra superueniens furor, ordo, sanguis, & absens

Ab honestis lapsus, fideique remissio prorsus Sponsos dissociant, & vota futura reuocant.

Ponatur clausula si mulier rapta non fuerit.

Et sic Papa quotiens dispensat super consanguinitate, vel affinitate, solet adiuere hanc clausulam, dummodo mulier rapta non fuerit: quia super hoc non intendit dispensare, nisi expressim petatur dispensatio. nam de iure ciuili raptor non potest contrahere matrimonium cum rapta. l. vna C. de raptu virgi. tex. in auth. de raptu mulieribus. col. 9.

Secus est de iure canonico, cui statuer per tex. in c. penult. & si. de raptorib. tex. in c. tria. & c. denique 36. qu. 2. requiritur tamen hoc casu voluntas parentum. de sententia. Barbat. consi. vlt. que est. fin. in 2. vol. quod in presentia non discutio: sed dum operæpretium fuerit.

Et si scienter ponatur clausula addita in quinterno.

Vult dicere, quod si raptor scienter contraxit cum rapta, & petatur dispensatio à Papa tunc apponetur clausula in quinterno posita, vt separentur ratione delicti pro tempore, quousque ad arbitrium commissarii congruam egerint pœnitentiam. ca. ex literis de eo, qui cogn. con. san. vxori. & postea dispensetur cum illis, & facta dispensatione, omnes pœnæ legales cessabunt, vt videtur innuere gloss. in c. de puellis 36. que est. 2.

REGVLA LI.

Super defectu natalium.

Item voluit, quod in dispensationibus super defectu natalium.

Notandum est quod Papa multipliciter

cum illegitimè natis dispensat vbiq̄ue existentibus, primo ad ordines. c. i. de filiis presby. in 6.

Aliquando ad beneficia, vt in c. 2. illo tit. in §. de fili. presby. siue maiora, siue minora sint beneficia: & ad officia ecclesiastica, & administrationes. & si dispensauerit, vt possit retinere beneficia, personatus & dignitates cum cura, vel sine cura, etiam si ad ea quis per electionem assumatur, si non faciat de cathedrali ecclesia mentionem, non veniet ecclesia cathedralis: nec ad beneficia illius censetur dispensatus: sed ad beneficia ecclesiæ collegiatæ sic, propter honorem ecclesiæ cathedralis. cap. Quamuis. de preb. in 6. Nota quod secundum aliquos in antiquo. & dec. 13. Nota, quod illi, & c. ibidem. De stilo tamen curiæ Romanæ est ad vitandum opinionem Archid. contrariam positam in ca. cui de non sacerdotali. de prebend. in 6. quando gratia datur ad largam, vt terminis practicantium Romæ, vt ar. vt dicatur expressim, in ea, quod possit acceptare canonicatum & præbendam in cathedrali, vel collegiata ecclesia, quod est notandum: & superius scripsi.

Quod possint succedere bonis temporalibus.

Et per hoc patet, quod Papa etiam dispensat cum illegitimo, vt possit succedere in bonis temporalibus: & hoc in terris ecclesiæ, vbi habet temporalem iurisdictionem. In terris verò Imperii non solet legitimare quo ad temporalia. cap. per venerabilem, qui filii sunt legitimi. quamuis ibi multæ sint opinionēs: ista tamen seruatur in forensi iudicio quam tenuit Bartol. in l. qui in prouincia. ff. de ritu nuptiarum. & l. v. C. de summa trinitate, quia dispensatio est iurisdictionis. c. 2. de constitut. in 6. & ca. per venerabilem, qui filii sunt legitimi, quam quis non exercet extra territorium. l. fin. ff. de iurisdictione omnium iudicum. cap. fin. de constitut. in 6. & diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et quia Papa non exercet iurisdictionem in subditos imperatoris: nisi in casibus exceptis,

ceptis, & iste non est exceptus. *in ca. licet. de foro competenti. nec vult mittere falceam in messem. alienam, &c. v. restatur in c. nouis. de iudiciis.*

Item in regno Franciæ non legitimat, nec dispensat Papa quod ad temporalia: sed solus Rex Franciæ, teste Ioan. Feral. in *prærog. Reg. 15. & in stilo. Parlamen. in 4. par. 12. Aristo. 271. & Ioan. Gall. in quæstionib. per Arista. q. 156.*

Nec sunt adulatores qui tenent regem Franciæ in temporalibus in suo regno legitimare: sed qui dicunt Imperatorem hoc posse, vt Albericus in suo dictionario, in verb. legitimari.

Intellige tamen quod Papa non poterit dispensare directè super bonis temporalibus: si tamen super matrimonio disponeret, quod tales nati essent legitimi, tunc etiam extendere ad temporalia. *c. cum in hibito. de clandest. despon. cap. ex tenore. & ca. quod nobis, qui filii sint legit. plenè Autho. de Rosellis, in tract. legitimatio. in lib. 2. nu. 16.*

Ponatur clausula, quod non præiudicetur illis ad quos successio ad bonorum ab intestato pertinere debeat.

Et sic Papa per hanc clausulam non intendit præiudicare illis ad quos successio bonorum peruenire debet, tam de iure, quam de consuetudine. Ex hoc patet, quod non sunt citandi in concessione istius dispensationis vel legitimationis consanguinei: cum illis non fiat præiudicium per istam regulam quamuis Bart. & alii in *l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth. dicat*, quod si petatur legitimatio post mortem patris, cum fiat illis præiudicium, citari debent: secus si ante mortem illius de cuius successione agitur. *l. si. ff. de natalib. restituen. l. nam ita diuus. de adopt. l. de vno. quoque. de re iudic. ff.*

Hodie in hoc regno Franciæ ex communi vtu & consuetudine nunquam in concessione rescripti solet citari aduersarius contra rescriptum impetratur: sed in comprobatione, seu vt præiudici dicunt interuentione fit citatio, & solet Rex in legitima-

tionem istam describere verba, Nos dictum talem, &c. de copula prædicta gentium, ad honores seculares, actusq; legitimos quolibet, quo ad temporalia, tenore præsentium legitimationis titulo decoramus: & huiusmodi genituræ maculam, quo ad præmissa penitus abolemus, concedentes eidem, & tenore præsentium cum eo dispensantes, vt ipse tanquam hæres legitimus succedere valeat, & succedat personis quibuscunque, si de ipsarum personarum processerit voluntate, in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, in quibus succederet de consuetudine, de iure aut aliis quouis modo, si esset de legitimo matrimonio procreatus, in quibus tamen ius non est alteri vel aliis iam quæsitum, & ea tanquam legitimus valeat iure hæreditario, vel aliis quouis modo vindicare vel ipsi retinere seu possidere, ac de ipsis disponere tanquam successor fieri hæres legitimus, nisi alius quam defectus huiusmodi natalium repugnet prædicto defectui, quò per præsentem abolemus, &c. soluendo tamen nobis hac vice pensionem moderatam, quocirca, &c.

Sunt igitur quatuor notandæ clausulæ in hac legitimatione potissimæ, quarum prima est, quod rex legitimat ad honores seculares: quia spurii ad honores admitti, nisi in defectum, non debent. *l. vi. gradatim. §. i. ff. de numerib. & honorib.*

Et sic ad temporalia tantum legitimatio ista fiet. *c. per venerabilem, qui filii sint legitimi.*

Secunda clausula est, quod succedat illis personis, quæ consentiunt legitimationi, & quæ instruunt eum: secus contra illarum voluntatem.

Tertia clausula est, quod non poterit succedere si aliud repugnet, quam defectus natalium, forte ingratitude, seu alia causa: quia non est melioris conditionis, quam filius naturalis, & legitimus. *§. aliud quoque in auth. vt cum de appellat. cogn. coll. 8.*

Quarta est, quod financia solui solet Regi semel tantum: nisi princeps remisit.

REGVLA LII.

Super defectu ætatis.

Item quod per quamcunque signaturam, in quavis gratia nullatenus dispensatio veniat: nisi dicta gratia totaliter effectum huiusmodi dispensationis concernat: vel aliàs nihil conferat, aut operetur, & si super defectu ætatis sit dispensatio huiusmodi de duobus duntaxat annis dari valeat, habita prius per testes idoneos, vel alia informatione, quo ad idoneitatem personæ cui dicta dispensatio conceditur.

Aduertat summus Pontifex ne dispenseret cum istis pueris ad prælaturas, vel ecclesias parrochiales: quia dispensatio est contra ius naturale, vt quis regat & præsit, qui se regere nescit.

Item dispensatio tendere debet ad utilitatem ecclesiæ, & illius ædificationem: sed cum istis tendit ad detractionem ecclesiæ & fidelium. *ca. can. 12. de æta. & qualita.* & istis non potest assignari aliqua iusta causa dispensandi. Ideo dispensans est domino infidelis, & est stultus & amens: & tamen prudens esse debet, vt est in *Euangelio*, fidelis seruus & prudens quem constituit dominus. &c. Ego malle, istos pueros perpetuo damnare carceri, quàm cum illis ad ista dispensare, & ego malle fodere vineam, quàm dare dispensationem minimam.

Item ad *Timoth. c. 3.* dicitur oportet esse doctorem, ergo tempore quo accipit prælaturam: nec debet haberi cõsideratio quod in futurum possit esse, sed quod sit tempore, quo idem prouidetur.

REGVLA LIII.

Super defectu natalium ex nobilibus & graduatis.

Item voluit, quod super defectu

natalium dentur graduatis, seu de magnis nobilibus genitis per simplicem signaturam quatuor, etiam si canonicatus & præbendæ cathedralium, seu collegatarum ecclesiarum, & per fiat vt petitur, quatuor si petantur, dummodo canonicatus & præbendæ cathedralium ecclesiarum, vel dignitates non existant.

Quæcunque duo beneficia in eadem ecclesia sunt incompatibilia: cap. literas. de concessio. præbend. & ideo per adeptionem præposituræ vacat præbendæ, quam quis in eadem ecclesia obtinebat, vt consuevit Signo. *consil. 12. Thema sic se habet.* vbi concludit impetrari posse: quia accipiendæ secundum videtur ipso iure renunciare, primo. *l. si filius ff. de minoribus. l. illud. de acquir. hære. l. secunda. Cod. de iure dom. impet. vide in literis gratiæ fol. 44. & 49. & 70. & 100. & docto. in clem. si. de præb. glo. in cle. gratiæ de resc. & c. gratia. illo. in. 6.*

REGVLA LIIII.

De incompatibilibus.

Item voluit, quod super obtinendis incompatibilibus beneficiis in theologia magistris, & in iure canonico, vel ciuili doctoribus, & in aliis cum rigore examiniatis, ac in eadem theologia licentiatis, aut baccalaureis formatis, ac magnis nobilibus, per fiat, quinquenniũ, & addiro, vt petitur, quoad vixerint, ad duo incõpatibilia: aliis verò per fiat, bienniũ: & addito, vt petitur trienniũ, ad duo: dummodo nõ sint duæ dignitates maiores post pontif. seu principales, aut duæ parrochiales ecclesiæ, vel tales

tales mixtim, cum potestate permu-
tandi, si petatur.

Regula est negatiua, quod nulli dispensatio concedatur, vt duas ecclesias parrochiales retineat simul, nec duas dignitates minores post pontificales in cathedralibus, seu principales in collegiatis.

Fallit quando ecclesiæ parrochiales essent contiguæ & propinquæ.

Sed quæ propinquitas requiritur? Resp. tanta, vt per vnum deserui possit ipsis duabus commodè.

Secundò requiritur, quod illarum fructus nõ ascendant simul vltra viginti quatuor florenos auri de camera, secundum communem æstimationem.

Fallit secundo, quando dispensaret pro nobilibus, vel magistris in theologia, vide in tract. de literis gratis. fol. 47.

REGVLA LV.

De obtinendis parrochialibus ecclesiis, vel dignitatibus principalibus.

Item voluit & ordinauit, quod perquamcunque signaturam deinceps faciendam, nulli cuiusuis dignitatis, status, gradus & conditionis fuerit, detur dispensatio quòd duas parrochiales ecclesias vel dignitates maiores post pontificales in cathedralibus, seu principales in collegiatis ecclesiis, vel vnam cum reliqua earum in simul retinere valeat: nisi ipsæ ecclesiæ parrochiales adeo contiguæ & inuicem propinquæ sint, quod ipsis per vnum comodè deserui possit, illarumq; fructus, &c. in simul vltra viginti quatuor florenos auri de camera, secundum communem æstimationem, non valeant an-

nuatim: & de hoc literis dispensationis huiusmodi expressa mentio fiat: vel nisi super obtinendis duabus ex huiusmodi dignitatibus, vel parrochialibus ecclesiis in simul, pro magnis nobilibus, magistris, vel baccalaureis in theologia formatis, vel doctoribus, seu licentiatis in altero iurium per verb. dispensamus & de speciali signatura sufficiens habeatur, & super illis parrochialibus ecclesiis, huiusmodi signatura de parrochialibus mentio fiat, & similiter in dispensationum ad incompatibilia prorogantibus obseruetur.

Non seruatur in Francia, quia est bur-
galsis.

Item non procedit hæc regula in casu mixto videlicet, quando prouisio à Papa facta esset, & in ea dispensatio, quia hæc regula loquens in simplici, non trahetur ad mixtum, per text. in l. 2. ff. de verbo. obliga. & ita expresse fuit decisum in Rota, vtr fert Cassado. in decisionib. super reg. cancellariæ, decis. 35. verum prouisio.

Secundo dispensatus per solam signaturam non efficitur inhabilis, iuxta extrauag. execrabilis, de Preb. in extrauag. Ioan. 22. & hoc etiam tenuit Cassado. in decis. 36. Dispensatus ibidem.

REGVLA LVI.

Vt nulli suffragetur dispensatio nisi literis confectis.

Item cum concessionem super gratis dispensationum quarumcunque, quibusuis per ipsum dominum nostrum concessarum vel concedendarum per regulas can-

cellaria Apostolica sint providè limitata, licet aliquando in petitionibus super huiusmodi concessionibus oblatis multa sint petita: ne quis talium concessionum prætextu id dispensatiue tenere, aut facere præsumat, ad quod concessiones huiusmodi se non extendunt, voluit idem dominus noster quod nulla talis dispensatio cuiquam suffragetur, antequam super ea literæ Apostolicæ sint confectæ.

De iure quicumque habens ecclesiam parrochiam tenetur promoueri intra annum, aliàs vacat ipso iure ecclesia illa, & potest per non promotionem impetrari. *cap. licet canon de elect. in 6. ideo petitur dispensatio, vbi in tract. de literis gratiæ. fol. 47. & fol. 71.*

Poterit tamen ea permutari in fine anni, cum non vacet, nisi toto anno elapso, *cap. commissæ de elect. in 6. Rota decis. 187. in antiq. Oldr. conf. 203. factum tale est. collata. q. 1. Roch. Curtius in tract. iurispa. in verb. honorificum. q. 30.*

Et is cum quo permutatur, tenetur etiam intra annum promoueri. *Rota decis. 108. Nota, quod vbi, in antiq.* Non habet locum in præpositis ecclesiæ regularis canonicorum. *Fede consil. 85.* Item non procedit in ecclesiis curatis, quæ sunt dignitates. *Fede. consil. 86. Casus, & c. Prior.* Et sic non habet locum in decanatibus vel archidiaconatibus. *Dom. consil. 13. Quoniam. & consil. seq.*

Item non procedit, quando ecclesia parrochialis est præbendæ vnita, vel alteri beneficio simplici. *c. super eo. de preben. in 6. Nicol. Mil. in verb. curatum in vlt. q.*

Idem si non habet curam fori penitentialis: sed solum fori contentiosus. *Card. in de. vna. q. 2. de offic. vicar.* Idem si duo, vel plures in parrochiali ecclesia deputentur. *Old. conf. 67. vide c. sicut vna. ibi. sed vnum tantum, dummodo sacerdotem. 21. q. 2.*

Idem quando nulli sunt parrochiani. *Glos. & Doct. in d. c. licet canon. & lo. de Selua. in tract. de benef. in part. 3. q. 42. Ioan. Stapl. in tract. de literis gratiæ. in 2. part. gl. 46. quia si non habeat curam actum, cessat ratio. d. licet canon. vbi scribunt Anchar. & alii per illum text. in Clem. vnica, de offi. vicar. col. 1.*

Item potest eam permutare in fine anni. *c. commissæ de elect. in 6. Rota. decis. 187. in antiq. Oldr. conf. 203. factum tale est. collata. q. 1. Rochus in tract. iurispatronatus, in verbo, honorificum. q. 30.* Et is, cum quo permutatur, tenetur intra alium annum etiam promoueri. *Rota. dec. 108. Nota quod vbi, in antiq.* Item annus computatur à die adeptæ pacificæ possessionis, & non concurrat quantum est litigiosa parrochialis ecclesia. *c. commissæ de elect. in 6.*

Idem si iusto impedimento detentus, non potuit promoueri. *d. c. commissæ.* Idem si pater vel patruus, seu auunculus retinuerit bullas sui filii, vel nepotis: quia cum ignoret, non priuatur, nisi à die quo sciuit. *Dom. in dict. c. commissæ. lo. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 52. in fi. Intelligo, siue is, qui resignat, remanserit in possessione per annum, seruiente resignatario, cui commissæ est & credita cura & rector dicitur. nam quia per eum stat quo minus possessione adipiscatur, dicerem vacare, quod est notandum.*

Item dispensatus ad obtinendum parrochiam, tenebitur promoueri in 18. anno ad subdiaconatum, in 20. ad diaconatum, aliàs vacet beneficium per non promotionem. *Anchar. conf. 203. vltra alia. contrarium fuit iudicatum Burdegale, vbi referi Boer. in decis. Burdeg. qu. 119. An possit renunciare post annum, vide gl. in cap. nisi. de renuncia. Ancha. conf. 162.*

Item non habet locum in episcopatibus & abbatibus: quia in his non inuenio hoc statutum fuisse, cum in istis expressa requiritur mentio. *gl. sing. in c. 2. de preb. in 6. quod factum non est: sed tantum de parrochialibus ecclesiis. Et licet in Cle. me in agro S. ceterum. & seq. loquatur de prioratu conuentali, tamen non loquitur de abbacia. Ideo in ea non habebit locum iste text. cum odio.*

san est capit. licet canon. ideo restringen-
dum. c. statutum. de elect. in 6. reg. odia. de re-
gul. iur. in 6. Adhuc per adoptione benefi-
cii non vacat episcopatus. c. cum nostris. de
concess. preb. sic nec abbatia. ob id etiam va-
cabit per non promotionem. Imo in epi-
scopatu est decilum non posse vacare sine
auctoritate superioris. c. quanto. de transla-
tione episc. c. nisi cum pridem. de renunciat. Ideo
iura antiqua remanebunt in correcta
in his nempe c. cum in cunctis. §. inferiora. de
elect. ubi abbatia comprehenduntur, teste Pa-
no. Et ideo ibi potest privari, si monitus non
promoueretur, & sic in episcopatibus &
abbatiis requiritur monitio antequam va-
cent per non promotionem.

Item non habet locum in ecclesia, quam
succursum vocant, quae fundata est pro-
pter utilitatem parochianorum longe
distantium ab ecclesia matrice. cap. ad au-
dientiam. 1. de eccles. edific. quia haec ecclesia
dicitur beneficium simplex, ut docet Decius
in cap. ex parte S. no. 1. de rescrip. qui allegat.
Pano. in cap. recolemes. in fin. de statu mo-
nach.

REGVLA LX.

De indulgentiis.

David Ps. 72. ait, Existimabam ut co-
gnoscerem, videlicet istam materiam per
humanam inuestigationem, & per legem:
sed hoc est labor ante me, donec intrem
in sanctuarium Dei, id est, in sacram, scri-
pturam, quae dicitur sacrarium, & Dei san-
ctuarium, in quo recondita sunt omnia
sacra gesta. Et si haec materia non potest
intelligi donec intremus sanctuarium, &
per sacram scripturam intelligetur. Dicit
Flor. in 1. parte, tit. 10. cap. 3. De indulgentiis
nihil habemus expresse in sacra scriptura,
quamuis indicatur illud Apost. 2. ad Corin.
2. Sed si quid donavi vobis propter vos in
persona Christi &c.

Quas non possunt concedere inferio-
res episcopis, etiam si sint abbates. cap. ac-
cedentibus de excessib. prelat. possunt tamen
concedere participatione bonorum ope-

rum, quae sunt per subditos suos quibus-
cunque in gratia constitutis: dum tamen
ratio aliqua moueat eos, & causa, alias non
episcopi non possunt dare ultra 40. dies.
cap. cum ex eo. de peniten. & remiss. nisi in de-
dicatione ecclesiae, annunc. ibidem & cap.
nostro, illo titulo.

Quot requiruntur ad indulgentiam con-
sequendam? Resp. Primo ex parte con-
cedentis requiritur auctoritas & potestas,
quae principaliter residet in summo pon-
tificis. gloss. in exenauag. 1. de peniten. &
remiss. in communibus: & haec potestas pen-
det a clauis iurisdictionis & dignitatis, non
ordinis.

Secundo requiritur quod concedat sub-
ditis, alioqui non lucrabuntur, nisi episco-
pus concedat eis facultatem, quod possint:
vt indulgentia aliorum praelatorum. Imo
in c. quod ante. de penit. & remiss. Potest et-
iam episcopus ex iusta causa concedere
vt indulgentia prosit etiam venientibus
ex aliena dioecesi. Angel. de Clauis. in sum-
ma. Angel. in verbo indulgentia. §. 11.

Tertio requiritur vt concedens habeat
iurisdictionem episcopalem, seu dignita-
tis episcopalis, vt supra dictum est: quia
sententia lata a non suo iudice non tenet.
cap. in si clerici. de iudic. l. extra territorium. ff.
de iuris. omnium iudicium.

Quinto requiritur quod concedens sit
in communiōe saltem praesumpta, san-
ctae matris ecclesiae, videlicet, quod non sit
haereticus vel excommunicatus. c. audiu-
imus. 24. q. 1. c. verbum. de penit. distinct. 1. quia
qui non potest ligare vel absolueret, non
potest indulgentias concedere. Not. in cap.
quod autem de penit. & remiss. Cald. in c. nostro.
de penit. & remiss.

Sexto quod concedens non excedat me-
tas potestatis. c. cum ex eo. & c. seq. de penit.
& remiss.

In recipiente requiritur idoneitas.
Nam actus agentium (secundam Philo-
sophum) sunt in patiente bene disposito.
Primo requiritur quod sit fidelis: quia the-
saurus ecclesiae non applicatur nisi ei qui
est membrum ecclesiae. nihil. n. q. 3. c. si quis
a catho-

in *symbolica*. 23. q. 4. remanente culpa, non remittitur poena.

Secundo requiritur quod sit subditus. *d. c. nostro. Cald. summi. Angelic. in verbo indulgentia. §. 19.* Item requiritur implementū actus, propter quem indulgentiæ conceduntur, alias non valent. *Thom. in 4. sent. dist. 20.* Nec obstat quod Deus respiciat bonam voluntatem: quia verū est quantum ad augmentum gloriae, sed non quoad accidentia, sicut est remissio poenae: valet tamen per accidens auget gratias, per consequens & contritionem: & ita operatur ad remissionē poenae. *summi. Angel. in verb. indulgentia. q. 20.*

Tertio requiritur quod sit contritus. *c. legatur 24. q. 2.* & confessus ex proposito: quia non oportet quod de facto confiteatur, & in Pascha postea ut ait Petrus. *de Pal. in 4. sent. dist. 20. quem refert Floren. rubr. de indulg.* Communis opinio repugnat, quia ex verbis apparet, quod quis debet confiteri. *Pan. in c. Omnis. & Ioan. And. in c. quod autem. de penit. & remis. Card. in Cle. rna. de reliq. & vener. sanctorum.*

Quarto requiritur idoneitas fidei, videlicet, ut is qui vult lucrari indulgentias credat tantam potestatem esse apud ecclesiam: & licet non habeamus manifesta testimonia, tamen non est credendum ecclesiam errare. *Henric. Boic. in c. quod autem. de penit. & remis.*

At quibus ex causis indulgentiæ concedendæ sunt; Respond. principaliter ratione honoris Dei. Debet enim Deus ex hoc honorari, quod potest fieri multis modis. Primo dum dantur pro opere construendo ubi missæ nunc fusiis celebrantur, & maiores orationes fiunt, & ideo magnificabitur Deus: & recte datur visitationibus ecclesias, existentibus in prædicationibus. *Angel. in verbo, indulgentia. §. 13.* Item ad exaltationem fidei *gl. in d. extrava. & not. in cap. ad liberandum, de Iudeis.* Item quod concedens intendat animas fidelium prouocare ad regnum cælorum.

Quando debent concedi? Resp. quando est vtilis vel necessarium. Primo, quan-

do est vtilis ad augendam fidem, ut ex causis supradictis: vel necessarium, ut pote quia Turca alias inuaderet nos, ut nunc erat, tunc indulgentiæ concedendæ sunt. *gl. in d. extrava. §. 19.* Item vtilitas in opere: videlicet ut opus quod imponitur pro indulgentia obtinenda, sit vtilis & ordinabile ad honorem Dei, & fidei exaltationem. Nec attenditur in indulgentiis meritum: alias non diceretur indulgentia, sed genus operis. *dict. ca. quid autem. de pen. & remis.* Item requiritur congruitas temporis, ut in anno Iubileo. Nā dicit Paul. Ecce nunc tempus acceptabile.

Item causa rationabilis. Nam dicitur fidelis & prudens, & c. & ideo dispensatio talis thesauri non debet fieri nisi in illis casibus in quibus verisimiliter apparet quod Dominus cuius sunt huiusmodi bona consentiret, ut potestas ratione restringatur. *c. illa. n. q. 3.* nec debet esse austerus, postquam dominus est liberalis. *cap. aligoni. 26. quest. 7.*

Vtrum indulgentiæ pro temporalibus dari possint? Respond. non, nisi pro temporalibus ad spiritualia ordinatis, secundum Bonaventuram, quem refert Angelus de Clauas. *in summa Ang. in verbo, indulgentia. §. 14.* Pro spiritualibus potest dari, ut dedit Innocentius. 4. Pro orantibus pro Rege Franciæ. *in proxiimo. prag. & prædicantibus. Angel. & Syluester in verbo, indulgentia.*

Pœnitentia generaliter accipitur pro displicentia rei, vel actus gesti: ut si pœniteat fecisse procuratorē, reuocare quis eum poterit ante litem contestatam. *l. ante litem. ff. de procur. cap. 1. & 2. de procurat. in 6. Felin. in c. ex parte decani, de rescrip.* Et ista pœnitentia interdum accidit in contractibus innominatis. *l. si pecuniam. ff. de conditi. caus. data.* aliquando in contractibus nominatis, in quibus regulariter non admittitur pœnitentia. *l. sicut. C. de arb. & obliq. Bald. conf. 482. magnifici. in 1. vol. & §. porro col. 3.* Quæ fuit prima causa benefic. amitti. quando gratia vtriusque inita sunt: scilicet si gratia vni tantum. *gloss. in l. qui ea mente. ff. de furt. Fallit in societate. Bald. conf. 109. in*

69. in primis. in 3. vol. per l. actione. §. diximus. ff. pro socio. In transactione an habeat locum. vide tex. & not. in l. penult. ff. de transact. & l. quamvis. C. illo tit. In ultimis voluntatibus dic esse licitam cum voluntas sit ante ambulatoria vsque ad mortem. l. 4. ff. de adimend. legat. l. 1. C. de sacrosanct. eccle. gl. in verb. non valet. in c. cum Marthe. de celebrat. missarum.

Quid in delictis, scribitur in d. l. qui ea mente. ff. de furt. gl. in §. Scia enim. & in verbo, non emendantes. in authentica, vt iudices sine quoquo suffra. In iudiciis an recipiatur, legitur in l. si conuenerit. ff. de iurisdi. om. iudic. in c. 1. de iudic. Sed cum hæc non sit præsentis speculationis, ad alteram me transfero.

Alia est poenitentia, quæ dicitur sacramentalis, de qua hic scribitur: & hæc definitur per D. Augustinum in lib. poenitentia, sic, Poenitentia est quedam dolentis vindicta. Id est quedam assignatio poenitentia, puniens in se quod dolet commisisse. ca. poenitentia, de poenit. dist. 3. Vnde est secundum Gregorium & Ambrosium, mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere. ca. 1. de poenit. dist. 3. & c. poenitentiam. ibidem.

Multiplex autem est poenitentia. Quædam enim est solennis, altera publica, alia priuata. Prepos. in ca. quamvis 50. dist. 1. & colligitur ex rubr. de poenit. & remiss. quæ rubrica loquitur in plurali numero.

Solennis est illa, quæ solenniter imponitur ab episcopo cum presbyteris, qui culpæ modum nouerunt, pro crimine grauissimo, quod totam commouit urbem, secundum formam c. in capite 50. dist. ca. vlt. 26. q. 6. vbi Archid. dicit hanc poenitentiam cogi quem subire per excommunicationem ratione scandali: quod intulit tamen non esse facile imponendam iuuenibus vel decrepitis. c. poenitentes. 50. dist. Et hæc poenitentia non est iteranda ob reuerentiam sacramenti: & ne facientes hanc poenitentiam committant similia delicta, arbitantes hanc esse poenitentiam c. confirmandum, & seq. 50. dist. & c. reperiuntur, de poenit. dist. 3. Vbi probatur, quod si iterum idem

committeretur delictum, vel simile per istum poenitentem, posset alio genere poenitentia recipi: nec posset dici Deo, Cur iterum illi parcis? Nam ecclesia nemini claudit gremium, qui ad eam redeat. Ita poenitentia non imponitur clericis. c. alienum, & sequ. 50. dist. gloss. in c. 1. de poenit. & remiss. Quod si aliquis egerit hanc poenitentiam solennem, non potest amplius promoueri, tum ratione scandalivitiandi, tum ratione dignitatis ordinum & optimiorem reincidentia. Prepos. in cap. placuit. per illum text. 50. dist. cap. hoc ipsum. §. de poenitentibus. & ca. de his 33. q. 2. gl. & doct. in c. si quis præpostera. ead. dist. 50.

Publica poenitentia est, quam quis publice facere debet, vt cum iniungitur peregrinatio ad limina Apostolorum, ad sanctum Iacobum, vel ad nostram dominam de Laureto. Et hæc imponitur quando peccatum est publicum, sed non scandalosum. c. 1. c. quæ situm. vbi Panor. & c. si. infra eod. Et publice peccantem publice arguere debemus. c. sed illud 45. dist. Pro occulto tamen peccato potest imponi poenitentia publica, & solennis, si poenitens velit, alias secus. Archid. in c. si. 26. q. 6.

Et istam potest quilibet sacerdos imponere, & fit sine solennitate: solennis nõ, nisi per episcopum vel à suo poenitentiaro. Prepos. in cap. poenitentes. 50. dist. Imo prædicatores vel minores, quibus commissa est ab episcopo audiendi confessionem auctoritas, non possunt has poenitentias solennes sine speciali mandato imponere: sed ad episcopum remittere debent, nisi esset consuetudo in contrarium. Arch. in c. si. 26. q. 6. Tamè hodie nõ imponitur, nisi pro pueris oppressis. Collect. in ca. quæ situm in fin. infra eodem.

Priuata poenitentia est illa, quæ priuata à sacerdote imponitur confitenti. Et ista quandoque est imperfecta: vt quando quis confitetur & dolet commisisse peccata: tamen non habet propositum abstinendi: & huic nõ debet dari corpus Christi, cum non debeat offerri, nisi verè poenitentibus. c. quod quidam. infra eodem; de poenit. & remissionibus.

Perfecta est illa, quæ fit cum illis in confessione requisitis, & cum proposito abstinendi se à peccato. Nam licet sequatur contrarium, tamen illa penitentia erit perfecta, teste magistro sententiarum, in 4. dist. 14. & requiritur cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio. c. perfecta. de pen. dist. 1. sicut Deum tripliciter offendimus, nempe delectatione cogitationis, impudentia locutionis, & superbia operationis: ita & tripliciter satisfacere opus est: nempe corde, ore & opere. Et ista penitentia hodie sunt arbitraria. c. Deus qui. infra eodem. cap. mensuram ubi glo. de penit. dist. 1. c. tempora 26. q. 7. Ectius in lib. de sacramentis, homilia 41. de confessione.

Aduertendum est quod de indulgentiis nihil expressè habemus in sacra scriptura, quamuis inducatur & certum sit Gregorij imposuisse indulgentias septennes in stationibus Romæ: quia tamē ecclesia hoc facit, & seruat, non est credendum quod erret. Fior. in 2. parte summe. tit. de decimis. ca. 3. de indulgentiis. Tamen dicit S. Ambrosius in e. ille rex. circa si. de penit. dist. 3. quod peccatū aut donatur, aut deletur, aut tegitur. Donatur per gratiam baptismi, quia sine omni pena sunt dona baptismi. ca. sine penitentia. de consec. dist. 4. Donari enim dicitur, quod nullo cogente conceditur. Regula, donari. ff. de reg. iur. Deletur per sanguinem. i. per passionem Christi, & per has indulgentias, quæ habent effectum ex passione Christi. Tegitur per charitatem, hoc est, per satisfactionem penitentialem, & alia bona opera. c. nō potestatis. in fin. de penit. dist. 1. Qui agit penitentiam, non solum diluere peccatum lachrymis debet, sed etiam emendationibus operire & tegere delicta superiora, ut non imputetur ei peccatum.

Præmittendum est quod ecclesia militans est vnum corpus mysticum: & dicitur vna sponsa vni sponso Iesu Christo desponsata. c. debitorum. de biga. Et sicut in vno corpore multa sunt membra, ita & in hac ecclesia. c. cum singula. de prob. in 6. Et D. Paulus dicit, vnum in Christo, & est vnum caput & membra. Caput Papa est, membra ipsos omnes sumus. Ideo non licet mem-

bris à capite discedere. ca. cum non liceat. de preser.

Itē quamuis omnes Apostoli æqualiter ligandi & solvendi potestatem acceperint à Christo dicente, Accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinuerit intentata sunt. Ioan. 20. Petrus tamen maiorem potestatem in iurisdictione recepit. Matthe. 16. ubi iurisdictionem remittendi in cælis, aliis verò in cælo. in c. 18.

Item ei dixit, Tu vocaberis Cephas i. e. captivus. Et alibi ait, confirma fratres tuos, & post etiam dixit, Pasce oves meas. Et sic patet, omnes Apostolos claves habuisse ordinis. Præposit. in c. Ita dominus. col. per 19. dist. vt contentibus peccata eis remitterent, sed non per modum iurisdictionis, vt de thesauro ecclesiæ impartiri possent, sicut Papa, qui claves huius thesauri habet, & indulgentibus impartiri potest, Apostolo. 1. ad Cor. c. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, & c. 9. Dispensatio mihi eredita est, & c. Alioquin nihil prodesset, si his relinqueretur. Et Papa dedit aliis prelatiis limitatiuè distribuendi facultatem vt homo. c. cum ex eo. infra eodem.

Præterea præmittendum est, quod peccatum incretur mortem æternam: & ex peccato duo oriuntur, pena. l. & culpa. Pena est externa, si aliquis in peccato moriatur. Si tamen confiteatur, illa pena commutatur in temporalem. cap. Porro. c. cap. si peccatum. de penit. dist. 1. & istam oportet facere hic, vel in purgatorio. c. qualis. dist. c. si. de penit. dist. 7. nisi Papa per suas indulgentias commuerit, quod potest facere interdum plenariè remittendo, vt cruce signatis. c. ad liberandum, de Iudeis, ubi Card. col. pen. vult. text. Iubilei. & in extrauaga. de penit. & remiss. in communionibus. Interdum ad tempus, quando dat centum vel mille dies indulgentiarum: vt in stationibus Romanis.

Secundò ex peccato oritur culpa, quæ in anima peccatoris generatur peccando mortaliter, & diuertendo à creatore propter creaturam: & ista culpa non potest remitti nisi à solo Deo. c. verbum. de penit. dist. 1.

dist. 1. & Esaiæ. c. 43. Ego solus deleo iniquitates. Indistinctè ergo dicuntur indulgentiæ, quæ à pœna & culpa dantur. *Clem. 2. de penit. Gremiss.*

Tertio aduertendum est, quod quamuis hæretici voluerint sustinere quod ex sola contritione peccatum deletur, per illam auctoritatem. Quacunq; hora ingemuerit peccator, &c. tamen ecclesia tenet & nos tenebimus adhuc pœnam remanere: quod sic probatur. Adam, quamuis sui peccati pœnituisset, tamen adhuc pœna remanet, & pœnitentia opus est, *ut habetur lib. Num. c. 12.* Maria soror Moyfi, quæ murmurauit contra fratrem, & sic peccauerat, tamè adhuc leprosa remansit septè dies. Et fratres Ioseph, quamuis pœniterent dicentes. Merito patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. *Gen. 42.* tamen adhuc pœna illi remansit. *Leuit. c. 5.* Anima quæ iurauerit & protulerit labiis suis, ut vel male quid faceret, vel bene, & non fecerit, & id ipsum sermone firmauerit oblita. postea intellexerit delictum suum, agat pœnitentiam pro peccato, & offerat de gregibus agnum siue capram, orabitq; pro eo sacerdos & pro peccato eius, & dimittetur ei. Ecce, quod non sufficit ingemiscere, sed oportet offerre agnum, quod est pro peccatis satisfacere. Et Zacharias, quamuis incredulitatis pœnituisset, quia angelo credere noluit, adhuc tamen mutus remansit vsq; ad filii natiuitatè. *Luc. 1.* Et D. Paulus pœnâ tulit post conuersionem, quia datus erat ei angelus Satanæ qui eum colaphizabat. *Rosenf. art. 21. de indulgentiis.* Dauid etiâ, licet peccatû ei esset remissum lausbat per singulas noctes lectum suum lachrymis. Alio qui sequeretur quod melioris conditionis esset ille qui perseuerasset in magnis peccatis per totam vitâ, quàm religiosus, sanctus, vel alius, qui semper pœnitentiâ in vita egisset, contra ea quæ dicit Aug. *in c. si quis de penit. dist. 7.*

Quarto hæc indulgentiæ extrahuntur ex merito passionis, quod fuit largius ac abundantius quàm peccatum primi parentis. Nam vna gutta sanguinis sufficiebat ad mundum, immò plures mundos redimē-

dum. Et sic hoc reponitur in thesauro, ut Papa, qui est dispensator, egentibus distribuat, & *1. Io. 2.* Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non nostris autem tantû, sed totius mundi: & sic cum pro toto mundo satisfecerit, & tamen pro paucis executiue tantum proficit, nempe Christianis, ob id infinitus thesaurus superest illarum satisfactionum Christi. Elicuntur & ex merito beatæ virginis, quæ non peccauit: tamen multas arumnas, & mala perpessa est, quæ non erant ad saluationem necessaria: ob id merita superabundantia in thesauro ecclesiæ remanent. Item Iob ait, pœnam suam excedere culpam. *Iob. 6. 6.* Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas quam patior, in statera, quasi arena maris hæc grauior apparet. In superabundantia passionum consistit superabundantia satisfactionum. Idem de meritis Apostolorum, quibus ad saluationem sufficiebat seruare mandata Dei. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: & tamè seruauerunt nedum mandata, sed etiâ cõsilia, quæ non erant ad vitam æternam necessaria: & plura passi sunt quàm peccata eorû meruerint, ac martyres & alii sancti. Vnde ex illorum meritis ecclesia capit, & indulget aliquibus indigentibus, & ipsi lætatur, cum sint causa tantorum bonorû. Nã gaudium est in cœlis super vno peccatore pœnitentiam agente. Et sic isti sancti plus satisfecerunt, quàm meruerunt: non tamè plus meruerunt quàm acceperunt: & sic animo merendi tam ipsis quàm aliis sustinuerunt plus quàm debuerint, ut ait Paulus *Gloss. n.* Nunc enim gaudeo in passionibus meis pro vobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionum Christi, in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia, teste *Floren. de indulgentiis. §. 1.* Vnde meritum passionis Christi, virginis Mariæ, Apostolorum, Martyrum iunguntur, & ex his indulgentiæ aliquando plenariæ indigentibus dantur, aliquando temporales, teste *Rosenf. in rubr. de indul. art. 17.* Et sic indulgentiæ remittunt obligationem duntaxat: quia peccator ad satisfactionem & ad iniunctam pœnitentiâ tenebatur, ita ut

amplius ad eam potnam non teneatur, nec sit obligatus: potest tamen complere pœnitentiam si velit.

Indulgentia multis modis sumitur, sed quantum attinet ad hanc materiam, est remissio pœnæ temporalis, quæ pro peccatis debetur, à Papa, vel alio potestatem habente concessa, teste Bolog. in suo tractatu de indulg. in prin. Pœnæ, dicit, ob id, quia sicut per baptismum omnis pœna quæ pro peccatis debetur, relaxatur merito passionis Christi. cap. paruulo. de consecr. dist. 4. Glo. super Exod. 14. super illo vers. Vnus ex eis non remansit, dicit omnia peccata esse ablata in baptismo, diabolica potestate submersa. Paul. ad Titum 4. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nobis abundè. Ista pœna temporalis peccatorum commissorum post baptismum, per indulgentias, vt voluit. Bona. dist. 19. 3.

Postea dicit, à Papa, quia clauës Petro & his, qui in locum eius, successerant, data à Domino nostro. Iesu Christo, dicendo. Matth. 16. c. & c. manet. & c. quodcumque. 22. q. 1. potestas relaxandi data est eis sine vlla exceptione. ca. Deus qui. de pœnit. dist. 1. Ergo istas clauës Papa accipit, & aperit, quando hoc videt faciendum. In his enim plenitudinem habet potestatis, vt in hoc. c. dicitur.

Dicit, vel ab alio, quia quilibet Cardinalis, archiepiscopus, vel episcopus potest in die dedicationis ecclesiæ annum indulgentiarum concedere iis eorū episcopis: & legati in suis prouinciis. Aliis verò diebus non possunt vltra 40. dies cōcedere, vt in hoc: in quo ratione describuntur, ne videlicet clauës ecclesiæ ob imensas indulgentias contemnantur, & ne pœnitentialis satisfactio eneruetur, & vt plenitudo Pape potestatis recognoscatur, & in honore summo remaneat.

Alii verò inferiores nullas indulgentias possunt concedere, nisi hoc habeant ex speciali priuilegio. c. accedentibus. vbi gl. de excess. prel. quia sacerdotes simplices non habent clauës cum iurisdictione, nec auctoritatem impartendi thesaurum. Oldr.

conf. 73. Quæritur. Poterit tamen Capitulum, sede vacante, indulgentias concedere, cum succedat in omnibus, quæ sunt iurisdictionis. c. his, qui. de maiorit. quod est verum. creando vicarium, qui nomine Capituli hoc facit, teste Ioan. Francisco in trac. de offi. & potestate Capit. sede vacante, in 1. par. qu. 4. licet Lud. Bolog. in suo trac. de indulgentiis. nu. 14. teneat simpliciter Capitulum indulgentias concedere posse.

Dicitur c. cum ex eo, alii habent. c. cum ex ore, extra de pœnit. & remis. diuiditur autem in 4. partes prima prohibet quæstoribus aliqua dicere, nisi id quod est in literis eorū expressum. In secunda parte est forma secundum quam solent concedi indulgentiæ. In tertia ponit quales debeant esse quæstores. In quarta præstituit archiepiscopis & episcopis numerum certum concedendi indulgentias, vt in dedicationibus ecclesiæ vnum annum concedere possint piis actibus quadraginta dies. Quæstores autem decipientes per indulgentias puniri debent. Cle. 2. eo. iiii. Sed an valeant indulgentiæ, si quæstor falsò afferat indulgentias datas, licet non sint? Resp. quòd non, per Clem. abusionibus, & satisfaciendo isti falso quæstori, non consequitur quis liberationem. arg. l. 1. §. ff. de suspect. cur. & C. de fur. l. falsus.

Item in spiritualibus non est opinio, sed veritas, quæ est maioris potentia & virtutis. c. loci. §. his iis. 35. q. 9. Plenè Oldradus, conf. 76. quæritur, Ancharanus in ca. quod autem. in si. sup. eo. Et si in indulgentiis simpliciter dicitur verè pœnitentibus & confessis, sufficit quòd sit contritus, & cum spe confitendi tempore à iure præstituto, vt tenent. doct. in c. omnis. de pœnit. & remis. & Gerson. in suo opusculo de indulgentiis. in 3. consideratione. Nam fauorabilior est interpretatio, quia fieri debet in indulgentiis. gl. in cl. vna. de reliq. & vener. sanct.

Præterea quatuor requiruntur in his indulgentiis, ad hoc vt valeant. Primò potestas ligandi & soluendi, siue auctoritas cōcedendi. Luc. 12. Fidelis seruus & prudens, quem cōstituit dominus super, & c. Vnde nò profunt indulgentiæ, nisi proprii iudi-

ees eas concesserint, & sic tantū profunt. *c. quod autem, de penit. & remis.* Et requiritur in concedente etiam voluntas sincera & sancta, vt concedat non per pecuniam, vel licitum temporale, sed ad bonum finem, & hoc probat hic tex. ibi, *indiscretus. &c.* Et ideo Papa licet tantas quantas velit, cōcedere possit, tamen hoc intelligi debet ex iusta causa: quia est dispensator fidelis & prudens, qui cibum dare debet in tempore. Et ista cōcessio est dispensatio. *c. est illa. n. q. 7.* quæ sine causa non datur. Et sic in concedente requiritur quod sit promotus in Papam vel episcopum. Secundō quod sit superior illorum, quibus concedit indulgentias. Tertiō quod habeat iurisdictionem episcopalem. Quartō requiritur discretio concedendi. Quintō quod sit in communionē sanctæ matris ecclesiæ. Unde hæreticus, vel excommunicatus notorius non possit eas concedere. Ultimo requiritur quod concedens nō excedat metas suæ potestatis, *vt hic*: alioqui non esset fidelis seruus & prudens, *vt est in Euangelio Luc. c. 12.*

Secundō requiritur idoneitas in recipiente. Nam actus actiuorum sunt in patiente bene disposito, teste Philofopho: & sic thesaurus ecclesiæ non applicatur nisi illi qui est membrum ecclesiæ. *cap. nihil sic debet. n. q. 3. & c. si quis à catholica. 23. q. 4. c. neminem. & c. omnis de pen. dist. 2.* & sic primo requiritur idoneitas ratione subiectionis. *c. quod autem.* Secundō ratione fidei, vt credat concedentem habere talē potestatem in ecclesia. Tertiō respectu contritionis, quia debet esse contritus tempore quo lucratur eas, licet in itinere videndo puellas, vel alias peccauerit, *teste Floren. in d. tract. de indulgentiis. §. 1. in fin.* Quartō respectu implementi actus per quem indulgentiæ conceduntur vt debeat ex plere. Quintō vt sit fidelis. Sextō vt sit penitens & confessus iuxta tenorem indulgentiarum. Igitur oportet quod antequam aliquis lucratur indulgentias, quod sit à culpa liberatus per contritionem, unde solent dari penitentibus & confessis. *gloss. in exeraua. 1. de peni. & remis.* Et quod

fit fidelis. *c. omnis super eod.* & sic omnes fideles, licet non fuissent nati tempore datæ indulgentiarum, sunt capaces. Etiā is qui concessit, poterit eas lucrari, sicut is qui conficit corpus Christi, & dat fidelibus, ita conficit sibi. Et sic tanquam minister dat indulgentias, & postea tanquam vnus fidelis lucratur. *Thom. in 4. sent. 20. q. art. 5. Calder. inc. seq. & in d. c. si. eod. tit. in 6. Et sicut is qui tulit legem secundum eam viuere debet. l. digna vox. C. de legib. ita & hic. Io. de Ana. in c. si. de raprov. Facit. l. si consul. ff. de sena. & c. à collatione. de appel. in 6. Saltem oportet credat in genere, ecclesiam indulgentiam dare posse, teste Adriano in 4. sent. de clauibus. vers. sed probabile dubium, ibi. sed refecando superflua.*

Tertiō requiritur pietas, hoc est honor Dei, & exaltatio fidei in omnibus indulgentiis. Ista debent considerari vt tendant ad honorem Dei & fidei exercitationem & augmentum, teste Ioan. Berfon. in opusculo de indulgentiis, consideratione 9. per d. ca. quod autem.

Quartō requiritur vtilitas in opere, & sic causa vt opus, quod imponitur pro indulgentia imponenda, sit vtile, & ad honorem Dei tendat: vt pote quicumque visitauerit templum nostræ Dominæ, lucratur centum dies indulgentiarum, hoc tendit in honorem Dei, postquā tendit in honorem sanctorum. Nam Deus laudatur in sanctis teste Dauide dicente, Laudate Dominum in sanctis eius. & dicitur alibi, quicumque honorificauerit illos, honorificabit eum pater meus qui in cælis est. Et alibi Dauid, Nimis honorati sunt amici tui Deus.

Item si concedantur indulgentiæ dantibus pecuniam ad ædificationem templi. Nam populus Israëliticus pecuniam pro ædificatione templi, potumque ac cibum latomis dabat, *vt scribitur. 1. Esdre. cap. 3.* Ex his patet, causam dandi indulgentias consistere in pietate, seu in materia priorū operū, vel religionis seu cultus diuini, vel in alimoniam pauperum, vel in constructionem ecclesiæ aut hospitalis, vel refe-

atione pontium. De visitatione terræ sanctæ, nostræ Dominæ, vel alterius loci pii, & sic ex prædictis iudicantur indulgentiæ validæ & discretæ: alias sine causa vel minus sufficienti, indiscretæ. Quia sine causa non dispensantur, & dispensator fidelis est prudens, ut est Luc. 12.

Causa etiam finalis est ista causa & rationabilis, tendens in aliquem bonum finem, ut iam est dictum supra. c. non omnis. Et seq. 5. q. 5. ut in laudem Dei. cl. vna de reliq. & ven. sancto. In restaurationem locorum piorum, & pro animabus fidelium. Nam data est potestas in ædificatione non in destructionem. 2. ad Corin. 10. c. gl. in cap. non est, de voto. & sic causa requiritur sufficienti, non æquivalens. Quia finiti ad infinitum nulla est proportio, nec spiritualis ad temporale. c. fin. de ver. permitt.

Ibi, abusiones promittunt in suis prædicationibus, contra quas hodie est provisum in clem. vlt. eod. tit.

Ibi, nisi apostolicas, vel nisi diocæsani episcopi literas, &c. Nota quod quæstores non debent recipi ad prædicationem indulgentiarum, nisi habeant literas apostolicas, vel diocæsanorum. Ergo sufficit alteras habere, per istam alternatiuam: vel, ita probatur: ad cuius veritatem sufficit alteram partem esse veram. Regula. in alternatiuis. de reg. iuris. in 6. ca. inter ceteras de rescript. l. si heredi plures. ff. de conditionibus institutionum.

Intelligo autem, si sine suspitione sint literæ apostolicæ prædictæ habere locum, & quando persona est notabilis, tunc non requiritur alia licentia episcopi, ut in prædicatoribus, & minoribus, dicunt Hostiensis & Anchar. hic, per istum. text. sic eum intelligendo. Nisi episcopus ex causa interdixisset quæstori, utpote, quia iura parochialia impediabat vel usurpabat, ut in cap. nimis praua. de excessibus prelat. cap. his. Et cap. tuarum. de priuil. Hodie non possent quæstores indulgentias prædicare, nisi episcopus literas apostolicas examinasset, ne quid fraudis committi valeat. clem. abusionibus. in prim. eod. tit. de penit. & remis.

Ibi, præter id, quod in ipsis continebitur literis, collige, quod prædicator non debet aliud proponere, quàm in suis literis habetur, vel citra earum declarationem circa factum. Nam si dati sint centum dies nihil aliud debet promouere. Facit. cap. porro. de priuil. vbi metæ priuilegiarum transgredi non debent. Poterit tamen inducere populum ad deuotionem ut lucretur illas indulgentias, & effectus ac utilitates indulgentiarum declarare: quia ista conexa sunt, & cui iurisdicctio est mandata, omnia censentur commissa sine quibus, &c. l. 2. ff. de iurisd. omni. iud. cap. præterea. de offic. delg. & illa quæ iuxta mandatum sunt videntur commissa. arg. l. magis priuilegiis. ff. de reb. eor. Anchar. hic. Ibi formam, &c. Nota quam formam soleat sedes apostolica seruare in indulgentiis concedendis, & illam necessario tenentur seruare episcopi, & alii concedentes indulgentias. Sedes tamen apostolica aliquando hanc formam immutat, ut ego vidi.

Sed omnes stabimus ante tribunal Christi, ait D. Paulus ad Rom. 14. & hoc intelligitur in extremo iudicio. & 2. ad Cor. 5. dicitur, Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, quando audietur illa vox. Surgite mortui, venite ad iudicium recepturi. sicut in corpore gessimus. Dauid in Psal. Tu reddes vnicuique iuxta opera sua. Et in Symbolo Athanasii dicitur, Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui vero mala, &c. Et Deut. 32. pro mensura peccati erit & plagarum modus.

Ibi, seminare in terris, &c. & ibi, quoniam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus metet vitam æternam. D. Paulus. 2. ad Cor. 9. & ad Galat. cap. 6. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet: quomodo qui seminat in carne sua, de carne metet corruptionem: qui autem seminatur in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Quantum debet dare, volens lucrari indulgentias? Respon. Si est taxatum, secundum taxationem dari debet: si non sit taxatum, pro qualitate loci & personæ. Nam

Nam plus diues, quam pauper dabit, & alias boni viri arbitrio relinqui debet. *Calder. in c. seq. tit. de penit. & remis.*

Ibidem §. ad hoc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias & cetera dicuntur indiscretæ, quando sunt concessæ per non habentem potestatem: utpote consilium generale, ne sint duo capita, indulgentias concedere non potest. *Card. Floren. in cle. vnic. quest. 5. & seq. de reliq. & vener. sanct. facti cap. significasti. de elect. Idem in cœtu Cardinalium, vacante sede. cler. ne Romani. §. sanct. de elect. Idem in cap. sede vacante, quia non potest etiam omnia quæ sunt iurisdictionis. cap. verum, de foro comp. Ioan. Franc. de Panis in tract. de offi. & potest. cap. sede vacante. 4. quest. i. part. Arch. in ca. i. eod. tit. in 6.*

Item episcopus electus & confirmatus, non consecratus, nec sacerdos, potest indulgentias concedere. *Pan. in cap. suffraganeis, de elect. cum ratione dignitatis concedantur. Card. in cap. accedentibus. de excessib. prel. & dict. cle. vna de reliq. & venera. sanct. quest. 7.* Nam cum Papa concedendi potestatem episcopis, & non inferioribus concesserit. *d. cap. cum ex eo. ergo capitulum & alii non expressi non possunt hoc concedere nec abbates vel alii. gloss. in cap. nostro eo. tit. de penit. & remis. in antiq. decret.* Et cum indulgentiis dicitur, vere penitentibus & confessis, an requiratur quod tempore indulgentiarum sit confessus? Et videtur, quia hoc videntur verba indulgentiæ dicere, quæ maximè sunt consideranda. Nam Papa voluisse videtur stimulare homines ad confessiones. Contrarium videtur dicendum, quod sufficit esse confessum illo anno, & quod ille habeat contritionem, & propositum confitendi tempore à iure determinato: & tunc talis dicitur verè penitens & confessus si proposuerit se amplius nolle peccare. *Argu. cap. manifesta. de penit. & remis. Innocenti. & Panorm. in cap. omnis eod. & cum animi destinatione velit confiteri, pro confessio habetur, per gloss. in cap. 2. in fin. de instir. Multa tradit. Fel. in cap. cum adeo, de rescrip. hu-*

ius sententiæ est. *Gerfon. in suo opusc. de indulgentiis in 3. consideratione. quia ista est fauorabilior interpretatio secundum eum.*

Item indiscretæ sunt, quando non sunt veræ, licet patentur veræ tunc: nec lucratur quis indulgentias, sed opus meritorium facit. Item quando ab inferiore episcopo: utpote, quando ab abbate sunt concessæ *cap. accedentibus. de excessibus prel. cap. i. eo. tit. in 6.*

Item potest dici indulgentia indiscreta, quando conceditur ultra quam sit permissum, ut in *cap. fin. eo. tit. in 6.* valebit tamen usque ad potestatem taxatam, secundum gloss. ibi. Et Archid. & gloss. in d. verbo indiscretæ, quamuis Ioan. Monach. in d. cap. fin. teneat contrarium per d. cap. ibi indulgentiæ non obtinent, si excesserint statutum concilii generalis, & sic in totum non valent. Imò videtur factum ab eo, qui non habet potestatem. Idem tenent ibi Dom. & Calder in cap. seq. Ego dico non obstare illum text. quia debet exponi, si excesserint, id est, quatenus excesserint: nec debent strictè seu amarè interpretari istæ indulgentiæ, dicit gloss. in verb. confessis. in clem. vna de reliq. & venera. sanctior.

Aduertendum est quod ecclesia videns quod fructuosius toleratur hic pœna, quam in futuro, cum hic sponte toleretur, ob id voluit penitentibus magnam iniungere pœnam, ut modicum agendum pro futuro relinquatur: minorem tamen imponere voluit, quam crederet post vitam esse futuram: quia maiorem ponere, superuacuum erat, & ideo imposuit pro quolibet peccato mortali septem annorum penitentiam. *cap. hoc ipsum. 33. q. 2. & c. hoc quamquam 22. q. i. cap. predicandum. & cap. accusasti. de accusationib. & aliquando maiorem pro grauitate criminis. Nam presbytero decennis penitentia imponitur. c. presbyter. 28. dist. Si fuerit episcopus, quindecim annis penitere debet. c. si quis. 30. q. i. Si quis cognouerit monialem, decem annorū spatio penitere debet: & monialis totidè. c. deuotam. & c. de filia. 27. q. i. & qui matrem verberat, vel occidit, decem annis*

aspere

aspere poenitentiam agere debet. *i. laorū.*
 23. q. 2. Qui uxorem, grauius. *ca. adinone.*
 32. q. 2. Et qui occidit presbyterum. 12. an-
 nis. *c. 2. supra eo. c. non offeramus. 34. quæst. 1.*
interdam minus. cap. si per negligentiam. de
consecrat. distinct. 2. c. si quis per ebrietatem,
ibidem. Et hæc septennis poenitentia est eo
imposita, quia nos inuenimus Mariam
Moyfi, vel Aaron sororem lepra percuf-
sam septem dies. Et dicitur. Ezechiel. 3. cap.
Diem pro anno dabo tibi. d. cap. hoc ipsum.
 33. q. 2. Et quia peccata per spiritum san-
 ctum remittuntur, vt dicitur, Quorum
 remiseritis peccata, &c. & septem sunt
 dona Spiritus sancti, ergo pro quolibet
 peccato mortali septem annis quis poeni-
 tere debet.

An indulgentiæ profint animabus quas
 sunt in purgatorio? Videtur quod sic:
 quia quis pro mortuo satisfacere potest,
 & purgare animam defuncti. *ca. si. de sepul.*
 ita per indulgentias Papa de cōmuni the-
 sauro ecclesiæ soluit pro mortuo.

Item in Euangelio dicitur, Super hanc
 petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ
 inferi non præualebunt aduersus eam: &
 sic potestas ecclesiæ vincit infernum, non
 inferiorem, vbi nulla est redemptio, sed
 purgatorium.

Item dictum est, quodcunque solueris
 super terram & is qui est in purgatorio di-
 citur adhuc esse super terram, quia est in
 via eundi ad cælum, non est in meta, ergo
 indulgentiæ extenduntur ad eos, qui sunt
 in purgatorio. Imò inuenimus potesta-
 tem datam in terra ecclesiæ, *in c. a nobis. 2.*
de sent. excom.

Præterea clausis ordinis prodest anima-
 bus existentibus in purgatorio, videlicet
 missæ & suffragia. *c. anime defunctorum. 13.*
 q. 3. ergo & clausis iurisdictionis proderit
 illis, quæ est in indulgentiis, propter com-
 munionem in charitate. Et huius senten-
 tiæ est Ioan. Gerson, *in d. tract. de indulgen.*
considera 11.

Contrariam sententiam multi tenent,
 maximè Aug. *in ca. tempore. dist. 3.* quia in-
 dulgentiæ dantur ratione autoritatis,
 quam autoritatem non videtur habere

Papa in defunctos: sed suffragia sunt per
 preces ad Deum, qui habet autoritatem
 istos absoluedi, non Papa, cum non sint
 de foro ecclesiæ.

Secundò videtur quòd Christus som-
 miserit Papæ viuos tantū, dum dicit palce
 oues meas.

Tertiò Christus dicit apostolis, Faciam
 vos piscatores hominum, ergo non mor-
 tuorum, nec mortui homines dicuntur.
cap. in quadam. de celebra. missar.

Quartò dicitur, Quorum remiseritis
 peccata: sed peccata non consentibus
 non possunt remitti, ergo nec etiam in-
 dulgentiæ concedi.

Distingunt quidam, quod si poeniten-
 tia sit iniuncta per hominem, & is deceffe-
 rit, & non potuerit complere, tunc Papa
 poterit de illis poenitentis iniunctis per
 hominem remittere: & si quis lucretur
 indulgentias pro tali, proderunt etiam ei
 in purgatorio. Si verò fuerit poenitentia
 iniuncta per Deum, vtpote quod reman-
 ebit in purgatorio septem annos, tunc
 Papa non habet autoritatem absoluedi
 talem: sed deprecatuè fieri potest per
 suffragia, quatenus Deus voluerit. Si au-
 tem quis in agone existens, dicat velle lu-
 crari indulgentias, quæ Romam visitan-
 tibus conceduntur, & disponit quod ali-
 quis eat pro illo, & ipse tunc illam indul-
 gentiam acceptat, certè proderit eidem
 post mortem. *arg. cap. licet. de voto. c. cap.*
quamquam. de sur. lib. 6. Et si Papa con-
 cederet tam viuis quàm defunctis, tunc
 prodesent per modum suffragii, non au-
 toritatis, nisi Deus approbaret, nec esset
 tunc Papæ ex certa scientia facienti res-
 stendum.

Ex fine. *d. c. Cum eo tempore,* colligitur,
 quod episcopi vltra annum indulgentia-
 rum in dedicatione basilicarū, & templo-
 rum, dare non possunt, etiam si fuerint
 plures episcopi: & si fuerit archiepiscopus
 cum episcopis, cum sit episcopus. Idem si
 fuerit legatus, cum hic omnino prohibea-
 tur, & regulariter sit episcopus, etiam
 quia rationes huius text. hoc habent in eo,
 cum etiam dicatur ordinariam habere. *c. 2.*
de offi.

de officio legat. lib. 6. Poterit tamen episcopo mortuo, is qui succedit alios quadraginta dies dare: tum quod episcopus sit, & cui libet episcopo hoc permittatur. Not. doct. in d. c. si. eo. tit. in 6. licet. Ioa. Andr. in addit. ad Spec. eo. tit. in rubr. contra teneat. Nec expirant indulgentiæ per obitum concedentis, postquam inceperunt habere vires, vt tenet Dom. in c. si. de rescrip. in 6. per illum rextion.

Interdum autem quis absoluitur ad cautelam, de absolutione vide quæ sequuntur.

Ad euidētiam materiæ absolutionis ad cautelam, nota quod beneficium absolutionis ad cautelam fit ad sex fines, seu effectus.

Primo præstatur ad eius cautelam, qui dicitur excommunicatus, utpote quando sententia in eum lata teneat: firmitus tamē & probabilis credit quod non teneat, quam quod teneat. Nec enim dicendum est huic. Dimitte ius tuum, & fac te absolui. ff. de pet. hered. l. illud.

Quandoque præstatur ad cautelam aliorum scilicet ut eis communicetur in facris, & aliis, quod aliis fieri non debet: vt quod metus causa.

Quandoque præstatur ad cautelam annexam, nempe ne lædatur propter infamiam excommunicationis prælati. argu. infra. de sent. excom. l. cum desideres. §. sedem.

Quandoque fit ad cautelam futurorum, ne scilicet eius facta irritentur, vt in c. solet. de sent. excom. quandoque etiam fit ad cautelam, siue ad subuentionem veritatis probandæ. c. veniens. 2. in si. de rescrip.

Vult ergo dicere absolutio ad cautelam: quod primo casu de prædictis sex, ille absoluitur, vt iustitiam suam prosequi possit, & ne forte in excommunicatione decedat. Erta in utroque casu prouidetur, seu cauetur. Isti in secundo casu volentibus cauetur communicare illi, qui erat excommunicatus, & sic de aliis.

An autem per tales absolutiones fiat præiudicium absoluto, vt per hoc videatur fateri se excommunicatum & irregularem, si forte ante absolutionem istam celebrat: dic quod non, vt non Abbas. de appel.

ca. ad præsentiam, & per Ioa. Andr. & Abbat. de elect. venerabilem.

Secundo queritur, quando & in quibus casibus absolutio ad cautelam locum habeat? Et est dicendum, quod vbi quis dicit se excommunicatum post appellationem legitimam: aliis secundum eum, nullus absolueretur ad cautelam, vt not. de testibus. veniens. 2. in si. & est additio.

Item si dicatur, intolerabilem errorem sententiam continere, vt no. B. in d. decret. foler. lib. 6.

Item vbi aliis de iure excommunicatio non tenet. vt no. B. d. c. ad præsentiam. Hodie autem videtur debere dari cui libet peten. absolutionem ad cautelam, vt no. B. de sent. excom. solet. Innoc. vero not. eo. tit. in c. per tuas, hanc absolutionem ad cautelam fieri debere non solum quando dicitur lata post appellationem, vel errorem intolerabilem continere: sed etiam quando opponitur contra aliquem, qui agit, vt tanquam excommunicatus, ab agendo repellatur. Nā & in hoc casu si petet absolutionem ad cautelam, præmissa protestatione quod non fiat ei præiudicium, si celebravit. si quod ex celebratione non fit irregularis: vel etiam si petat sine protestatione, non debet sibi denegari. Secundum hoc dummodo ab ipso quo petitur absolutio, vel eius authore, vel eius subdito, dicatur excommunicatio lata. arg. de cle. excom. minist. ca. apostolica, de sent. excom. venerabilibus.

Item si petatur à delegato Papæ secundum Host. arg. de officio deleg. prudentiam. §. 6. Item queritur, quid si iudex vel aduersarius petunt quod iste confiteatur sententiam tenere antequam absoluitur: nunquid confiteri tenetur? Dicit Mo. in ca. per tuas, quod non. Nam ex confessione istius non debet aduersario crescere, vel decrescere ius. ff. si seruit. v. d. l. si seruitutes. §. si quis, & hoc siue protestetur petens absolutionem, siue non. Inn. tamen & Host. dicunt in c. cum desideres, quod vbi cunq; dubitatur probabiliter, an aliquis sit excommunicatus, potest habere locum absolutio ad cautelam. Sed in can. solet, dicitur tunc solui, quando excommunicationis sententia di-

Hhh h

citur nulla esse. Quot modis autem dicatur sententia nulla excommunicationis. not. Ioan. Andr. in c. present. de senten. excom. lib. 6. vbi assignantur. 12. modi. Mo. tamen in d. ca. solet. videtur tenere illam opinionem, quod non absoluat quis ad cautelam, nisi confiteatur excommunicatorem suum iudicem esse. In hoc tamen contrarium tenet, & suam, gl. d. c. solet. videtur corrigere quantum ad hoc. Vbi autem certum est sententiam excommun. esse nullam, non habet locum absolutio ad cautelam: sed quod talis denunciatur non esse ligatus. Sed in dubium tantum habet locum de offic. deleg. c. cum contingat. de sent. excom. solet. lib. 6. Et ita not. Ioan. Mon. & Hostiens. Item locum habet in illo, qui dicit se exēptum, & excommunicatum ab ordinario. Cum enim in hoc casu sententia esset nulla, bene posset talis absolutio habere locum, etiam si non ad suam cautelam: quia de ea non erat tanquam a non suo iudice prolata, in d. c. solet. Quamvis Mon. contra. vt in hoc casu locum non habeat absolutio ad cautelam, sed quod exemptus prosequatur ius suum.

Sed nunquid eo ipso quod quis dicit sententiam latam post appellationem, vel aliam dicit sententiam nullam esse, & petit absolui, statim est ei credendum? Dic quod non, secundum Mo. Sed Hostiens. cap. per tuas, dicit, quod iudex, a quo ista absolutio petitur, praemittere debet summariam causae cognitionem de nullitate sententiae, praesente aduersario, vel contumaciter absente, vt lite non contestata. c. quoniam. §. in aliis, & seq. Et si per confessionem aduersarii, vel alio modo appellationem probabilem nouerit praecipisse, quando aduersarius asserit frustratoriam appellationem, vel iniustam, praestabitur absolutio ad cautelam: nisi eum dicat excommunicatum pro manifesta offensa, vt in cap. solet. §. in no. per Mon. & Host. Quae autem dicatur manifesta offensa, & manifesta contumacia, no. per eos. de sent. exc. in c. venerabilib. lib. 6.

Ego Berengarius Tusculanus episcopus Vitere. consideratis omnibus quae cir-

ca materiam istam notantur, breuiter has doctrinam trado. Quod vbiunque probabiliter dubitatur, an quis sit excommunicatus vel non: vt quia dicitur sententia nulla, & de hoc praesumptiones apparent, non tamen constat. Vel quia fama est talem esse excommunicatum, non tamen aliter constat: & tamen vult animae suae, vel famae consulere, vel aliquem actum exercere a quo repelleretur excommunicatus: talis potest & debet ad cautelam suam absolui. Et hoc probant praedictae decretales, de restam. veniens. in fin. de appel. ad presentiam. de senten. excom. venerabilibus, & ca. solet. lib. 6. cum similib.

Item locum habet absolutio ad cautelam non solum in iudicio, vt dictum est, sed etiam extra iudicium. de sent. excom. venerabilibus, secundum quod not. Mon. in d. c. solet. non tamen habet locum absolutio ad cautelam quoad interdicit sententias in ciuitate, castro, vel alio loco qualitercunque generaliter promulgatas vt de sent. excom. present. li. 6. Idem in suspensione.

Demum quero, a quo haec absolutio potest praestari. Et certè secundum B. a quolibet iudice, vt ipse notat in d. cap. solet. Sed Mon. & Host. ab eius superiore, qui sententiam tulit. Ille enim qui est proximus, & immediatus superior, siue sit episcopus, siue archiepiscopus, siue patriarcha, potest absoluere ad cautelam. Delegatus verò superior, siue sit delegatus a Papa, siue ab alio cui est commissum negotium principale, vel appellationis sub illa forma, siue uenis sententiam ratam post appellationem pronuncies esse nullam, non potest absoluere ad cautelam. Et ad hoc duplex ratio potest assignari, quia rescripta sunt stricti iuris, nec eorum forma est transgredienda, de rescript. cum dilecta. §. c. nonnulli.

Secundo, quod absolutio ad cautelam secundum doct. non est de iure, sed de gratia, & praeter ius, siue supra ius. De iure enim primo debet constare de veritate causae appellationis. quam absolutio fiat. de off. deleg. c. cum contingat, & contra rationem iuris huius, & de gratia est inducta decret. solet & decret. per tuas. Et ideo talis non est ex-

et extendenda. ff. de legibus l. quod verò. Et ratione etiam ab illo qui potest dispensare, talis extensio fiat. *argum. eorum que nos. de pen. licet.* Cùm ergo delegati non possint dispensare, siue sit delegatus Papæ, siue aliorum, ergo non poterunt absoluerè ad cautelam, nisi specialiter eis fuerit cõmissum & expressè si obiciatur ex aduerso. d. gl. postea in c. solet. Respondetur, quòd illa glossa debet intelligi secundum determinationem dicti doctorum, secundum Mon. & Host. in Papa & in alio à iudice ordinario & immediato, qui possit gratiam facere, & in talibus dispensare. *Vide omnia, que nos. Ioan. Andr. in decret. per tuas. Et de hoc vide de accusat. olim.* Sed videtur contra expressè, de offic. deleg. prudentiam. §. 6. & contrarium tenet Innoc. de except. in ca. apostolica, & hoc idem tenet in d. cap. olim. de accusat.

Forma verò dictæ absolutionis est, secundum Mon. & Host. d. c. per tuas. & c. solet, quia citabitur aduersarius, vel iudex qui talit sententiam. *argum. de appel. cum specialiter:* & præmittet summariam causæ cognitionem. Et postea quod habeat locum absolutio ad cautelam, iurabit excommunicatus quòd stabit mandatis ecclesiæ. Secus in alia absolutione, vel præstabit idoneam cautionem de satisfaciendo, si inuentus fuerit iuste excommunicatus, secundum Mon. & Host. c. venerabili. & c. per tuas. & c. solet, & hoc factò absoluitur. Tamen iudex, qui potest talem absolutionem dare non debet nimis se festinare, sed summarie debet de ea cognoscere. *argum. c. quoniam frequenter. §. in aliis, vt lite non contestata:* an scilicet fuerit excommunicatus appellatus ante sententiam, necne. Et si causa fuit legitime assignata in appellatione. *de appell. cordi. lib. 6.* Ruminare etiam que reddant appellationem inuálidam. *de appell. c. Romana. §. cum autem. & §. seq.* Et tunc dabit vel non dabit, si contra inueniet. Debet etiam iudex diligenter aduertere, an excommunicatus petat hanc absolutionem malitiose, scilicet, vt ea obtenta aduersarius quodammodo frustretur sua intentione super negotio principali: vt si negotium

principale diutius protragetur. Et omnibus consideratis, iudex poterit concedere vel denegare. Caueat tamen iudex ne talè absolutionem concedat, vel deneget odio, vel amore: prece vel pratio, ne incidat in pœnas decret. cum aterni. de re iudi. lib. 6. Nec obstat quòd dicitur in decret. solet, ibi, sine contradictionis obstaculo. Nam ibi loquitur de contractione partis, vt ibi patet expressè, cum dicit, quamuis in hoc aduersarius vel excommunicator se opponant. *ad idem de appel. qua fronte.*

Ultimò quero, an talis absolutio possit impediri? Dic quòd sic, sex modis. Primo, si petatur per procuratorem, secundum opin. Hostiensis. de sentent. excomm. cum desideres. Tu dic vt infra per Ioann. Andr. qui dicit quòd licet non possit obtinere per procuratorem: tamen potest per eum impetrari. *argum. eorum que nos. doct. de elect. venerabilem. cum simi. maxime si haberet ad hoc speciale mandatum.*

Secundò impeditur ratione iudicis à quo petitur: quòd prosequere vt dictum est supra.

Tertiò impeditur ratione ineptæ petitionis, nempe quando petitur in casibus in quibus peti non debet. *De quo dic vt supra dictum est.*

Quartò ratione formæ non seruatz, de quo etiam dictum est supra. Ratione obiecti manifestæ offensæ: quia tunc non præcedente satisfactione, nõ absoluetur. *de verb. signific. ex parte. & c. cum olim.* Tu tamen dic, secundum quòd dictum est supra secundum Mon. & Host. in §. forma. Si verò sit contentio inter partes, an satisfieri debeat, standum est arbitrio boni iudicis. *de verb. signific. cap. cum olim.* Si verò iudex super hoc dubitet, an debeat differri absolutio quousque sit certus? Et dic quòd non, secundum Mon. & Host. in c. solet. Imò statim satisfaciendam vsque ad quantitatem, de qua certum est. De alio verò de quo dubium est, recepta tamen cautione competenti, non tamen idonea fiet absolutio. *argum. c. sacro. de sentent. excommuni.*

Quintò impeditur ratione temporis, vt si petatur tempore feriato. *argum. c. ap. si. de*

fer. Ratio est, quia aduersarius in sua absolutione debet vocari, ut diximus supra: tamen hoc non credo. Cessant enim feriae, ybicumque vertitur periculum animae, quae est omnibus praeponenda. 12. q. 1. precipimus. C. de sacrosanctis ecclesiis. sancimus. Hoc not. Innoc. & Hosti. de fer. c. fin. Vtrum autem possit peti absolutio ad cautelam in executione à iure lata? Et dicendum quod sic, ut not. Ioan. Andr. in ca. solet. lib. 6. & ibi, vide per eum.

REGVLA LXV.

De valore exprimendo in impetrationibus.

Valor est exprimendus, & hoc statuit Urbanus V. ut Clem. 1. de prebend. Ratio est, quia secundum qualitatem personarum beneficia sunt conferenda: & maiores personae maioribus beneficiis sunt dotandae. s. de multa. in fi. de prebend. extra. execrabilis. illo tit. etiam in militibus hoc procedit, ut stipendia pro qualitate personae sunt danda. l. ut virtutum. C. de status & imaginib. c. ius militare. r. dist. Ancha. in Cle. unica 2. nota. de concess. preben. Fallit quando motu proprio concederetur: quia tunc ampliari deberet propter illam clausulam motus proprii. Et quia haec regula est odiosa, & sic restringenda, ut egregie probat Anchar. consil. 295. Pro clariori referat Ioan. Staphil. in tract. de literis gratiae. fol. 89.

REGVLA LXVI.

De clausulis beneficiis vacantibus ponendis.

Notandum est, quod in literis quaedam clausulae ponuntur ad necessitatem iuris, aliae ad cautelam, teste Spec. in tit. de iudice de leg. §. sequitur videre. vers. Sed nunquid potest: & in rescripto transposita non vitiat, sed intelligi debet ubi esse debet, teste Specul. in tit. de lit. contest. §. r. vers. pone peto. & de instrument. editione. §. nunc autem. vers. Item excipit, quod talis clausula. Panorm. in cap. cum M. colu. r. de constitut. Intellige nisi data fuerit forma. cap. causam. de rescript. Scripsi in forma mandati.

Et quaelibet clausula debet aliquid operari. cap. si Papa de priuileg. in 6. l. si quando. ff. de legat. 1. & l. in ff. de contrab. emp. nec debet esse aliquod (maximè in rescriptis Apostolicis) verbum sine ministerio operandi. Bald. in rubr. Cod. de contrab. emp. q. 9. Et clausula in fine posita, ad omnia refertur. l. i. C. de liber. praeter. Plenè scripsi in rescript. l. unica. C. de sentent. que pro eo quod inter est.

Clausula, ut praefatur impetrans aliis, non tollit ius quaesitum alteri. Compostella & Butrius in ca. causam. de rescript.

Clausula, a noto quolibet illicito detentore, cõfert iurisdictionem contra omnes resistentes, teste Baldo in addit. ad Spec. in tit. de execu. sentent. excommuni. vers. clausula. anno. Franc. Currius cons. 3. Tamen per eam non censetur facta mentio de colorata possessione, teste Card. in Clem. r. §. 1. de preb. & Felin. in can. nostra. correla. 36. de rescript. & in cap. de cetero. col. 2. de re iud. & Iason. in l. ex pupillari. ff. de vulgar.

Dari poterunt, &c.

His verbis non se adstringit summus pontifex ad dandum: sed si velit poterit: quia sedes Apostolica petentibus solet se offerre liberalem, dando plumbum pro auro. text. & ibi Ioan. Andr. in cap. sedes. de rescript.

Etiam si illud quouis modo, &c.

In literis impetrationis beneficii solent haec verba describi, siue praemisso modo vacet, siue alio quouis modo, etiam si ex eo quavis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausula resultaret.

Seu per constitutionem, Execrabilis, vacet. Est extrauagans de preb. inter extrauag. Ioan. 22.

Ac specialiter reservatum inter alios litigiosum sit.

Solet addi, cuius litis statum haberi volumus pro expresso, propter textum in ca. inter monasterium. de re iudicata. ubi status litis est exprimendus. Imò solet addi, aut ex alterius cuiuscunq; persona, seu per similem. D. N. vel cuiusvis alterius celsionem in Romana curia, vel extra, etiam coram notario

notario publico, & testibus sponte factam, vacaret.

Et eius collatio deuoluta fuerit, &c. Solet addi, etiam si tanto tempore vacuifset, quod eius prouisio iuxta Lateranensis statuta concilii, aut alias canonicas sanctiones, ad sedem Apostolicam legitimè deuoluta existeret. Ista clausula est necessaria, quia interdum vacauit beneficium per annum, & ultra, & episcopo compete-
 tabat collatio, qui habuit sex menses ad conferendum. *cap. 2. de concess. præbend. Archiepiscopus alios sex menses, à die tamenscientiæ computandos. capit. quia diuersitatem, de concess. præbend. postea deuoluitur ad Papam: & hoc casu nunquam redit ad ordinariam, quando negligentia illius vacauit. Secus quando in curia vacauit: quia tunc si Papa intra mensem non conferat, poterit postea episcopus conferre. *cap. statutum, de præbend. in 6. Item additur hæc clausula & ad sedem eandem ex qua uis causa specialiter vel generaliter pertineret, ac consistorialiter fieri deberet.**

REGVLA LXVII.

Qualitates beneficiorum exprimentur.

Qualitates sunt, Si beneficium sit dignitas, personatus, vel officium. Si cura immineat animarum, semper ista qualitas exprimenda est. *et cum in illis, de præbend. in 6. Sic per electionem consuevit assumi. per tex. in cle. i. de præb.*

REGVLA LXVIII.

De beneficio per contractum matrimonii vel aliàs vacante.

Duas habet partes hæc regula. Prior est, quod si referuatur beneficium alicuius per contractum matrimonii, tunc in bulla referuationis non debet dari alius vacationis modus de futuro, nec illud beneficium censetur referuatum, nisi sequatur matrimonium. Quid si sequantur sponsa-

lia per verba de præsentibus, per quæ vacat beneficium, ut per glo. in ca. i. no. de cleric. con-
 iugat. idem videtur dicendum, quia largè matrimonium est.

Secunda pars est, quod si beneficium præferuatur per promotionem, vel affectionem alterius beneficii incompatibilis, aut aliàs, *in infra*, potest addi clausula vel aliàs quouis modo vacauerit, Papa vult esse referuatum. Idem si referuatur, si vacauerit per ingressum religionis: quia etiam potest addi, aliàs quouis modo vacet, præterquam per obitum obtinentis: ne is qui habet referuationem, inducat mortem: quod si faceret, etiam si esset referuatum per mortem, non haberet. *arg. l. si ab hostibus, ff. sol. mar.*

REGVLA LXIX.

De religiosis recipiendis cum clausula.

Sic vidi concedi, Paulus, &c. Cupientibus vitam ducere regularem, apostolicum debet adesse præsidium, ut eorum præfens propositum possint ad laudem diuini nominis adimplere. Cum itaque dilectus filius N. cupiat, sicut accepimus, in ecclesia S. Victoris, ordinis S. Augustini Parisien. diocesis, vnà cum dilectis filiis, Capitulo ipsius ecclesiæ, sub regulari habitu, meritum domino famulari, Nos volentes ipsius N. in huiusmodi suo laudabili proposito conseruare, &c. mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum per nos, vel alium, seu alios, eundem N. si sit idoneus, & aliud canonicum non obstat, in eadem ecclesia S. Victoris, si in ea non est certus canonicorum numerus, dummodo ipsa ecclesia ex hoc nimium non grauetur. Vidi etiam addi, Vel etiã si certus canonicorum numerus ibidem forsan existat, & aliquis de ipso numero deest ad præfens ex nunc: alioqui quamprimum aliquem de dicto numero deesse contigerit, auctoritate nostra recipi faciatis in dicta ecclesia in canonicum, & fratrem, sibi que regularem habitum iuxta ipsius ecclesiæ consuetudinem exhiberi, ac de ei comu-
 Hhhh 3

nibus eiusdem ecclesie prouentibus, sicut uai ex aliis ipsius ecclesie canonicis integre prouideri ipsumque ibidem synœra in Domino charitate tractari, contradictores, &c. Si uero scribatur pro moniali, solet dici, Prudentum uirginum uotis, quæ spreto mortalis uiri thoro, ei qui speciosius est præ filiis hominum, desponsari desiderant, debemus & uolumus fauorabiles inueniri. Cum itaque dilecta in Christo filia, &c.

REGVLA LXX.

De translatione religioforum.

Vide textum in capitulo. Cum singula de prebendis in sexto. Aliæ reg. supra sunt declarata. Regula 76. supra fuit elucidata in Regula 65.

REGVLA LXXI.

Clansula absolutiois non suffragatur falsantibus bullas.

Ipsa regula exprimit personas quibus non prodest generalis absolutio posita in literis Papæ, & que absoluentes, &c. Ra-

tio hic ponitur, ne præstetur occasio eorum suras ipsas vilipendendi, & in illis infors descendendi. Vide in tract. de literis iusticie, fol. 176.

Primus casus non prodest, quando quis est excommunicatus propter rem iudicatam, ibi, non parentibus rei iudicate. Alia priuilegia rei iudicate scripta in tractatu de except. in illa exceptione ueritate. Secundus est, non prodest incendiariis ex malitia; secus si ex ignorantia. Tertius est, violatoribus ecclesiarum non prodest. Quartus est, non prodest falsificatoribus, & falsificari procurantibus literis & supplicationes Apostolicas. Quintus, non prodest deferentibus res ueritas ad infideles. Sextus est, violatoribus ecclesie libertatis non prodest. Septimus, non prodest non obtemperantibus ausu temerario mandatis Apostolicis. Octauus, qui impediunt nuntios & exequutores Apostolicos, non absoluntur in literis generalibus, etiam quoad effectum. Intellige tamen si per quatuor menses ex his causis excommunicationem sustulerint. Nouus, quando per annum sustinent excommunicationem quamcumque quia hæc pertinacia non caret scrupulo hæreticæ prauitatis. c. fu. de penis.

PRACTICA